

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XLVI. De Passione Et Morte Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53092)

HOMILIA XLVI.
DE PASSIONE ET MORTE
DOMINI.

In die Parasceus,
Egressus est Iesus trans torrentem Cedron. Ioann. 18.

Exoniuuit semetipsum formam serui accipiens in similitudinem hominum factus
& habitum inuenit ut homo. Ad Phillip. 2.

HODIERNAM solemnitate iudicant. D. Bernard. iustissima ratione institutam: quam & maiori celebrare debeamus attentione, compositione, pietate, gratiarum actione quam reliquas omnes: nec enim illarum aliqua commodo nostro conueniens est vberiori: Nihil visibus, aut melius perit mundo commendari quam ut visu pe. petus coloris, & singulis annis memoriale eius erudet. Quia ut probat D. Thom. festa decernuntur, iusta Dei consuetudinem, ut beneficiorum memoria recolatur, quae diuina nobis confert. Magna atque proisdem gratias laudisque rependat. Exiunt haec dona meditando, & conueniendo, pariter & obsequi debentur. Tantum sunt autem haec festa sacratiora & sollemniora, quanto digniora & cumulatio beneficia. Quae facta decreta sunt in eius memoriam, quod Dominus populum Israel eduxerit de Aegypto, de dura atque immixta liberans eum iugum, qua sub potestate premebantur Pharaonis: Praecipit illis ut solempne illud agerent Paschale festum Agni: quatenus perpetuo seruaent memoria opus illud ac beneficium, quod Deus in gratiam eorum fecerat omnino prodigiosum: Erit quasi signum in manu tua & quasi appretium quid ob recordationem ante oculos tuos, eo quod in manu forti eduxit nos Dominus de Aegypto. Quas laetitiae ut populus celebret solempnitates in memoriam legis datae, & manu sua conscriptae: Quia beneficia fuerant haec insignia: Consiuit te in manu filium nem in cordibus usque ad cornu altaris. Inter omnia beneficia quae nos homines de manu Dei recipimus, inquit D. Bern. hoc nos habet. Eapt. de Lanzza. Tem. 11.

maximè deuincit Deoque obligat arctissime: quia, ut ipse probat quod Deus me creauerit, in hoc non lassatus est: non fatigatus: etenim solum vnoque verbo totum opus comprehendit. Ipse dixit & facta sunt. Vt ut que redimeret, quae non leuissima passus est: Vulnera, opprobria, contumelias, sputa, crucem, mortem. Cui concinit D. August. Multum in hoc opere laborauit auctor mundi. nec in omni fabrica mundi tantam fatigationem sustinuit: de mundo enim & his quae in mundo sunt, dixit & facta sunt, ut vero pro reparatione generis humani, magis & multos, & diuturnos labores sustinuit, & dolores. Merito ergo dixerim. hoc unum omnibus alijs praestare beneficij: quippe cum magnum sit aliquid sua gratis alicui conferre, maius certe est, semetipsum impendere, & cum magna charitatis sit, animam pro amico ponere, quod filius Dei pro nobis fecit. Nam cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem eius. In hoc opere redemptionis extremam charitatis suae diuinae Deus ostendit: Maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amico suo. Si Deus hic vitam suam largatur pro inimicis, quanto maior haec estimanda charitas? Et tali modo eam posuit: etenim factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. In hoc omnis nostri boni summa comprehenditur: quandoquidem per hoc nos à summo malo liberauerit, mortem nostram occiderit vitam nostram viuificauerit, ocellum aperuerit, liberumque nobis in illud ingressum concesserit, nam hoc usque nobis hic erat interdictus & ocellus: nostrum deuicerit inimicum, diabolum superauerit, & inferno sua spolia, detraxerit. Si tanta sit tamque incomprehensibilia beneficia, quae morte sua nobis praestitit: necessitatis ratio postulat, ut &

Ser. 2. in Cant. Ps. 124. D. Av. Ser. de verb. Apost. To. 1. e. Lide. Dilige. Deo 1. 2. c. 1. 2. I. Passio. nis. Chri. si dig. nitas. Ioan. 15. 2. 8.

C s c festa

festa sine gratiarum actionis, eaque non vul-
 garibus patebant demonstrationibus, quia iuxta
 beneficii qualitatem, par esse debet grati fe-
 ri solemnitas.
 Hinc intelligemus qua ratione, solemnita-
 tem hodiernam attentius inspicimus (siquidem
 dies sit summæ tristitiæ, quia in eo mortuus
 est Saluator noster) invenimus nobis diem ef-
 se festissimum, summæque lætitiæ iucundis-
 simum: etenim quæ maior esse potest ratio
 gaudii captivo, quam dies ille in quo eius so-
 litur iurum, & à captivitate quæ tenebatur
 liber absolutus? O quis illo dies iucundior,
 extremæque exultationis infirmo, qui novit
 quod ad obtinendam salutem à longe deferen-
 da si illi medicina, quam ille, in quo nuntia si-
 bi deferuntur quod iam appulerit, & eam su-
 mendo pristinæ se saluti restituendus? Si per
 mortem Christi pretium nostræ solvitur capti-
 vuitatis, & adducitur medicina, quæ salutem
 hominibus impertiet contra mortalem peccato-
 rum infirmitatem, quis esse dies potest accepto-
 r, quam ille huius sacratæ mortis solemnissi-
 mus? porro ex altera parte si rem penitus
 consideremus à nobis cum assiduis debet cele-
 brari lætymis, animo revolvendo, quod
 Christi mortis indiditio nostra sit salus ab ipso
 reparata. Mysticus ille liber Ezechielis ex vna
 parte cantica continebat exultationis, alteram
 ex altera tristis resonabat threnos, qui lacrymas
 planctuique prouocabant. Liber hic totus sca-
 tens mysteris Christum repræsentat crucifi-
 xum, librum talem vt D. Paulus tanti studii
 vt sibi persuaserit, quod nunquam illi de
 manibus suis excideret: *Non enim iudicavi me
 scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum & Iu-
 me crucifixum.* Liber hic est, eiusmodi vt nihil al-
 iud scite necesse sit, quam quod eius paginis
 scriptum continetur.
 In hoc igitur libro cantica sunt lætitiæ, sicut
 illud expoint D. Ioan. in illis quæ à iustis
 vidit coram Agno quasi occiso, quem cantibus
 celebrabant alacrioribus, dicentes: *Quis occi-
 sus es, redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Vidi quod
 illi iam liberierant à seruitute, & ab illa re-
 dempti sanguine Agni occisi: vnde in illa mor-
 te in initium extremæ reperiebant exultationis,
 qua illam digne celebrarent. Ex altera parte
 manifestantur in illo cantus lugubres & fletus,
 quandoquidem dum moritur, caelos videamus
 tristi populo obductos, terram tenebris lügen-
 tem, mulieres piæ plangentes: *fletus*: filias
 Hierusalem marore proluatas: quocirca illo

luctu hæc eius mors sacratissima celebratur,
 cui vero huius pars lætissimæ maxima componitur,
 ipsa est mater eius virgo sanctissima: quæ dicitur
 in morte Principium ratio postulat vt totum
 Regnum doloris signa exhibeat, sed cuius
 propinquius conuenit ostendere, mater illius
 Principis. Ita similiter in morte Iherosolimitana
 Principis æternitatis primogeniti Christi Do-
 mini, suadet æquitas vt totum mundi Regnum
 iudicia det intini doloris, assumatque plangitum
 illum, & quidem licet illum in eo cunctis de
 monstrant creator: verum tamen in Iherosoli-
 mi SS. eius Mater huic testatur suum extremum
 animi morem: vnde nobis hæc Lapez regit
 Ne videris me Noemi (id est palestram) sed videris
 me Maria (id est amarum) quia amaritudinem
 de repleat me omnipotens. Vocate me amaritudi-
 dine plenam: quia in cor meum hoc amarum
 assiduum tota conuenit amaritudo, quam con-
 nes passæ sunt creature: *Magna est vobis ma-
 con. rito tua* Dicere nobis licet quod facta sit
 mare desolationis: quicumque aqua in volu-
 rit pergat ad mare, tibi iungit nulla perfusa
 deficere: quia omnes fontium omnium aquæ
 & fluiorum sunt in illo collectæ: *Sicut enim
 aqua quasi in vtro.* Nobis hodie no. effundit
 doloris. & compassionis aqua vt cum Christo
 dolores eius penamque sentiamus: ad mare
 tur Mariæ SS. recurramus, vt nos participet
 eorum faciat, quibus cor eius piissimum affligit
 tur, quæ licet tot oppressa dolocibus, semper sit
 gratia plena, illam unum deprece me vt eam
 nobis hoc in tempore consequatur ipsam Ange-
 lica salutatione venerando. *Ave Maria.*

In Pas-
 sione
 Chri-
 sti ra-
 tio eti-
 am est
 gar-
 dii.
 Eze. 2.
 7.
 1. Cor.
 2. 2.
 Apoc.
 1. 9.
 III.
 Maxi-
 me ta-
 men
 tristi-
 tia.

§. 1. In Passione Dei appendit Deus materem
 partem beneficiorum, quæ hominibus con-
 tit: quia quia talis est semper habitus sui
 multis eorum vt mysterium credam diffundit
 Et eius intelligentia fidelibus tantum refo-
 mata perfectioribus, vt ait D. Paulus.

Prudenter doctore dixit D. Ambrosius & il-
 lius sit ille commentarius, quod eleganter
 expendit Apostolus præstantiam benefici-
 orum Dei referens testimonium. Hæc etiam
 64. Apprimè erat in illis versibus D. Paulus
 & perfectus erat illi amor Dei erga homines,
 vnde de eorum agens magnitudine, hanc cau-
 tam esse dicit, vt homo nequeat ea benefici-
 crede, nec quidem imaginari, nisi Deus eum

huc quodam illustret particulari. Nec oculo
 visus, nec auribus auditus, nec in cor hominis
 penetravit; que preparavit Deus ipsis, qui dili-
 genter illam. Oculi videre non possunt, nisi
 Dominus sua eos corroboret cognitione. *Gen-
 tum non vult Deus absque te.* In. ungit Deus 11.
 ut vt hominibus annuntiat, quid illis esset
 edictum, & vt eorum exprimeret infallibilita-
 tem, quam cunctis perficeret; illi praecribit,
 vt ea dicit, quasi praesentia, que adhuc futura
 sunt: *remimus hic est formaque loquendi Deo*
 valde frequens cum Prophetis, ob certitudi-
 nem qua completerentur ea que praeceperat illis
 potius: *metanda.* Cui statim Propheta hanc obiit
 difficultatem; *Dominus quis credidit multum*
augur? Quis ista credit? Quod Deus mortui-
 tus sit pro homine? Quod Deus effundat pro
 tanto rebus sanguinem? Audiat est aliquan-
 do in mundo, quod servus fidelis pro Domino
 vitam suam antequamque profuderit, & pro
 Rege iudaeis addidit sanguinem, pro quo Rex
 non tantum inimico in mortem se tradiderit;
 & Dominus pro seruo infidelis, quis audiuit
 iniquam tale, aut quis vidit hanc simile?
 Quod Rex pro vita formicæ vel vermiculi mo-
 ratur, quis hoc sibi posse persuadere? Hec
 est illa difficultas, quam Apostolus in pra-
 dicatione inueniebat Evangelii: *Prædicamus*
Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum,
Gentibus autem stultitiam.
 Et difficultatem hanc clarius proposuit D.
 Gregor. interpretatus illa Christi verba; *Bea-
 tus qui non fuerit scandalizatus in me;* ex qui-
 bus occasionem sumpsit, vt illa Apostoli de-
 clararet, eandem profectur difficultatem &
 ait, *Stultum hominibus visum est, vt pro ho-*
mine auctore vitæ moreretur, & inde contra eum
homo scandalum sumpsit, unde ei amplius debi-
tu fieri debuit. Nam tanto Deus ab hominibus
magis honorandus est, quanto pro hominibus &
magis suscipit. Et concludit quod *Dei abie-*
ctio & humiliatio, dum pro hominibus mor-
tem parat, in illis scandalum pepererit, vt
licit Apostolus, quod solum illum audiendo
scandalizati sunt, Esto quod ille populus a
Deo fuerit electus, & iudicia sua non manife-
stauerit alijs nationibus, crediderunt quidem
quod Messias venturus esset, sed non pauper,
nec mortuus, nec sanguinem suum effu-
dit, nec passurus opprobria: quando vero
illud viderunt, offenduntur, & ab ea creden-
do deterentur: eorum videret credita diffi-

cilium, alia de Deo sentire. Gentiles stul-
 titiam arbitrantur, quemadmodum si ego di-
 cerem, quod pro vno rebeli Flandriae, vel
 Indiarum permitteret sibi Rex veram inedi,
 & se occidi, quibusdam arduum videretur hoc
 ad credendum, alis autem stultum & insipien-
 ter factum.
 Hoc autem ita verum est, vt Christus
 adueniens & beneficium promulgans quod esset
 mundo praeclaturus, dicat: *Nisi manducaveri-*
tu carnem filij hominis & biberis eius san-
guinem, non habebis vitam in vobis, Solo
 hoc audito ipsi Christi discipuli, scandalizati
 sunt, & ipso relicto abierunt. Tantum est
 hoc beneficium, vt quia illud ita esse
 impossibile, credere noluerint. Hæc ea ra-
 tio fuit, ob quam mundus ita difficulter rece-
 pit Evangelium, quia sibi persuadere non po-
 terant, quod Deus mortuus esset pro homini-
 bus, & hoc ipsi Domino dedecori verten-
 tes, dicebant: Deus, qui patitur & moritur,
 non est Deus: non enim possunt credere, quod
 Deus, licet vellet, tale posset præstare be-
 neficium. *Quam apposite huic intentioni ce-*
cinit psaltes Regius: Memor esto Domine oppre-
ssionum servorum tuorum (quod continet in fine me)
militarium gentium, quod exprobauerunt com-
mutationem Christi tui. Facile fidem adhibent
 quod Deus faciat miracula, det salutem infir-
 mis, mortuos resuscitet, quia cunctis esse dat
 & vitam: porro quod Deus ad tales prolaba-
 tur excessus, vt ipse quod ponat tradatque fir-
 lum suum pro seruo in redemptionem, quod
 filium occidat, vt inimicus viuat rebellis,
 non capit hoc eorum intellectus, & valde dif-
 ficilem iudicant hanc esse commutationem,
 & quod peccata hominum transferat in hu-
 meros filii sui, atque in ipsis castiget quod
 seruus deliquit reus proditoris. Hoc imprimis
 operosum est ad credendum, hic offen-
 duntur, hic scandalizantur.
 Ve opinor mylterium retigit David, quod
 sibi nouerat contigisse, quando Deum depre-
 caturus pro peccati sui remissione, his cum
 verbis rogavit: *Peccati valde in hoc factio, sed*
precor Domine, vt transierat iniquitatem suam
in me, quia stulte egi nimis. Quæ est hæc translatio?
 quæ est hæc, quam David postulat, peccati sui
 transmutatio? Deo vult supplicare, ut illud in fi-
 lium suum transferat: quia *Postulauit Deus in vo-*
luntate omnium nostrum. Ad vniuersalem pec-
 catorum totius mundi remissionem posuit
 Cccc ea

II.
 Simili
 Ioh. 6
 23.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

Deas super filium suum, eaque ex homi-
 bus in ipsum transfuit, atque idcirco rogat
 David ut suum quoque eo transferatur, ut re-
 mittatur: in quo subtiliter hanc declarat com-
 mutationem: cum enim tanta sit, hominibus
 videtur omnem fidem superare. *Ve servum ve-
 strum, filium tradidisti.* Quod Deus filium
 suum in mortem traderet & passionem adeo
 duram quam pertulit ut servum redimeret in-
 fidem: *Exprobauerunt commutationem Christi
 tui.* In hac offenderunt homines commuta-
 tionem. Alia littera habet. *Exprobauerunt ve-
 strum Dei:* Textus hebraicus legit: *Calumniam*
 Extremum & ultimum quod in Christo vide-
 runt fuit hoc quod subannauerunt, & probrose
 calumniati sunt. Quam egregie describit Da-
 uid, quod cunctis contigit nationibus, quae
 provocata calumniabantur: Ecce quis Christi
 vestris, eum etenim crucifixerunt, hic fuit
 eius finis, & terminus ultimus, per illum
 namque transfuit: *Vestigia Christi tui, aut ve-
 strum.* Hic contra quem Principes convenerunt in
 unum, *anactus Dominum & solus fuit Christum*
 eius. Nihil proponebat aliud D. Andreas. E-
 geas proconsul nisi hoc: finem attende illius,
 quem asseris Deum tuum, qui mortuus est ad
 crucem damnatus ignominiosam: verum re-
 spondit illi D. Andreas. *O si scire velles myste-
 rium crucis!* O si magnitudinem agnosceres
 mysterii eius qui mortuus est in cruce, quam
 evidenter intelligeres quanta sit in illa dignitas
 omni reverentia! Ita namque credere non po-
 terant homines hoc beneficium eo quod esset
 adeo magnum, & iudicio humano ita difficile
 persuasi quod Deus talia de se dare poterat in-
 dicia beneficioris hominum, cum tali suae e-
 minentiae commutatione.
 Hoc quia tam excellens est, & ideo tantam
 parit in credendo difficultatem, agendo de mor-
 te Christi, hoc declarat ex vulneribus eius va-
 tes Zacharias, *Quid sunt plaga ista in medio ma-
 num tuarum?* Quid hoc Domine mihi vulnera
 in manibus tuis Maieftatis? *Et dicit hic plagiatus*
sum in domo eorum qui diligebant me. Notanda
 venit interpretatio Abbatis Rupertii, qui hoc
 intelligit de vulneribus Christi, & ita videtur
 Ecclesia velle ut intelligamus: etenim illo ca-
 pite utitur in M.ssa de Passione Domini. Sup-
 ponamus illud ex Osee dicente, talia futura
 haec beneficia, quod *Paucibus ad Dominum*
 intelligamus, & ibi filium, quia Pater voca-
 tur Dominus Pater, & filius est Bonnum eius, Ita
 Deus exposuit quando Moyse promittens de-
 monstrandum a se filium, illum hoc nomen in-
 scribit, *Oscedam tibi omnia divinum.* Nunc bene-
 ficium hoc non videmus, & quantum sit roga-
 primus, inquit Propheta, potro quando vide-
 mus id quod Deus Pater fecit pro nobis, tunc
 nobis tradens filium, *Pater tuus ad Dominum*
 velut stupore percussus ex tanta rebus incredi-
 dine, *Stupore perpetuo.* Continuo postquam
 in illis extaticus ille stupor sicut in Chanaan
 Stant expansis alis facies admirantium profertur,
 sed admirantes, Per cunctatur igitur Rupertus
 hoc: *Quid sunt plaga ista in medio manuum tu-
 arum, & ait.* *Quandem pater & quoniam, & a
 quo, vel a quibus dicitur, Quid sunt plaga ista in
 medio manuum tuarum.* Quando dicitur illi
 interrogatio? Et quis eam proponit? & primum
 respondet, *Nimirum in sacula saeculorum qui
 factus dicitur et, & ad mirando admirantur magis
 bili dicitur.* Assidue. Et quis? *Quo dicitur*
 verbum impersonale, a quo per interrogatio ad
 Patre, *Quando factus est obediens usque ad mortem*
mortem autem crucis, dicitur et. Et a factus ad
 gelu qui in eum desub, rari prostrare, dicitur et
 ad hominibus, quas morte sua redemit, dicitur et
 hoc interrogabit, *semper ista innotuit*
 neta, q. d. Semper innotuit qua de causa
 inflicta sunt ei haec vulnera, quia ab ipse pro-
 pria pender. Sanctorum, gratia iustorum, pater-
 nentia peccatorum. Et haec Angeli conspiciunt
 nam obstupescunt ex hominum gloria, qui pater-
 fuerunt peccatores, & redempti sunt in vulneribus
 vulnerum istorum passionis, mortisque Chri-
 sti, oculos suos ad illa converteret, ut eorum
 eorum redemptionis. Homines illo quanta
 conspiciunt, & stupore nimio percelluntur
Paucibus, quia in illis considerantes quanta
 Deus ad illa te leranda se humiliaverit, et quanta
 censentur incredibile, & summa reverentia ad-
 miratione ruminantes quod tanta Deus ad eorum
 tum & beneficium & salutationem proce-
 terit.

Zach. 13. 46.

L. 5. in Zachar. 6. 14.

Exod. 33. 19.

solliciti, & retrocessum hunc cognouerunt
 solis, quodque tamen descendisset, ut judica-
 rit hoc rursus repugnare naturæ, in tantum a
 virtute suo retrogradi quem naturaliter jam per-
 ceceat. Et admirabundè raptique causam por-
 tenti hinc indagant adeo magni & insoliti.
 Tanti præclarus est signum hoc quod hodie
 per manus habemus, quanto majus & intus-
 tatis est portentum Sol Christus est, Sol iustitia:
 de seipso nobis hoc testatur, quod esset, dum
 ait: Ego sum lux mundi. Et quia de illo est, de
 quo & per quem tota nostra dependet vita,
 atque de eius infirmitatibus procedit quidquid gra-
 tuz consequimur: Portat omnia verbo virtutis
 sua, dicit Apostolus, & Vates Malaclias: Sa-
 uerunt primum eius. De hoc sole scribit nobis
 Euangelista, quod retrogressus sit: Egressus est
 ihsa trans iordanem Cæsaræ. Et Apost. Paulus,
 quod retrocesserit vsque ad mortis occasum.
 Tanti obsequi vsque ad mortem, mortem autem
 vitæ. Quod Deus se prestiterit obedientem,
 hoc est descendere de summo maiestatis suæ,
 quia et est Dominus supremus & absolutus
 omnium creaturarum, proprium Deo est, ut
 illi obtemperet, non verò ut ipse obediat.
 Descendit Deus, inquit Apost. ut esset obediens.
 Magnus & profundus hic est descensus, an hic
 Deus? Nequaquam: qui descensus hic con-
 sistit vsque ad mortem, mortem autem
 vitæ.
 Mulum videbatur in Incarnatione sus def-
 cendisse, & retrogressus: Verbum caro factum
 est, ille qui in Principio erat Verbum, & Verbum
 erat apud Deum, & Deus erat, verbum, ab
 æterno erat verbum æterni Patris, & verbum,
 quod erat verum Deus, factus est homo: porro
 hodie est, in vltima linea: Mortem autem crucis,
 vitæ potest: Vita mortua, lux obscurata, sine
 sensu ille, qui sensum omnibus tribuit viuenti-
 bus: Et quod mortem patitur maledictionis,
 ille qui suas explicat benedictiones tanta crea-
 turarum abundantia, ut illis ipsas repleat: Impies
 vitæ normal boni dicitur: An illum videmus in
 cruce mortuicium: Maledictus omnis qui pendet
 in ligno: suprema maledictionum omnium?
 Portentum est, hoc quod totum mundum in
 tantum eius conspectu rapit admirationem, quan-
 tum eius motus significant. Sol obscuratur, terra
 tremat, sepulchra aperiuntur, velum templi
 scinditur, totus mundus inuertitur, & commo-
 uetur, ut quasi dissolui velle videatur: sicut di-
 xit ille subtilis philosophus, at multò profun-
 dius Theologus D. Dionys. Arcopagita, quando

talia notauit in sole signa, talesque in mundi
 perturbationes: *Tota mundi machina dissoluetur.*
 Grande portentum, insigne mysterium, sed non
 omnibus datum illud intelligere solis autem in
 virtute perfectus. Audiamus de hoc D. Pauli
 iudicium: *Dei sapientiam loquimur in mysterio*
qua abscondita est, quam prædesinit Deus ante
secula sapientiam loquimur inter perfectos, sapien-
tiam autem non huius mundi est. quam nemo
Principum huius seculi cognouit est. quanta est
illapientia, quæ latet abscondita in mysterio
mortis Christi in cruce: si d tantum tangit ista
perfectos, inter perfectos, quales sunt Christia-
ni, ut D. Aug. interpretatur: etenim ceteri
hanc non comprehenderent, quinimo nonnulli
illam iudicauerunt ut scandalum, ab i vultu-
tiam irriserunt, quod Deus & quidem pro ho-
mine moriatur. Quid est homo, aut que gratia
illius?
 Questionem mouet Solomon ad quam sup-
 ponit Dei magnitudinem: *Deus solus iustifica-*
bitur, q. d. integer perfectus ut nihil illi desit. Et
manet inuisibilis Rex in æternum est. Virtutem ma-
gnitudinis eius, quis enuntiabit? est. Non est mi-
nuere, neque adicere, nec est inuenire magnalia
Dei est. Quid est homo, & que gratia illius? Et
quid est bonum, aut quid nequam illius: q. d. Cum
Deus talis tantusque sit, quid illi cum homine
aut quid illi demit homo si malus sit? quod
illi damnum ex impietate illius? Et quod illi
bonum, quod commodum, si bonus sit? Nemo
Principum huius seculi. Non sapit huius mundi
sapientiam à Deo dari filium suum in seui re-
demptionem. An quis sapiens Rex, ut viuat ho-
micida patibulo suspendet filium suum Princi-
pem regnorum heredem uniuersorum? Excel-
lens sane fuit facinus illud sacrificii Abrahæ,
qui filium suum Dei gratiã contendit iugula-
re. Hoc iustum est, & facile intellectu, quod ut
Dei voluntas fiat, quam pius facimus quam
omnes filios hominum, det Abraham filium
suum, eumque truce det in holocaustum. Verum
si Deus paratum illum animum, ut opus jam
perfectum æstimauit: licet Deus noluerit ut
viuentis progredere tur ad executionem: vnde
iam illi parato filium immolare, gladiumque
stringenti Artes illi pro filio oblatas est. Mutauit
filii sacrificium in arietis vnius oblationem, Isaac
ut sacrificio Isaac substitueretur. Hoc rationi
congruebat ut arietis filii Isaac suppleret oblatio-
nem, cui Deus noluit parere, ut filius super-
ellet incolumis. Porro vices has transmuta-
mus, & videamus que peccati ingenio compre-
hendi,

1. Cor. 2, 2, 8

Ecclesi. 18, 21

Gen. 22

VI. Cur Deus filii sacrificium in arietis vnius oblationem, non autem arietem, cui Deus noluit parere, ut filius superellet incolumis. Peperimus, & videamus que peccati ingenio comprehendendi.

33 hendi, quod Pater piissimus, Deus ipse qui
 34 auctori non peperit, ut sacrificaretur, ne
 35 filius Abrahae immolaretur, & saluus euade-
 36 ret, tamen in hoc sacrificio crucis velit non
 37 parere filio suo primogenito? Numquid Deo
 38 auctori cui non peperit, æqualis fuit estimati-
 39 onis cum filio Abrahae vnguento quem sibi
 40 noluit immolari? quis hæc considerans huic
 41 mysterio fidem adhibeat? Quod æternis Pa-
 42 ter velit in mortem tradere filium suum vngue-
 43 ritum, ut in vita remaneat superflus mor-
 44 talis suus in m. c. *O ineffabile dilectio chari-
 45 tati, ut seruum redimeres, filium tradidisti.*
 46 Non hæc mundi conueniunt sapientibus, sed
 47 perfectis, idcirco ad illius declarationem dum
 48 Christus in cruce moritur, vult Deus ut sol
 49 obscuraretur. Sol lux est huius seculi, quare
 50 dicere voluit, nullam esse lucem in hoc sæ-
 51 culo ad illud cognoscendum. Nullus homi-
 52 num hoc intellexit, nec ipsi daemones, nec
 53 Angeli, sic sentit D. Chrysost. sed nec ipsi
 54 discipuli, tres licet annos Christi classem sic-
 55 quentassent: *Sed loquimur sapientiam in myste-
 56 rio absconditam.* O quot mysteria quæ sapien-
 57 tes mundi latent? Quæ noua sapientia, quæ
 58 noua miracula: ut mors vivificet, volueta
 59 sanent, captiuitas liberet, labor tribuat quietem,
 60 Eclipsis illuminet, tenebræ corulescent,
 61 sitiens siti sua fontes æternos effundat, clavis
 62 confixus ut se mouere non possit nos attollat
 63 ad summum vsque cæli fastigium, farigatus
 64 sustinet, infirmus curret, mortuus nos Deus
 65 pro reet. *Sapientiam in mysterio absconditam,*
 66 *quam nemo Principum huius seculi cognouit.*
 67 *Quam prædesiderant in gloriam nostram.* Hoc est
 68 illud portentum ad salutem & gloriam Eze-
 69 chiae, quod sol retrogradatur: quod sol ius-
 70 titiae Christus ad gloriam, salutemque ho-
 71 minum ita retrocedat ut ad vltimam decendant
 72 lineam pro ipsis in cruce moriendo: sic etenim
 73 rationi conueniebat: *Formam serui accipiens, in
 74 similitudinem hominum factus.* Nestri similis
 75 factus in nostrum & successit locum. Hoc con-
 76 grue declaratur per facinus s. cui illius fidelis-
 77 simi, qui cognoscens dominum suum ad mor-
 78 tem damnatum ipse vestes assumpsit domini
 79 sui, ejusque se loco suppo'uit, & dominum
 80 suum à morte liberans, mortem ipse suscepit,
 81 alias domino suo inferendam. In locum ho-
 82 minis se statuit Dei filius: *Verbum caro factum
 83 est: nostris se induit yestimentis: Habitum in-
 84 nepus ut homo: vnde mortem ipse pertulit,
 85 quam homo pati tenebatur.*
 86

§. 2. Probatur esse maximam beneficium
 Dei, mysterium Passionis eius, ex eo
 quo seruus se ad illam obtulit, quia
 revelatur latitudo, longitudo, sublimitas
 & profundum eiusdem, quod ex seculo
 seruatione, quo tempore patiebatur aser-
 uatur.

I Numerabilia sunt beneficia à Deo
 praelata, & infiniti effectus amoris illius
 erga homines, sed quod ceteris primatum
 eripit, quibus illud voluit declarare, hoc est
 quod pro illis mortem oppetierit. Multa
 ferunt SS. Patres rationes, cui soli in mente
 Christi fuerit obsecratus, sed congrua
 que est quæ huic seruit proposito. Multa
 hominem beneficiis cumulauit, quando illi
 creauit, & ad eius obsequium omnia creata
 & si attentè considerentur, quibuscumque
 donum sibi illi collatum, cum omnia homi-
 nis famularentur obsequio. Antequam
 rei illi domum ad se uocaret, & cum
 nibus ei necessariis affatum instruxit. Magni-
 tudine amorem testatus est, quo hominem
 sequebatur: verumamen hoc quod Deus in
 fecit occasione, sicut, *dare sua, sua bona, sua
 que diuitias: Quia Domini est terra & pleni-
 tudo eius, orbis terrarum &c.* Et hæc omnia
 tradidit ut sua: *Omnia subiicijs suis
 ejus: porto in morte sua, deus seruitorem
 nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate.* D.
 lus amorem hunc inscribit iudicium: *Pro-
 pter nimiam charitatem suam, quæ dilectio
 enim est inuicem peccatis, redemptio: nos in
 Christo. Hic aluum suum amor egredis est. Et
 quamuis in mysterio Passionis mortisque Chri-
 sti infinita sint consideranda: est etenim præcipua
 in quo grandiores merguntur & pereunt
 ganæ; meo quidem calculo quod in illa
 put atrollit vapore consideratione digestum
 amor est, quo exultans se totum mens yest-
 que tradidit, & cruci, pro nobis in carceri-
 turus.*

Tanto quidquam est dignius estimandum
 quo iustitiam, quanto seruentiorum certius
 agitur, esse voluntatem. Hoc in Christi Passio-
 ne perpende, quam prompta ardente
 voluntate in mortem tradiderit: *Deus seruitorem
 ipsum.* Iple fuit qui seipsum dedit,

nam potestatem haberent ipsum capiendi si
 ille refragaretur, & captum non possent occi-
 dere, nisi ipso consentiente: hoc etenim illis
 cessatur potestatem habere *concedi animam meam.*
 Quos conati sunt illum lapidare, capere, &
 deorsum precipitare: verum quamuis volue-
 runt: non tamen potuerunt: quis eos impedi-
 vit? Ipse nolens: nunc quidem, capturi eum
 veniunt, quia ipse permittit & moritur, quia
 vult, non quia ipsi volunt. An non liquidò
 constat in hac morte prompta moriendi vo-
 luntas. Sed ne tibi persuasum habeas, quòd
 mox tantum voluit quando mortuus est, sed
 quòd à primo momento quo Verbum diuinum
 humanæ assumpsit naturam in purissime ma-
 ritis ac virginis viscibus factus homo, usque
 dum expiravit, semper passus est, semperque
 pro homine mortuus est, quia ab illo tempore
 præsentis sibi vidit omnes tribulationes quas
 passurus erat, & omnes summa acceptavit vo-
 luntate, nec vilius elapsus est punctum in quo
 non patere ab eo in quo factus est homo:
 quia in eo instanti perfectum habuit usum ra-
 tionis, cognovit in illo quanta erat peccati
 gravitas pro quo Patri suo æterno tenebatur
 satisfacere, cognovit & penas quas hinc de-
 berent in corpore suo respondere: & cum di-
 stincta locum omnium ad se sua omnia peccatum
 que cognovit, quas erat ipse toleraturus, mor-
 tum acceptavit.

Hoc ipse Iesus prædixit: *Oblatus est, quia*
ipse voluit: Ipse sacrificari voluit, ipse locum
sacrificii cessit, ipse facultatem dedit, quâ vi-
cam sibi tollerent: quinimo hoc suis declaravit
amicis Dominus ipsum capere conantibus:
Uas est supra vestra & potestis tenebrarum: quod
stem fuit ac si licentiam ipsi ipse voluntarius
indulgeret. Si tanta igitur voluntate pro ho-
minibus se tradidit in mortem, ingens pro oculdu-
hoc est hoc beneficium hominibus concessum.
 Dum ergo filius Dei pro salute moritur ho-
 minum, usque tam eminentis confert benefi-
 cium domumque gratiarum, ratio postulat, ut
 cetera omnia beneficia que Deus contulit per
 hoc quasi obducatur: eo quod hoc inter
 omnia magis respiciatur, & emineat amplius:
 unde sol obducitur, & hoc beneficio cetera
 diuina omnia obducuntur velumque ne videan-
 tur obijci: quatenus in illo solo tota nostra
 debet consideratio, velut in beneficio rece-
 pro à dominis ejus manibus omnium eminentis-
 sumo. Quod si Deus solem creauerit, ut ea
 videremus quibus nos affant: cumulauerat:

Ne meminere priorum, & antiqua ne intuemini:
Ecce ego facio nova. Hoc beneficium ita cete-
 ris omnem eripit palmam, ut optime conue-
 niat, ut omnis ceteris totam ad se nostram
 capiat memoriam, mentisque consideratio-
 nem: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum*
unicigenitum daret.

Honorabam Ægyptii Deum ter verbum hoc
 pronuntiando: *Tenebra. q. d. Tam ingeni est*
Dei esse, ut quasi in densissimis tenebris sit intelle-
ctus noster, dum illud considerat. In Domini Pas-
 sione tenebris omnia coneguntur: quia tanta
 sunt in ea consideranda, ut subtilissimus in e-
 ius consideratione mergatur intellectus. Non
 hoc cap. un. Apostoli quando de eo Dominus ac
 Magister eorum disputat: hæc terrena lux nos-
 tra non sufficit, quia sol in hoc mysterio ob-
 tenebatur, lux eius hoc minime manifestat,
 adeo necessaria est hæc diuina & supernatu-
 ralis, sine qua illud posse cognoscere scio ne-
 minem: *Flecto genua mea* (Apostolum audi lo-
 quentem) *ad Deum Patrem Domini nostri Iesu*
Christi &c. ut possis comprehendere eum omnibus
sanctis, quia sit latitudo, & longitudo, & sublimitas
& profundum. Debita promissis reverentia Dei
 accedo presentiam supplicaturus, ut mihi lu-
 men infundat, quo cognoscere valeam quo
 tanta ascendat charitas, quanta illa est quam
 in passione morteque filii sui acerbissima decla-
 ravit: etenim hic respiciendæ latitudo, longitu-
 do, sublimitas & profundum diuini amoris:
Quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas & profun-
dum: scire etiam supereminenti enavitatem
Dei.

Promittit juratque Abraham Deus: *Omnem*
terram, quam conficiet, tibi dabo, & semini tuo:
 cui concessum hoc iniungit: *Perambula terram*
in longitudine & latitudine, quia tibi datus
est eam. Domine, quæ causa latet, ut homini
 ita quieto & tranquillo qualis Abraham est,
 diuina tua imponat Majestas præceptum adeo
 molestum, & quieti contrarium, quo te-
 neatur omnes metiri terras, percurrere Pro-
 vincias, visitare Regna, tamque per varias ob-
 e. rare regiones, tot lustrare populos, tamque
 longinqua peregrinatione & diuina eius-
 dem dispendia tolerare? Et quidem toto tem-
 pore nec propriam illi domum, nec securum
 præbes domicilium? An ergo vitam debet du-
 cere adeo inquietam Patriarcha tanta pietate
 conspicuus, quanta laudant esse Abraham,
 quam tanta semper seruauit animi corporisque
 tranquil-

Isai. 43. 19.
 Iean. 3.
 II.
 Magni-
 tudo
 benefi-
 cii pas-
 sionis
 nota-
 tur.
 Eph. 3.
 16.
 Gen. 13.
 15.
 III.
 Cur
 Abra-
 hæ
 præcæ-
 pitur
 totam
 terram
 per am-
 bulare.

tranquillitate? Quia igitur de causa tantus illi labor imponitur, tamque molesta ad terrarum longinqua peregrinatio? Hanc arbitror debuisse causam esse, cur Deus voluerit ut totam terram illius perambularet longitudinem & latitudinem, ut per hoc tantas contuens civitates, tot populos, tot regna præclara & opulenta, tot montes valleque fertilissimas, tot arua optime exulta, & fructibus fecunda, quid plura: tot divitias, quot sibi posterisque suis tra-

debantur possidenda, beneficii perciperet magnitudinem, quod illi præstabat ex longitudine & latitudine terræ, quam tenebatur perambulare: tantoque gratior fieret in eo beneficii memoria, quanto ex latitudine & longitudine terræ quam illi Deus perambulat, beneficium cognosceret esse cumulatum.

O quanta sunt illa beneficia quæ Deus homini concedit, nobis filium suum tradens ut pro hominibus innocens ipse moteretur. Non dat nobis in illo terræ regiones amplissimas, non luculentia eius bona, non nobis sidera digno monstrat, sed filium suum tradit unigenitum, ita perfecte nostrum, ut velit quod vitam suam pro nobis in sacratissima sua passione largiatur. Nolle desideras quantum sit illud beneficium? Postula à Deo, sicut monet Apostolus, ut cognitum tibi faciat: *Qua sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundum, amoris sui flagrantissimi. Quod si tibi tribuat cognitorem amoris sui divinisissimi, magnitudinem intelligis beneficii, & aliter illud cognoscere aut intelligere est impossibile. Ut intelligatis, quosque talis tantaque charitas ascendat, quæ longius omnem superat scientiam. Immolat Abraham illud sacrificium sibi à Deo mandatum: quando iam sol eversum suum perficiens tendebat in occasum: Cumque sol occumberet, & tunc, inquit: *Sopor irruit super Abraham, & horror magnus.* Conveniens etenim erat ut sol occumberet: quia lux eius eo usque non penetrat, & in noctis caligine capit hoc, quod in solis illum nantis splendore non intellexerat: *Dilectumque est ad eum: scito prænoscentis, quod peregrinum futurum sit semen tuum.* Porro hoc in illo magis admirandum, contuncto scilicet duorum sibi maxime contrariorum, qualia sunt: *Sopor & horror magnus & tenebrosus.* Sopor, somnus est adeo dulcis, ut David demonstraturus quam dulciter quiesceret, diceret: *Ego dormivi & soporatus sum.* Horror tremor est toto corpore terribilis, quem timor excitat in eo qui formidine perterritus. Vide num illa sibi sunt*

contraria, quæ pariter in sacrificio vocantur, Abraham. Et hæc eadem miramur in passione mortis que Domini: *Sopor & horror.* Immensam considerando Dei misericordiam, qui tanto patris amore persecutus est, ut: *Propter filium suum periret, sed pro nobis omnibus tradidit vitam.* In morte, mortem autem crevit: dicitur pronocat opus hoc insigne somnum in anima. *Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris sui Dei omnibus hominibus.* Hoc somnum provocat animabus suavissimum, & quiete, & læticia inenarrabili: *Ego dormio, & sic dormio, & ceterum vigilat.* Ego dormio & somnus est cor meum, vigilat q.d. terra somnum requirit ex vigilis procedit spiritus mei, in tantis amoris clarissimis, quas facit, demeritis omnibus, quatenus ego sponte suavitè blandique obediunt. Verum tamen considerando in hac eadem passione scelerum divinitus tollit, qui hic nobis innotescit: *Ad gratissimum usque sua in hoc tempore: heu quantum exorat hoc rorem.* Si talis sit filius eius, taliterque existens, qualiter nobis in passione demonstrat, propter peccata quæ non commisit, & hæc innocens, quid ego faciam, ego qui tenet, ego qui deliqui? Si tanta severitas cum eo, quanta nihil temperat præparatur? Ecce quantum in nobis honoris excipere debeat Christi passio acerbissima, pro tanto siquidem tantum in nobis causare debet horrorem, implet nos tamen, ut summo illius amore prosequamur, ex amore tanto quo dilexit, pro nobis pariter & moritur. Et in hominibus sequestrata sit, ex multa voluntas illum cruciandi: est in Christo promptissima precandi voluntas ex benignitate eius, misericordia & amore secretissimo.

IV. Sacrifcium Abrahæ ex animabus declaratur, & præcipue eius. Pf. 3. 5.

Insignem nefas sit præterite philosophum patientissimi Iob: dum de Deo locutus esset ait: *Qui ligat aquas, quasi in nubibus, et non videtur pati pariter, deorsum.* Si Deus pateretur ut videretur depluerent gurgite nubes, non difficeret, quæ decidens totum mergeret mandum, sed ligatas cohibet, mandatque nobis ut quatenus eas distitent, ut ita commodo sint tellus, absque omni periculo terram fructuose decurrant. Verum vel semel, & ceterum decidit abundantia, ut aquæ superbia montium cacumina consexerint: nec pariter aliqua fuerit licet altissima, quam

aquarum demerferit & operuerit abundan-
 tia sic ut nec homo quisquam, nec animal,
 nec planta, nec herba naufragium euade-
 ret, que non copiosa illo perierit mersa
 diluio. Hoc ipsum, quod in illo conspi-
 citur, considerandum nobis est in Passio-
 nis Domini nostri dolorum pœnarumque
 diluio. Nubes illas verè dixeris Phari-
 seos, quos verè mens attolebat ventus ini-
 quitatis, quantà prauidi aquarum abundan-
 tia turgabant persecutionum & pœnarum
 aduersus Christum: sò collimabant eorum
 concilia, id in suis agebant conuentibus,
 qua ratione modoque illum lapidarent, ca-
 perent, perderent: verùm non illis datur
 licentia quâ voluntatem suam exequantur,
 nec permittit Dominus vt depluant per-
 uersas suas determinaciones & praua exe-
 cuturur homicidæ consilia. Sibi proponunt
 de quodam illum deorsum præcipitare:
 porro hoc non sunt executi: quis eos
 cohibuit? Christi volentis voluntas, qui
 persecutionis aquas suspendit, vt non toto
 se contempserit gurgite, quamuis permisit
 vt nonnullæ deciderent opprobriorum
 & calumniarum guttæ quibus illum deni-
 grant: alius suos destinant ministros vt
 manus illi intendant, sed delusio eorum est
 impetus: quia nubes illas quasi ligatas de-
 munt, vt non quid amplius, quam ille vole-
 bat demitterent. Ceterum nunc, cum tem-
 pus appropinquauit, quo perfectè pecca-
 tum erat præfocandum & perendum,
 licentia datur, vt pro libito peruersaque sua
 gloriæ voluntate. *Hæc est hora vestra & po-
 testas uestra: etenim scia ductus be-
 nignitate & amore feruens hominum:
 Dedit sensum pro me. Satorum malitiæ
 tradidit Pharisæorum, & executioni eorum
 ministrorum. Hinc factum est, vt nihil
 remanserit, quantumuis altum, quod aquis
 non mergeretur, & capite vsque ad pedes.
 In toto suo sacratissimo corpore passus est
 Dominus non sicut a planta pedis vsque
 ad verticem capitis totus infirmus languen-
 s, & corpus mysticum vulneri-
 bus siccitum: quandoquidem à viro vul-
 gari vsque ad digniorem peccati omnes
 decumbent infirmitate: A planta pedis
 vsque ad verticem non est in eo sanitas.
 Ita nunc quando mergenda erant om-
 nia
 Hieron. *Diap. de la Nuxa. Tom. IV.**

peccata in aquis pœnarum & passio-
 nis Domini à planta pedis vsque ad verticem
 corporis Christi naturalis, nulla pars exti-
 tit nou demersa aquis persecutionis, itaque
 Pharisæorum: quia tunc permittere dig-
 natus est, vt nubes illæ totâ depluerent ve-
 hementia, quas vsque modo quasi ligatas
 cohibuerat. Ex præfatis intelliges, qua
 ratione Christus Dominus nosse tanta
 patiens, vt ad illa declaranda plures re-
 quirantur dies, hæc tamen pertransit om-
 nia duodecim aut quatuordecim horarum
 spatio: ab illo nempe tempore, quo captus
 est in orto, vsque dum in cruce suspensus
 expirauit. Ratio est, quia voluntariè se vo-
 luit illis tradere, & illi capere cum volue-
 runt, vt omnia fierent quam fieri poterant
 festinantissimè. Da mihi voluntatem in
 duabus illis partibus, in Christo & in Phari-
 seis ac ministris, in singulis eorum at-
 tendissima fuit voluntas faciendi & pati-
 endi quod ad ipsam singulariter pertine-
 bat. Illi nequissima flagrabat voluntate
 Christum torquendi: Christus autem op-
 tima & feruentissima ad tormentum patien-
 dum. Quanto nubes torrent deciderint?
Intrauerunt aqua vsque ad uitam meam.
 Porro si illos aqua diabolice confundant
 passionis, nobis transiunt dare debent
 aquæ passionis Christi, vt cognoscamus
 quantum nos taurus Dei constringat amor,
 quem ipse in morte filij sui nobis testatur,
 vt tanti beneficii memores non simas ingrati.
 Quando Moyses brachia sua sustulit in al-
 tum (vt notat Origenes) eadem horâ tenebræ
 densissimæ incidentes transiunt occuparunt
 Egyptijs, qui aquas maris rubri præfocati
 interierunt, filij autem Israel liberati ru-
 tuque transiunt præstiterunt, quatenus per-
 stuperent utrimque maris vridas gradientes
 euaderent, & viam quâ salui Pharaonem
 effugerent, inuenirent. Verba proferamus
 Orige. *Sicut Moyses manum extendente in caelum,
 tenebræ factæ sunt super Egyptios, imago tenebra-
 rum, que eos erant comprehensura: ita hora sexta
 Christo extendente manum in cruce super populum,
 qui clamauerat: Tolle hæc terra hinc, & crucifige
 eum. factæ sunt tenebræ, & omni lumine sunt
 privati. Et imago fuit illa tenebrarum futurarum
 quia comprehensura erant gentem Iudeam:
 quia autem sunt inuicti viro manus inferre: unde et.*
 DDD

VI:
 Christ
 mors
 volunta-
 tia.

Pf. 68.

ORIG.
 Ho. 3 c. 10
 Matth.

nunc gen[er] illa tenebris est impleta, sicut dicit Pro-
 pheta: Obscuratur oculis eorum, ne videant, Lu-
 men autem erat omnibus filiis Israel, illuminat
 enim Ecclesiam, &c. Per huius SS. crucis merita
 lucem fidei si leles accepimus, quia beneficij
 cognoscimus magnitudinem, quod Deus
 nobis contulit pro nobis moriendo, ubi illi
 damnatis manserunt in aeternis tenebris, nos
 illustrati sumus, atque ex illis tenebris lucem
 nostram elicimus. *Luceat lux in tenebris.* In
 medijs tormentorum tenebris quae Christus
 patitur, & malitiae mortalium, nos ipsi lucem
 amoris eius, charitatis, & iustitiae conspicia-
 mus.

§. 3. Efficit amor Christi, ut beneficium
 commune morientis pro omnibus, proprium
 esset singulis hominibus: & ita per omnes
 transiit poenas singulis debitas eorum pec-
 catis. Ut autem tibi prospiciat, illam con-
 sidera, tanquam pro te sololueratam.

Hec mors & acerba Passio Saluatoris a-
 noris eius peccata virtute ferventissimi na-
 nobis ad salutem aeterna[m]que salutationem,
 quem non in nobis amorem deberet accen-
 dere? Quam provocare reuerentiam? Quam
 in genere illum amantissimi desiderium? Ad
 huius ascensionem, melius & efficacius hoc
 certissimum esse remedium, ut omnes hos do-
 lores poenaeque à Christo pro omnibus tole-
 ratas, quisque nostrum sentiat quasi pro se
 solo perpassas. Molum hinc quo nobis
 Christi passio & mors fiat vilitati: declaravi-
 mus de Iouis praetexto ex doctrina quorun-
 dam SS. Patrum, nunc autem prospiciamus

et auctoritate D. Chrysostomi cuius verba
 adducit D. Thomas quo probet quod beneficia
 facta pro omnibus in communi recognoscere
 iustus debet sibi tantum praestita, quod his
 verbis explicat: *Hic est affectus sermi fidelis, ut
 beneficia Domini sui, quae communitate data sunt
 omnibus, quasi sibi soli praestita reputet, & quasi sit
 ipse omnium debitor, & pro omnibus ipse solus
 habeatur obnoxius.* Hanc eandem doctrinam
 (eodem S. Doctore comprobante) dedit in
 seipso complectam D. Paulus in materia de
 passione & morte nostri Saluatoris: *Hoc fecit
 & Paulus, qui mortem Domini & Saluatoris no-
 stri, quae pro universis expensa est in vobis, sibi soli*

praestitam dicit. Et quasi pro se solo Dominus
 passus fuisset, loquitur Apostolus: *Quis enim
 nunc vivus in carne, in fide vivus filij Dei, qui re-
 didit semetipsum pro me.* Quia vero videtur
 quod in modo loquendi Apo[stol]i fructus Do-
 minicae Passionis ad unum solum parum
 limitetur, & universitas qua Christus illum pro
 omnibus toleravit contrahatur & restringatur
 ad ipsum solum, deservit Doctor hic Apo[stol]o-
 lum, eiusque qua hoc dicit, exponit intenti-
 onem. Et sicut si lem illi possumus adhibere in
 hoc quod circa illam declarat, cum scripsit
 vobis fuerit D. Paulus Apostolus glossosus P.
 Chrysostomi auribus ad stare, loquens illi, su-
 ru neque insudans Epistolaram expositionem
 Hic autem dicitur, non contrahere velle an-
 tiqua, & per orbem terre diffusa Christi morte, sed
 quasi qui pro omnibus se solum in licetis obnoxium
 Et revera quid interest, si & alij praestitum
 tibi praestita sint, ita integra sint & ita posita,
 quasi nulli alij ex his aliquid fuerit praestitum? Im-
 denique & in illa boni praestita parabolam non dicitur
 quod veni cuius multas quereat, sed vana, ita
 namque est, quia sic omnibus, quasi uni dicitur
 beneficia conferuntur. Et modo eius tibi dantur
 beneficia, & supremum hoc passionis commu-
 nicatur beneficium, quasi nullus alius sup-
 restet homo, pro qua illa toleraretur, vel cui
 communicaretur, proinde sic tibi in illa facit
 & propitiatur, quasi sola vobis in mundo. Et
 eo modo pro omnibus passus est, ut ita pro
 te solo hanc poenam fiat, quasi tu solus esses,
 pro quo deberet mori patique Saluator.

Notat D. Aug. quod in illa fidei consolati-
 onem quam protulit de Christo D. Thomas, vili-
 tatem eius contractore Dominus meus, & Dom-
 nus meus: expresse confessus fuerit eius divinita-
 tem & humanitatem: & huc subscribit D.
 Ambrosius, & D. Hilarus. Hoc autem hic in-
 notandum quod si D. Tho. Christo Deum
 & hominem ascribat, & mysteria deproponit
 divinitatis & humanitatis, non fatetur diffin-
 set, ut confessio tanto foret solemnior si dicitur
 set: Dominus unicus verus, Deus Abraham, Isaac
 Isaac, Deus Iacob: quandoquidem eo modo
 locutionis dominum eius extenderet tantum
 universales & divinitatem eius venerabilem
 venerabilem & ab hominibus adorabilem.
 Nequaquam, sed bene dicit: Dominus meus
 & Deus meus, quia non solum confitetur, quia
 sit Christus sed etiam assumptum, quo retem-
 pro

3. p. 9.
 D. CHR.
 l. 2. de
 compen-
 satione. T. 5.

pccatorem operatus est, & fructum quem inde
 collegit. *Domini mens & Deus meus*, q. d.
 Cogitatio de Domino vt talem me que cenfeo
 in eum factum ac si solus fuisset creatus, &
 totum totum dominum, vnaque diuinitas ad
 me solum constringeretur: & confiteor Do-
 mine, quod quantum me que fecisti ad salu-
 tem hominis in quantum Deus, & in quan-
 tum homo, in mihi cesserit in bonum & re-
 demptionem, ac si mei solius gratia cuncta
 petuisset.
 Et si propheta Regio dicere licuerit: *Deus*
 mens et cogitatio iure licet hoc D. Thoma:
 quandoquidem pro eo veniat ad cenaculum,
 pro eo ingredatur, manus suas, pedes lau-
 que munit, nec non precipiat vt manibus
 eiusque tangat loca clauorum, & manu la-
 tus latera, per oratum: quatenus innotescat,
 quod totum hoc quod ex sua fuerat est morte
 & passione, ita congruenter D. Thoma pro-
 ficit, ac si eius solius inuenit illa passus fuis-
 set. Et potest hanc eandem vnusquisque ra-
 tionem inire: quia si pro eo tantum pati de-
 buisset, non minus fuisset nec maior, ab eo
 quod fuit factum pro omnibus. Hoc est Pas-
 chonis mysterium, Christi mysterium quod alias
 expendimus per manna significatum. Quale
 manna conuoluit in se mysterium? qualis hic
 edas? quod fuerit pro omnibus, aptius ve-
 ritate dicere poterat Deus, quod sic esset
 singulis ac si solus ipse fuisset, pro quo ipse
 hoc concederet, quandoquidem sapientem illi
 qualem optabat impetiretur. Eodem sensu
 interpretor illud quod de Deo Psalmista ce-
 cecit. *Qui fixit sigillatim corda eorum*. Quid
 per hoc significat? quod quasi solus ille fuis-
 set nec alium habuisset, sic in omnibus ad e-
 um se voluntatem gustumque conuerteret: va-
 se sibi sibi uenit, ac si solus esses, cui fre-
 quenter tenetur. Atque in hoc patet illud
 Spiritus S. *Prope est Dominus ad mensuram oris*
 sui. Quod tibi vicinus adeo fit Deus, vt quan-
 tum de omnibus prospiciat, ad mensuram oris
 tui tibi consulet in omnibus quæcumque ab
 illo postulaueris, eumque semper pro votis
 tuis sic inuenies paratum in particulari, ac si
 tui solius gereret ipse prouidentiam.

abundans; verumtamen ita pro singulis, ac
 si solus fuisset ille pro quo mortuus est, &
 quasi plura non fuissent peccata, quæ singu-
 lorum in particulari, peracta est per mortem
 eius generalis satisfactio. Notandum autem
 ad huius prepositi maiorem confirmationem:
 quod quamuis contra Christum nihil proba-
 rent eorum, quæ illi obijcebant inimici ex-
 lumbisiores, his non obstantibus ita castiga-
 tus fuit ac seuerè luit, quasi reus omnium
 horum esset scelerumque obnoxius. Vt latro
 flagellis cœditur, vt superbus coronam patitur
 spinam, vt sediciosus capitur, vt homicida
 morte plebitur, vt stultus iridetur, & quasi
 fuisset ipsum peccatum ab æterno Patre deli-
 titur: & permittit, vt iusto ad mortem
 damnato Barabbas tantorum scelerum reus à
 vinculis liber absoluitur. Rationem capis?
 quia tamen mors eius omnium salutem
 operata sit, omniumque peccata deleuerit,
 eandem subiit penas, quas singuli pro suis
 peccatis lueri debuissent. Vnde quamuis nihil
 probaretur, per omnes tamen transit cruciatus
 singulis peccatis in sua specie debitos, vt
 singulis eorum in particulari morte sua satis-
 faciat. Et hoc confirmari potest in Barabba,
 quandoquidem dum Christus morti vt reus
 adiudicatur, hic in particulari ab illa quam
 meruerat, liber morte dimittatur.
 Quinimo hoc ipsum Dominus indicauit,
 quando illum capere querentibus, cum illis
 iam plenam dedisset huius facinoræ exequendo
 licentiam, dixit: *Si ergo me queritis, finite hos*
alite. Notanda venit illa vox illatua. Ergo,
 nam dicit Logicus illam esse notam, seu
 signum quod ex antecedentibus sequens col-
 ligit. Sic est in Passione Domini, ipse luget,
 funditque lacrymas, ergo nostras & singulo-
 rum ablergit: ipse capitur ergo nos & singuli
 liberamur: ipse moritur, ergo nos & singuli
 viuimus. Ipse in singulis sacratissimi sui cor-
 poris partibus cruciatus patitur, ergo om-
 nium & singulorum sunt deleta flagitia.
 Si tantum sit beneficium, & ita tui solius
 gratia & commodo peractum, prepenle quan-
 tam à te & à me in particulari pollulet gra-
 tudinem, quodque à te & à me exigit, vt illi
 tantas in particulari referamus gratias in eo
 gradu quo cunctos simul ad gratia n impellit
 tanti doni memoria. Etenim licet illud fecisse
 seu contulisse cunctis in generali, non tollit
 DDD 1 factura

104.18.9

21

factu concessioneque tibi, quasi tu solus fuisses: ita quod factum sit pro omnibus, non admit, et illi non ita gratus sis, quasi tu solus fuisses: tanti beneficii debitor. Unde tam stricta san- guinis Christi, & eorum quae pro hominibus fecit, à te ratio postulat, ac si pro te solo facta fuissent. Aperti sunt libri sic D. Ioan- nes) *Et alius liber apertus est, qui est liber vitae.*

Ap. 10. 12

Scriptaque iudicarentur. An ergo eadem ra- tionum partes ab uno atque ab alijs exigen- tur? Producat Christus in die iudicii librum vitae, mysteria scilicet vitae suae, mortis ac Passionis. Hic diuinus liber, in quo exaratum est quicquid Deus pro hominibus fecit, ille est qui aperietur: & pariter libri nostrarum conscientiarum aperientur, ut ex illo singuli libri iudicentur. Quid ergo: numquid à me postulantur est omne illud quod hoc in libro scriptum legitur? Vtique, & quidem eodem modo ac si pro te solo fuisset con- scriptum: quia tu solus illi ea sem debet obli- gatione respondere, quasi alius non esset, qui pro tanto illi gratus teneretur seruire bene- ficio. Et debita gratitudinis, quae in hoc libro conscientiae tuae desiderabuntur non soluta, per ipsum condemnabuntur, ac si tu pro om- nibus defuisses, & omnes pro te. Quam stricta, dico cum D. Bern. nos manet obli- gatio, quod Deus nos de nihilo creauerit, illi debemus quicquid sumus, potestque de nobis pro beneplacito suo disponere, nec tamen licet illi replicare. *Sicut non potest signatum dicere: Cur me fecisti sic? Cam igitur per re- demptionis beneficium nos repararit, resece- rit, ac redemerit, Vt qui viuunt hanc non sibi*

1. Co. 5. 7
1. Co. 6. 10

uiuunt: & haec omnia maximi pretij dispen- dio: Empii estis pretio magno: quantum erit hoc debitum, quo deb. tores illi constringimur? Deinde si consideremus Domine, modum quo nos refecisti tam molesto tuae maiestati, nobis autem ad eod honorabili & proficuo. Et sicut Deus his omnibus modis se totum pro me tradidit, ego similiter pro ipso tradere me teneor idque modis omnibus illi si li- lissimum. Haec omnia nobis exponunt bene- ficij magnitudinem, quo Deus nos in Passione mortisque filij sui cumulauit, & obligationem eius iudicant, cui nos alligauit, ut diuinae suae seruiamus perpetuo grati maiestati.

§. 4. *Sentite ut proprijs, quos Christus perpassus est, dolores pro peccatis vestris: ita colligeti utilitatem ex Passione Christi meditatione.*

Hactenus portentum illud attendimus retrogressus solis Christi usque ad ultimam Passione illius mortisque in cruce in- nam. Iustum est ut ad eius inquisitionem ad illum recurramus, cumque rogemus, ut nos doceat illud median di scien- dicibus Regis Ezechiae ad conspectum pa- tenti illius retrogressus solis usque ad ultimam lineam, Regis Babiloniae: Legi ad illum recurrerunt, qui post hoc illud interpretari. *Reges Babiloniae miserunt ad eum legatos, ut interrogarent de portis eius muros, ut quoque ad tantam Christum retrogradationem in passione sua, qui melius nos modum do- ceat illam meditando, praeter Apollolum Pau- lum, neminem inuenio. Modus autem quem praescripsit ut nobis utilitatem, hic est, ut do- lores, Passionem, mortemque Christi in nobis ipsis statuamus ut illos sentiamus, modisque meditemur. q. d. Passio Christi eo modo consideranda est, ac si quisque ille esset, qui patitur. Hoc sentite in vobis quod est in Christo Iesu. Non sentimus nisi ea quae patimur cruciatos illos in nobis statuamus ut illos sentiamus & illos sentiamus. Quando Rex Alexander Ionatham misit, ut eum ad suam traheret amicitiam, sibi que deuiceret pre- cepit, ut omnia Alexandri sic estimaret quae sibi propria: lex etenim hac est amicitia, eoque sine proprio misit illi vestimentum in haec verba. Ad amicitiam nostram se iun- tamus, & hanc purpuream vestem, & amicti- coronam tibi quasi signum & pignus amicitiae mitimus, ut amicus voceris Regis, & quae nostra sunt, sentias nobiscum. An placet vobis, fratres mei, Dei consuequi amicitiam in consideratione Passione & mortis filij sui? Ad hoc veltem Christi vobis assumite, dolo- rum eius, laborum, vulnerum, mortis & no- mentorum. Haec est vestis Christi purpurea: nam de illa locutus Ihas sic interrogat: *Quare rubrum est vestimentum tuum? Et illi dixit passione eius agens mysteria, & illam nominat vestimentum rubrum, iudicamentum**

sanguinem, ut quæ nostra sunt, sentiamus.
 Requiritur necessitudo ut sentias tanquam
 proprio dolore & cruciatu quos ipse per-
 tuit: consideres illos ut tuos: hoc etenim mo-
 do vellem induere Christi, monente nos ad
 hoc Apollolo: *Induimini Dominum Iesum*
Christum: q. d. In te ipso sentias eius penas,
hac enim methodo Dei tibi conciliabis ami-
ciam. Qualiter hoc senties, si pro seruo tuo,
in nullius culpæ reus in vincula conijcereris,
flagellis cautereris, & crucifigereris? Et quid
tui grati famulus ille, qui hoc videret facere
tu? grati à famulus ille, qui hoc videret facere
tu? grati à famulus ille, qui hoc videret facere
tu? grati à famulus ille, qui hoc videret facere
 Hæc est quod adeo moleste Iob ferebat in
 amicus suis, de talibus expostulans calamitati-
 bus, quales erant illæ quibus oppressus exa-
 minabatur: illi vero vitium iustum arguebant
 ut impatientem & querulosum. Mille profe-
 rebant illi aliorum historias, qui grauiora
 passi fuerant, multasque congeriebant ratio-
 nes, quibus innoxium durtius increpabant se
 contristatorem. Excaudit in illos Iob & ait:
Nonquid habebimus finem verba ventosa? An
ego nunquam tanta fuisse iactantia, qua
res nullas ducit ut prudentes iactatis &
supercites in iis quæ loquimini, quod vique
eadem aediam verba vestra, quæ nihil nisi
ventum spirant, nec meas sentiant aduersita-
tes? Fateram & ego similia vestri loqui: atque
quoniam esset anima vestra pro anima mea, con-
terer & ego vos sermibus, & mouerem caput
meum super vos, toleraret vos ore meo, & mou-
erem labia mea, quasi parens vobis. Si vos ipsi
patere mini, & ego vobis ad essem consolator,
videretis. vtrum plura vobis dicerem quam
ipsi dicitis, & vtrum vobis exempla propo-
neram coram qui tribulationibus anguntur
non cuiuslibet tolerandis, variisque in medium
adferrem rationes, quæ leues vestras redde-
rent & tolerandas, loquimini ut simi ac-
cepta, verba tantum ventosa: non enim gra-
uiorem vobis mea poena poenam inferi,

quam de illa discedere, nec tamen illam sen-
 tiatis, ut ego pensatis, sentite illas quasi pro-
 prias, & vos in medio poenatum esse conside-
 rate, & mihi credite, alio longè modo loque-
 mini. Et hæc erat illa querimonia quæ Iob
 contra amicos suos expostulabat aduersitati-
 bus atrox acerbioribus, quod illas attende-
 rent ut alienas & maiori loquerentur liber-
 tate, reprehendentes illum, quod tantopere
 dolens ingem sceret; qui quotidie has illi
 exacerabant, & ventosa verba loquebantur,
 cum nec vnus eorum calamitates eius in seip-
 so pateret.
 Sic plures inuenias qui de Christi crucia-
 tibus eulque passione discerunt eleganter
 Teipsum eius loco subtere, & in teipso
 senti, quod ipse sentit atque eo modo de
 Christi passione ut par est proloqueris. Nec
 quid magnum effeceris si eius te loco sub-
 stituas & quod in ea peractum est, ipse
 patiaris: quanloquidem ipse ut illud patere-
 tur tuo se libenter loco staret: & cum
 Dominus esset, nulli culpæ obnoxius, poenas
 in se suscepit serui, eiusque condignas scele-
 ribus. *Qui cum in forma Dei esset. & formam*
serui accipiens, quasi ipse reus esset & peccator,
omnium nostrum, qui tales eramus, sustinuit
poenas. Te ipsam eius loco subroga: & confi-
dera quod iustus sit, & tuæ salutis grati pa-
tiatur, cum nihil ipse deliquerit. si tu Rex
esses, & pro salute vitæque serui, eius te pallio
vestires atque permitteres, ut omnibus te
punirent cruciatibus talis serui rebellionem
debitis: imò grauioribus quam ille mereretur
 atque in eis nec os aperiret, quomodo patiens
 hoc tolerares, si pateretur illum tibi contu-
 macem? Igitur attende quam grauius etiam
 Deus rebellionem sentias, in sceleribus illis
 quibus diuinam eius pronocas maiestatem:
 postquam intellexisti quod cum Dominus,
 esset verusque Deus, homo fieri voluerit,
 locum tenere serui, tantum ut tui grati qui
 seruus eras, poenas sustineret sceleribus tuis
 culpisque correspondentes: Eia igitur illas
 attende ut proprias, quas Christus patitur
 eiusque in te dolores experire. *Hoc sentie in*
vobis quod & in Christo Iesu hoc etenim modo
 considerata & appensa Christi passio mari-
 mum tibi adferet emolumentum
 Præceptum Domini legimus in Deuterono-
 mio, ut si quando cadaver hominis in via re-
 periretur

III.
 In nobis
 sentie-
 quod fuit
 in Chri-
 sto.

IV.

DDD 3 perirent

perirent diligentem facerent inquisitionem
 ut homicidij reum indagarent, & non inue-
 nientes, ad populum mortentur magis vicini-
 um, qui doloris signa super defunctum ede-
 ret singularia. *Quando inuentum fuerit in via*
hominis cadaver cecidi, & ignorabitur cuius ve-
mententur à loco cadaveru singularum per circu-
itum spatia civitatum, & quam viciniam ceteris
esse persequerint, &c. In hac mundi via cadaver
 hodie reperimus hominis occisi, Christi sci-
 licet Domini nostri. *De torrente in via liber*
 scilicet in monte Calvarie cernimus illum
 crucifixum, nec homicidij reus invenitur, Fi-
 latus accusatus respondet: non ego Christum
 occidi: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius.*
 Atque ad eius confirmationem quod in hac
 eius morte nullum habet ipse culpam, natus
 suus suus coram tota lauit synagoga Iudaeo-
 rum, Iudaei se subtrahunt ad latus & Praefidi
 respondunt: *Nobis non licet interficere quem-*
quam. Nos illum non occidimus: est etenim
 hoc nobis illicitum. Herodes in ius vocatus
 se expugnat, quod illum ad Pilatum remiserit
 nihil digni morte ei inferendo. Iudam au-
 dio protulisse, ego protulisse sum eum
 iustum esse, nec volui eius mihi mortem im-
 putari, idcirco & pecunias facti penitens re-
 tuli, quas ex iusti sanguinis iniusta venditio-
 ne receperam. *Dial olus ait, non illum ego in-*
terfeci: etenim debitam feci diligentiam per-
vorem Pilati, ut pudent marito suaderet,
et virum hunc vipote innoxium sanctumque
absolveret. Tandem nullus culpandus de
 Christi morte quis invenitur, videmus tamen
 Christum in cruce mortuum & occisum, Legis
 igitur decretum obstruetur, & à cruce sin qua
 illum cernimus metiamur ad eorum viciniam
 que, quisnam sit illi vicinior. O peccator
 quam illi vicinus es, quam tibi proxima illae
 spinæ, quas sacro eius capiti cernis in frons
 superbiae tuae, quandoquidem ad illius po-
 nam tempora eius divina penetrarint, Quam
 propè illae manus avaritiae tuae, quandoqui-
 dem propter illas clavis censuræ fuerint &
 tecebratae manus Salvatoris! quam proximi
 sunt illi pedes, tuis gressibus irordinatis
 pedumque tuorum velocitati quæ ad gravem
 Dei festinant offensam: cum pro illis harpa-
 ginibus in cruce desigatur? quam vicinum
 corpus illud sanctissimum in, tot flagris con-
 sum, tot vulneribus laetum ex superfluis &

excessibus delicijs quibus illud totum eximii
 delicatule quandoquidem et pro tua volentia
 nobis Christus satisfaciatur, tot vulneribus pla-
 gisque laet, quot in cruce perpendis ignominia
 nos? Non hoc tuum fugiat considerationem,
 quod in tuaque peccata, ea sint quæ Deum
 nostrum in cruce confixerunt: quare
 ex hoc eius dolores sentias quasi proprios, &
 illos in te ipso studeas persolvere, sicut
 exemplum Apostoli qui sibi ipsi Christi mem-
 tem adscribebat, dicendo: *Tradidit semetipsum*
pro me. Inquiris pro quo mortuus sit Christus?
 Hoc scias me huic morti ceteris esse vicinior:
 tem: quia mei causâ illam toleravit: quia pro-
 mus ego sui peccatorem & omnium negotio-
 sumus, & venit Christus in mundum, & nec
 tuus est in illo ut peccatores iustificaret.
 Christus Iesus venit in hunc mundum pro
 salus facere, quorum primus ego sum. Eodem
 modo tibi considerandum est, ut ipsum esse
 pro quo Christus mortuus est, quodque tan-
 quam morti huius ad eum vicinus, sentire do-
 beas ut proprios dolores illos, quos in illa
 Dominus hic pertulit pro te particulatim.

§. 5. *Vi Passiois illius meditationi assuetus,*
posuit in illa Dominus sub acerbitate eius
& doloribus dulces salutes vestrae reme-
dium: materia haec ea est, in qua mal-
itum potest noster proficere intellectu, &
voluntas allecari.

Porto durum videtur contemplari Christum
 Dominum nostrum mortem perpeti ad
 inhumanam & Passionem adeo acerbam ple-
 namque subire doloribus. Quæ namque est
 nentio nomini Passiois cum nomine Iesus
 Passio nomen est immanitatis, Iesus nomen
 est suavitatis. Passio mortem praefert, & Iesus
 vitam. Passio suam minatur, Iesus salutem
 repromittit. Passio quæ sonat amaritudinem,
 & Iesus quod resonat dulcedinem. Quæ
 hæc coniunctio ut rara, ita singularis? My-
 sterium involuit eminentissimum: non enim
 sine causa mater Ecclesia voluit hæc alijs
 diebus facere coniunctionem in titulo quæ
 præfigit Evangelis, in quo referunt Euan-
 gelistæ hæc Christi Passionem: *Passio Domini*
nostri Iesu Christi. Et quantum coniunctio
 pellit ut cognoscamus in hac S. Passiois

VI.
 Peccator
 est maxi-
 me vicini-
 us
 Christi
 Passiois.

In Christi passione concupiscit

Plerum illud xavigna Sam'ois: De com's dea e
sicuti dulcedo, id est fauus, mellis, quod in ore
lucis apes composuerant. Ideo mors est, cum
ita desotans: in huius ore composuit apes illa
Christus factu n dulcissimum: quia in morte
omnem nostram statuit suavitatem. Origen
causam expendit ob quam dixit Salomon, *Va
piger ad apes, & nos ad apes*. Ita legit Ori
gen hanc locum: nam verbum hoc ad formi
tam quod habetur in vulgata legit ipse ad apes:
de quibus, cur non dicat, *Vale piger ad apes* in
plurali sed in singulari ad apem. Quia respon
det, quamvis multae fuerint apes quae fauos
composuerunt dulcissimos, tales sunt extra
omnem comparationem illi quos omnes Pro
phetas nobis scriptos tradiderunt de altissi
mi filii mysticis. Verum super haec omnia
mysticis ad ipsi exarata, divina haec apes
Christus ecce nam nobis reliquit dulcedine,
quam ex pretiosa eius morte hauriamus. Ec
quamvis omnes meditationes ad Christum SS.
sunt supra modum viles, & non vulgarem
parant spiritui dulcedinem: cum omnes fue
runt apes argumentose, quae toto vitae suae de
cursu virtutum opera collegerunt emittant
omnia, quibus mortem suam redderent dulcis
simam, atque modicam quae ceteris pal
mam etiam dulcedinis, est apes illius prima.
In Christi, quem Origen inscribit: *Princeps apium*
quia *scipis mel de petra*: de petra inquam con
trahit suavitatis, de clavis, flagellis, spinis, & crucis
nec tantum de donorum ac beneficiorum, quae
per mortem eius accepimus: huc nobis recur
rendum ad capien san dulcedinem: hic suavia
latent intellectui quaecumque capi possunt
mysteria. *Non enim in laicis nisi scire aliquid inter
dicitur, nisi Iesum Christum & hunc crucifixum ac
bat Apollolus: nullam aliam inquitro. Vniuer
siterum quo Hierusalem, nec aliam classem
quam motem Caluarie, nec cathedram aliam
preter crucem, nec lectorem alium cathe
draticum, quam crucifixum, nec literas alias
quam vulgatae nec virgulas alias, si te dulten
chones, quam vibices & cicatrices, nec alia
puncta, quam clavis: & tandem non alium
desidero solum quam apertum & sanguino
lentum pectus Christi Saluatoris.*
II. Illud quo vulgariter legitur: *In? curare
omnia transferre D. Hieron. Recaptulare omnia,
ve significet omnem doctrinam, omnem que
sententiam in Passione Domini esse recapitu*

laram. In cruce, in insigne illa Cathedra talia
docet diuinus hic Salomon, vt merito obtu
pescat Regina Saba, ita est anima nostra: est
illa crux clavis David quae mysteria referant
praediora sicutique Sacramenta profundiora.
In hac passione potest intellectus clarus Dei
eo noscere diuinitatem, quam in alijs pie
opribus, imo quam in ipis in racalis: hic
eam diabolus, hic eum Centurio cognouit:
Verè Filius Dei erat iste. Hic intellectui patet
locus clarus ipsa Christi charitas, qui pro no
bis mortem patitur ignominiosam. Eius pie
tatem in Patre fuit exauditus *Pro sua reueren
tia*: paupertas: etenim nudus omnibus mori
tur: eius fortitudo: nam *Omyia trahit ad se*
Dei omnipotentia, quae vincit omnia: Dei
magna scientia: qui propter iram filium: Dei
misericordia, qui tanto nos pretio redemit,
& acquisiuit. Hic interius legitur anima
in mortalitas: cum pro illa moriatur Immor
talis. Hic peccati gravitas, quod tantam re
quirit curationem, tantamque medicinam. Hic
orbis ingratitudo, qui mortem illi inserit a
quo vitam accepit. Hic Dei bonitas, quae vi
tam largitur ei, qui mortem eius machinatur.
Hic interius de Christo paupere possum ad
discere, qualiter Christum induam coronam
tam: quia ratione Christum induam felle po
tatum & aceto: quia ratione modiceam so
uere delictis: hic intelligo ex Christo rogan
te pro crucifixoribus qualiter sumere debeam
vinctam: ex Christo in cruce qualiter ad
quietem sit mihi recumbendum: ex Christo
mortuo, qualiter mihi viuendum: quid pla
rat potest intellectus tantum ad discere quan
tum illi opus fuerit in ha: classis: hic noua vi
debit miracula: quod si scilicet mors viuificet,
vulnera sanant, sanguis emundet, solus laesit
ceci, plagae tribuant refrigerium, eclipsis illu
minet, siens det potum, crucifixus nos lau
stinet, lassus sustentet infirmus curet, & mole
stos nos Deo regeneret. Ecce quantum hic
proficere possit intellectus.
Hae bona omnia Dauid propheta sanctis
simas lumine filii reuelant in Christo cruci
fixo in monte Caluarie, & summo opere deside
rabat eo usque in alium euolare vt hoc con
tempari possit, & affectum suum declarat
opando sibi penas, datque i montem hunc
ascendendi. *Quis dabit mihi penas, sicut
columbi & volucri & requiescam.* Nihil sic potest
in.

Mat. 27. 54.

III. In Christi passione

nostra est
 & requies
 & refu-
 gium,
 integrum mihi quietem confirmare, quam me-
 ditatio Passionis Christi, crucifixi in subli-
 miori montis Calvariae sagittio: ibi namque
 cuncta mea bona reperio, quia omnia singulis
 profuit. Possimus & nos huc eadem verba
 nobis allumere, & ore nostro cum illo profari,
 O quis mihi pennas tribuat columbae quibus
 altiora petam montis Calvariae. intellectus
 mei meditatione, nec a volatu desitam donec
 eo accesserim Christum in cruce contem-
 plando! etenim si ut par est illum fucio me-
 ditatus, tanta reperiam bona; in quibus per-
 pecuam meam stabiliam quietem, ut ad eum
 accedendo sim quieturus. *Volabo & requies-
 cam.* Hic etenim nostrorum est remedium
 malorum, nostrorum medicina vulnerum,
 nostrae pretium redemptionis, nostrae mors
 mortis, & nostrae vita vitae. Hic mytica scala
 Iacob erigitur, in qua recumbens Deus coeli
 portas aperuit, ut homines in Angelos muta-
 ti eo possint ascendere. Hic arbor plantata est
 vitae, quae fructus profert omnigenos, quibus
 primae illius tollatur buccellae venenum, Hic
 secundus est Adam manus extendens ad arbo-
 rem, ut damnatum auferat, quod primus intulit
 manus extendens ad prohibita. Hic petra con-
 spicitur quae tormentis percussa innumeris a-
 quas effundit redemptionis nostrae suavissimas,
 oleum nostris curandis vulneribus efficacissi-
 mum, & balsamum nostris leniendis vlcibus
 aptissimum. Hic petram habemus de qua ca-
 nitur: *Petra refugium herinacea*, vel cum aliis:
Leporeta Petra facta antum & aquarum
 stagnum, ut eo nos languentes intremus & a-
 canibus protegatur infernalibus. Hic ca-
 uerna patet ad quam sponsam sibi charissimam
 sponsus inuitabat, *Columba mea in caaverna
 maceria.* O quam securus est, Domine mi, qui
 per tuas illas ingreditur plagas, ille qui se sub
 hoc spinosi capitis ponit umbraculo; ille qui
 ad manuum istarum pedumque in cruce fixo-
 rum festinat refugium, ille inquam qui sub
 umbra huius divinae se protegit arboris? Eo
 intellectu nostro aduolamus, ascendamus, &
 caelestem audiemus cathedraeque doctrinam
 praelegentem adeo sublimem, qualem num-
 quam audiuimus. Optimum nostrum inuenie-
 mus Pastorem, qui eo usque ascendit, ut qua-
 teret vocaretque onem perditam & aberran-
 tem: racemum terrae promissionis habebimus,
 qui in torculari exprimitur, ut vinum effundat

quo vulnera descendit ab Hierusalem redire-
 regentur. Si tantum inueniat hic quo se pulsat
 intellectus, merito postulat Dauid sibi a Deo
 concedi columbae pennas, quibus sursum eas-
 let, atque in tanta mysteriorum altitudine
 conquiescat.
 Si tantum adferat intellectui commodum
 Passio & mors Saluatoris, non minori con-
 labit voluntatem: quia lux illa caelestis solus
 Christi nedum illuminat, sed etiam accendit,
 inflammataeque liquefacit. Ideo ait Do-
 Bern nihil se voluntatem afficere, ac Passio
 Christi meditationem. Quod ille me creatus
 & cetera mei gratia, magnum est & amari
 me pro hoc meretur: porro potiori longe iure
 hoc meretur, quia me redemit, an idem
 Doctor, & rationem adfert qua illud confir-
 mat. Quia ut me crearet, non lassibus illi, mel-
 lam tulit molestiam solo suo verbo totam
 hanc adeo insignem eduxit machinam, am-
 nam meam mundique pulchritudinem, *Ipse
 dixit & facta sunt.* Verum ut me totum crearet
 triginta tribus laboravit annis: quando quidem
 a primo instanti quo se verbum dignum hu-
 mane sociavit naturae in calissimis purissimae
 Virginis visceribus, usque dum in cruce spi-
 ritum emisit, totum Passio fuit & creatus,
 nec momentum aliquod huius temporis clap-
 sum est, in quo non parceretur. Quos dolores,
 quos non passus est cruciatus? quos paruos,
 quos non sensit angustias? Me de nihilo creatus
 opus effecit sua dignum maiestate: verum me
 reparans & redimens se rebus sibi et alio
 vilibus, & supremae suae celestis diti contraria
 ut omnino videatur illum hominem esse ag-
 noscere, *Unde nos reputamus eum*, Inique nobis
 proponit subiectum Passio Saluatoris,
 Passio quae nostram docet ignorantiam, nos-
 tram emollit ferocitatem, nostram robustat
 infirmitatem, nostrum confirmat timorem, bo-
 nignam reddit & amicum nostram inmanita-
 tem, nostram inflammatae tepiditatem, nostram
 urget acediam, nostras emundat maculas, nos-
 tros laetificat dolores: si iacemus iustitiam,
 nobis impertit salutem, si mortui sumus nos
 viuificat, ipse est portio, & opulentum omnibus
 malis nostris panisque remedium. Qui-
 nimo ideo voluit Christus passionis suae
 perpetua seruare vestigia, ne illa vult de coo-
 pore suo vulnerum aboleri signacula, ut non vel
 quidem momento temporis e nostra labatur

memoria continua eiusdem piæque medita-
 tio ut cum Apollolo dicamus, *Non enim in-
 dicam vobis sicut aliquid inter vos nisi Iesum Chri-
 stum & hanc crucifixum*: hanc prædicent con-
 citorum, hæc martyribus proponatur, hanc
 concens; hanc Doctores, Virgines perpen-
 ditæ, ævolant cõnentes, & generaliter omnes
 his sua studia mentem, que comprehendat. Hic
 cõditur: et intellectus, hic patitur voluntas,
 est etiam thesaurus tantorum honorum, et
 omnes in illa repetant vnde diuites euadãt.
 Duo possumus intelligere sub hoc nomine
 Passions in Christi Passione, & in duobus
 illis materiam inuenimus in qua multum
 adificamus. Vel possumus humanas intelli-
 gere passiones, etenim nostram accipiens
 humanam naturam, eas pariter assumeret non
 dignatus est; vel poenas quas decurtu vitæ
 sue pertulit, vel tantum cruciatum crucifixio-
 nis, vel illud fatis durum quod sustinuit ab
 horto sique ad vltimum vitæ suspirium.
 Atque in his omnibus tanta nobis loquendi
 materia suppedit, vt noua semper motina ad
 nouas recurrant meditationes. Sunt nonnullæ
 passiones naturales, quæ remanserunt ex
 peccato Adæ, quales sunt mors, fames, sitis,
 fatigatio, & alia multa mala quæ ad numerum
 redacti est impossibile. Ex his illas assumpsit
 Christus quæ moneri conueniebant Re-
 demptoris & Magistræ quo ipseungebatur:
 vnde nec peccatum habuit, nec peccati fo-
 mitem vt cum Theologis loquar: quia ex
 illis passionibus hoc assumpsit quod erat
 necessarium, peccatum autem non erat
 necessarium, imò redemptioni repugnabat,
 quam operari debebat pro peccatis nostris
 culpique satisfaciendo. Nec eas similiter
 assumpsit, quæ personas sequuntur particula-
 res, vt sunt febres, podagra, colica, dolor late-
 rum, & alia quibus miser subicitur: quia
 illa sequuntur in homine ex defectu virtutis
 formatiue, vel ex inordinato viuendi modo,
 nihil autem horum potuit esse in Christo:
 corpus enim eius formatum credimus operã
 Spiritus S. fuisseque vitæ ordinatissima. In ce-
 teris debuit per omnia *fratribus assimilari*: de his
 passionibus modo conagimus. De illis au-
 tem possumus intelligere: quæ Christus pas-
 sus est toto vitæ suæ decurtu; nam vt diximus,
 omnis hic passio quadam fuit, & conueniens
 cõm Euangelio titulus: *Passio Domini nostri*

Iesu Christi, quia in conceptione sua mortem
 acceptauit, vnde semper in sua voluntate mor-
 ricbatur. Deinde in suo intellectu semper di-
 stitit: et præsentis habuit omnes Passionis læ-
 cruciatus: vnde nunquam visus est tideri,
 bene quidem lachrymans, & sepius illos si-
 gillatim Apostolis suis enarrauit; & quid est
 quod in vita sua non tolerauit? Passionem
 famis, quam D. Basil. probat esse fortissimam;
 hanc expertus est, & pertulit absoluto ieiunio
 quadragesimali: *Postea sumit*. Passionem sitis
 ipse Samaritanæ declarauit, quando oppido
 lassus veniens ad crepidinem putei poscit ab
 illa potum. *Mulier da mihi bibere*. Quinimo
 cruci affixus sitique afflicto exclamauit: *Sitis*,
 & quamvis D. August. & D. Bernard. sitim hic
 intelligant spirituales, potest tamen de siti
 corporali explicari ex fatigatione: *fatigatus*
ex itinere sedebat sic. De quo fusè disputat D.
 August. Etiam licet intelligere per nomen
 passionis expirationem quam oculariter in
 Christo videbant. *Iesus clamans expirauit*.
 Hæc omnia capi possunt de Passio-
 ni nostri.
 Porro quod hic principaliter materiam
 suggerit meditationis sunt cruciatus illius,
 poenæ, dolores & ignominia quæ pertulit
 à cetera vsque dum in cruce expiraret, & hoc
 hodie tractamus: O sylvæ tormentorum! O
 materia cruciatuum! O abyssus poenarum &
 oceanus iniuriarum profundissimus! Hic vi-
 debis quod nec momentum temporis à poenis
 liberum illi concesserint. Vnus illum pecuniã
 distrahit, hic illum emit, alter capit, ille li-
 gat, alius subannat, ille lacelsit opprobrijs,
 alter interrogat, hic falsos inquit testes, al-
 ius contra eum mendacia deponit, vnus ac-
 cuit, hic spiritus conspergit, ille faciem ob-
 uelat, alter colaphis conundit. Vnus veltibus
 exurit, alter flagellat, ille spinis coronat, plu-
 res irrisorie illi genua inclinant. Vt reus
 trahitur de iudicio ad iudicium, de scibnali
 ad tribunal, de opprobrio ad opprobrium, de
 supplicio ad supplicium: de Anna ad Cai-
 pham, de Caipha ad Pilatum, de Pilato ad
 Herodem, de Herode ad Pilatum. Aduersus
 illum cogunt conelia Principes, vociferan-
 tur plebei, Gentiles feroces insolent, cruce
 premittit onerosa, saluis macolatur, poenis
 repletur: tandem pro molli lectulo crucem
 illi sternunt, pro ceruicali dant spinas, pro
 plumis

Hom in
 diuites
 Anarot,
 Mat. 1. 2.
 Ioan. 4. 6.
 L. 3. de ci.
 c. 20.
 Tract. de
 Pass.
 Tract. 15.
 in Ioan.

VI.
 Sed prin-
 cipaliter
 signat
 crucia-
 tus.

Ecc plurimis

plumis quietis elauos, pro cibo fel, pro potu acetum, & pro reparatio mortem, Ecce nunc quid in hac sit Passione medianum, in quo voluntas pascatur, & illuminetur intellectus.

§. 6. Ne in superficie moreris historiae Passions, mortis, & Christi, sed illam considera vt Euangelium, atque in illa reperies magna virtutis Dei, qua tuum excitabunt intellectum, sanctoque in voluntate elicient affectum.

¶ 14. Vt ad magis singularia traanda paragonus Passions Christi in tria, dico bifariam hanc posse considerari, vel per modum historiae, vel vt Euangelium. Si spectes historiam, mors est reuolucnda vt innocens, absque culpa, qui tradatur, flagellatur & crucifigatur ab inimicis suis malitia & pultione puerissimam. Si consideres vt Euangelium perpendenda accurrunt praecelara bona quae illa complectitur vt ante diximus: est enim Passio Christi thesaurus, ex quo prodite possunt mortales valde perfecti, in virtute promoti meritissime diuissimi: & hoc proprie est Euangelium. Virtus enim Dei est omni credenti Vt Euangelium hanc praedicauit Apollolus, dum ait: Sapientiam loquimur inter perfectos, scientiam non huius seculi. Sapientia Dei lauit in hac morte, quia reconciliati sumus Deo per mortem filij eius: quia in ea confederat omnem Dei cum hominibus concludit. Et sic. Et modo Christus illam considerat, quando ait. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum adfert. Hanc Passionem & mortem expendit tot refertam bonis, licet in sua terribilitate absconditis, quando ita clanculum & secreto eius rationem Apollolis suis explicauit: totque complectitur sacramenta, vt ea sapientia clarissimi nequarum penetrare, ex ea D. Paulus hanc cepit effari sapientiam: Inter perfectos. Velut historia consideratur, quod sub imperio Tiberij Caesaris Christus Iesu vixit: vir innocens, iustus optimus, iustissimus, Deus & homo, qui contra iuris ordinem iniuste fuit accusatus & condemnatus: propter suum populo ad mortem crudelem, immortem passionem & acerbissima tormenta

& eo modo perpensa magnam Domini hic prouocat compassiorem: etenim nunquam aliquis tantopere luit, fuitque vt ipse dicitur castigatus. Excedit hanc passio multum omnium passionum: quia in ipso sensu omnes fuerunt viuaciores: quia pars superior sensus partemque inferiorem non saluberrime nec accurret diuinitas ad potestatem iudicium inueniens sensus acerbe nimis perferant. Cuius illius tenerissima erat: in omni bono suis patiebatur, honore, corpore, & vita, ac in toto suo corpore saluberrime excepit fuit omni genere calumniarum, vt etiam blasphemias illi anteponebat, tantoque melius Christo censebatur, vt vitam illius iudicarent feruata dignam, Christi vero postulare eximio: multum pia mouet hanc consideratio. Dixit olim D. Chrysostomus, quod qui tantummodo patientem intuentur ad compassionem motus ingemiscat: quanto magis qui pater est ad pietus amicus adeo fidelis qualis Christus, tantoque patitur iustus cruciatus, mouere debet ad compassionem lacrymas ipsum atheniensem tot oppressum poenarum aduersitatibus quantum odium, quantaque execratione contra eius interfectores vitaeque interemptores. Porro si huic pie consideratiom primam annectamus, excitatur ex illa odium & abominatio peccati cuius gratia motus talem sustulit passionem, Deo subiectio, a nob bonitas & gestiarum ad honorem tantorum beneficiorum congrua immensitatis: si consideremus Passionem hanc, vt Euangelium, dicendo quid hoc sit, optime pandentur quos in anima producit effectus. Euangelium igitur nomen est suauis & dulce, verum quidem est quod aliquoties Euangelizate idem quod predicare. Dominus dicit verbum Euangelizantibus sic loquitur de praedicatoribus Euangelij, atque quod Deus illis verbis loqueret, vt Euangelium praediceat. Et in eodem sensu sumpsit hoc verbum Apollolus: non Euangelizauero, vix mihi, imo aliquando pro praedicare falsis & deceptoris: Si quis vobis Euangelizauerit praeter id quod accepistis, & dicit: Si quis falsis vobis aliquid annuntiauerit, illi contrarium quod a veris Euangelis ministris audistis: & iterum paulo superius dixerat: Cuius transferimus in aliud Euangelium. Nihilominus proprie loquendo, & secundum vim verbi, Euangelium significat tantum nomen.

I. Passio quomodo consideratur vt historia.

Ad evangelizandum pauperibus in fit
 nec, vt mederer contritis corde, & predicarem
 capressi indulgentiam. Beata noua annuntia-
 tione tot fauillis qualia perceperunt homines
 ex adventu filij Dei in mundum, amplam mi-
 strabat eius predicacioni materiam: & An-
 gellus qui leta nuntiat. Christi passionibus
 predicabat, eodem sensu est loquendi termino
 Evangelica vobis gaudium, magnum, quod erit
 vobis populo; quia natus est vobis hodie saluator.
 Preterea iudeo doctrina Christi dicitur Eu-
 angelium. Evangelium in regno Dei. Læta & optata
 uenia, qua in illa hominibus annuntiat
 de regno Dei: & D. Paulus illud agnominat
 Evangelium pacis: nec ulla fuit lætiora noua,
 quam pacis est qui illam & optat. Vnde absolu-
 te quiddam Evangelium scripturam vocatur
 Evangelium, & ipsi Evangelistæ: quia hic
 optata mundo nuntia refractantur. Natus est vo-
 bis hodie saluator. Et quæcumque in illis scripta
 sunt verba sunt vita. Verba quæ locutus sum
 vobis, spiritus & vita sunt: quia in ipsis via ad
 celum aperitur qui crediderit & baptizatus
 fuerit, saluus erit. Hoc igitur est aliquid acci-
 pere vt Evangelium, illud quasi festiuium nut-
 tum acceptare.
 Considerare Passionem, quasi historiam,
 quod Christus mortuus sit, non est bonum
 tantum, sed dolorosum: quia crucifixerunt
 illum qui vivere merebatur, attamen considera-
 do quod in hac morte vita mea constitat,
 hoc felix est nuntium, & hoc considerandum
 est: quæcuncta si Passio Christi hoc modo vt
 Historia perpendatur, non est bona illa con-
 sideratio, nisi progrediamur ulterius eamque
 vt Evangelium meditemur, donec a malis
 istis insulsi que nonis ad bona fauillaque noua
 erassemus, donec in Christi damnis nostram
 contemplantur vilitatem, & tandem donec
 de Christo transfum faciamus ad nos ipsos,
 vt paulo superius dictum est. Hoc mulieribus
 illis intueatur quas vidit mortem suam deplora-
 re: Natus fuit super me, sed super vos ipsas
 fuit. Ne sitatis in hoc Super me id est super
 vilitate mea: etenim hoc nequaquam sufficit
 mala namque historia est, sed super te. Præ-
 claræ perpende virtutis bonaque immensa,
 quæ tibi ex hac morte profuxerunt. Hoc erit
 Evangelium. Sicut dum moritur summus
 sacerdos, extorris amicus illius, hæc noua
 percipiens vt historiam, dolore torquebatur

& pœna: quoniam & odio & execratione fla-
 grabat in Lomiciam: cæterum attendens in
 hac eius morte suum solui exitum, & posse
 non se in patriam remeare, restitit in ciuium
 amicitiam, & conaturalium gratia recon-
 ciliat, nuntium hoc erat illi fauillimum. Et
 hoc vates prædixit Zacharias, *Flangens eum*
quasi vnguentum. Etenim quando maiorem
 & vnguentus a teuis familia interficitur
 cognati sui benefactor & amicus integerrimus
 quem summo amore protequebatur: istia sunt
 hæc illi nuntia, dum illi mors significatur vt
 Historia, verumtamen secundum quod per
 illam mortem succedit heres in familiam, vt
 possessionem inuadat, & facultatem nanciscatur
 dominium: iucunda sunt hæc illi nuntia:
 etenim in hac morte tota eius latebat specula-
 da felicitas.
 Hinc oritur prodigium illud dimerforum
 affectuum qui ex consideratione mortis Christi
 nascuntur. Quod odio magis repugnat quam
 amor, & dolori quam lætitiæ; nihilominus ex
 odio pœnam, quas Christo insigunt, &
 eorum qui illas insigunt, amor nascitur eius
 qui illas recipit. Atque ex istis doloribus per-
 pensis vt Evangelium, promanant lætitiæ. O rem
 admirandam! An ex patretali tales nascuntur,
 sibi sibi contrarij? Vtique, Et hoc D. Augusti-
 nuserunt. *De peccato doleat, & de dolore gaudeat.*
 Hoc igitur modo si Passionem Domini medi-
 taueris ex illa amoris oriuntur affectus. O
 quanta flamma succenditur? si postquam
 singillatim Christi pœnas attendideris, ad me-
 moriam reuocares, te has omnes pro peccatis
 tuis meritum fuisse, atque vt ab illis te liberum
 abtolueret, has eum omnes in se suscepisse,
 Materem charitatem, testatur Christus, *nemo*
habet, qui me vt animam suam ponat quis pro amico
suo. O Domine, quod te pro inimico tuo
 mortali tantis exponas ferendis cruciatibus,
 doloribus, & tormentis: tantis blasphemis,
 opprobriis, & calumniis, tali morti, tali cruci,
 deinde in te suscipias omnes illos cruciatibus
 pœnasque non tolerandas quas inimici tui
 perpeti debuisse! Hoc apud Isaiam lego:
Langores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse
portauit, cuius linois sanauit sumus. Nec aliud
 intel igitur Rex David dum ait. *In me transfertur*
ira tua. & reprobos tui conturbauerunt me. Simili-
 ter quod in persona Christi tibi decantat.
Quæ non capui tuæ exultationem. His addo
 Ecc l Pau

IV.
 simili-
 tudine.
 Zac. 2.
 10.
 Amor &
 odium
 gaudium
 & tristi-
 tia.
 D. Aug.
 1. 3. de pe.
 Isa. 53. 4.
 1. 87. 17.
 1. Co. 5. 21.

Paulum. *Qui non nouerat peccatum pro nobis*
peccatum fecit. q. d. pomas in se suscepit Domi-
 nus ille nostris debitas flagitius, qui nunquam
 nonerat, quid esset in scripto peccatum.
 Rom. 4. 5. Insuper declarans rationem ex qua saluator
 tantos subiecit cruciatibus. idem Apostolus
 exprimit nostra fuisse peccata. *Traditus est*
propter delicta nostra. Et ille fuit, qui per hoc
 quod fecit & passus est deleuit omnia peccata
 mundi. *Agnus Dei qui tollis peccata mundi:*
 Ioan. 1. 19. dixit D. Ioan. quod si scire desideremus ex
 quo natum sit hoc principio quod Pater ater
 nus illum nobis tradiderit, ut haec omnia
 pro salute nostra pateretur, ipse nobis declarat
 Dominus, nimirum summum amorem quo
 Ioan. 3. 16. Deus hominibus afficiebatur. *Sic Deus dilexit*
mundum, ut filium suum unigenitum daret. Qui
 igitur fieri potest, ut cor hominis ardenti non
 flagret amoris igne quantolibet frigore con-
 stringatur, si confiteret diuini amoris astutias,
 in Passione Domini nostri ut in Euangelio?
 Erat Dominus hic agnus innocensissimus,
 tantumque perulitico quod talis esse voluerit
 in corpore, quales nos esse deberemus in
 anima. O amor ardentissime cum enim ego
 ligari deberem, sputis fardari contempui
 haberi, iri ideri, maledici, plagis vulnerari,
 atque in anima occidi: ut me ligatum absolueret,
 immondum expiaret, sordidum lauaret,
 maledictum benediceret, inultum sanaret,
 animamque mortuam uiuificaret, ipse recipit
 in corpore suo catenas, quibus ligatur, sputa
 quibus foedatur, maledictiones quibus irri-
 detur, vulnera quibus vulneratur, & mortem
 qua ex hoc mundo percussus abscedit. Ego
 ille eram qui superbia tumidus me Regem
 creabam, qui decipiebam, qui Deo negabam
 tributa qui male dicebam, qui male faciebam:
 ipse vero hoc in se suscepit passusque est se
 castigari, quasi defectus illos omnes ipse com-
 misisset, ipse reus esset omnium, & cum nihil
 horum probare potuissent, quae calumniatores
 obiciebant inimici cruciatibus tamen omnes
 ut diximus, reus iudicé conuictus. Quod
 si ergo nihil horum probatum est, q. ar. de-
 lecta mea sanctus ipse in se suscepit, poenasque
 omnes illas quarum ego debitor eram, tole-
 rant & ipse reus sentire decessit? Ut agnos-
 ceat o Christiane, omnia haec vulnera plagaeque
 Christo iudicatas, tuas esse, atque haec cogni-
 tione instructus ad illum te conuertat: et in-
 cistum & dicas, Domine mi, haec vulnera
 mea sunt, ad me Domine illa reuertantur, ut
 ipse ex patiar. Illae spinae animam meam tran-
 fodiant, illi clari cor meum, illa verbera ma-
 viscera. Conuerte Domine vultum illam: et
 nim mihi nata est mihique propria: & cum
 hoc mihi non concedatur, saltem o Domine te
 diligam ut par est à me te diligere. An non
 intelligis qualiter Passio Domini ut in Euange-
 lium considerata suscitaret amorem in animo
 illius, qui in his agnoscat cruciatibus, quam
 merito pro peccatis suis sibi deberetur?
 Nec solum amorem prouocat, sed & gaudi-
 dium & animi iocunditatem tot in illa per-
 pendens commoda, bona ac beneficia, quae
 nobis ex illa promanauerunt. Haec Passio pro
 nobis satisfecit, nos Deo reconciliauit, à
 peccato liberauit, à damnatione vindicauit, infer-
 num spoliavit, limbum depulsa est, calum-
 niam aperuit, terramque purificauit. *Vbi mors & vita*
duello confixere mirando. Arcus est quo nos
 liberat, & nos ipsos eripimus ab ira aeternae
 diluuii. Stipes in quo erectus fuit serpens.
 Altare in quo pacis fuit oblata victima. Cur-
 rus in quo de morte triumphauit. Pons in
 quo Deus sibi fatetur esse satisfactum, pro
 omnibus quae ob peccata nostra debebamus.
 Clavis est Dauid quae thesauros aperit caelestis
 Cathedra Salomonis in qua secreta pro-
 nuntur caelestia. Turris in qua omni-gena ser-
 uantur arma quibus nos defendamus a sterili-
 quoslibet inimicos, Candelabrum est illumina-
 nans mundum. Sceptum quod mundum
 subtrauit. Virga Moysi, quae culpatum multa-
 rum serpentes deuorauit. Adelle immondum,
 quod si peccata vestra fuerint ut coccinios, hae
 sanguine mundabuntur. *Quasi lana macula,*
 Venite fatigati: nam Ego respiciam vos, hinc
 meis doloribus. Infirmi properate ut curem-
 ni: hac etenim infirmitate omnem salutem
 obtinebitis. Hoc est praedicare Passionem ut
 Euangelium: dispone te ad audiendum, & non
 intellectum tantum praepares, quantum ipsam
 voluntatem: etenim ad huius doctrinae recep-
 tionem: ille qui melius fuerit dispositus etiam
 plura percipiet. Antequam accedatis passio-
 nem, inter vos ipsos de illa
 conferte, priusquam sedetis illam raminate.
 Per ieiunium se Daniel ad haec capienda
 stria praeparauit, & Anna Prophetissa ad
 Chri-

VI.
Affectus
amoris,

Christum contemdam: primitivi Christiani
 scribit Philo ludæus Alexandrie pizante
 bant orationem. Eleganter dixit D. Basil. quod
 fuit in charta conscripta, scribi non potest
 aliud nisi quod prius scriptum erat, eradatur:
 in prædicator in tuo corde nihil de rebus
 scribis duntis, nisi prius ea quæ mundi sunt
 dolere ducatis. Si hoc vestrum his diebus
 de ratione negotium: & antequam vltimus
 in ea progrediamur, præparate corda vestra,
 cogitando Deum, ut ipse in cordibus vestris
 operetur eo modo, ut vobis tribuat suos senti-
 re cœcitate, & quantum debeatis Deo, cog-
 noscatis: cum enim abolitus sit gloria
 Dominus, velut quatenus nos in illam per
 mortem suam introduceret, formam serui
 accipere, & per hanc prima taceret Passio-
 nis sue lachryma. Excitantur sancti sum formam
 serui accipere. Hanc ergo Passionem ut Evan-
 gelium confidete, & ea illa mirabiles elicias
 virtutes.

1. 7. Quia Dei virtus manifestatura erat me-
 ritum adeo sublime in opere nostræ Re-
 demptionis, formam accipiendo serui,
 passus est, qui eius passioni suæ daretur
 principium, cum Iudas vendere, sicut
 fratres Iosephum venderunt pretio
 viliori.

Insuper radios emittere sol iustitiæ Chri-
 sti retrogrediendo, formam serui acci-
 piendo. Hanc assumpsit quando in virgine
 ipsi oculis puriori Maria humanam assu-
 mpti naturam, nunc vero particulariter, quando
 venditus fuit, patentiùs suam declaravit
 obedientiam: quia se vt seruum exposuit: In
 seruum commendatus est Ioseph. Non vocat
 Iosephum Iosephum, donec dicat de illo,
 quod venditus fuit. Venditio illa Ioseph
 Christi præfiguratur venditionem: unde pro-
 preè dicitur, quod in illa potissimum formam
 serui accepit. Difficultas oritur quantum
 ad pretium quo distractus fuit Ioseph. D. Aug.
 opinatur fuisse triginta argenteorum, vt figu-
 ram figura responderet, sicut & fuit in portori,
 quod eius venditionem promoueret frater eius
 Iudas: porro Ioseph venditus non fuit et
 occideretur, nec ad hoc emptus, sed in seruum.
 Verum quidem est, quod vt tali humilitate
 iniquitatis pedes eius. Porro Christus vendi-

tus fuit à Iuda discipulo suo, & emptus à Pha-
 risæis, vt perderetur & interficeretur. Attende
 delictum infigne venditur Christus, & quo
 pretio? Et quale potest ad hoc pretium
 sufficere? Tertullian, subannat Gentiles quia
 vendebant & elocabant Deorum suorum sta-
 tuas in sem constriculis compedibus & cate-
 nis, quibus illas detinebant. Sub eadem hostia,
 sub eadem voce præconi diuinitus addita em-
 ducitur.

Nam pariter per hoc veros Deos non esse
 fatebantur: si namque tales fuissent, nullum
 fuisset pretium illis emendis correspondens.
 Quam grauter ita commotus est D. Petrus
 contra Simonem Magum, quando postulauit
 ab eo gratiam sibi vendi Spiritus S. quam
 Apostoli ceteris tribuebant? aduersus eum
 insurgit, & ait: Pecunia tua tecum sit in peritio-
 nem: quia existimasti donum Dei pecunia posside-
 ri. Bonum Dei. O vos sacrilegos, simonistas,
 exclamat D. Gregor, grauiorem inuulsi-
 miam Spiritui S, quam Macedoniani: nam
 illi hunc creaturam effecerunt, sed nobilissi-
 mam Deoque proximam: illi verò vilem adæ-
 reputant eum, & vix vilis pretij, vt eum
 vendi posse arbitrantur.

Christum h. c. attende, vt pote donum Dei,
 Hoc titulo se ipsum inferibit, locus Samaritanæ,
 deique diuina sua persona sic prote-
 statur. Si scires donum Dei, quæ quis est, qui dicit
 sibi: vultis da michi bibere: donum Dei. O Iudam
 prodicorem: contumeliam atque de quâ illum
 proiecistis, & vos Pharisei maledicti, qui
 crederis, quod Dominus hic Pecunia possideri
 possit. An tam vilis est, vt vel vlla pecunia possit
 ei quod ipse est, & iuuuere? O non toleran-
 dam animi peruersitatem! Deinde sciamus
 quo pretio adeo magno prætenlesini posse
 illum estimari? Appenderunt mercedem meam
 triginta argenteis: dederunt pretium, quo appretiaui
 sum ab eis. Certè honorabile de me mundus
 iudicium tulit, in statéra appenderunt me
 contra triginta argenteos, hoc est Appenderunt,
 & fuit qui illos grauius appendere indicaret.
 O pondus peruersum! Statéra dolosa in manibus
 eius. In malo falloque pondere modo appen-
 deris ô Domine: veram breui aliam habebis
 veram & iustam, nempe Crucem, in qua diu-
 num tuum meritum saloquæ appenderunt:
 nam ideo in cruce exaltabit: Statéra
 facta corporis. Pretium pondusque summarium,
 hic

I.
 Iosephi
 Christi
 vendi-
 tionis
 disceri-
 men.
 Ter.
 In Apo-
 log.

II.
 Christus
 pretio
 inuisi-
 mabilis.

Act. 8.
 20.

Ioan. 4
 10.

Zac. 11.
 12.

III.
 Vile pre-
 cium
 triginta
 argeteu.

hic pateat quanti valeat: illo etenim sanguine ac morte diripitur infernus, repletur caelum, remittuntur peccata, virtutes obtinentur. Verumtamen pondus hoc, quo in venditione appenditur, falsum est & mendax: cum enim verus sit Deus, pretio appendunt illum, & adeo qualem abiecto. O summam eius productionem, qui facit hoc: sed & sublimis profundumque sacramentum: nam ut opus perficiat quo nullum excellentius, nullae scilicet redemptionis, ut verum ostendatur, quod ad eius executionem formam accepit serui, se vendi permittit, tam vili abiectoque pretio

IV. Quid sit seruitus declaravit D. Ambro. *Seruitus homini libero, omne supplicio grauior est.* Cicero: *Nihil detestabilius dedecore, nihil facilius seruituti. Ad dicitur & libertatem natus sumus, aut hac tenemus, aut eius dignitate moriamur.* Expendit D. Greg. Naz. quod res ita indecora per peccatum fuerit introducta: quando in penam impietatis Cham Noe dixit: *Seruus eris fratribus tuis:* & ita declarat S. Doctor illud Euangelij, quod ipse legit & principio autem misit sic. Hanc quoque doctrinam tenet D. Aug. unde seruitutis signum erat radere caput & barbam: haec enim erant eius insignia, ut dixit Philostratus & D. Cyprus. Imo et S. Scipetra colligitur. De capite nudati inimicorum capiti. & Refert l. 7. Aristoteles dictum Socratis: *Ulysses erat, ut in sepulchris verum qui Salaminae acubuerant Graecia tolleretur, quod liberis cum vita coram acubisset.* q. d. quod seruus, nec quidem cogitationibus & electionibus valeat: hoc enim significant capilli, & mea quidem sententia sic explico: *serui privati omni esse & natura hominis. Non satis fuit filio Dei, quod se seruum faceret, insuper & seruum penae subiicit seruitutis, lorum flagellationis. Legibus decretum erat Romanorum, ut homo liber virgis caderetur, seruus autem loris vel neruis. *Tor virgi casus sum,* inquit D. Paulus, etenim libertate gauderem Romanorum: verum Christus Dominus noster, *Flagellatus fuit:* non dicitur *casus virgi* sed *flagellatus eum.* Pilatus flagellauit, loris ut seruum: quod bene notauit D. Ber. *Non solum formam serui accepit, ut subisset, sed etiam serui, ut vapularer:* cum Christus de tali dicit: *Malus seruus plagus**

vapulari multis. Atque ut re ipsa se seruum declararet, quodque serui formam accepisset, ex sui voluit ordinis venditione, ut vitium ad poenas transferret serui non qualicumque, sed immorigeri. Ea intentione permisit, ut hanc solas executionem inchoaret, & ipse fuerit qui operam hanc impleat permissionem, qua Christus se vendi patiebatur. Tunc abijt eius de dandis, illi in quem introiit diabolus. Notandum est verbum Euangelij: *Abijt,* pessimum omnino omnino: *Abijt post gregem porcorum.* Hoc vitium ut extremam explicet huius prodigi calamitatem, qua porceus tandem seruet: eodem iterum vitium dicitur sustulit formam, quam ut talem passus est adolescens ille dices quo praecepit Dominus, ut facultates suas vendideret eas pauperibus erogaturus: quia vero eius iudicio summa erat haec calamitas, erexit eum in mare occupauit, quem hoc verbum declarat: *Abijt tristis.* De socoris illo seruo talentum sibi a Domino suo traditum ad lucrum abscondit, eius Christus indicat infelicitatem dicens: *Abijt solus,* ad talentum Domini sui. Ita nunc humiliter Evangelij, quo declararet extremam ludaei perditionem dum factus perfidus magister in proditionem ad erimen festinat, sic ait: *Abijt,* non coactus, non expulsi, sed propterea dicitur voluntate, & diaboli captus perfidus: *Abijt,* nam si diabolus in eum intrauit, hoc ideo factum est, quia illi portam aperuit. Deum potentia licet summus non intrat, si in propria motu voluntate illi ianuam non aperiat. *Aperite mihi portas iustitiae.* Quanto minus potest intrare diabolus: *Abijt.* Quoties Christus ad mali propositi provocat mutationem animique mutationem? Si hinc cordeque nobilis sit, ecce me humilior & quidem tantum: ut pedibus meis adiuuaret eadem lauerim: eo sine lauit illos, ut videretur humilitas illa, in qua cerebatur cum hoc impeditum ipsum a concepta incederet animae adeo exitiosa reuocaret. Nobiliter ita potenter mouet virgetque ad eleuantem, ut inimicorum humilitatio. Si seruus sit abiectus, & pectus eius qui talis est, inuoluntate compellant ad animi submissionem, de qua sume preclariora: in hunc finem tradidit SS. corpus suum, & in ipso omnem diuinitatis thesaurum, talia munera ac puncia, qua

1. Cor. 1. 25. D. Bern. ser. 4. heb.

venire debere illam, à non perficiendo
crime venditionis. Nihil proficit: *Abiit*
non illum Christus eiecit; imo potius illum
deiciat, ne Apollolatus suam claustrum
deceat sag eius. O quia n. procul abscedit
lectus, qui discipulus erat Christi, in eius
venture a iudicium: qui a nicas erat, sit mor
tali inimicus: qui Apo tolas, sit min ster sata
neque sumus. *Vnus de duodecim*, Vnus de au
tore illo adeo principali, nam erat catera
regis, inquit D. Chrysol, vnus de regali
Christi congregatione. vnus de concilio ita
torem eius, vnus ex illis quibus arcana sua re
tebatur, & quidquid ad regni sui spectabat
fuerat: ouem.

III. Quo curis, quo festinas discipule prodi
tore infelicissime? Ad Princeps Sacerdo
rum, ut agam & conclu lam Domini venditio
nem, cum Principibus Sacerdotum. O eicoin
munitate nequam? O discipule magistri tradi
tore: ne vadas, quia Dominus hic quem ven
dere festinas, nullam habet (hoc scito) & quale
tibi pretium, nec nobis conuenit, vt habeat
quia *Omnes autem in comparatione illius arena*
est vnguis. Quidquid illi tradere tibi pro co
potione, perperam tibi sit, esse nihil, digni
tas enim eius infinita est, quia verò debi
tum quo Deo obstringimur, infinitum est, so
lus ille poterat pro eo ex integro satisfacere:
quia valet infinitè id quod pro illo ex parte
sua daturus erat, & nullum pretium, quod ipsi
tibi possint dare, erit dignitati eius æquiva
lens. Vel saltem vade ad celum: quia sicut
in illo habet æternum suum Patrem, qui illum
probe nouit, eiusque perperam habet digni
tatem, tibi tibi pro illo largiatur multò piura
quam tu valeres postulare, quod si non, saltem
publica & manifesta quæ suam sit, Attende pro
ditor quod eo ipso quò vendis illum Princi
pibus Sacerdotum, peccas contra decretum
legis in Deuteronomio: vt autem eius memi
neris, eam tibi denno repetit Spiritus S. Hac
inquit, vt si quando quis in seruum venum
dandus est primo videntur vtrum aliquis ex
propinquis velit eum emere: cum enim illi
communitur eum nomine distinctis, sciens
eius valorem, pretium pro eo soluent multò
superius. Consi tera Dominum hanc quem ven
dis, vnus de top bus natum, æg. essem: patrem
habet, & quidem a tep conspicuos, vt Do
minus sit colorum, & terrarum: qui patet est

æternus, ex quo omnes qui tales sunt oriuntur:
Ex quo omnis Paternitas in celo & in terra nomi
natur: eamque vt se diligit: nam sicut ille di
gnus est amore diligi infinito, infinito illum
diligit: quia tanta quanta ille paller bonitate:
Hic est filius vnus dilectus, in quo mihi bene com
placui. Quod si tibi deficiat animus quo sillas
illum coram Patre suo, leias quò l. matrem ha
beat, quæ illum plusquàm se ipsam a more profe
quitur, & quamuis bonis sit inops tempora
libas, dices est spiritualibus: et his tibi da
bit quantumcumque petieris: est etenim ipsa
benignitas, & illa element et suscipiet, nec
quod petieris tibi dare dedignabitur. Nihil
horum tetulit eum, vñ se nōe moram fact
donec ad Principes accurat mercator de pre
tio sanguinis conuenturus: *Ad Principes Sacer
dotum*. Audiamus Originem. *Abiit ad Principes
contra Veram Principum, ad Sacerdotes contra ve
ram Sacerdotem imo iunum Sacerdotem.*

Porro sciamus quò pro illo postulet: id
notemus in hoc quò dicit: *Quid vobis mihi
daret* Expansit eum cum D. Hieron, in detur
nata. Iude postulatio: non enim a te volo vt
aurum mihi detis, vt cum vobis tradam, sed
absolutè, quo declarant quòd pretium eom
mitteret eorum voluntati, ac si diceret: quali
cumque summa à vobis tradit erit mihi sa
tisfactum: quo Christum maximo vilitee t op
probrio: *ac sic diceretur*, (ita D. Hieron) *Uile
mancipium*, Vos ipsi de pretio concludite: man
cipium etenim quòd expono venditioni, adeo
inutile est, vt quòdcumque pro illo mihi dede
ritis, sufficiens mihi sit futura solutio. Quando
domi tuæ habes aliquid quòd tibi facessit ne
gotium, non tam illud vendis: vt ex eo dona
rios tibi comparet, quam vt illo te expensas
& nullo alio pretio maiori expellato illud tra
dis. E contra vero quando venum las aliquid
tibi admodum clarum, non permitis, vt em
pior eius tibi statuat pretium, sed illud tu de
terminas & cū eo pacisceris: postea in re viliori
luerum æstimat in eo recipiendo, quòd empor
in pretium eius tibi perilluit. Eo modo lu
das egit cum Christo: quanta etenim vilipen
sione Christum appendit, quàm flocci eom
habuit: *Quid vobis mihi daret*. Vetro vñ quo
beneplacito quòcumque mihi dare dece
uerat: etenim quòdlibet mihi pretium assigna
ueritis, luerum ad teor: eum enim si pro co
vobis illum tradidero.

Exh. 3. 15
Math. 8.
17.
Orig.
Tract. 33.
in Matt.

18
D. Hier.
in r. 26.
Matth.

IX. Verum tamen hoc ego considero in eo quod
 Alius Iudas certum non poposcerit pretium, forte
 sensus fuisse spiritus s. consilium & intentum: qui
 huius actionis praeiij. sicut per os Caiphae primam omnium expressit
 veritatem: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo*
 pro populo & non tota gens pereat, ita per Iudam,
 nescientem quid diceret voluit: in unum ma-
 xima declaratur veritas: & quoniam haec ob-
 secreto nullam scilicet pecuniae summam posse
 determinari, quae meriti respondeat in-
 flaque sit adeo pretiosa. Sicut hoc verbo di-
 cere potest iustus: O Diabole, si munde si caro,
 quid me provocans ut vobis Christum tradam
 fidem vestram obtestor, quid vultis mihi dare,
 vel potestis mihi dare, quod tanti valeat, ut
 me efficaciter moveat ad tantae praesentiae tradi-
 tionem; *Quid vultis mihi dare*. Numquam desi-
 runt tres illi mercatores, quo te moveant, &
 exhortentur, ut venum des tradasque Saluato-
 rem. Promissa eorum haec sunt, deliciae, volu-
 ptates, iudi, felicitas mundana, divitiae, digni-
 tates, terrenaeque gloria: *Omnia regna mundi*,
 Matth. 4. promittit ea illis pessimus mercator: porro
 9. si rem attentius inspicias, singuli eorum quam-
 dam habent qualitatem, ob quam cum illis pa-
 cifici non licet aut convenire. Unus pauper est,
 alter mendax, tertius stultus, *Tres species odisti*
 anima mea, pauperem superbum, divitem mendacem,
 Eccl. 25. stultum. Caro, corpus nostrum tur-
 get superbia: quo tradas Christum; praecleara
 tibi spondet, delicias, voluptates, prosperita-
 tes, gloriam, magni; tomis assimationem.
 Sed non attendis, quod pauper sit, & adeo
 mendica caro, ut nuda nascatur, rudaque mo-
 riatur: etiam eo instanti quo nata est ex-
 pirit ab uberibus mendicare matris lac: a tercia panem,
 a vineis vinum, a montibus ligna, ab omnibus
 lanam, ab aere vitam: unico verbo quidquid
 habet ab aliis pluribus pauper emendicavit.
 Dives est mundus enim hereditatio iure delatae
 sunt pecuniae, divitiae Alexandri, Darii, Croesi,
 & quos quot opibus splendidos audivimus:
 tibi praecleara spondet, si Christum tradere
 cum ipso convenias: porro mendax est, &
 quicumque cum illo pacifitur, se queritur
 circumventum: etenim cum tibi plures tradi-
 derit facultates, eo momento quo moreris
 illas tibi praedico suffragatur. Denex est tertius,
 scilicet diabolus, sed fatuus, qui de te tantum
 abiecit bonum, stultus qui tanta sollicitudine
 nostram intendit ruinam, cum haec illi vertatur in

graviorē damnationem: quandoquidē quod-
 libet nostrum malum illi accretat ad peccatum.
 Nunc mercator est: teque roget ut Christum
 vendas, & perfidus ille proditor mihi dare po-
 test alicuius valoris: etenim eius voluptates
 tormenta sunt & cruciatus, singulis eorum im-
 pondendum est: Ad Christum tradendum
 Quid vultis mihi dare? O fatui, quod peccatum
 mihi dare, quod tanto valeat thesauro qualem
 hic est: *Quid vultis*: quid mihi caro dandam
 promittas? *Opera carnis* haec secum nunquam
 trahunt anxietatem. Quid mihi mundi adducit
 divitias? Moriendum mihi est: & his omnibus
 renunciandum. Quid mihi dabis Diabole? Dig-
 nitates, & demum infernum: Hic agere
 sceleratissime mercator: novi etenim quod
 tandem in fine: *Caro carnis, novitas, & fatuus*,
 diabolus intreficit.
 Illis igitur Iudas optionem dat & de statu
 do pretio facultatem: *At illi constituitur triginta*
argenteos. Tres Evangelistae dicunt, quod
 pacti sunt ei daturos, solum Mattheus scribit
 pretij quantitatem: quia ipse solum Hebraeo
 scripsit, alij vero Gentilibus & Hebraeo obse-
 dit impletum in Christo praeter alia, Zachariae
 vaticinium: *Appendit mercorem meum triginta*
argenteis. Gentilibus dicere sufficiebat, laetitiam
 pecunia fuisse distraclum, Hebraei autem
 qui millies hanc legerant prophetiam, & mil-
 lies eam declaravit de Messia, nocelle erat,
 ut D. Mattheus ob octidos ponere coeclum
 ita singillatim quantum ad hoc, impleverunt.
 Quod si à tot annis praedicta erat Zachariae Mes-
 sian vendendum triginta denariis, in Cantabrigia
 completum est illud: Iude etenim pro omnibus
 Constituerunt triginta argenteos, Mirate populo
 tiam: *Et dixit ad eos, si bonum est in oculis vestris*
offere mercedem meam, & si non, quaesit copiam
 praefati sumus, non fuit à Iuda determinata
 summa pretij, sed eorum hanc reliquit libe-
 ratum: *Appendit mercorem meum triginta*
argenteis. Et est hoc adeo clarum, sicut iudae quod
 dixit D. Mat. *Constituerunt ei triginta argenteos*.
 Et post haec sequitur: *Et dixit Dominus* *peperit*
illud ad statuarium, quod ad litteram certum
 impletum: etenim Iudas: *Proiecit argenteos*
cessit, Praeterea si bene prophetiam inspicimus,
 invenimus non: *Frangite solum*, sed in domo
 Domini, Et ita factum est: nam Iudas neco tan-
 tum proiecit argenteos, sed: *In templo proiecit*
argenteos, recessit. Deinde mirare qualiter pro-

piam concludat nam: *Possit illi sunt ad statua-*
rum. Et idem est ac si diceret ad singulum: quia
 illi ipse de peccata illa dixerunt: *Non licet eos*
mittere in carcerem. quando Iudas illum in
 carcerem proiecit, sed ex eo illud emerunt, quod
 peccatum dedit hunc oraculo complementum:
quia Emerunt ex eo agrum figuli. Adde quod ad
 denonstrandam pretij viliratorem dicitur:
Denarium pretium. Filij scilicet Dei. O quales
 mercatores, & quomodo recte mercedem cognoscunt
 & eandem valentem. Nonnulli notant hic,
 quod ante praedictum, impletam hic pro-
 phetiam de Ioseph, qui similiter fuit venditus:
 Et mira est haec: triusque proportio, Ioseph
 mittitur a patre, ut fratres suos in agro visita-
 ret. Christus mittitur peccatores visitaturus.
 Ioseph unicus solget indutus polymita, Chri-
 stus humanitate miraculis mille coruscante.
 Ut fratres viderent tunicam illam Ioseph
 polymitam, invidia conflagrarunt, patres &
 Iudas Christi in miraculis suis mirati poten-
 tiam mortali in eum odio & luore exarserunt.
 Vnus ex fratribus illis ceteris persuasit ut
 illum venderent: vnus ex Apostolis persuadet
 ut Christus vendatur. Sicut Ioseph non occi-
 derunt, sed tantum vestimentum eius sanguine
 tinxerunt, ita Iudaei non potuerunt diuinam
 Christi personam occidere, sed sanguine tantu-
 m vellem illius humanitatem incinerunt. Sicut Ioseph
 habitus fuit ut mortuus, & tamen vnus ap-
 paruit, ita Christus mortuus credebatur, verita-
 tem postea prodijt immortalis. Venditus fuit Ioseph
 triginta argenteis, sic & Christus triginta
 denarij. Dicitur quida venditum fuisse Ioseph
 triginta denarij aureis: ita Septuaginta indica-
 rum, porro D. Hieronymus ad eundem locum scri-
 bit, quod: *Non potest esse pretiosior seruus quam*
Dominus. Iosephus testatur quod Ioseph ven-
 ditus fuit: *Triginta argenteis.* Et D. Ambrosius
 asserit quod in quibusdam exemplaribus legatur,
 triginta, in alijs viginti quinque, in alijs tri-
 ginta, & quidam arbitrantur, denarios fuisse
 aureos, & alij argenteos: textus autem cor-
 ruptus legit: *Eum venditum Israelitis viginti*
argenteis, & illi ipsum in Aegypto triginta
 denarijs vendiderunt. Quanti valeat nummi
 illi argentei, non certo constat. Veni, Beda
 asserit, quod triginta argentei tanti vale-
 rent, quanti vnguentum super caput Domini
 ad venditionem effusum. Quocirca Iudas ve-
 lendum sibi recuperaret quod se perdidit sibi
 Hieron. *Epist. ad la Nicaea, Tom. IV.*

per sua lebat, Christum eodem pretio vendidit,
 quem sequuntur D. Bonavent. & Lyra: sed
 huius impossibile est certam habere cogitatio-
 nem; hoc autem omnes communiter sentiunt
 fuisse argenteos, sicut: *Argenteus* pro hoc si-
 micur, quod est denarius ex argento cufus, &
 singuli valebant, nulla facta distinctione, cum
 nonnullis, inter scilicet sanctuarij & commu-
 nem, quatuor dragmis, quae quatuor nostros
 appendunt regales, paulo plus vel minus in
 vniuersam appendentes centum viginti regales:
Decorum pretium, quo appetitatus sum.
 Nonnulli Doctores haerent in eo quod Chri-
 stus traditus ut pateretur, venditus sit ut man-
 cipium. Quando seruus ad aliquid venditur,
 totus illi dedicatur, de illo solum agitur, &
 huic totus impenditur. Quis vnquam homi-
 num vidit, emi virum, & vendi ut doloribus
 penitiae afficiatur? Hoc in Christo Domino
 nostro ceruimus: unde quidquid in illo est,
 post venditionem. nihil aliud est, quam tor-
 menta, cruciatus, mortisque tolerare angustias.
 Quia vero his totus impendebatur, vocat eum
 Haies: *Virum dolorum*: quia sicut fuit ad tor-
 menta readitus, totum eius opus studiumque
 fuit, doloribus penitiaeque examinare.
 In hoc infimo pretio grande detegit D. August.
 mysterium: ego vero illud tantum ex Exodo
 considero, quod Deus praecipit: *Si bos*
cornupeta fuerit, occiderique seruum, triginta scelos
argenti Domino dabit. Ita ut idem pretium, quo
 vitinabatur fatuus occisus a bone, ipsam est,
 quo Christus fuit assimatus omnis creaturae
 dominus. O Iuda proditor: *Pecunia tua tecum*
fit in perditionem. Sumito ter maledictioe pre-
 tium peccati tuum: nam triginta te maledictionibus
 Flamma perstringit, & cuiusque sua respondet
 maledictio: *Constitue super eum peccatorem*
diabolus sit a dextris eius. Et vos quoque pro-
 ditores, qui pretium adeo vile constituitis, tali
 vendimini infortunio ut triginta ex vobis vno
 diltrabantur argenteo, ut eo tempore contigit,
 quo Hierusalem inuaserunt Titus & Vespasianus,
 ut referit Iosephus. His conuentione firmat.
 Hoc factum est die Mercurij praecedente
 Christi passionem: & hinc collegit D. Augustinus
 rationem, cui quaedam immittitur pia & antiqua
 consuetudo ieiunandi diebus Mercurij, &
 stricte seruabatur hoc in prima-
 tina Ecclesia ieiunium, quia tali die id est
 biduo ante Pascha, contractus hic conclusus
 est.

In Lat. In Mat. c. 26. L. 2. Reg. c. 18. L. 1. Reg. c. 11. L. 1. Reg. c. 11. Psal. 108. Epist. ad Laod.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

esse perhibetur.

8. Cantando Christus nostram incipit redemptionem, quia opus est amoris; pergit ad montem Oliveti: quia illam misericordiam motus operatus est; & angustavit seipsum in horto (transfers torquentem Cedron) Gethsemani: quia sacrificari debebat ad divina iustitia satisfationem.

20. **D**um Christus Dominus cum discipulis suis mysteriosam illam celebrat coenam, eo pede quo hominum nequitia contra eum exardebat; amor ex opposito operabatur: nam preclarioribus fovebat illis in corde suo admulationes, eiusque pectus domino flagrabat amoris incendio, multo ferventius, quam illud lux cupiditate: quocirca ait illi Dominus: Quod facis fac citius. Eo tempore denuo diabolus ingreſsus est animam eius, & abire milites congregaturus ut illum traheret. Patiamur illum abire, vsque dum hortum ingreditur integra stipatus cohorte factus dux & antesignanus ministrorum diaboli, & socij Christo coherceamus, qui amor est hominis & omnis illius bonum: etenim peracta Coena precipit discipulis suis: Surgite eamus hoc illico surgunt omnes e mensa, & excedendo de conaculo: Hymno dicto, Egressus est Iesus trans torrentem Cedron. Egressus est Hierosalem & abire in desertum ad alteram partem torrentis Cedron.

1. **I**n hoc principio quo sacram suam Passionem orditur, sex nobis occurrunt consideranda. Primum: cur Passionem suam exorsus sit ab hymno Hymno dicto. Secundum: quid sit quod egreditur de Hierosalem. Tertium: quid mouit eum ut transeat torrentem Cedron. Quartum: quare montem petat Olivetum. Quintum: quare de causa ad villam pergat Gethsemani. Sextum: quam obrem in hortum oraturus secedat. Si quid in sex his punctis meditacionum aliquid eorum repetatur quae die Lunae huius hebdomadae diximus, remittimus illos eo qui voluerint hoc legere suis explicatum, & de illis hic agimus, quia haec omnia verbis Evangelistarum comprehenduntur quae Christi Domini Passionem referunt: Et hymno dicto. Hymnum, D. Thomas credit fuisse orationem

illam quam D. Ioan. Evang. confertur, in qua ab aeterno Patre suo suam pollutam clarificacionem: Pater clarifica me ex hoc hora, ut conderet cum eo quod aunt Evangelista. Hymno dicto exierunt, quod nimirum adhaec hac oratione ad hortum egressi fuerunt, potro Origen. & D. Chrysol. & Ven. Beda opinantur fuisse gratiarum actionem post Coenam: & ita hymnus ille fuit alius ab oratione, in oratione dicit D. Aug. petatur gratia aliqua vel donum a Deo: in hymno vero, ut D. Hieron. referuntur Deo gratias. Et ita accipit Card. Caiet. in Graeco haberi: Cum dixisset hymnus: quod Christus Dominus cum apostolis dixerit & cantauerit hymnum, potro Iohannes Christus illam habuit orationem. Quia fuerit hic hymnus exponit D. Hieron. dicens fuisse illa verba de Palterio: *Edes panes & saturabuntur &c.* quod alii explicamus. Quod factum est ex more Iudaeorum, ut mensa surgentes psalmos aliquos legentes in gratiarum actionem, dicebantque hymnus.

Ut igitur Christus suam inchoaret passionem, cantavit hymnum D. Chrysol. aliter cantatum fuisse post Coenam Sacramentalem, quodque huic responderet in Missa collecta post communionem, ut intelligas tibi quocumque hanc audiendam, & scias quid tibi sit agendum: *Audiat etiam quicumque illum mysterij orationem non exspectat, quae illius symbolum est.* quod nimirum Deo rependatur gratiarum actiones, etenim per illam Missam terminatur. Verum Ven. Beda, ait, ut ostenderet quam voluntarie moreretur & Passionem acceptaret, eam voluit inchoare cantando, atque ut hymnum hunc cum eo homines prosequantur, quandoquidem pro illis moreretur. Quando mundum ingressus est, cecinerunt Angeli: quia dum vitam ingrederetur, tacere suadet ut content illi qui vita vivunt, Angelorum chori: quando ad mortem tendit, homines psallunt mortales. O Domine, quod incipis cantando, ego certum te reddo, quod plorando finem impones: *Cum clamore vobis & lacrymis.* Quod si in hoc vites offerat divinas, in illo humanam prodes corporis infirmitatem, Et si in hoc quod cantat iam nunc mortuum tuum patefacias amorem plorando nostram argues ingratitude. Secundum adelt considerandum, quod

I. Sex puncta hic expenduntur.

Primum.

Dominus de Hierosalem egrediatur. Vehementer ostipio dum illum video Hierosalem excedentem tanta paupertate humilem, quoniam tanta vis gloria sublimem illum ingreditur. O infortunata Hierosalem hinc plange egressum, cum hic tibi futurus sit in perditionem. Nunc ita nunc te potes lugere, et derelictam, Multosque rapinas ab hostibus sustulisti. Quando Ioachaz captus datus fuit in Aegyptum ut constat ex 4. l. Reg. Quando Ioachim occisus fuit, quando Iosior Iosiam cum matre sua captivus ductus est in Babyloniam; quando, Sedechias captus fuit, cuius illi oculis; Quando Nabuzardan destruxit templum evertit; Quando Godolias ab Imad filio Nathaniz casus occubuit. Veruntamen omnes illa devastationes quas ita percellit in omnibus illis gemens occisus; minor sunt merore dignae, eius inuitio, in qua nunc maledicta relinqueris. O quid hoc Saluatoris egressu declarat? Ipso descendente, bonum tibi omne deficiet, quoniam que vobis reddunt illustrem. Primum, si Rex sitentiam habeat, ut Madriti. Secundum, si caput sit Religionis ut Roma. Tertium, si ereda sit ibi preclara atque vniuersitas, ut Parisi, Salamanca, &c. Quartum, si negotia ibi vigeant Mercatura, ut Mediolanum, Quinimum si sit maritima, qualis est Neapolis. Haec omnia reddebant Hierosalem celeberrimam. Quae ab his egregia commendabatur. Proxima etenim erat mari itinere scilicet bidiano quamuis positum non haberet mariam. Super illam igitur haec omnia iniusta conuertere, quod futura sit sine Rege, sine Religionis, sine literis, sine mercatura, & si possit fore sine Oceano. Unde haec omnia. Quia egressus est Iesus: Quia deficiente illi Iesu, interit illi auctoritas fortitudo, abundantia, separata, & par. Excidit illi sanctitas, & omnis eius illustissima gloria, prius gloriosa dicta ciuitas Dei: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas. Nunc est Nunc Deo destituta, & plena confusione prius praefixa ciuitas, nunc exulat ab ea par; prius sapientia literisque nominatissima nunc autem ignorantiae tenebris inuoluta. Quare haec omnia? Egressus est Iesus. Significatur Dominus in hoc egressu, quod quando quidem illum ita inhumaniter mortem inferendo exciperent, quo conabantur illum perdere, Illos abiens desereret, & ad Gentes

transiret. Licet hic considerate Reginam Vasthi reiectam, & Esther ad solium regale exaltatam, Contemplare Esau fratrem primogenitum a patre suo reprobatum, & Jacob minoris benedictionibus & primogenitura camulatum. Ecce populum Iudaeorum ab antiquo suo defectum splendore, & Regia priuatum nobilitate: qui primogenitus fuit Dei filius: & ecce Gentium populum licet natum minoris & filium secundum in cognitione Dei sublimatum ad dignitatem primogeniturae Regni Christi, & benedictionibus gratiae suae super abundanter implem. Tertium reuoluamus: cur Dominus egressus de Hierosalem iter trans torrentem Cedron cepit quod Dauid praefatus cecinit: *Torrente in via bibet*: quia cum emorturus pro hominibus tenderet, sinem cursus vitae suae declarauit: Torrentis rapidum vitae nostrae cursum designat, quae sicut instat torrentis Cedron inter centum millia fara fatigationis & arietatis, quibus ad mortis mare deducitur. Hunc Dominus erat transurus: coque passus ingressus est, ut dicat: *Intrauerunt aquae vsque ad animam meam*. Et ea omnia compleuit, quae senserant & praesiderant operibus & verbis Prophetae. Et sicut in S. Scriptura per Cedron significantur Prophetae & Patriarchae, ut dicitur Luce suscitaueramus, quando Dominus iam ad mortem festinas, torrentem transiit Cedronum: quia motientis veras esse ostendit eorum omnium Prophetias. Multas alias continet hic torrentis Cedron quia torrentis est vbi magna caligo umbraque est ex arborum caesata multitudine, quae ibidem exercebantur: vel nominandus Cedron, quod significet torrentem Cedronum, iam ante declarauimus, simul etiam quae sub hoc nomine signantur profunda mysteria. Quartum sit: quod secesserit: *In montem Oliuarum*. Hierosalem fundata est super montem, descendit Dominus ad torrentem, & ascendit montem Oliuarum, montem, ad quem Christus frequenter conueniebat, quod D. Lucas intimat: *Secundum consuetudinem*. Cum mons sit, opportunus est locus, sed nobis conuenientior cum mons sit oliuarum. Et quod tenderet melius Christus tempore Passionis suae, quam ad montem oliuarum? Origenes interpretatur oliuam in hac parte misericordiam: & Christus Dominus ad mysterium properat

Tertium
Tertium reuoluamus: cur Dominus egressus de Hierosalem iter trans torrentem Cedron cepit quod Dauid praefatus cecinit: *Torrente in via bibet*: quia cum emorturus pro hominibus tenderet, sinem cursus vitae suae declarauit: Torrentis rapidum vitae nostrae cursum designat, quae sicut instat torrentis Cedron inter centum millia fara fatigationis & arietatis, quibus ad mortis mare deducitur. Hunc Dominus erat transurus: coque passus ingressus est, ut dicat: *Intrauerunt aquae vsque ad animam meam*. Et ea omnia compleuit, quae senserant & praesiderant operibus & verbis Prophetae. Et sicut in S. Scriptura per Cedron significantur Prophetae & Patriarchae, ut dicitur Luce suscitaueramus, quando Dominus iam ad mortem festinas, torrentem transiit Cedronum: quia motientis veras esse ostendit eorum omnium Prophetias. Multas alias continet hic torrentis Cedron quia torrentis est vbi magna caligo umbraque est ex arborum caesata multitudine, quae ibidem exercebantur: vel nominandus Cedron, quod significet torrentem Cedronum, iam ante declarauimus, simul etiam quae sub hoc nomine signantur profunda mysteria. Quartum sit: quod secesserit: *In montem Oliuarum*. Hierosalem fundata est super montem, descendit Dominus ad torrentem, & ascendit montem Oliuarum, montem, ad quem Christus frequenter conueniebat, quod D. Lucas intimat: *Secundum consuetudinem*. Cum mons sit, opportunus est locus, sed nobis conuenientior cum mons sit oliuarum. Et quod tenderet melius Christus tempore Passionis suae, quam ad montem oliuarum? Origenes interpretatur oliuam in hac parte misericordiam: & Christus Dominus ad mysterium properat

22. talis misericordiae quae mundus non audiret
 infirmiores. Egredietur Dominus de Hierusa-
 lem, sacrificium inchoaturus, in quo divina
 satisfieret perfecte iustitiae de peccatorum
 nostrorum iniuriis: ad hoc ergo montem af-
 cendit: *In monte Dominus videbitur*. Illic videbitur
 23. Dominus in monte illo quid hic rerum agatur;
 quod Isaac alligeretur, & agnus occisus immo-
 letur. Hic virgultum exarat Sabeoth, id est: Re-
 missionem quia ad locum pergit, in quo Pater
 omnem suam eronerabit iustitiam. Hoc pri-
 mam in monte misericordiae: quia ex illa
 profudit, quod ad illud egressus sit debitum,
 quod nobis erat proprium, & motus pietate
 ac misericordia sua, hoc sibi subiens imposuit,
 ut eo modo ex integro divinae satisfieret
 iustitiae. Detineretur aliquis ex debito captivus,
 non habet unde soluat, & in carcere languet
 moriturus. Compateris si atque valem offers
 meram ductus misericordia, qui debitum pro
 illo solvas. Praecedit motus ille pietatis,
 & sequitur executio, ac iustitia super familiam
 tuam, quasque facultates. Domine non es huius
 debiti reus, Fateor, et ego me sponsorem sta-
 tui & debitorem ex misericordia, & ita solvo
 ex iustitia. Mons oliuarum, locus est miseri-
 cordiae: quia ex misericordia provenit quod
 Deus nostram assumpsit naturam, nosque
 sibi peccata impoluerit: *Tradidit semetipsum
 pro nobis*. Ex seipso, qui fons est misericordiae,
 prodit quod nostrorum debita suscepit
 solvenda flagitiorum. *Posuit Deus in eo ius-
 quitatem omnium nostrorum*. Pro nobis fidei iustor-
 esse voluit, & hoc mera per motus, miseri-
 cordia. Deus qui dives est in misericordia, propter
 24. *inimam charitatem suam, qua dilexit nos*, & cum
 essetis mortui peccatis, vivificavit nos in Christo.
 Misericordiae adscribit Apostolus thesauros
 & divitias Dei, sortem suam primariam, atque
 ex ea restatur venisse quod a debito seclerum
 nostrorum per Christum finis absoluti.
 Inde vero transgreditur ad iustitiam: *Ad
 ostensionem iustitiae suae*, quae in eo executioni
 mandabatur ut a nostro fidei iustore, patereque
 illius impletio: *In monte Dominus videbitur*
 25. *erat perficiendum*. Quam ardens & anhelum
 fuit huius desiderium, quo posset hoc videre
 mysterium: *Emittit agnovit Dominus, dominatorem
 terra de petra deserti ad montem filiae Sion*. Nunc
 ecce completum: hic etenim ostenditur Agnus
 & Dominus, Deus & homo, dives & pauper,
 Rex & mansuetus Agnus & Dominus, tali
 nobis opus est, non seculo ut olim, qui acrius
 solo nos abigit in fugam, sed benignius su-
 pius & misericors: *Tunc dixit: Ecce veni ut
 faciam voluntatem tuam Deus*. Adsum humilis
 & obediens, ut agnus sacrificio consecratus,
 O Samuel divine: nam rogatus a senioribus,
Pacificus est ingressus tuus: Respondit: *Pacificus
 & huic illis securitatis titulum proposuit*
Ad immolandum Domino vni: *Ecce veni, ut
 faciam Deus voluntatem tuam*, Venit ut Gebo-
 ut vincat non armorum, aut tormentorum
 viribus praepotens sed lagenas confringendo,
 lucemque demonstrando. An ergo Dominus,
 ut vinceret non erat in fortitudine venturus?
Dominus in fortitudine venit. Virique post
 hac fortitudo, eius est mansuetudo: per hanc
 superat, subigitque aduersarios: hanc etiam
 lucem videt Centurio, & exclamat: *Verus
 Dei erat iste*.
 Si igitur ad demonstrandam Christi pecca-
 tiam, ad satisfaciendum pro quibus manda-
 sceleribus, hominibusque a terminis redimen-
 dos, venit ut moriatur, & vult, ut humanitati
 suae hydra constriatur, ut hanc cum Gebo-
 ne obtineat victoriam, & tota haec fortitudo
 eius est mansuetudo, & misericordia, ut ad
 mortem tenet, an non a misericordia de-
 buisset incipere? Ad hoc exprimescendum pergit
 ad montem oliuarum: hic illum educens ad
 executionem divinae iustitiae: quia per miseri-
 cordiam exiit ad executionem de iustitia
 satisfactionem iustitiae, quae manifestata est ele-
 vatione in eius morte crucisque Passione.
 Deinde docet: nos vult Christus doctrinam
 valde admirabilem De monte ad montem
 proficitur, de monte Sion ad montem Oli-
 varum, ut intelligamus oportere ut nos
 intellectus semper proficitur: *Transgredietur
 colles montes semper sursum ascendat, ut
 deorsum descendat nec moretur in rebas vana-
 danis & abiectionibus*. Ita notat Origenes
 inharens illi quod Christus non balens in
 torrente, sed quod statim montem ascendit,
 ne nos haeremus in huius mundi transi-
 tentia sed intellectus & voluntate semper ad caele-
 stia sursum erigamur.
 Quantum profertur, quod fecerit: *In
 villam qua dicitur Gethsemani*. Quanto pergit
 vltimus tanto fustius explicat Evangelia lo-
 cutus est.

cum trinitis quod Christus perficit: de monte
 inquit, transit ad villam seu prœdium Gethse-
 mani situm in eodem monte Oliuarum: de
 villa inquit, perrexit ad hortum ut impleatur
 illud quod dixit Apostolus, quod in aduen-
 tu suo in mundum semper seipsum euacuauerit.
 Etiam inuenitur: nam de monte caelorum
 descendit in prœdium seu hortum huius
 mundi, & exiit ad hortum vrbis Hierusalem.
 Et mysterio congruenter venit Dominus ad
 villam hanc: etenim de illa dixit Deus Hie-
 ronymus quod Gethsemani villa erat seu
 vallis ex qua deducebantur victimæ pro sacri-
 ficis & quod significat: Vallis pinguis. Nec
 poterat ex aptiori loco suam ordiri pasto-
 rem, quam ex villa pingui sacrificiorum, ut
 pinguis ostenderet Dei charitatem in ea
 constantem: *Propriet nimiam charitatem suam,*
 & quod sacrificium fuit adeo pingue, ut
 delicta seclerum omnium totius mundi æqui-
 ualere poterit: *Agnus Dei qui tollis peccata*
mundi.
 Scrum meditemur quod introierit in
 hortum: *Hierat hortus.* O hortum fecundum,
 & quos producis flores mysteriorum Dei pul-
 cherrimos. Non eo secesse Dominus fugam
 meditans, nec querens latibula, sed quia:
tristat Indu-lacum. Poterat Christus sibi sug-
 gerere. Sed noluit: verum tali se loco statuit
 quem iustas qui cum erat traditurus, optime
 callebat, etque minori suo incommodo eum
 reperit, nec delusus irideatur, querens eum
 ubi non inueniretur, idcirco ad hortum se
 recepit. Deinde eo pergit ad manus bonum
 & vilitatem Iudæ: quia cum non inueniret
 illum in domo ubi cenam sumperat, dum
 paruo hoc spatio obambulare, tanto plus illi
 temporis superesset ad penitendum. In hortu
 se collegit, ut ibidem caperetur. In Genesi
 legitur quod creauerit Deus hominem, atque
 ad maiorem nouæ suæ creaturæ securitatem,
 hortum creauerit, in quem illum misit, & hor-
 tum dicitur Gan ex verbo Hebraico *Gana*, quod
 Latine dicitur: *Protector, abscondere, circumue-*
nire. Ex in hac significatione reperitur in S.
 Pagina. l. 4. Reg. Ex Dei mandato dixit Hatax
 Regi Ezech: *Protégam orbem hanc.* & Zacha-
 rias eodem verbo vitat Ganinai, ut diceret,
 quod Deus proteget: & defenderet eos:
Dimittas exercituum proteget eos, & Septuaginta
manuuntur verbum Magen, clypeus, scutum,

Videatur noster Pagni, in thesauro suo, & ibi
 hæc translatio reperitur: Hinc inferitur cui
 protectores dicantur Magnates ex verbo
 Hebraico *Magenim, Dilexerunt asserre ignomi-*
niam protectores eius, ait vates Osee, & in He-
 braico hinc verbo Protectores respondet ver-
 bum: *Magenim.* Ex iterum Psal. 46. idem verbu
 legitur loco illius: *Rex omnis terre Deus,*
psallite: quod significat defensorem & pro-
 tectorem.
 Itaque eo animo primum hominem in
 orto seu paradiso collocavit, ut ibi protege-
 retur & defenderetur, & ablatis omnibus
 offendiculis atque adris iniuriis & intempe-
 rie, qui eo loco purior erat, cum minori peri-
 culo illum offendendi illic quiete viveret.
 Nihilominus cum ibi diabolus inuenit, la-
 queum illi tetendit, & itretuit. Eo tendit hic
 Dominus, & ibi se transfiguravit, & humanæ
 naturæ patefacit infirmitatem, & timore con-
 cussus: quatenus diabolus adueniens eum
 capere suorum manu ministrorum, ipse deti-
 deatur, homo verò protegatur. In orto for-
 midat Christus, in illo affligitur, quid hoc
 Domine, hoc ne animo eo perrexit? Clari-
 ficiam meminisse debuit Adami quando in
 hortum secessit, quem creauit atque in illo
 statuit, ut ibi defenderetur, arbores illi præbe-
 rent vmbra, flores eum lætificarent sua grati
 formositate, & odore recrearent salustifero,
 fructus arborum eum mirifice suauiterque
 delinirent. Atque in isto loco tantæ securitatis
 & protectionis petiit: ad hunc eundem sellonat
 locum Dominus ut maneat fidelissimus. Ali-
 quorum sententia est quod ad hortum secessit,
 ut sine vlla turbatione vacaret orationi.
 Theophylactus sentit ut eum sine tumultu
 caperent & commotione populi D. Athanas. ut
 Discipulis suis ostenderet quatenus se parum
 per a persecutione subducerent. Porro venia-
 mus ad mysterium.
 O Domine quam tibi congruus est hortus
 ad animi tui propositum? Nascendo hortum
 intrasti: nam operâ conceptus fuisti Spiritus
 S. in purissimis virginis Mariæ viscibus: quæ
 hortus dicitur conclusus: *Hortus conclusus.* Ergo
 moriendo hinc sumendum erat Passionis tue
 principium: quinimo ad finem Passionis tibi
 etiam hortus paratur, cum in illo fueris sepul-
 tus: & in orto redimus apparuisti. O Do-
 mine tot horci quo fine? Quia creatio huminis
 fuit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In 7° al.
36. hom.
1. l. 5. s. 1°.

fuit in horto, in eo similiter eius debebat inci-
 pere recreatio. Hortus Domini Ecclesia, sic
 bene D. Ambros. Hortus Domini est anima
 nostra, sic Tertullian, hortus est Sacra Scrip-
 tura, teste Origen. Hortus est totus hic mundus
 approbante D. Clemente Alexandrino. Tu
 Domine mi, passione tua Ecclesiam illumina-
 nasti, animam redemisti, S. litteras aperuisti,
 mundumque reparasti: *Plu erat hortus*: Valde
 consonum est rationi ut in horto passurus
 incipiat. Nostra perditionis initium fuit in
 horto: & in horto nostrae sit redemptionis
 initium. In illo vetus homo, in hoc novus: in
 illo Adam, in hoc Christus: in illo vicit tenta-
 tio, hic vita proferitur: in illo malignus
 apparet spiritus, hic bonus Angelus: in illo
 praecipit diabolus, in hoc solatur Deus: in
 illo vacatur deliciis, in hoc tolerantur agoniae:
 sed de illis deliciis nostrae nascuntur agoniae,
 & de his agonis nostrae gaudemus bona pro-
 venisse. Seminauit Adam in horto voluptates
 ex quibus omnes melle colligimus crucia-
 tum: hic cruciatus Christus seminat, ex qui-
 bus presentis oritur, orientisque bonorum
 gratiae & salutis abundantissimas.

§. 9. Ad impletionem oraculi Zachariae
 permittit Deus Apostolorum scandalum,
 circa Passionem mortemque Christi: &
 ille hortum ascendens, illud ipsis proponit
 quo promoveat illos, & Resurrectionis
 suae promissione confirmet.

¶ 14

Circa horam noctis octavam, duabus horis
 post vesperam transiit Christus torrentem
 Cedron, & hortum introiit, discipulos
 suos intruens comites suos metu confler-
 natos, cordeque pauidos, de his quae passurus
 erat & morte sibi proxima ait illis: *Omnes vos*
scandalum patiemini in me in ista nocte: Scriptum
 est enim: *Percutiam Pastorem, & dispergentur*
ovae gregis. Commune habet Proverbum:
 Amica conversatio levis est in via equus: dum
 enim sermo fit, de rebus gratis & auditi iu-
 cundis, licet iter nolelum sit, non tamen sen-
 titur. Fortasse Christus in hoc alperio timere,
 quod appeteris in nocte adeo molesta, cum
 discipulis tuis grata tractas & iucunda? Ne-
 quaquam, sed de gravioribus peccatis quibus
 praeter omnem modum asiligitur, uno & ipse

discipuli percellantur, quibuscumque conno-
 tur: *Omnes vos scandalum patiemini* etc. n. 14.
 O amici, o fratres, o filii mei, amici vestri,
 frater vester, magister vester iam mortuus
 est, & diligentiam non adhibebitis ut illum
 defendatis, sed nec ut eum sequamini: ad
 primum ventum vos patiemini etiam casti, ut
 plantas quae radices non egerunt protra-
 diantur: ad primum terrae motum, ut ma-
 fundata aedificia corruerint, ad primum habi-
 impetum ut meticulosi lepores fogam capelo-
 tis: tanto frigore constringemini, ut congelati
 videamini. *Omnes vos*. Et tu Petre, cui alio
 praeclearas iuram praerogativas omnium apo-
 stolorum mihi terga vertes infidelis. Tu Ananiam
 quem de nave vocavi, & a rebus & apparant
 piscatorum, meumque creavi Apostolum,
 me ma ipasionis obrutum solum ex redite-
 rus.

Porro ratio postulat, ut notemus circa haec
 verba, primo ex parte Dei, quare lapsum
 & errorem Deus in Apostolis suis permittit.
 Secundò: ex parte Apostolorum, pat et
 videamus quae fecerint hoc motu occidit
 Tertio: ex parte Christi: cur hoc illis pro-
 dixerit, & quare verbo suo veterem adun-
 tit prophetiam. Et quarto: quomodo ea
 demulceat. Circa primum. Quae ratio, quod
 Deus permittat omnes Apostolos in morte
 Christi errore cadere scandali. Plures et Doctores
 rationes adferuntur. Prima: ut oraculum
 impleatur Zachariae à Christo productum
 Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.
 Et est hoc valde familiare Evangelium, quod
 rationem eius quod Christus agit, addere. *Per*
adimpletur quod dictum est per Prophetam. In-
 & ipse Christus hoc in rationem ad hunc modum
 quod dicebat & faciebat: *Quando tempus*
plebuntur Scripturae? Verum quis nesciat, quod
 propheta nullam illi imponat necessitatem
 quod praedicitur, sed tantum dicit quod fit
 futurum? Prophetia dicit, quod venies, sed
 hoc: facit ut veniat: quia aliquid futurum
 praedicitur, & non quia praedicitur, recusat.
 Dicit Astrologus, cras pluet: hoc enim loci
 Astrologiae cognovit: non ideo pluit, quod
 ipse dixit, imo potius ideo dixit, quia sic
 rum erat, Theophilact, D. Cyril. & D. Iohannes
 Damascen. dicunt hanc particulam *Per*, non
 semper notare causam, sed etiam causam &
 eventum: *Tibi soli peccavi & in conspectu*

fuit, ut significetur in sermonibus tuis, q. d. Ex hoc
 significatur et. Idem notamus in Apostolo
 Paulo: *Insuperbia Dei, per ea que facta sunt &c.*
 Et hoc dicitur in *Gen. q. 1.* Ex hoc sunt inexcus-
 abiles. Et illo loco eodem verbo idem decla-
 rat. *Lex subvertitur et abominatur delictum:* q. d.
 Ex hoc confectum est. Et apud D. Ioan, Christus
 eodem sensu loquitur: *Ut manifestentur opera*
eorum sicuti sunt: sunt & alia
 infinita Sac. & Septuaginta loca hoc idem con-
 firmantia. Ex preteritis inferunt D. Epiphani-
 & D. Chrysof. quod illud: *Ut adimpletur quod*
dicitur off. per Prophetas: idem sit ac: sic factum
 est, vel hoc factum completum est Zacharia:
 Vitis osculum. Omnia sunt, quia Deus illa
 sic fieri ordinavit: Ita Pater quoniam sic placitum
 fuit avertit. Quod autem primo dicam, non
 est causa cur fiat, sed verum esse ostendit. Quo-
 circa si nosse desideres cur permiserit Deus
 ad hoc tempus in Apostoli lapsum: ratio pri-
 maria est Dei voluntas. Quod eam igitur mo-
 vit? Stupendam audirationem.
 Quare hoc permittit? Quia ipse diabolus sua
 oratione hoc a Deo impetravit, ut Apostolos
 tentari pareretur. Quid hoc, diabolum orare?
 diabolum orare & a Deo in oratione exaudiri?
 Vane. An ignotas illud de Iob: cum immun-
 dex ille spiritus adstaret coram Deo, illicque
 deus in faciem virtutem Iob exprobraret,
 orant tantum, ut daret sibi licentiam illum
 tentandi, quam & obtinuit, cui sic Deus:
Visura quae habet in manu tua sunt, vorunt amen
omnium illius serva. Præterea apud Mattheum
 cum Christus integrum demonum legionem
 ab homine quodam expelleret, Rogaverunt
 eum dicentes: *Si egredis nos hinc, mitte nos in porcos.*
 Et adunat Evangelista: hoc consecutus sunt:
 et cum dixit illis Christus: *Ite.* Idem refertur
 apud D. Lucam, diabolus non fecerit
 spectabilem Apostolorum bonitatem, cog-
 noscens vel sibi timens de damno, quod ab
 eis esset accepturus, deum rogavit, ut sibi
 liceret eos pulsare tentationibus, & impetra-
 vit. *Expetiuit, id est, impetravit: ad tentandum*
expetitur. Idem est ac *Depopulavit, vel postulavit.*
 Ita interpretatur D. Ambrosius, d. Cyprianus, &
 Tertullianus. Itaque verbum illud: *Expetiuit,*
 significat: *Rogando obtinuit.* Rogando a deo
 hoc impetravit, Dei Majestatem rogando: *Ut*
tentari significat, Ut tentaret. Concessit illi
 deus tentare Apostolos: *Ut tentaret.* legit Lyra.

& D. Cyprianus, declaratam hoc verum: *Cerneres,*
 dixit significare: *Ut vexaret:* nam diabolus a
 deo consecutus est potestatem illos angu-
 standi, & vexandi, viresque eorum tentandi,
 Tertullianus interpretatur est: *Ut discerneres.*
 Optima metaphora: *Discernere,* & illa videtur
 Amos Propheta: *Captivum domum Israel*
sicuti concussit in cribro. Vocant Apostoli
 discreti a diabolo, & velut in cribro concussi:
 boni sicut triticum, fortes extiterunt, pulvis
 vel ludas excedit: *Sicut pulvis quem proicit ver-*
tus a facie terra. Et hæc omnia ad instantiam
 preceque diaboli, in oratione notatur meri-
 tum & impetratio: quidam merentur, & non
 impetrant, ut iustus qui petit & non obtinet:
 ita d. Paulus: *Propter quod iter Continuum roganti,*
ut discederet a me &c. sufficit tibi gratia mea.
 Alii merentur & impetrant, ut d. Petrus
 Tabithæ resurrectionem. Alii impetrant, sed
 non merentur: sicut dum peccator petit ali-
 quod conformiter diuitæ voluntati, & hoc
 modo sunt illa demonis oratio, circa
 tentationem Apostolorum, quam illi deus
 concessit: quia diuinae suæ sic placebat vo-
 luntati permittere ut a demone tentaren-
 tur.
 Quoad secundum, considerandum, qua de
 causa permittit deus, ut multi tentarentur
 & laberentur. Diversas hæc Expositores profe-
 runt rationes, Prima fit ad nostram consolati-
 onem, ut noverimus diabolum nihil posse
 nobis efficere sine expressa Dei licentia, nec
 acriter nos tentare potest neque illi
 permittit: *Non patietur vos tentari supra id,*
quod potestis. Secunda fit ut continuo nobis
 caueamus & timeamus & periculum sciamus
 tentationis cui subiaccimus. Si Apostoli, pro
 quibus Christus oravit tentationis certamen
 non evaserunt, & quamvis illis fides non
 defecerit, saltem *Omnes scandalizati sunt,*
 quanto magis par est timere nos in tentatio-
 nibus quibus nos diabolus impugnat, qui
 tantas non habemus gratias a deo subsidia-
 rias (a) Tertia, ut perfecta sit nobis, cum D.
 Chrysof. fortitudo animique robur quod illis
 adventu Spiritus Sancti accreuit, quando eo
 accepto, parum est quod scandalizati non
 fuerint: sed in super: *Ibant gaudentes à conspectu*
conculsi, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu
contumeliam pati. Deinde ne de se persumant,
 & sciant heretici gratiam posse amittere: idcirco

22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

l'opus h.c. a deo permittitur, vltimus vt
seruiant exemplo Prælati, & in seipſis diſcant,
qualiter benigni debeant ſubditorum ſuorum
infirmiſſibus miſeriſque compati. Ceterum
inſpiciamus quomodo ſcandalum paſſi ſint
de re toties dicta, & ita perſpecta: toties enim,
& ita ſingulariter Chriſtus hoc illis & futurum
prædixerat, & myſterium explicauerat, quia
carnales erant & animales. Vnde D. Paulus:

1. Cor. 1.
14.

Animali homo non percipit qua ſunt ſpiritus Dei.
Timor Iudæorum animum illis eripuit &
indurauit, quodque illa tam repente con-

Luc. 24.
21.

tingeret vt videantur illis ligati fuſſe ſenſus
quibus ſuper ſe refleſſerent, Et hoc euidentius
explicatum per illud, quod duo illi dixerunt
tendentes in Emmaus: Nos ſperabamus quod
iſte eſſet redempturus Iſrael. Et enim vt carna-

V.
Quare
Chriſtus
eis hanc
ſcandali
dederit
cauſam.

Mat. 18.
6.

Luc. 22.
breat.

9. 64.

les non intelligebant ſpiritualiter hoc quod
ad ſpirituale Chriſti regnum atinebat.
In tertio puncto nobis video ſiſtendum
cur Dominus hanc illis occaſionem ſcandali
præbuerit. Quæ porit ad hoc Chriſtum
mouiſſe ratio? Nonne tu Domine dixerat:

Videte ne ſcandalizetis vnum ex his puſſillis? Cui
hoc agere non omittis, quod diſcipulis tuis
mouere poteſt offendiculum? D. Baſil. respon-

det, quod illa opera quibus faciendis aſſutin-

gor, ſi alius inde ſcandalum ſumat, non teneor
illa prætermittere: illa vero quæ teneor non
facere, tantò magis mihi illa ſunt omittenda,
quantom grauius partiunt alteri ſcandalum. Sunt

& alia, ad quæ non obligor, nec ſunt de præ-

cepto, ſed indifferentia, & hæc, ſi ſcandalum
timeatur, ſunt omittenda. Conſuetudo ſum-

icium Quadrageſimali, remiſſioni inuitia-

rum: alius ex hoc patitur ſcandalum, & me
iudicat hypocritam: ſi ita, ſumat inde ſcanda-

Mat. 15.
14.

VI.
Scandalū
datum &
acceptū.

1. Cor. 8.
13.

lum; nam Cæcus eſt & hæc iudicor, Teneor
non blaſphemare, ſi quis alius audiens me
ſcandalizet, tantò peccò grauius & tanto
tenebar ſtrictius non blaſphemare. Ambulare
poſſum & non ambulare per talem plateam:
ſed per illam incedendo, aliquis ſcandaliza-

tur, qui nescit quam habeam intentionem per
illam gradiendi: teneor hoc illi aufere, nescit
enim de rebus prout in ſe ſunt, iudicare; &

ſcandali tollere occaſionem. Et hoc diſco ex
D. Paulo, ait enim: Quapropter ſi eſta ſcandalizat
fratrem meum, non manducabo carnem in æter-

illam ſubire, quinimo illa omnia collecta
peccata. Nec erat indifferentis: quia Chriſtus
es æterna determinatione. Patriſque ſui man-

dato moti tenebatur, & his conſequenti-
aiebat diſcipulis ſuis: Et ſicut manducatum habet
mibi Pater, ſic facio. Et hæc ea ſunt ratio, ob
quam amoto obſtaculo ſcandali diſcipulorum
Paſſionem ſuam impleuerit, eſque tam
diſtrictè antequam patretur, illam iudica-

uerit: Omnes vos ſcandalum eſt.
Et S. Pagina colligimus, quod ſtatim et
Chriſtus aliquem dono fuerat proſecutus
ſingulari, continuo illum mortificat. Ac illi
D. Petro Beatus et Simon Bar iona eſt. Et illi
dabo claues regni caelorum. Et cum tam emine-

hoc ſit beneficium, digniſſique adeo præſta-
conſeltim aciem inſigit illi mortificationem.
Vade retro me Satana. et totus reſectus ſua
regimen paſtorem illi & caput eiusdem crea-

ſequere. Prædixerat Chriſtus A pollolis officio
præſtata, ad quæ illos in regno æccleſiæ ſua
promouebat, ſedes inquam illas deſignauit
primarias, quas in illa poſiderent Regni
primates: Sedebitis & vos ſuper ſedes iudicium,
iudicantes duodecim tribus Iſrael: & licet ma-

riam proponit illis ſacris amare mortifica-

nis, dum illis hæc dolenda inmit prædicat.
Omnes vos ſcandalum patienti in uos in uultu
iſta. Conuenit Manna temperare, quod ceteris
delicias & omnes offert appetitus uirga tri-

bulationum, uerberum & mortificationum,
& ſtatèram in æquilibrio ſtatere hanc non
tando, ne alia onerata corruat. Significum hoc
eſt quod Chriſtus intendit, & aſſentit Hiero-

Hieronymus, quod hæc illis dicendo, uolens
illos præmonere, quatinus uidentio hæc præ-

dicta fuiſſe & ad memoriam reuocata au-

tequam fierent, poſtquam eueniſſent, eorum
recordati, tanto facilius poſſent Apollolis
errore caſuque reſurgere: Omnes vos ſcandalum
patientini eſt.
Omnia uerba hæc ſciant myſteris, at illi
colligit noſter Cardin. Caietan. Iudam
ſermoni non interfuſiſſe, nec cum reliquis
Chriſto ſocium ad hæſiſſe: quia Iudæus. Non
149

scandalum, sed feci scandalum, et amplius.
 11 am fuerit egredius: Vno ex vobis per peccatum
 12 me trahit ita Theophilact. exposuit hoc: Ec
 13 cetera vob. Omnes vos. Omnes vos reliqui
 14 redicim: Scandalum patiemini: vacillabitis in
 15 sile, propter ea quæ in me videbitis, omnes
 16 vos videntem fugam subibitis, & me solum
 17 relinquentis, & hoc fiet: In ista nocte, in nocte
 18 qua concipiat velle optime conueniet hora
 19 noctis, vt ait D. Hieronymus. quia nondum
 20 solent dies gratiæ Spiritus S. tali diues
 21 vicitate, vt dicit Origenes. etiam volo ego vt
 22 negotia rempori conuolentur: vel tempus
 23 illius, tempus tebus agendis, inquit b. Ambrosius,
 24 nam in tempore frigidissimo patuit animæ
 25 petri frigiditas, illi deficiente charitatis igne.
 26 Et in tempore sine frigidum: Frigus erat. Et
 27 addit Christus oraculum: Scripsit est enim:
 28 Petrius Pastorem & dispergentur oues gregis:
 29 Quod expresse legitur apud Zachariam:
 30 Tristitia superest super Pastorem meum, & super
 31 ouem coherentem sibi. Percutit Pastorem. De
 32 gladio loquitur per quem intelligit rabiem
 33 iudeorum, cui permittit vt euaginetur ad
 34 illum cruciatum, & contra Christum insolentat.
 35 Quando Propheeta loquitur, videtur quod
 36 gladium exhortetur, vt hoc agat, & Christus
 37 inquit cetera eo modo, vt Deus hoc agere vi
 38 deat: Percutiam Pastorem: attamen omnia
 39 conueniunt. Deus hoc agit, quia hoc fieri
 40 permittit ex decreto singulari, & rabies iu
 41 deorum hoc agit, illud perpetrando.
 42 Prædicit Christus hoc vaticinium. Primo:
 43 quatenus pateat quam voluntarie & quam
 44 libenter moriantur: quandoquidem morte eius
 45 res esset à tanto tempore decreta: atque adeo
 46 disposita. Secundo propter certitudinem eius
 47 quod scilicet, cum in eius passione nihil acci
 48 deret quod non esset prædictum & à Prophetis
 49 annuntiatum. Sublime vaticinium. Pastor:
 50 vt coherentem sibi. Duo præcipua Christi nomina
 51 hic notamus expressa: Pastor: quia Christus
 52 Dominus est iste Pastor, qui relictis nonaginta
 53 ouem quibus in deserto, vnam quæsiuit
 54 abeque: quia non vult, vt vel vna sola
 55 periret: Pastor est qui dôm illam inuenit im
 56 pite in humeros suos, & desert ad ouile: Ego
 57 sum Pastor bonus: vt perfectus: Vn coherentem
 58 sibi: Quia perfecto semper statu viri floruit,
 59 vnam in ipis purissime Virginis & Matris
 60 vicitibus: & semina circumdabit virum. Adhuc
 61 Hiero. Epist. de la Nuzza, Tuo, IV.

amplius est enim: Coherens Deo: quia fuit
 11 filius eius vnicus & dilectissimus. Hic est filius
 12 meus dilectus, in quo mihi bene complacuit: Ita
 13 Patris vnitus, vt in natura vnus sit cum illo:
 14 Coherens mihi. Et hoc ipse declarauit dum ait:
 15 Ego & Pater vnus sumus. Dum igitur ihesus
 16 tigris perfractam malitiæ suæ, & furoris
 17 Pharisæorum librat in Pastorem hunc diui
 18 num: Dispergentur oues gregis: Omnes Apostoli
 19 & discipuli in fide nutauerunt inconstantes:
 20 Omnes vos scandalum patiemini in me.
 21 In quarto & vltimo consideranda venit
 22 consolatio quæ Christus Dominus nosler, &
 23 omne bonum demulcet lenitque Apostolos.
 24 Atque inter alia duo sunt insigniora, quibus,
 25 afflictos solabatur. Omnia propheta illis,
 26 proposita: nam illa poterat illos solari quam
 27 maxime, dum audiunt ab eo demonstrari sic
 28 a Deo cuncta esse statuta & præordinata. Pri
 29 mum est, quod suam illis futuram prænnuntiat
 30 resurrectionem. Hanc prædixit quando graui
 31 illa ipsi indicauit quæ passus erat in Hieru
 32 salem, quando cunctis in comitatu illius eo
 33 ascendentibus in via declarauit ipsi omnes
 34 passionis suæ circumstantias: Ecce ascendimus
 35 Hierosolymam & filius hominis tradetur Principi
 36 bus Sacerdotum: Verum confestim adiungit:
 37 Et tertia die resurget: q. d. Siquidem vos morte
 38 possit assilgere videre n. c. talem qualem me
 39 vobis in passione mea describo, quod vos
 40 omnes scandalum patiemini in tormentis
 41 meis, contumeliis & opprobriis, quibus me
 42 torquetis conspicietis: verumtamen & magna
 43 vobis offertur gaudendi materia, quod tri
 44 duo à morte mea triumphans resurgam &
 45 gloriosus.
 46 Secundum est quod reddit illos certiores,
 47 quod illos iam resuscitatus denno visitaret:
 48 Præcedam vos in Galileam. quod huic conuenit
 49 Iezem. videbo vos, O felix & beata Galilea:
 50 annuntiatur vita Christi mortalis: Missus est
 51 Angelus Gabriel in ciuitatem Galilea, &c. Et
 52 ibidem vita annuntiatur immortalis & glo
 53 riosa eiusdem Domini Saluatoris Galilea
 54 significat Retam. Huc reuertat, & vobis appa
 55 rebo: etiam omnium fiet miranda conuerio:
 56 Reuertat Pater ego ad vos filios Magister ad
 57 discipulos, Dux ad milites, Pontifex ad sacer
 58 dotes, Rex ad subditos, caput ad membra,
 59 Pastor ad oues. Quanta nunc fiet immutatio:
 60 Data est vobis omni potestas in celo & in terra.
 61 G g g Ibi

VIII.
 Christus
 sua resur
 rectione
 solatur
 Aposto
 los.
 Matt. 16.
 16.
 Matt. 16.
 31.
 IX.
 Et etiam
 visitatio
 ne.
 Matt. 16.
 18.

ibi mihi potestas tribuetur. universalis eaque
 iudicaria super vivos & mortuos, & domi-
 nium super celum & terram universale: quia
 cum humiliatus fuerim usque ad mortem
 adeo vilem & ignominiosum, qualem omnes
 mortem crucis insimulant: ascendam & exal-
 tabor usque ad suprema caeli conuersa: Qui
 desponit ipse est. Ille est qui tantum descen-
 dit, sed inde secutum est, ut ipse esset, qui super
 omnes caelos altior exaltaretur. Qui ascendit
 super omnes caelos, sedenque ad dexteram
 Patris. An non ergo tantae demonstrationes
 exaltationis & gloriae Magistrae sunt materiae
 fuerint discipulis summae consolationis? Nunc
 dicendum foret de viribus animosis quas D.
 Petrus Christi verbis respondens ostendit,
 atque de securitate, qua se super omnes disci-
 pulos efferebat, & ad mortem usque Christo
 se comitem promittebat: adhaerens: tanto
 namque, quanto fuerunt eius ostentationes, &
 iactationes celebriores, fuit postmodum
 lapsus eius ignominiosior. Porro de hoc latius
 egimus Hom. 43. quae negationem, lacrymas
 & conversionem huius Apostoli Petri com-
 plectitur: quocirca tanto citius agemus de
 Christi passionis argumento.

Eph. 4.7

§. 10. In oratione qua Dominum eternum
 suum rogauit Patrem iam Passionem
 suam ingressurus, omnium statuum homi-
 nibus ostendit ipsam esse medium ob-
 tinerdi a Deo dona ad victoriam de omni-
 genis referendam tentationidum.

17

Ingressus igitur est Iesus hortum cum disci-
 pulis suis, ut in eo Patrem suum eternum
 oraret, & omnis seorsum octo Apostolis ad
 locum secessit ab illis separatim cum Petro,
 Jacobo & Ioanne, & iam vacans orationi
 timere cepit ultra modum, & contristari. D.
 Matth. & D. Luce verbis hoc explicant admi-
 randis: Sedete hic donec uideam illos & orate.

Matth. 26

Luc. 22

Sustinete hic & uigilate mecum. Vigilate & orate,
 ut non intretis in tentationem. Et assumpto Petro
 & duobus filiis Zebedaei cepit conuersari. Verba
 sunt haec, quae licet ab uno continuè scripta
 non sint Euangelista, uerumtamen illa dixit
 Christus ab eo tempore quo hortum intrauit,
 usque dum Patri supplicaret, sedaretque san-
 guinem. Quando Duci exercitus innotescit

copiosas aduentus eam hostium interire lego-
 nes, & de se nouit suorum multum manum
 illi resisten lo non fuisse, maquam aliam
 fortioris exposita auxiliarem, quareo de
 vires habeat illi obfistendo coequales qui
 copius accurret inludens fortioribus, ad hoc
 inludat, utget, & ceteris multiplicat inuentionem,
 potentissimus Dus ille est, qui nos agere fecit
 accurret: Carilago eius quasi lamina porce, in
 gyrum dentium eius formido. Corpus eius quasi
 scuta fulgus combatum, suauis sit se pronouit
 Stercutatio eius splendor ignis. Nihil est illi
 robore confetendum, quod ita damno uobis
 ludeat inludendo: quia circuit quarent quem
 deuoret. Ab omni parte facit impetum uigues
 tendit insidias, nullibi non impugnat, modo in
 cogitationibus, nunc lo uerbi, hodie in opo-
 ribus, cras in prosperis, hic in aduersis, in is
 tribulationibus, hoc modo aperit, alia uo-
 clanculum.

Quid plura impossibile est animam possi-
 resistere sine interiori subsidio uel si malus
 dicamus, sine gratia diabolis superiorum in-
 tationibus. Adcirco uerum hoc est remedium
 a Rege potentissimo petre supplicat, in
 cuius comparatione & praesentia, omnia
 diaboli vires puluis sunt & uentus, foras
 cum Deo facite, sublidium a Spiritu S. populo-
 lare, orate, ut docuit: Christus: No inueni in
 tentationem. O quid est hoc appime necessi-
 rium? Parum refert, ut celo d. Cyrillo
 Alexandrino sanguinolento se credere cop-
 stidui si tibi sedendum sit atrox armaque
 projicienda: flocci facio feliciter potui ob-
 uere, si statim tibi sit perendum? Quis hoc
 magnificat potestatem extrinse subiream, si
 subito terrae motu uel tempestate fundameta
 sunt euertenda, & quid denique refert saluum
 bene iuxeris, nec tamen consultans in gratia
 perferentes: Si tentatio te ad ima demittat
 ut peccat, quid iude commodi quod uis
 contra illud oitentes? Remedium hoc uisum
 est quod Dominus praescribit: Orate Oratio
 ad Deum: eius namque fauore certa tibi con-
 de tentatione victoria. Ut fixum habes, hae-
 verba primo a Christo dicta, comitis suffi-
 simul iunctis, & deinde tribus aliis quos circue-
 rat sibi que socios assumpterat itaque pmo
 omnibus, deinde tribus aliis sibi charissi-
 bus.

Porro priusquam inchoemus orationem eius

¶ Petrus, inquit, cur quosdam vestros
 secum remanere, alios secum retinere?
 Cur igitur tres illos secum comites assumit?
 O Domine, quantis abundant actiones tuas
 mysticis, & documentis coelestibus, etiam
 si fuerit exiguus. Tres iubet secum gradiantur, &
 alij octo loco suo resideant, ut ostendant in
 ecclesia sua gratiarum esse donatorumque diuer-
 sitatem: *Dispositio gratiarum sunt, idem autem
 personae.* Videt oculus, non auris; audit auris,
 non oculus; ambulat pes, non stomachus:
 igitur pedi stomachus, manus denti porrigit,
 datus dividitur, ut manur dividatur alimentum:
 porro cuncta reducuntur ad eos qui ambulant,
 & qui resident, quieti, id est actiuos & con-
 templatiuos. Quidam *grediuntur* cum Maria, con-
 templationi vacant quieti cum Maria: alij
 mundant cum Martha in vita actiua. Octo
 ¶ Illi precipit Dominus: *sedere hic.* octo con-
 templari beatitudines: alius ut progrediantur
 ad intentionem, orationem & elemosinam: tres
 assumit, & alij remanent, quia in illa tribula-
 tione & labore pauci Christo comites essent
 interueniendi, in Carina vero omnes: *Multis tem-
 pore tribulationis recedant.* Petrum & duos filios
 ¶ Zebedae inter alios Apostolos elegerat. Illi tres
 pro ceteris colorum regnum ardentibus am-
 biturum, & in promittendo fuerunt audaciores.
 Iacobus & Ioannes sedes ambierunt prima-
 rias, & Petrus ait: *Bonus est vis hic esse.*
 Omnibus responderet: *Nescitis quid petatis.* Et
 ¶ Petrus: *Nescitis quid ducatis.* Quia necessa-
 rio precelesti debebat tribulatio gloriae:
 labor quietem, visus & illis dicitur: *Fortis
 est labor calicem quem ego bibiturus sum.* Idem
 ¶ quod ego subire martirium? *Uaque Possumus*
 respondit illi dicitur: *fratres.* Et Petrus alleuerat:
 ¶ *Tantum paratum sum, & in carcerem, & in mortem*
 ¶ me. Significat illi duo germani se posse cum
 ¶ Christo perpetui martirium, eiusque calicis
 ¶ calicem epocare: & alius se eandem cum ipso
 ¶ mortem oppetere: *Tantum.* Ignoratis omnino
 ¶ quam acerbus sit ille calli. Ad hoc igitur eos
 ¶ dolens ad locum ubi illis ostendit, quod ipse
 ¶ fecerat huius calicis ebibere amaritudinem,
 ¶ & hanc illis presentibus fundit preces: *Pr-*
 ¶ *ocedite de me calicem iste:* sed coram illis etiam
 ¶ ait: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*
 ¶ Tres illos pro ceteris assumit: quia illi ipsi
 ¶ fuerant quosdam duxerat ad quietem & glo-
 riam montis Thabor; pergant igitur illi ipsi
 ¶ ad horti tribulationem: qui namque plura e-
 ¶ manu Dei dona recipit, ad plura tenetur &
 ¶ faciendae & pro illo sustinenda. Porro ratio
 ¶ praeualeat quam omnes habent ut efficaciam
 ¶ rem ita & veriore: assumptos fuisse, ceteris
 ¶ utpote ad haec videnda aptiores: erant etenim
 ¶ illi qui praesentes adfuerant eius Transfigu-
 ¶ rationi: eratque numerus ille ternarius omni-
 ¶ no necessarius, quia *In ore duorum.* & si nego-
 ¶ tium graue sit, *Trium stabit anima verbum.* Et
 ¶ sint hi tres: quia licet maior posset esse tertium
 ¶ numerus quod viator esset & peregrinus: sed
 ¶ quod exultans peregrinus & viator, simul esset
 ¶ & comprehensor ac beatus, erat hoc multo
 ¶ difficilius: vnde iustum erat, ut essent qui de
 ¶ viroque dignum possent ferre testimonium.
 ¶ An illum viderant Transfiguratum? Videant
 ¶ igitur illi ipsi eundem et viatorem: *Capitulum
 ¶ pauca.* *Et tacere.* *Et mansus esse.* Opus est beati
 ¶ transfundere claritatem in corpus: opus est
 ¶ viatori dolorem ad usque animam peruenire,
 ¶ Vnum ex his operibus videtur in Transfigu-
 ¶ ratione, & alterum in horto. Sed considerate
 ¶ possumus Christi animam, in quantum Diui-
 ¶ nitate fruebatur, vel secundum quod erat in-
 ¶ strumentum illi coniunctum, ut ait Theolo-
 ¶ gus; vel iuxta quod illam in propriis reli-
 ¶ quebat viribus: si frustionem spectes, beata
 ¶ erat si ut instrumentum unitum, operabatur
 ¶ miracula: si ve in proprio cursu & natura:
 ¶ auditur: *Ue quid dereliquisti me?* Dolores pa-
 ¶ tiebatur & angustias. Et illi, quos horum om-
 ¶ nium testes esse oportebat, ratio suadebat, ut
 ¶ illi viderent Christi animam beatam, & in
 ¶ operando, ut conuincam diuinitati, miracula
 ¶ & derelinqui (ut pareretur) propriae tantum
 ¶ viribus naturae subnixam. Ea de causa tres hi
 ¶ Apostoli praesentes adfuerunt Transfigura-
 ¶ tioni, in qua demonstrauit ipsa anima se
 ¶ diuinitatis gloria gaudere ut beatam, in
 ¶ domo Archimago, ubi anima cum corpore
 ¶ Christi ut instrumento coniuncto diuinitati
 ¶ potentiam suorum ostendit prodigiorum. Et
 ¶ hodie praesentes adfuit in agonia, ubi anima
 ¶ Christi, quantum ad hanc partem existimas
 ¶ patitur angustias.
 ¶ Deinde tres illos assumit quia meliores
 ¶ erant, atque minus de illis periculum erat
 ¶ scandali. Graue proculdubio erat videre Chri-
 ¶ stum timore percussum, & eundem credere
 ¶ Ggg 1 om 2

Matt. 18.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

16.

omnipotentem illum cernere contristatum, nihilominus ut etiam ex parte nostra corpore, & credere gloriosum tremorem intus, quem credas immutabilem praeioris angustis contristatum, quem fides testatur immortalis: afflicto gementemque audire, quem Angelis honoras collisq; superioribus dona polluantem, genibus in terram collis, quem exoras ut gratiarum donorumque collatorem: uno verbo humanis pleum lugere affectibus, quem Dominum Deumque reuereris. O periculofum, forteque periculum? mihi persuadeo numquam grauiorem datam fuisse scandali occasionem ex Christi magnitudine, quam hae fuerit, illique habuerunt qui ipsum in hortu conspexerunt, nec maiorem vllum tentationis impetum quam vbi Apolloli iam atrocis casus fucec spectatores. Vnde illum erat illos alluere qui minori periculo scandali possent assistere: & tales erant hi tres, repote pietate digniores. Et praeterea, quia ut habeo ex D. Remigio, minori subiacebant periculo, patienti scandalum, ob id quod in transfiguratione viderant. Quare si nunc in hortu viderant illum timentem, recordabatur quod ibi viderint illum Dei gloriae perfuerentem, & beatum: si tristem hic conspiciant, in mentem illis veniet, quod ibi conspexerint illum gloriae coronatum: si nunc afflicto, doleant, occurreret illis quod illum nouerint splendoribus illustrem: si postulet hic gratiam, quod ibi a Moysse & Elia fuerit honoratus: si soletur eum Angelus in hortu, non effugiet illos quod eum a Patre in monte Thabor laudatum audierint: si Patri nunc humilis prosteratur, in mentem veniet quod hoc ibi audierint ex Patris ore testimonium. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Hoc argumentum alias latius expendimus.

Ro. 12.

13

1. 4. 2. 6.

Omnibus dicit, hortaturque omnes: *Orate ne intretis in tentationem.* Non ait illis ne tententur. Quia tentatio prodest: quia *Non carnis est nisi qui legitime certauerit*: obtineri non potest sine victoria proxiimo, nec est sine conflictu victoria, nec proxiimo sine conflictu, tentatio, vbi esset constantia fortitudo, patientia, ceteraque virtutes: nam eo ipso quo tales sunt ut obiectum suum considerate debent arduum & operosum, de quo dixit D. Gregorius *Sustinetis hic.* Poterat quidem Deus omnes nostras in nobis vincere tentationes: vult

nihilominus ut etiam ex parte nostra corpore, remus ut proxiimo gaudio tanto capiamus vberiori. Illi qui mentis afflicto fertur infirmitate opiparis, delictus spiritus quos ille capit, vel piscit quem hano inuicem certant, quon reliqui cibi quantumvis sapidi sint, delictiosi. Sic etiam nostris propriis operibus maius affert gaudium proxiimo, quod illis obtinemus. An ergo proxiimo vincam operibus, D. Petrus multa profert quibus superemus. *Ministrata in fide vestra viderem in virtute vestra scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam.* Et in horum omnium virtutum exercitio securam nobis promittit Apostolus certamque victoriam. Huic accedit D. Paulus. *Accipite armatas Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omni scilicet stare. Erat ergo succincti lombos vestros in veritate, & induisti loram iustitiae. Et in omnibus ieiunio scilicet fidei.* Atque in alio loco declarat nobis hoc idem Apollolus, in particulari denotans quibus armis victoriam assequamur. In *Leuiticis, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia.* Et quamuis multa sint, omnia tamen ad tria reuocantur: quae sunt ieiunium, elemosina, & oratio: ad ieiunium reducuntur omnes abstinentiones, & castigaciones corporis: ad elemosinam spectant omnia opera misericordiae vel benevolentiae: oratione ferunt ea quae Deitangunt obsequium: vel si placeat dicimus ita ad ieiunium, omnia opera hominis respectu sui ipsius: ad elemosinam intuitu proximi ad orationem in ordine ad Deum. Ad tria sapienter reuocantur his opposita: ad superbiam, inuicem, & auaritiam: hae praecipua sunt vitia praecipitia.

Diabolus Hebraice tribus nominibus vocatur: *Mammoua, Ajsodanij & Naxael.* *Mammoua* denotat Auaritiam, *Ajsodanij* Superbiam, & *Naxael* Carnem. Quis triceps ille Cerberus, quae Patres, quae Erymidae? Ille fuit fauces, quae deglutunt, ille quae itamen animae vitia periclitantur, ille quae satanem in nobis excitant furorem. Carnis fuit illa tentatio quae satanem in deserto famelicentem expugnauit: dum illi ait: *Dic ut lapides isti panem fiant.* quia fuit tentatio ad gulam. Superbia tentante dum ab illo postulat ut se deosum ad ima praecipitaret: *Mitte te dicitur* *superbia* illam aggressus est illi proponens ut sua omnia Regna mundi & gloriam eorum, si cadent

illum adoraret: *Hec omnia tibi dabo si cederis*
 ad adorandum. Hæc ita comprehendit D. Joan.
 21 *Omnia quod est in mundo concupiscentia carnis est,*
 22 *concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Qui-*
 23 *bis ergo hæc opposita superabuntur? Tres le-*
 24 *giones debent & ceteros in SS. litteris.*
 25 *spiritus Tobie postea super carbones*
 26 *ignis ceciderit. Spiritus Saulis cytharæ pullu-*
 27 *pollatit & altus: In ieiunio & oratione. Sic*
 28 *etiam nonnulli contrarij vincuntur felle*
 29 *eleemolynæ in igne charitatis: alius expellitur*
 30 *ieiunio alter cythara Davidica id est oratione.*
 31 *Hæc tria Christus suos docet Apostolos: Sedete,*
 32 *vigilate & orate, ne intressis in tentationem. Sedere*
 33 *quiescit indicat, & tranquillitatem: ita D. Re-*
 34 *mg. Quia ad evadendam tentationem, necesse*
 35 *est ut anima tranquilla sit & pacata contenta*
 36 *in quæ possidet, nec se in varia præcipitet.*
 37 *Præterea color significat se subducere. Te-*
 38 *nuando sustinere, si nullo vis negotio vincere*
 39 *tentationes: etiam significat contemplari:*
 40 *sollicitus solus Vitæ indicat perseverantiam.*
 41 *Si manseris in sermone isto veritas liberabit vos.*
 42 *Nec non, idem est ac seipsum humiliare.*
 43 *Sede in pulvere. Nec est qui securus victor redit*
 44 *ex tentatione quam humilis. Tandem signat*
 45 *imperium, quod si potiaris illo super passio-*
 46 *nes tuas, extra contumeliam est, non supera-*
 47 *tionem: Vigilare iuxta Orig. significat: Sollicitu-*
 48 *diem habere, custodiam, promptitudinem &*
 49 *prudentiam: Qui semper itat super sui custo-*
 50 *diam, vincetur ille nunquam.*
 51 *Oratio est elevatio mentis in Deum, &*
 52 *petitio quædam quam divinæ proponimus*
 53 *maiestati: hæc tribus certa nobis sit tutaque*
 54 *victoria. Oratione quidem ut satis liquido*
 55 *patet in Iosue, dum enim manus cum hoste*
 56 *confert, & Moyses in monte manus sursum*
 57 *attollit, victoriam potitur, quas si dimittit,*
 58 *venæ victus cedit. Et dum pars inferior passio-*
 59 *nem subigit, superior se erigit ad Deum in*
 60 *gratia: nam quamdiu hæc constans perseverat*
 61 *de victoria nemo dubitabit, Sedete, vigilate, &*
 62 *orate. Tria nos ad peccandum impellunt: na-*
 63 *tura effera, nostra cum habitus potentiarum,*
 64 *& amplius occasio, sed super omnia diabolus.*
 65 *Sedemus: q. d. peccatos reddamus nostris*
 66 *affectus: vigilamus ut tentationibus etiamur,*
 67 *& rotemus diuinum petentes auxilium contra*
 68 *diabolum, & ita ex omnibus victores evade-*
 69 *amus illustissimi.*

Ceterum huic verbo parumper in hæc
 mus: *Mecum sustine te metum, q. d. novi vires*
 vestras esse nullas, sed meis innixæ, dolores
 vestri mei vnti, vestre vigilie, vestre oratio-
 nes, meis suffulcæ robur accipient quo vestrum
 vincatis inimicum licet fortissimum. Et sicut
 olim cadaver pueri illius defuncti, vitam
 corpori vivo Elisci vires, salutem resumpsit &
 vitam: ita vnti cum Christo, quantumvis ex
 propriis nostris viribus & virtute simus quasi
 cadavera defunctorum, tamen ex vntione no-
 stra cum Christo, ita robusti fortesque evade-
 mus ut illum vincere & supplantare valeamus.
 Diabolus rogavit ut tentaret vos, ita Christus
 asserit suis Apostolis, obdormit hoc a Deo: cui
 pro remedio præscribo. *Sustinete mecum. Mihi*
 vnti adherere: sicut enim contra me nihil
 efficere poterit, sic nec aduersus vos præuale-
 bit, si mecum vigiletis. Circa tria tentandi
 erant Apostoli: circa timorem, quo terribi fu-
 gereut: circa fidem, videntes Christum adeo
 inhumane tractari: & circa negligentiam ad
 Deum recursum: tot malis oppressi præfenti-
 bus. His omnibus Christus prospicit: Et ne
 timor eos in fugam compellat, præcipit eis
Sedete: & ne timore concutiimini: Sustinete
meum, quod est primum. Ne forte indigna
quæ perferam vobis auferant fidem & aucto-
ritatem eius qui sum: Vigilate. Et ne gladius
vestris aut aliis plus iusto confidatis, sed Deo:
Orate: Hi fuere Apostolorum defectus,
Timor quo percussis fuerunt, Pavor quo stupe-
facti hæserunt talia in Christo videntes, qualia
viderunt, & languens in charitate tepeditas.
Contra mobilitatem & timorem Sedete & susti-
nete. Contra pauorem & stuporem: Vigilate.
Contra frigus: Orate. Si ita fecissent in tenta-
tionem non incidissent: sed qui sustinere &
sedere debuerant, fugerunt: & quibus erat vi-
gilandum: inuenit eos dormientes: & præcep-
tum orandi negligentes eum nosse se negarunt
& ciurarunt. Ut nobis adeo celestia prælegat
documenta horum eum de seipulis suis ascen-
dit, cum illis collocutus antequam inchoaret
orationem: arma erant hæc quibus se a morte
debuerant, ut de tentatione contra inimicum
possent redire victores.

11. *Laxavit Christus timori mortis suae
strana quantum possibile fuit, quando
illam sibi in oratione proponebat: quia
elegit eam pati eo modo, qui sibi erat
acerbius vt declarat D. Augustinus.*

Si miremur Martyres tanto tripudians
animo dum ad mortis tormenta rapiuntur
quomodo tu qui caput es omnium illorum
quando proximam illam tibi cernis te perire
pulsillanimum? Tres pueri in Babylone medicis
flammarum ignibus iuncti, quibus certo cer-
tius erant exurendi nisi Deus naturalem ignis
actionem suspendisset, adeo læti in eo ven-
bantur, vt conceptam corde letitiam cohibere
nequirent, ac proinde lingue illam commo-
bant vt eam foris educeret tantico illo diti-
narum laudum adeo mysterioso. Quis mater
illam consideret, quæ septem filiorum pignora
vidit ipsa præsentem, mortem perpeti tantopere
molestam: nam cum vnoquoque eorum mor-
tem sentiebat ipsa multo vehementius, quam
qui eam patiebatur: & recogitabat pro
diuina legis obseruantia tolerari in acerbi-
bus singulorum cruciatibus gaudio læta erui-
tabat vberioris? Et post Christum quid ponit
crudelis tyrannorum odium, & belluina per-
cutorum immanitas, quod non superaret
inuidus Martyrum amor & non deterreret
fortitudo? Carceres perturbat, famem, sicut
figus, plagas vulnera verbera, plumbeas
resinam, sagittas, gladios, pugiones, ignes,
laminas ardentes & alia innumera genera
martyriorum, quæ possent enumerare: &
illis eos nihil terrentibus immixti persistere
& gaudiis excitati. Quot suspensi in equule-
corum caribus ferreis pedibus apertis, vel
ad candidas alligati equorum dispendiis
dilacerandi, in illis ipsis cruciatibus suauiter
Deo loquebantur? Quam efficaciter populo
persuadebant si se veritatem pro qua langu-
nem vitamque profundeabant, & audacter ar-
que intrepide tyrannos arguebant, vt illi
nonnulli propriis dentibus sibi linguam de-
morderint vt in eorum faciem euocarent
quos audire non poterant nomen Christi
bla phemantes. Nobilissimum erat specta-
lum videre iuuenem, ætate floridum, formâ
conspicuum in mediis ignibus ipso deriden-
tem satellites, & quasi balneum sufficit inter
iplos ignescentes carbones velut inter flores
tes totas obambulantes. Ex vna parte atrocem
spectabat in qua sibi moriendum, ex altera
torrorum taxabat fœcordiam, alij ferarum
dentes in se prouocabant à quibus lanæceant,
quas tardiores esse ad deuorandum, molestius
patiebantur. Et in ipso natura maxime infir-

29. *¶* **C**um iam se Christus paululum ab aliis
discipulis cum tribus illis electis Apo-
stolis separasset exortus est orationem suam,
& tantus in eum irruit timor, pavor, rædium
& tristitia, vt illos hypore, & admiratione
percelleret: *Capit christi & massis esse,*
vel vt alius ait Euangelista: *Capit pauere &
tædere.* Stupendum plane spectaculum, in quo
cæli incanditas & gaudium Angelorum in
terris contristatur inter homines, vbi Dei
fortitudo tremit inter peccatores, vbi ipsum
robur metuit, virtus iustificatur, vita mortem
reformidat. Et non solum metuit, sed etiam
huius timoris signa demonstrat exteriora,
qui tantus est, vt illum tristi declaret animi
confessione: *Tristis est anima mea usque ad
mortem.* Ex altera parte Domine cum sis vt es,
verus Deus, qualiter in te locum habet tristi-
tia: nam illi subiacere proprium est creaturæ,
quæ se miseris afflictam luget & necessitati-
bus: quia quamuis Dominus sis, etiam homo
es, & quia talis es, premere te potest neces-
sitas, & affligere calamitas, & inuadere te
tristitia: tamen beatus es, & in hoc statu nulla
potest te torquere tristitia: Præterea si semper
moriendi ostendisti desiderium, & multo
quidem ardentius, quam quo ceruus ad fon-
tem anhelat aquarum, illas sitiens inquitens: si
tibi nullus alius placeat appetitus, quam obedi-
endi Patri tuo, cuiusque sit præceptum, vt
mortem patiaris, quomodo in hoc (quod ab
æterno fuit ordinatum, & in tantopere desi-
derasti) nunc, quando eius imminet executio,
tanto timore metuque percelleris? Si tuus
tantus sit amor, vt non ames nisi quod generi
humano est utile, quomodo nunc, quando iam
est in lanis tantum humano generi commodum
quo nullum dari potest excellentius, hoc ita
reformidas? Si tu tam expressè affectis tuis
commendaueris fuerisque adhortatus ne
mortem reformidares: *Nolite timere eos qui
occidunt corpus: quomodo nunc tantam incutit
tibi formidinem?*

I.
Quomo-
do locū
habuit in
Christo
tristitia.
Matt. 10.
27.

no, postea intelligo teneriores, quam iuven-
 tum gratumque fuit tantam spectare parietum
 impotentiam, ut ipsos tyrannos non audita
 impetere audacia & hilaritas, qua se leviter
 mactabat occidendas, & matres filios ad-
 herentes, & oculos claris aperientes ut tan-
 tum spectarent tormenta distinctus, Contre-
 mptas velut ad thalamos properare ad mor-
 tem acceptendam: puellas autem inreptas
 collum offerentes recipiendo vulnere denuda-
 tas, & carificem brachio sublato ad serien-
 dam, et littera quam libratura contremiscat,
 ipse vero impavide ferendae tripudians: &
 non timor, cohibet carificem, accensent &
 reprehendat gladii ferrique tarditatem.

Qua igitur ratione si quis in Martyribus
 tantum videamus & stupemus pedum robur
 minimeque alacritatem iam moti proxima: tu
 Domine dum illam proximam agnoscis tot
 martirum dolosive signis tam timere te sig-
 nificat Communis hanc est doctrina, hoc
 Christum ita scisse, ut susceperit declararet
 tantam humanitatis, Leonis natura mirabili
 constat compositione: in medio corpore,
 brachius, caput & pectore prelominatur sol-
 vute tanta fortitudine, ut omnia sibi
 sublevarat. Porro in altera media parte praer-
 minantem terra, vnde tanta languet debilis
 sustinuit, ut gallum timeat, simiam & folia
 quercus. Hoc idem possemus in Christo con-
 siderare Leone fortissimo de tribu Iuda. *Vicit
 vnde tribu Iuda.* Duabus constat naturis divina
 & humana in una persona. Secundum divinam
 tanta est eius fortitudo, tantaque potentia, ut
 Rex sit & Dominus omnium creaturatum,
 omnia pedibus suis videtur subiciat. Secun-
 dum naturam humanam patitur, & se debilem osten-
 dit, menicolium & pauidum, atque ut hanc
 obediatur naturam, timet dum mortem certat
 sibi imminentem. Et quamvis tanquam verus
 homo sit beatus & qui talis est, poenam non
 pavitur, nec possit aliquid illi metum incur-
 rere: nihilominus cum sit beatus, est etiam
 viator vel peregrinus, atque ut talis mortem
 reformidat. Et si tanquam obediens Patri, &
 nostram exoptans salutem, atque ut fortis in
 hostiorum collo hia acceptorem, & cunctis
 superiorum Martiribus, nihil vereatur: tamen
 si statum in eo consideres viatoris se cernens
 tribus tantum ex discipulis suis commatum,
 & mortemque sibi representant poenas, oppro-

bria & iniurias quas statim esse passurus,
 qualiter sanguinem suum esse effusus con-
 trencit, ossa illi colliduntur & a nimio
 pauore prostratus ait: *Tristis est anima mea
 usque ad mortem.*

Verum Christus in quantum Deus non timuit,
 non eripuit nec habuit passiones, ut probant
 contra Ariam SS. Patres, Theodoret. a D.
 Cyril. Alexand. & colligit D. Ambros. c.
 ex eo quod ait: *Tristis est anima mea.* Vbi
 notandum, quod non dicit: *Tristis est anima mea.*
 Non ipse secundum quod Deus, sed secun-
 dum quod habet animam. D. Hilari. in multis
 locis sustinet quod Christus nunquam mor-
 tem timeat: videtur enim tanto peccatori
 timor non convenire. Qui dicit igitur veri-
 tate Evangelista: *Capit. pueri & viduae* Re-
 spondet quod timeat non pro se, sed pro Apo-
 stolis suis, & pro illis dolere, ratione scandali
 quod praedebat ipsos passuros, & eorum
 lapsus compatiatur. Et hoc videtur significare
 in illo: *Assumptio Patris & duobus filiis, 22. dicit
 caput meum esse.* Quocirca non illis dicit:
Tristis est propter mortem, sed *usque ad mortem.*
 Et addit D. Hilari. q. d. *Transit a me calicem
 transsit in istos.* Non te rogo Pater ut ego non
 moriar: sed sicut ego mortem hanc accepto-
 ra voluntarie, sic transeat in meos discipulos
 ut illam acceptent, ut quid quod eos adhaeret,
 & non praebet ansam scandali. Idem confir-
 mat D. Hieron. dicit enim. *Evadescant igitur
 qui dicunt Salvatorem timuisse mortem.* q. d.
 Verum quidem est, quod Christus in horro-
 rum, & expaverit, sed absque omnino quod
 propter mortem: dolet propter suorum scan-
 dalum, vnde afficitur ob Iude discipuli sui
 crimen traditoris, luget ingratitude suam po-
 poli sui, compatiatur Hierusalem iam deua-
 standae & exstendae. Cui etiam subiecit
 D. Ambros. atque: quod Christus timuit,
 non timuit ratione vulnerum, tormentorum
 & mortis, sed nostra dolens delinuit peccata:
Non sua vulnera, sed nostra scelera.

Porro D. August. multis SS. contrarius
 asserit quod mortem timeat, Timor passio
 est, quae quando causam habet non dicit im-
 perfectionem. Quatuor sunt passiones animae
 gaudium, tristitia, spes & desiderium. In Chri-
 sto notamus gaudium: *Gaudiosus propter vos delin-*
deram: Desiderio desideravi hoc Pastra mandu-
care etc. Etiam tristitiam: *Tristis est anima mea.*
 De

Dialog.
 quidam
 tur impos-
 sibile.
 b. Lib. 9.
 thysque
 c. In Luca
 e. 10.
 IV.
 Aliqui
 dicunt
 Christu
 non ti-
 muisse.
 e. 10.
 31. in
 Matt.
 e. in ps.
 61. & l.
 to. de
 Trinit.
 D. Hier.
 1. p. 14.
 Matt.
 Tom. 6.
 V.
 Cause
 m. r. os
 Christi.
 D. Amb.
 in Luc.
 Tom. 5.
 Cont. In-
 lian & in
 ff. 93.
 Ioan. 11.
 15.
 Luc. 11.
 15.

De spe verò multa sunt dicenda, quibus modo non licet immorari. Circa has passionis notat D. Thom. quòd in Christo sequebatur rationis deliberationem. Et ita ait Euàgel. Caput con-

38.
39. q. 15.
40.
D. Aug.
Kia. Ne
Christi.
4.
Conr.
Faug.
D. Da-
mascen.
130. 10.
VI.
Christus
ut mor-
ti timuit
ut pro-
pheta
10. 11.
10. 12.
10. 13.
10. 14.
10. 15.
10. 16.
10. 17.
10. 18.
10. 19.
10. 20.
10. 21.
10. 22.
10. 23.
10. 24.
10. 25.
10. 26.
10. 27.
10. 28.
10. 29.
10. 30.
10. 31.
10. 32.
10. 33.
10. 34.
10. 35.
10. 36.
10. 37.
10. 38.
10. 39.
10. 40.
10. 41.
10. 42.
10. 43.
10. 44.
10. 45.
10. 46.
10. 47.
10. 48.
10. 49.
10. 50.
10. 51.
10. 52.
10. 53.
10. 54.
10. 55.
10. 56.
10. 57.
10. 58.
10. 59.
10. 60.
10. 61.
10. 62.
10. 63.
10. 64.
10. 65.
10. 66.
10. 67.
10. 68.
10. 69.
10. 70.
10. 71.
10. 72.
10. 73.
10. 74.
10. 75.
10. 76.
10. 77.
10. 78.
10. 79.
10. 80.
10. 81.
10. 82.
10. 83.
10. 84.
10. 85.
10. 86.
10. 87.
10. 88.
10. 89.
10. 90.
10. 91.
10. 92.
10. 93.
10. 94.
10. 95.
10. 96.
10. 97.
10. 98.
10. 99.
10. 100.

depremitis angustia dum aliquid tibi adferret, quod primo loco habebas? Quanto dolens Rex Ezechias prostratus ingemuit, quando sibi vitam intelligit auferendam eo tempore quo diligebat illam ardentius? Ut autem tantus erat Christi erga vitam suam amor, etiam mortis timor erat adeo excellens, ut ipse solus illum Christo inferre possideret, particulariter, & singulari quadam pronuntiatione sua non confortasset & sulcisset humanitatem.

Auguebatur pena meritorum Christi in oratione quam ad Patrem dirigebat: *Pater si possibile est, transi à me calice iste, eo quod illi petita non concedatur.* Nulla grauior aliquid accidere potest afflictio, quam non obire quod desiderat; quanto feruentius aliquis optat, tanto contentus illud exultat altius; & quantum est de adeptu gaudium, tantum est de negato fastidium. Tunc Christus vitam suam summo diligebat amore, unde tunc illam optavit ardentius. Hoc quod tantopere desiderabat, petit Christus sibi concedi, ne accideretur; & hoc est quod nequaquam obtinet, penam atrende qua tunc affligeretur. Penam inuocat nec auditur, considerata quantum dolens hic accresceret. Quando quis ad hostiam factus impugnatur, vita illius infirmantibus, solutus ad amicum vel patrem sui accurrit adies: neque etenim sibi in illis totissimum fore reliquum, arque ibidem à preflua, qua se dolere circumuentem, eripiendum. Accurrit, pulsat atque ad ostium, & scit, quod illum audiunt pulsantem, nec tamen illi respondent; perperam quanto hic cretatiu torqueretur: Hoc agitur in Christo velum attentè consideres. Ecco quo furor & rabidi illum adortiant inimici, qui festinè ipsum in horto perquirant, ubi vacat orationi, ut vitam illi adimant; quam ille ea tunc amore prosequetur, quo diligi potest ardentissimo. Nouit, quòd in domo Patris sui eiusque protectione posset optimè ab inimicis suis liberari, ad illam igitur in oratione conuenit fugi, nec hoc ignorat quòd cum Patre orantem audiat & pulsantem, cui tamen non respondet. Quis modo tristitiam eius verius explicet, quàm non iustomissus anxietate?

Ex altera parte se grauatum sentit omnium nostrum flagitiis, coram tremendo Patris sui tribunali, atque in conspectu eius, deinde perpendit quòd pro illis tantis oportet esse

tolerate penam quantas sibi propofitas cernunt, debitaque peccatis. lam vero si cogitationem suam alio velit ditterere, non potest: quia iam adualiter de eorum agit cum Patre iustificatione. Quando quis praxidet grauem sibi manere calumitatem, pernamque te libitum intolerabilem, antequam eo delectat, ne tantum mali memoria torqueatur, ab eo d'uerit cogitationem, quo fit ut leuior multo fit dolor ex imaginatione conceptus. Puto in Christo hoc locum non habuit: nemum adeo uiam habet cruciatuum suorum iustificationem, tamque graui confunditur paxiore ex peccatis. noltris sibi impositis in tribulati Patris, ut in ipso cruciatu ille praesentia efficeret potuerit quod ipsum opus: quocirca in tanta illum compulit angustia, ut sanguinem sudauerit adeo copiosum, ut gustatum in terram de corpore proflueret, de quo & aliis in oratione transactis suo loco notis oratum est.

¶ 12. In ea forma orationis, quam Christus orauit Patri, nulla fuit oppositio sapientiae quam intellectus illius habebat de sua morte infallibilitate, nec quoad affectum, quibus eam uoluntas appetebat: sed motum declarauit quo diabolum conuictum circa diuina sua persone cognitionem.

Verba ex quibus Saluator noster suam composuit orationem tanti sunt ponderis, tamque sublimibus scaturit facientis, ut non sicut leuiter petranseueria, quamuis circa illa nonnulla declarauerimus: Et nos las est illam remouendo nomen Patris sic d'icimus in sermo perficiens, quam nobis praescripserit in oratione Dominica, ut regulam normamque peccandi. *Abba Pater si possibile est* *non fac me calice iste*. Grauem in hac petitione SS. Patres inueniunt difficultatem, que respicitur uoluntate intellectus, & uoluntati Saluatoris. Quantum ad intellectum, nemo sane dubitauerit, quod si Christus omnia scierit: sciam quia a Deo exiit, & ad Deum uadit. Nec cum scierit de ceccatione sic ut matre & quidem crucis nocentibus: *Operetur ex se non solum hominis* *spem*, attendente: opa agitur, ueritate hoc in dubium uertitur: *si possibile est*. Preterea si

uoluntatem spectemus, nec hoc minus certum: quia si moriatur, quia ipse uult: *Oblatus est quia ipse uoluit*: quomodo nunc mori recusat, & rogat: *Transfert a me calice iste*? lam diximus: quod appianans has difficultates D. Hilar. intelligit quod tantum rogauerit per haec uerba, ne a polloli in fide deficerent. D. Hieron. interpretatur, quod non rogauerit non mori, sed ne a populo suo iudeorum occideretur: D. Ambros. & D. August. d'explant de modo quo diximus die Loux. D. Basil. e quod solum petierit ne daret, a pollolis suis occasionem scandali. D. Epiphani. quod non postulet non mori, sed tantum quod tanquam infirmus se gerat, quo diabolum possit illaqueare.

Porro certum est, nullum fuisse defectum in intellectu, quod quis non dixerit: *si possibile est*, quasi hoc ipsum ignoraret. Nec in uoluntate: non enim dixit: *Transfert calicem istum a me*: scilicet a morte exeatans. Et ita caput D. Cyril. Hieron. *Neque unquam moritur, neque ignorat: neque consentaneus est*, ut d' Greg. Naz. illum ignorasse uerumheri, an non fieri posset, quod petebat. Alias plures rationes profert D. Iulian. Marcy ex quibus exponit plam. et, illud *Deum mem clauato per diem* & non exaudies, & *nocte* & non ad insipientiam mihi q'd. Orabo, & non exaudiat: imo calicem hanc in oratione mea conditionem, ut quasi dubius loqui uideat anis exaudiuus, sed *Non ad insipientiam mihi*. Non ideo in me aliquis reprehendat ignorantiam. Ut autem hoc pateat euidenter, nota, quod D. Hieron. dicit, D. Marcum fuisse quasi quendam compilatorem D. Matthei: ita ut qui prius uoluerit sensum intelligere scilicet, D. Matthei, recurrat ad secundum uimicum, D. Marcum. Scribit D. Matth. *Pater si possibile est*. Nos autem dubitamus, uerum illa particula *si* ponatur ad eo ut dubium, an ut affirmatio: quia saepe in s. eloquio legitur ut affirmatiua: ut patet in *Isaia*: *Nisi Dominus multa deserta fuissent*. Et in *Ecclesiast.* *Et si dormierint duo superbuatur nouus*. Si dubitare uoluerit, uerum possibile foret, uel si dicere uoluerit: scio esse possibile, recurramus ad D. Marcum: quod enim D. Matthei ait: *si possibile est*, ipse scribit: *Oratio tibi possibilis fuit*. Et ita patet nullum esse dubium, atque iuxta hoc, idem erit dicere: *si possibile est transfer calicem istum a me*, quia hoc est *si* *Isaia*, *ero uel fuit*. Quomodo dubium uertitur: *si possibile est* ac quia.

Isai. 59. 7. a Cui. 31. in Mat. 27. 38. & 1. 10. de Trent. b ip e 16. Matth. 6. 1. 10. in Luc d. 27. 21. & epist. 03. ad Prob. e l. 4. ad Enno. D. Cyril. H. Crot. Catech. 1. D. Greg. Naz. in orat. de filio. Indialez contra Typhon. 1. Nullus fuit in intellectu Christi defectus. Prolog. in Matth. Isai. 5. 9. Ecl. 4. 11.

33
a L. 10.
de Trin.
t. 11.
b L. 4. de
Trinit.
c In c. 5.
Joan.

II.
Sed nec
in volumi-
nate.

22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

III.
Similitu-
do.

22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

IV.
Tres di-
tes ap-
petitus.

22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

perfectioem inclinam, sicut materia incli-
natur ad receptionem formae, & lapsa ad
centrum. Hic appetitus singularis creaturae
creatori insubditur, unde non sequitur crea-
turae cognitionem, sed eius quilibet creaturae.
Quis lapidem ad centrum deorum, & ignem
inclinat motuque ad altiora? Extra dubium
est, quod inclinatio quam illi creator insubdit
ad suum terminum, ve nulla requiratur illi
cognitio quae praecedat, quia illum non habet
nisi a creatore. Hoc appetitus desiderat omnia
esse suum naturale. Secundus est appetitus
sensitivus, qui est accidens superadditum, &
nascitur ex recognitione sicut equus appetit
hordeum, & hic appetitus nascitur ex cog-
nitione quam de eo habet. Tertius est rationalis
homini proprius, quo quaerit id quod ratio
perhabet, & fugit quod ratio condemnat. Vi-
tiosus suppone veritatem in conciliis detestari
natae contra multos hereticos in Christo
duas fuisse voluntates, de quibus agit Doctor
Angelicus D. Tho. Et hoc veritatem agnoscimus
quod dixit Christus: Non mea voluntas
voluntas. De divina clatum est non esse meam
& suam: sunt enim una & eadem, si per
igitur differentiam, duae sunt transiens calix,
sunt voluntas tua. Ut homo ait: Transiens calix
ve Deus fiat voluntas tua. Hec est communis
interpretatio D. Aug. in Orig. b & D. Ambrosii
e vt sensitivus, & vera carne constituit: Tran-
sient calix, vt rationalis & spiritalis: Fiat vo-
luntas tua. Ita hoc explicat D. Cyril. a & D.
Bonav. e Conditionate si non esset occasio
peccati: Transiens calix absolute quandoque
dicitur: Fiat voluntas tua. Legatur D. Tho. q
ipse namque omnia tractat. Vt amarum Tran-
sient calix, & remedium Fiat voluntas tua: tan-
quam meritis perditio: Transiens calix
liberatio a naufragio: Fiat voluntas tua.
Expendit D. Clem. Alexand. q ad illa verba
Transiens calix: quod Christus mortem suam
appelleret calicem: quia sicut calicem affert
simum bibere scitens exoptat. In Christo
omne bonum nostrum, mortem desiderat
affert voluntatem. Hinc sequitur, quod non
tam illam exhorruit appetitu naturali
sensitivo, quantum illum appetitu allegat
& optabat rationali. In hoc summa
agoniae Christi: quia ex una parte mortem
amabat, atque ex altera illam recubabat, appo-
sit in huius medio contrarietatis deus

... quare quam illius sui passio conquireret...
... agonia. Porro nonnulli SS. Patres appositè
... dicit quòd per hoc illudere voluerit diabolus:
... & insimul passibus modisque quibus primam
... nostram intravit matrem, ac primarium no-
... strum patrem supplicavit: eundem irretitio,
... & supplicare. Ipse nec metus diabolus, nec
... mortis terrens sed diabolus in forma serpen-
... tificavit: Et evertit Adam, atque in
... ipsi omnes eius posteror: ita similiter &
... Christus, nec purus Deus, nec purus homo,
... sed verus absconditus in forma hominis,
... etiam supplicavit, & pudore confudit.
... Idcirco nonnulli SS. Patres dixerunt, quòd
... Christus salus nostra desiderium ostenderit,
... ut Patris illum à calicis sui excusaret epu-
... ratione.

1. 13. In conjunctione familie ministrorum
Pontificum & cohortis Imperatoris Ro-
mani ad capiendum Christum, ordinavit
spiritus. S. omnipotentia eius confessionem
& redemptionis nostram, quod omnibus
credere in beneficium, iudicis & gentilibus:
quia ut dixit apostolus, nulla futura erat
ister Gratia iudicis que distinet.

Onchidius ignis Christus orationem suam
illis circumstantibus, que huic interuen-
nant, homini discipulo, quòd non exultavit
inter à Patri, quòd Angelum illi miserit, quòd
in terra genuerit, quòd facie homini presira-
tas iacuit, quòd prae agonia, timore, &
recedens à sanguine iudicavit, tantum
revertens ad discipulos suos sic eos alloquitur:
Ea igitur, surgite eam: ecce qui me tradidit
in manus vestras. Accedit iudas exercitus illius &
in ministerium Saranae antesignanus, qui duxit
illos donec Christum invenirent: ab eis
captivum: iudas autem eum accepit: cohortem
autem, cuius inter alios & eum circumscriptus.

Notandum inter ipsos fuisse genera Rec-
torum: quidam erant Scitores, qui licet in
iudicis Moysi multa vigerent auctoritate, nunc
aurem ea nulli fecerunt, & parva vel nulla
prevalgebant. Alii erant Pontifices qui de
novo tales fiebant: & qui tales fuerant quan-
tum cum antiquis per omnem vitam essent
Pontifices, porro huic auctoritate fecerat illos

annales, & status hic dabatur plura offeren-
ti, eratque insignis odore igitur tot ha-
bere Pontifices: quia in omnibus libris Moysi
non nisi unus reperitur, & esse multos, abusus
fuit & error natus, ex auctoritate: unde tamen
in concilio ecclesiastico, plures convenirent
Sacerdotes, videlicet tamen erat in eo prae-
sentes Pontifex: & sicut scribit Iosephus ex ambi-
tione caperunt Sacerdotes Principibus se
submittere saecularibus, per illos Pontificum
ambientes, atque in tantam decessi sunt mis-
si calvariam, ut ipsi Principes parte electio-
nem Pontificis instituerint, atque ut plures
ficerent & haberent ipsi quos eligere Pontifi-
ficum perpetuum effectum temporalem,
imo annualem: nam annuatim eligebatur
Pontifex, & illa aetate in uno eodemque anno,
ut duobus fauerent, ambos elegerunt in Pon-
tifices, quo fiebat ut aliquando infra annum
ambo suo munere fungerentur: & ita in pas-
sione Domini duo fuerunt, Annas & Cai-
phas.

Erat hoc tribunal ecclesiasticum, in quo
tradabantur negotia Religionis, sicut modo
in tribunali Episcopi: sed dux requirebantur
conditiones. Prima quòd quantum ad senten-
tiam, non poterant illam pronuntiare, ad
mortem condemnando processu instituto:
quocirca dixerunt Pilato: Nihil nos licet inter-
ficere quousque: vel quia Ecclesia non se immiscet
causae sanguinis: vel eo quod hanc illis aucto-
ritatem Romani ademerant Imperatores. Se-
cunda erat quantum ad populam: quamvis
etiam auctoritatem haberent sufficientem ca-
pienda causa Religionis, attamen Roma-
nus Senatus, eo quod illis plene non fideret,
non illis voluit concedere armorum vsum,
unde necessarium erat ut in gravioribus
negotiorum copias postularent auxiliares à curia
Praefidis, vel brachio saeculari.

Erant & alij Gubernatores in statu Seculari
qui regimen moderabantur temporale. Quan-
do Iudaea superiorem non agnoscebat, rege-
batur in temporalibus à proprio populo, qui
Iudices erant, Reges vel duces: quando vero
Romano subiacuit Imperio, Imperatores hoc
sibi attraxerunt populi regimen: & quoniam
in principio nonnullos statuerunt Gubernato-
res cum titulo Regum, erant tamen in benefici-
qualem Turca creat Atque: sicut erat Heroles
& Archelans, porro hoc erat in statu saeculari

L. 13. an-
tigit.

II.
Dux re-
conditio-
nes in
tribunali
Iudaeo-
rum ec-
clesiasti-
co.

Quo-
modo
regimen
moderantur
temporale.

regimini subsistere deinceps, non cum
 17 titulo Regis sed procuratoris sine praefidis
 18 Romani, qui ad arbitrium regebant Impera-
 19 toris, sicut modo proteges aut gubernatores,
 20 atque tempore Tiberij Imperatoris ad hanc
 21 iudaei praesidentiam elatos est notus mila-
 22 tus. Ad hunc spectabat ad actam alicuius
 23 captivam quam pontifices intendebant, sicut
 24 illis concedere cohortem, ut illam eius praes-
 25 satio muniti perficerent. Itaque captivam
 26 Christi pontifices decreverunt suosque tradi-
 27 dent ministros quatenus per illos manda-
 28 retur executioni: & cum illi armis non praes-
 29 uerunt nec brachio seculari, cohortem obti-
 30 nuerunt armatam, quam illis integram praes-
 31 concessit. Cohors constabat militibus mille
 32 ducentis & quinquaginta: quia centurias
 33 complectebatur quinquaginta, & quilibet
 34 centuria viginti quinque milites: quibus si-
 35 militibus addas Pontificum numerum exce-
 36 dent mille quingentorum, itaque ad Christi
 37 captivam & ligaturam omnes conspirant, &
 38 conveniunt omnes, Iudaei & Gentiles, de
 39 Hierusalem & de Roma, Pontifices Caiphas
 40 & Annas, Praeses Pilatus, armati & inermes,
 41 ministri & cohors, arma, gladius, fulles &
 42 laterae: & merito, quia passio & mors Christi
 43 omnium saluti proficiebat. *Non est dissimilis
 44 Iudaei & Graeci.*
 45 *Quaerunt nonnulli, quare familiae Pontifi-
 46 cum coniungere voluerint cohortem brachij
 47 secularis, quod opus erat tanta multitudine, ut
 48 turbam ad Chrilum capiendi.*
 49 Nonnulli respondunt quod sicut Pontifi-
 50 ces seum non poterant morti ad iudicare, nec
 51 similiter ex Imperij prohibitione poterant
 52 capere, in causa mortis sine brachio seculari.
 53 Alij arbitrantur eos hoc fecisse sine contra se
 54 tantum omnem iram populi provocarent, &
 55 occasione darent qua cuncti iustas contra
 56 illum deponerent quercimonias, volentes osten-
 57 dere, non solos esse Pontifices & Pharisaeos, qui
 58 Christi captivam intendebant, illique pro-
 59 cellum formarent, sed quod etiam Romani
 60 conspirarent. Alij id dicunt egisse quia sibi
 61 timebant ne forte quis seditiosus exurgeret de
 62 populo, eo quod tanquam seditiosos accusaret,
 63 quocirca ut ab hoc se periculo liberarent
 64 Romanorum coeunt habere copias volue-
 65 runt. Alij proferunt, quod populum timerent,
 66 quoniam sciebant Christo supra modum ad-
 67 dictum: & hoc aperte insinuante evangelio,
 68 dicendo: *Timebant vero plebem.* Ego vero
 69 decrevum in hoc venerit Dei singulari qua-
 70 lace captura tanto fieri apparatu, etiam
 71 vnicum hominem pauperem & simplicem, ut
 72 ipsi quid agerent, ignorarent & hac sua ad-
 73 ne Christi faterentur omnipotentiam, quae
 74 iudicarent in Christo praeter communem
 75 hominis naturam aliam esse formidabilem
 76 quandoquidem immokus ipse solus totius
 77 matris militum copij quae duo milia &
 78 fercentos excedebant, timorem incurre-
 79 unde videbatur illis omnis hae praeparatio
 80 necessaria quae Christum apprehenderent
 81 licet ita solum, ut comitatum tantum
 82 adduceret vnde decem virorum, pauperum sine
 83 languentium, & discalceatorum: quod cum
 84 hoc erat nisi fateri quod in solo illo viro
 85 talem agnoscerent potestatem, ut nisi terro-
 86 ritu stipati adeo copioso, se securos ad eius
 87 captivam non arbitrarerent.
 88 Super omnem hanc multitudinem & tri-
 89 citum militum atque apparatum ad Chri-
 90 stum capiendum imperabat Iudas factus ve-
 91 rum dux generalis, & totam hanc cohortem
 92 turbamque ministrorum ipse dirigebat, cum
 93 omnes sequebantur praecedentem. A Pontifi-
 94 bus ministris acceperat, atque a Praeside co-
 95 hortem: ut autem singuli hunc committerent
 96 facilligio, singuli sanguinis communi-
 97 cationi, & omnes aduersum coepit illud
 98 Divinum furorem suum explicant iustitia-
 99 mum: ipse vero moriens suam testatur
 100 misericordiam omnibus factus benedicens.
 101 Verumtamen licet Iudas tantis militibus
 102 cingatur caetera, formidat, atque illi
 103 *Timebat eum & sine causa.* Nulla hic commi-
 104 tatur negligencia, prudenter & fortiter man-
 105 illi injiciantur, caute vobis ab illo, timor
 106 illum capite iudicio & industria, ut man-
 107 vestras fugiens non deludat. O Iniquum
 108 te illegam, ut etiam vel inuitus non pro-
 109 non eius fateri potentiam & sapientiam. Non
 110 hoc vos lateat, quod idcirco tanta praeparatio
 111 populi multitudo, eo quod omnium requirerentur
 112 opera ad illum detinendum & capiendum:
 113 quia tanta pollet potestate ut nec te de oculis
 114 ventis imperet, & quiescant, & mari mare
 115 tempestuoso, & continuo gratissimam iudicium
 116 maliciam. *Timebat eum: Timebat hic oculum
 117 illum diabolo increpantem, qui timore per-*

periti de corporibus aufugiebant. Sola ver- hoc n. Marcus omnem fuisse hanc Iude
bi sui virtute vidi ego eductentem eum de sollicitudinem, vt caperent eum & prudenter
sepulchro mortuos etiam quatuoriduos; (a) custodirent, quia Pharisaei pecuniam illi
voluissent Angelos & eisdem illi ad obse- venditionis non soluerant sed solummodo
quoniam properantes, cohibentem satellites qui soluendam spondederant. Es pacis sunt pecuniam
quidam manus illi festinebant. Ferere ne illi dare tali conditione vt eum illis traderet,
quidam traditor velis nolis eius potentiam; quod si non traderet, non erat quod aliquid ab
illis recipere speraret, & inde orta eius est
Dicitur tunc: & similiter peruerse nebulo, tanta sollicitudo, tantaque diligentia, ne pro-
missa pecuniae iacturam auarus pateretur.
insulam eius agnosce sapientiam, Notum Crudelitate pariter & furore contra Dominum
sit vobis hoc, ait cum esse sapientissimum, armatus procedebat: his armis armatus oc-
quem vidi abstrusas reuelantem cogitationes, currit inermi, feror benigno, mansueto trucu-
cumque die quodam cum lapidibus obruere, lentus, & agno lupus. Facibus & laternis
& alio deorsum praecipitare conarentur, circumuallatur, quia luce opus erat illi qui
huius facinoris auctores se obraxerunt, vt sub Principe militabat tenebrarum, & bene
modum ignorarent, quo rectam possent viam conuenit illi lumen laternae, qui lucem solis
carpere: non enim tales illi parantur laquei non poterat sustinere. Erat autem nox; & hanc
ex quibus se sapientia sua non posuit extrica- quoque circumstantiam notauit L. Ioannes:
re. Vidi ego die quodam dum illi mulierem Erat autem nox: vt ostenderet quas tenebras
offerunt adulteram, tentaturi verum hac via perisillu: ille discipulus in anima sua patere-
eam possent in aliquo carere, quod tali quia vt alias diximus: in poris circumstantia
modo si se se sapientia praemuniere, vt vnus quas iudicant Euangelistae sepe significant
post alterum, qui ream adduxerant, confusi id quod in eis in anima geritur. Eia igitur
dissesserint, ipse vero manserit inermis, vt animae, non sit inter vos quisquam Iudas,
in illam legis poenam exercere nequuerint. vt illum cum Iuda prodar tradatque inimicis.
Dicitur tunc. Tuncbat Iudas ne forte manibus Optime nouimus vbi nam sit Dominus, in
eorum elaberetur, vt alias viderat eum de paupertate, in facta mentis, in penitentia, non
manibus capere volentium se eripientem: vnde tantam illis inuixit curam, qua probè
eam custodirent. Opinatur Venerab Beda & eo properemus non illis vtamur vt eum tradi-
& Hieronymus. Iudas nunquam in Christum mus. Heu Domine mihi quantum me tui miseret
credidisse, imo prodidisse quòl esset Neuro- quod te videam ab illis traditum, sed multò
maticus, & hac necromantiae arte vsus, amplius mihi condoleo, quòd toties te ven-
omnes delictos irideret. diderim, te proditor tradiderim! Heu me
Accedunt igitur ad locum vbi Dominus erat miserum qui toties auctorem vitae sacrilegus
pote grandi armorum & laternarum strepitu: tradiderim!

periti de corporibus aufugiebant. Sola ver- hoc n. Marcus omnem fuisse hanc Iude
bi sui virtute vidi ego eductentem eum de sollicitudinem, vt caperent eum & prudenter
sepulchro mortuos etiam quatuoriduos; (a) custodirent, quia Pharisaei pecuniam illi
voluissent Angelos & eisdem illi ad obse- venditionis non soluerant sed solummodo
quoniam properantes, cohibentem satellites qui soluendam spondederant. Es pacis sunt pecuniam
quidam manus illi festinebant. Ferere ne illi dare tali conditione vt eum illis traderet,
quidam traditor velis nolis eius potentiam; quod si non traderet, non erat quod aliquid ab
illis recipere speraret, & inde orta eius est
Dicitur tunc: & similiter peruerse nebulo, tanta sollicitudo, tantaque diligentia, ne pro-
missa pecuniae iacturam auarus pateretur.
insulam eius agnosce sapientiam, Notum Crudelitate pariter & furore contra Dominum
sit vobis hoc, ait cum esse sapientissimum, armatus procedebat: his armis armatus oc-
quem vidi abstrusas reuelantem cogitationes, currit inermi, feror benigno, mansueto trucu-
cumque die quodam cum lapidibus obruere, lentus, & agno lupus. Facibus & laternis
& alio deorsum praecipitare conarentur, circumuallatur, quia luce opus erat illi qui
huius facinoris auctores se obraxerunt, vt sub Principe militabat tenebrarum, & bene
modum ignorarent, quo rectam possent viam conuenit illi lumen laternae, qui lucem solis
carpere: non enim tales illi parantur laquei non poterat sustinere. Erat autem nox; & hanc
ex quibus se sapientia sua non posuit extrica- quoque circumstantiam notauit L. Ioannes:
re. Vidi ego die quodam dum illi mulierem Erat autem nox: vt ostenderet quas tenebras
offerunt adulteram, tentaturi verum hac via perisillu: ille discipulus in anima sua patere-
eam possent in aliquo carere, quod tali quia vt alias diximus: in poris circumstantia
modo si se se sapientia praemuniere, vt vnus quas iudicant Euangelistae sepe significant
post alterum, qui ream adduxerant, confusi id quod in eis in anima geritur. Eia igitur
dissesserint, ipse vero manserit inermis, vt animae, non sit inter vos quisquam Iudas,
in illam legis poenam exercere nequuerint. vt illum cum Iuda prodar tradatque inimicis.
Dicitur tunc. Tuncbat Iudas ne forte manibus Optime nouimus vbi nam sit Dominus, in
eorum elaberetur, vt alias viderat eum de paupertate, in facta mentis, in penitentia, non
manibus capere volentium se eripientem: vnde tantam illis inuixit curam, qua probè
eam custodirent. Opinatur Venerab Beda & eo properemus non illis vtamur vt eum tradi-
& Hieronymus. Iudas nunquam in Christum mus. Heu Domine mihi quantum me tui miseret
credidisse, imo prodidisse quòl esset Neuro- quod te videam ab illis traditum, sed multò
maticus, & hac necromantiae arte vsus, amplius mihi condoleo, quòd toties te ven-
omnes delictos irideret. diderim, te proditor tradiderim! Heu me
Accedunt igitur ad locum vbi Dominus erat miserum qui toties auctorem vitae sacrilegus
pote grandi armorum & laternarum strepitu: tradiderim!

§. 14. Osculo salut. at Iudas Dominum, aitque illi: Aue: quia in hoc verbo principium accepit hominum cum Deo reconciliatio. Et ita principio rostri redemptionis finis correspondet, tamen si modis diuersis.

NE forte milites vel ministri aberrarent in persona qui Dominum erant capturi, hoc illis dederat Iudas capendi signum, osculum scilicet pacis. Dederat autem traditor eis signum dicens: Quicumque osculatus fuerit, ipse est. Et accedens dixit: Aue Rabbi. Osculatus est eum. Nequissima fuit illa in absentia Christi Iudae peruersitas, & non toleranda nequitia

quod Christi mortem ab eo dissens machinatur: verumtamen quod adeo vicinis faciet illi Diuina, coram diuinis illis oculis salutat ab ore illo suavissimo, benignissimis illis contritus brachijs, vterius progreditur, atque in suo conuictu persequitur scelere prodicionis, omnes admiratur: O quam efficaciter habet effectum obsequijs resolutio, inuiscerata cupiditas, truculentus animus, mentisque diabolica! O pernicitatem! Videre Christum per te traditum, & non te poenitentem! Illam sentite, & nequaquam formidare? Salutare illum, & te non turbare, osculari illum & te non confundi? In quam cadere poterant animam tam enormia scelera, nisi in illam, quam ingressus erat diabolus? Sed notandum quod de omnibus his, quae peracta huc sunt per Iudam, vnum solum efficaciter fuerit ad Petri conversionem, qui cum eum iam negasset, & tertio abiurasset, nec illi tamen occurrisset, non ab eo salutatus fuisset, non accepisset amplectum, non osculum, sed ad oculorum solum contactum quo Dominus illum aspexit, *Fleuit amare*. Sed solis radius qui ceram emollit, lutum indurat, & lux quae crystallum illuminat, marmor obtenebrat. Verum si Christum attendamus, si Iudam; quis vnquam vidit quidquam benignius, quidquam atrocius? Quidquam clementius, & quidquam scelestius? Quidquam sanctius, & quidquam peruersius? Quidquam magis Diuinum, & quidquam magis diabolicum? Et quidem simul? Obscure plane correspondentia. Iudas accedit, & Christus pedem signat: Iudas offert osculum, & Christus illud accipit: Iudas salutat, & Christus illi se prostermit: Iudas loquitur, & Christus respondet: Iudas ait: *Rabbi*. & Christus loquitur: *Amice*: Iudas ait: *Aue*. Christus autem: *Ad quid venisti?* Et tandem nihil inuenies ex parte Iudae, qui non aliquid Christi ex parte sua respondeat: verum eum tanta oppositione, ut quanto Iudae perueracior, et fecerit impietas, tanto elementior: cretatur Christi pietas: & quanto patientius Christi monstratur amor, tanto Iudae pertinax odii lucidius innotescit.

II. Iudicauit Iudas expedire ut traderet illis signum personae distinctum: *Dederat autem traditoris signum*, &c. primo: quia cum plures adessent multes potissimum ex gentilibus qui Christum ex facie non nouerant, & maxime cum nox esset, & suis esset permixtus, necessarium fuit illum quis esset designare. Hic habet Origenes & multum miratur cur necessarium fuerit dare signum ex quo Christus ab alijs dignosceretur, cum ab omnibus esse probe cognitus: quia non solum de fama illius dicitur apud D. Mathaeum: *Exiit factus in omnem regionem*: sed quantum ad eius personam sentiam reuertitur quod *Coculabat* inuenerunt *et vicos*. Imo hoc ipsum confirmat Christi responsum, quando eundem illi ait: *Quidam vobiscum saluati sunt in Templo*, &c. & iterum: *Ego semper docui in Synagoga*. Origenes cum istam meminit traditionem, quoniam aliam ad sua usque tempora perseueraret quod sic Manna deserti hanc habebat ritum, quod se iuxta singulorum mutaret appetitum, quem sibi concepitabant Dominus nollet qui tempore vixit nobiscum semper suum manens aspectum illis conformem qui magis vel minus digni erant, cumque inuenerunt, Nec mihi, inquit Origenes: hoc videtur inter illos quia si potentiam species se transformant, hanc aperte satis ostendit in moue thabor, & quod hoc fecerit hinc inferri potest: eius semper eadem se forma spectandum ostendit, probe illum agnoscentem: igitur non sibi locustem non cognouerunt: etenim respondit ei, quod *lesum quae erant Nazarenum*. Quod hoc ita sit, Iudas ut praesentior signum hanc illis daturum indicauit: & credere potissimum Iudae persequitur fuisse transfiguratum significum: nam quod Christus dicit *Apollolus* *Nemini doceris etiam*, intelligitur: non doceris per modum praedicationis. Iudas igitur tenet quod se Christus posset transfigurare, ut transfiguratio oculis eorum obexeretur, dederat signum: alias rationes profert D. Hieronymus, & alij graves auctores. Sine autem temeraria Iudae praesumptio eius dare signum ad quem spectabat ipsum dare, quo cognosceretur. Gredon a Deo signum postulat: *Et mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me*. Et per istam declarat a Deo signum esse postulat, quia solus ipse potest illud assignare. *Post se signum a Domino Deo suo*. Deinde quod dicit, & quidem ad cognoscendum Deum, iudicandum est illa praesumptio, ut quis non potest imaginari grauiorem. Hic in Iuda reprobatur dicit: signa a quo erant data, *sanus malus fuisse ut dara videret ipse signa, & a quo dicitur*

I. Insuper. utcacia.

Cur Iudas signum dederit.

est quæ illa ipse recognosceret & per illa totam
 hac provocaret turbam ut fidelis Christum
 adoraret
 Innumera erant signa que Propheta præ-
 cetero. Quando Messias venisset. Meibus agnos-
 ceret. Quando Messias venisset. hoc erit
 signum. quod descendet ex familia David. Egre-
 ditur de bethleem. Et sic de radice eius
 apud bethleem. Quando venisset. de Virgine natus
 erit. Et sic de bethleem. Quando natus
 erit. Bethleem locus cur ei natus. Verus
 Messias efficit. ut in ostu suo nova fulgeat
 stella. Et sic. Præcipis eius etiam
 adorabunt Reges. Omnes de Saba venient. Reges
 Tharsis. &c. Recens natus. & infans natus
 gradus in Egyptum. Et in Egypto vocatus filium
 matris. Habet anteceitorem. Vocat claman-
 tes in deserto. Paratorem dicitur. Servient illi An-
 geli. Angelus sua monstravit de te Collegium
 dicitur. Notam promulgabit legem. Et sic ego & pueri
 natus. Miracula patrabit in terra. Tunc ope-
 ratum oculi carorum. &c. Loquetur in parabola
 Apertum in parabola. Sedabit
 super altam & pulum. Et sic Rex tuus venit tibi
 agendum super altam. Et super pulum suum
 agens. Dico plenus erit prophetia. Prophetam
 fecit. Dominus. &c. Contra se concilium
 pueri hincipiam. Adhuc erant Reges terra. Et
 principes conveniunt in unum. adversus Dem-
 monem. Et aduersus Christum eius. O quanta signa
 O te. Iam. michi. eum. ex ciamo cum D. Hieron.
 quanto tibi salubrius fuisset eum D. Mat. hanc
 per hanc omnia signa procurasles. ut tu
 iniquus hanc multitudine militum cum adorasse-
 tus. quam pacis osculo eum tra dere consem-
 mandum. Quam mira diuersitas. nato Christo
 signum datur. Hoc volis signum. Christo mo-
 rante datur signum. Lætesat signum. sed
 quando nascitur signum datur Angelis. quando
 moritur signum datur homines. quando
 nascitur. multi Angelis. quando moritur. vnus
 sanus homo. quando nascitur. Angeli sancti.
 quando moritur. vnus homo. proditor.
 Quando nascitur. signum datur. pastoribus.
 sed militibus quando moritur. quando nascitur.
 signum datur. ad seculum. & humilitatis.
 in hanc in infantem puerum. resolutionem. Et postea
 in prespio. quando moritur. signum datur
 ad seculum. & amorem. Quomodo signum datur
 fuerit esse. Ad inuocandum natiuitatem eius

ab Angelis fuisse administratam, mortem
 hominibus, & natiuitatem, que gloriosa vide-
 batur, non esse aliud quam profundissimam
 humilitatem, atque ideo: *Inuentus infantem*
positum in prespio: & mortem que videbatur
 infans, non esse aliud nisi supremam nominis
 eius exaltationem: atque ideo: *Quomodoque*
osculatus fuero. O magnam nimis differentiam
 inter Dei bonitatem hominumque malitiam!
 Deus statuit signum in homine, nempe Cain,
 ne forsan occidatur, homo vero signo notat
 Deum. Ch. s. l. m. intelligo, ut certo capiatur
 & occidatur. Et sicut ubi signum proponitur,
 omnes eo versus scelus diriguntur, ita in Chi-
 sto Iudas proponit signum, ut in eum omnes
 qui conueniant impetus suos collimarent.
 In mentem tibi veniat signum sanguinis quo
 pedes tingebantur osorium, quatenus ubi
 tale videretur signum, sanguis non effunde-
 retur: verum hic sanguis datur signum ut
 effundatur. Signum Raab purpureum appen-
 sum ad fenestram fuit, Domine mi, cui san-
 guinis signum, & signum lonæ demersi mo-
 tus tæ, & serpentis. Ence tæ crucifixionis,
 ut ipse verificasti: sed hæc & cetera omnia
 similia signa dicere licet fuisse tantum spe-
 culatiua: quia nullum alium habuerunt
 effectum, quam mortis tæ significationem,
 Iudæ proditoris osculum signum fuit practi-
 cum, quia significauit simul & operatum
 est, vel saltem fuit mortis tæ coopera-
 tium.
 Dico tibi an alicui mortem indigere
 possit tam benigni signum affectus, quale est
 pacis osculum? potro de homine, adeo
 peruerso, qualem Iudam credimus, credi
 potest: quia videmus in illo omnia inuertia
 que bonitatis ordinis: vnde non solum signum
 datur, sed etiam in osculo, quod esse debebat
 amoris, non prodationis signum. Cui illud
 magis quam aliud elegit? Respondet Origenes.
 id eum ex reuerentia, qua Christum prosequen-
 batur elegisse: & ita voluit pro signo dare
 percussione, vulneris indictionem, manus
 sue iunctionem: amo. Venit etiam Boda-
 sic sentit: *Retinetur alius aliquid, verum dicitur*
voluit signum dare sanguinolentum, non
violensuro, sed peccatum, amorisque indica-
tionem. Potro si de Iuda sermo sit, auitre sus-
 pectet: quod vel miramur, verum dicitur
 & modelix habuerit: vnde dico quod et

ab Angelis fuisse administratam, mortem
 hominibus, & natiuitatem, que gloriosa vide-
 batur, non esse aliud quam profundissimam
 humilitatem, atque ideo: *Inuentus infantem*
positum in prespio: & mortem que videbatur
 infans, non esse aliud nisi supremam nominis
 eius exaltationem: atque ideo: *Quomodoque*
osculatus fuero. O magnam nimis differentiam
 inter Dei bonitatem hominumque malitiam!
 Deus statuit signum in homine, nempe Cain,
 ne forsan occidatur, homo vero signo notat
 Deum. Ch. s. l. m. intelligo, ut certo capiatur
 & occidatur. Et sicut ubi signum proponitur,
 omnes eo versus scelus diriguntur, ita in Chi-
 sto Iudas proponit signum, ut in eum omnes
 qui conueniant impetus suos collimarent.
 In mentem tibi veniat signum sanguinis quo
 pedes tingebantur osorium, quatenus ubi
 tale videretur signum, sanguis non effunde-
 retur: verum hic sanguis datur signum ut
 effundatur. Signum Raab purpureum appen-
 sum ad fenestram fuit, Domine mi, cui san-
 guinis signum, & signum lonæ demersi mo-
 tus tæ, & serpentis. Ence tæ crucifixionis,
 ut ipse verificasti: sed hæc & cetera omnia
 similia signa dicere licet fuisse tantum spe-
 culatiua: quia nullum alium habuerunt
 effectum, quam mortis tæ significationem,
 Iudæ proditoris osculum signum fuit practi-
 cum, quia significauit simul & operatum
 est, vel saltem fuit mortis tæ coopera-
 tium.
 Dico tibi an alicui mortem indigere
 possit tam benigni signum affectus, quale est
 pacis osculum? potro de homine, adeo
 peruerso, qualem Iudam credimus, credi
 potest: quia videmus in illo omnia inuertia
 que bonitatis ordinis: vnde non solum signum
 datur, sed etiam in osculo, quod esse debebat
 amoris, non prodationis signum. Cui illud
 magis quam aliud elegit? Respondet Origenes.
 id eum ex reuerentia, qua Christum prosequen-
 batur elegisse: & ita voluit pro signo dare
 percussione, vulneris indictionem, manus
 sue iunctionem: amo. Venit etiam Boda-
 sic sentit: *Retinetur alius aliquid, verum dicitur*
voluit signum dare sanguinolentum, non
violensuro, sed peccatum, amorisque indica-
tionem. Potro si de Iuda sermo sit, auitre sus-
 pectet: quod vel miramur, verum dicitur
 & modelix habuerit: vnde dico quod et

ardenti desiderio quo Christi capturam intendebat, signum elegerit, sibi persuadens quod osculum inter alia signa in notem posset movere suspitionem: quia minus timetur malum, ubi res cum pacis tractatur indicij, quam ubi adhibetur violentia. Insuper ut dicunt multi Doctores pro more habebat Dominus Apostolos quando reuerbantur osculo sancto excipere: quocirca iudicatur proditor hic signum hoc utpote ordinarium ex una parte nullam posse Christo mali alicuius imminenti formare suspitionem, atque ex altera sufficiens erat, quo perfectam de Christo notitiam daret apparitoribus. Quamvis autem hæc ita sint, non omittit Spiritus S. es rebus adeo permissualis elicere multo perfectiores, & ita tenet Origenes voluisse Spiritum S. ut Christus signo tradetur ita pacifico, quantum intelligeremus quod veri Iudæ, qui sunt hæretici, blandioribus osculis, id est sub specie bonitatis & reuerentiarum tradunt mylticum Christi corpus scilicet Ecclesiam. O proditoria oscula! loquitur hæreticus: certus sum quidquid S. dicit Scriptura esse verbum Dei, quam tanti facio ut ab ea nec ad latum quidem vnguem velim recedere. Hoc est illud osculum: & deinde subiungit, nihil aliud præter ipsam credo, nec Ecclesie definitiones circa eius intelligentiam, nec traditiones Ecclesiasticas admitto. Hæc est proditio.

Preiosus est Christi sanguis atque ex eo nobis omne profuit bonum: hoc est osculum: verum si tanti sit meriti ac dignitatis, ut quid sacrificia requiruntur? Hæc est proditio. Sine Dei gratia nec moueri me possum nec saluare, ab illa mea in hi venit saluatio: hoc est osculum. Ut quid ergo in hac parte habeat liberum meum arbitrium? Hæc est proditio.

O spes sanctissima, quam nobis es necessaria? sine te placere Deo est impossibile, hoc est osculum in Ad quid ergo necessaria sunt nostra bona opera? Hæc est proditio. Illi sunt qui semper dulcia præferunt ore verba, quibus cor iniquis feacet hæretque cum Iuda desiderijs. Quid autem miramur, si Pater ille sit Hæreticorum: Dicamus etiam quod decreuit Spiritus S. Christi traditionem osculo implem, ut mysterium exponeret mundi cum Deo reconciliationis. Quando agitur de osculo designat verbi incarnatione, vox osculi capitur ut

conuenientissima, quæ, explicante Origenes, mirabiliter det latet mysterium incarnationis, ut autem finis huius mysterij (scilicet reconciliationis mundi cum Deo, quod adque ad eum sine carnem assumpserit hominam) principio responderet, statuit ut per osculum declararetur, ut patet in reconciliatione, prodigi, & alijs. Præterea manifestum est in vno Iudæorum & gentium, ut D. Augustinus ait, quæ omnia morte Christi erant pericienda: unde et illa ordinaretur, ratio sua habet ut osculum pacis interueniret. Osculum peruersum & sacrilegum, sic D. Cyrillus: Cum enim hoc sit signum amoris primarium, Iudas nunc vitur in signum odio contra mundum grauius & atrocius nullum excogitavit. Hoc amarus accedit salutarique salutorem.

Aue Rabbi. O fallax lingua! O mendax os! Vitam ab eo postulas, & pro eius vita deprecaris, cuius mortem machinaris. Quis cum magistrum appellas, cui reculas subesse discipulus? Et quod peius est illam altissimam formam saluationis, quæ ex ore proreprodi: Angelico: nam primi vice distantiam audiuimus Virgini ex his ipsi portori, quæ fuit integræ saluus mundi principium. *Aue* nobile verbum. Non inuenimus in S. Literis vsurpam hanc fuisse saluationem, antequam Virgo Virginum primiceria meruit ea saluata. A Nehemia salutatus fuit Rex Artaxerxes. *Rex in eternum viue.* Saluator Abfaluus? *Sicut Rex.* Dicitur fuit Ruth: *benedictus tuus Dominus.* Audit Tobias: *gaudium fit tibi semper:* verum tamen primum in nouo Testamento vox hæc auditur *Aue*, idque in mysterio verbi incarnationis: quia sola Maria erat: *Aue, fuit Pa.* Quam infausa mutatio, ex ore Angelus transferatur ad os proditoris, de ore Gabrielis ad os Iudæ. Deinde illam vsurpauit Satelles quando in adoratione irrisoria acclamabant illi: *Aue Rex Iudæorum.* Verbum hoc non nisi tertio prolatum inuenio: *Matri dicitur, Aue, et Christus nascatur: Aue et capiat: Aue et occidatur.* Rationi conueniebat ut tertio audiretur *Aue*, quod tria tolleret Pa, naturam, culpæ & supplicij. *Aue* Domine in uolentibus tu etenim nostræ naturæ Pa abstinuit. *Aue* Domine in coronatione: nostras excenit pzenas tu fultulitij. *Aue* in captura: nam Pa

VIII. Hæreticorum osculum

IV

III

IX. Osculum designat

culpa te dele, te ilico dirumpatur laquei
 preciorum. *Aue Rabbi*, inquit iudas id est sit
 Christi. *non va*. Quid igitur fiet de illo ve
 quod i Christo tollitur? Dabit hoc ipse
 pro se ostendit, dicitque *Ve homini illi per quem*
statu est. *Aue Rabbi*. O te traditorem qui
 sub salute tuam abscondis. *Salve mi frater*,
 dicit ioseph Aviala, quando percussit eum in
 laquei. *Et esultis in secula eius in terram*: at
 que ad illud proditionis scelus vius est
 verbo hoc & salutationes & quando iudas
 traditur est Christum ut illi mortem in
 figeret, eum salutat, nefarium suae traditio
 nis magitum sub illa similiter salutatione fran
 datenus abscondens. *Aue Rabbi*, Magistrum
 illum agnominat, vocabulo Christo proprio:
Magister vester unus est Christus ait ipse
 Dominus apud D. Mattheum: ipse etenim
 est de quo praedixit ihsias: *Docebit nos vias*
suas. In quantum Deus, magister est qui
 docet homines & Angelos, de cuius luce
 ad omnes lux dimanat intellectus. Insuper
 in quantum homo, venit enim hominem
 docturus: vltimum suam, veraque media
 illum assequendi. Quocirca apud D. Ioan
 nis Apostoli loquitur: *Vos vocatis me Magister*
& Domine, & bene dicitis: *suos et nuntus*: quinimo
 sic ipse in hoc nomine comp. *Ita in ciuita*
tem ad quemdam & dicit: Magister dicit, tempus
suum prope est, &c.

Porto videmus quare iudas, cum audiuisset
Vos vocatis me Magister, & Domine, &
 hoc dicit: non dicit: *Aue Domine*? Hanc
 duo nomina, Magister & Dominus per
 tinent, primum ad veritatem, & secundum
 ad potentiam. Christo quo tempore hi
 vult magi propter conuenientiam nomen
 vnicuique quam potentiam, quamvis enim hanc
 duo compleuerit, doctrina docens veritatem,
 & miraculis suis ostendens potentiam;
 ut hominis ex his duobus principale fuit
 docere veritatem (non agimus modo de
 redemptione) *Ad hoc venit in mundum, ut*
testificet hominibus veritatem. Alterum quod
 est operari miracula, non propter se fecit
 hoc, sed in ordine ad doctrinam: *Hec facta*
sunt ut credatis: ut probaret quam docebat,
 veritatem. Non est autem cur tantam iudae
 adhiberemus virtutem, quod hoc de Domino
 confiteri voluerit, malignitatis eius adscri
 bendum est quod vius fuit hoc nomine, &
hinc de la Nuzza. Tom. IV.

omnes qui peruerso Christum animo conue
 nerunt illum tentaturi, nunc titulum pra
 miferunt *Magister, scimus, quia verax es*
 dixerunt illi qui comites Herodiani illum
 accesserunt capere volentes laqueo tributi
 Caesaris, *Magister volumus a te signum videre*,
 sic illi qui signum infige tam sinistra requi
 scunt intentione. Alius etiam qui fide roga
 bat eum ut illi declararet quod esset praecipu
 magnum in lege, hunc illi titulum attribuit:
Magister, quod est mandatum magnum in lege?
 Sadducei illi qui futurum negantur resurre
 ctionem, ut suam celarent fide corde traditio
 nem, qua armati hoc illi dubium obiciebant,
 illum etiam magistri nomine honorarunt.
Magister, Moyses scripsit, &c. & ratio est, quia
 multoties adulator titulis solet ut digniori
 bus captandae benevolentiae gratia: si quando
 vero videretur aliquo, qui qualitatem eius
 excederet cui loquitur, absit ut amorem sibi
 conciliaret, imo potius ad odium incitaret,
 aut saltem non tanta fides illi ahiberetur.
 Quod aliquis propter dignitatem Episcopalem,
 qua fungor immeritus, me Dominum
 vocet, transeat: verumtamen si maiori non
 fulgeam dignitate, me vero titulo & reuerentia
 honoret. Illi strissimis debita Cardinalibus
 ecclesiae Principibus, clarum est quod illud
 xepet perferrem: etenim tales me debent
 ostendere adulationes. Cum aduertent iudaei
 Christum adeo pauperem, sibi perstraserunt
 excessum committi, si Christum Dominum
 vocarent, & apertam esse adulationem, unde
 hoc titulo eum non honorabant, sed Magistri
 nomen illi deferebant, & hoc iudas fecit:
Aue Rabbi. Vel etiam dicamus eum noluisse
 uti hoc nomine, *Domine*, quod potentiam
 infert, quam ipse illam in Christo supra mo
 dum debebat formidare, atque ne ad memoria
 tenderet illud quod ipse tantopere timebat,
 utulum non dat illi nomenque *Domine*,
 & ita ipsa lingua fugit illud quod exhor
 rescit.

Accedit ad Christum, scilicet pacis praebet
 osculum, tantummodo ut verbo signum im
 pletet quod comitibus dederat. *Et osculatus*,
est eum. Nedom locutus est, nedum sic
 protulit verba & duplicia, sed progreditur
 vterius, & *osculatus est eum*. O tactaream
 audaciam: O temeritatem infernalem! Non
 praesumpsit Magdal. na nisi pedes osculari

accede
 bant eum
 magistru
 vocabat.
 Matth. 21
 16
 Matth. 21
 38.
 Matth. 22
 36.
 Luc. 17. 8.
 39
 XIII.
 Osculatus
 Iude ex
 penitent.

mulieres illa sancta, quando refuscitatum viderunt & cognouerunt, inter quas, ex opinione Tertulliani, vxor erat Protergis, tantum pedes eius osculara sunt. *Osculantur pedes Domini.* Et Apostoli post ascensum Christi in caelum, *Adorantes veniunt sunt:* non enim nisi eum adorare praesumperant: & ait V. Bela hanc adorationem fuisse osculando vestigia, quae Dominus impressa reliquerat, quae referente Severo Sulpicio, in pressa videbantur in lapide montis Oluetti. D. Iohannes Baptista indignum se indicabat qui Christi pedes oscularetur, imo & qui corrigiam soluet calcamentorum: *Cuius non sum dignus corrigiam calcamentorum solvere.* Illi qui facultates suas bonaque tradebant Apollolis. ut Christi scholae adscriberentur, tam profunda spectabiles erant humilitate, ut sicut in actibus legimus Apollolorum, & explicat Tertullianus, indignos se arbitrentur qui ipsorum manibus illa traderent, sed ad eorum pedes prosternebant. Stephanus cultus caeteris se pedibus Pauli & Silae prosternebat. Centurio Cornelius D. Petri pedes amplectebatur. Clemens Romanus in Epistola ad Iacobum fratrem Domini, scribit quod se coram Petri pedibus prosterneret. Et postmodum D. Petri caeterorumque successorum eius & Christi vicariorum non audemus manus osculari, sed tantum pedes, inquit Pontifex Innocentius. Hoc est quod ita ponderarunt D. Ambrosius, a D. Aug. & D. Prosper. e & praedixit Iaias: *Et venient curui ad te filij eorum qui humiliaverunt se, & adorabunt vestigia pedum tuarum.* Nos hec ut iustum assequamur si liceat nobis vicarij Christi pedibus osculum insigere: tu verò proditor celo terraque indigne quid tibi praesumas ipsam Christi Domini faciem accedere? O te securam impiissimum! Saltem, ut quid osculando Domini illius: verbi rim non sensisti, qui solo verbo suo ventorum sedat & aulem diligentia ac splendore quo ad resuscitat? Felicissima est illa respiratio seu halitus, qui in mundi primordio vitam dare potuit, & postmodum Apollolis Spiritus sancti virtutem sapientiam, lucidissime, sol & splendor, & virtutem vires & fortitudinem ad trahendum totum mundum vel saltem eiusdem potentissimos ad mandam vel saltem eiusdem potentissimos ad Evangelicae legis obedientiam. Verum tu defaudissime pro hinc eundem halitum agitur, ins & respirationsm, quasi solles quibus ignis cupiditatis tuae vehementer accendunt. At tamen sic quod incepisti inaledite. Reliqua bella a discordia sumunt principium & in pace terminantur: tu vero praepollente, sed bello in finem impones, quandoquidem cum pace incipias, quod tale futurum est, quod tu praemittit conscientia, ut fugas nempe peruenies: & sicut in praesidio sanguis occidant alienas: tu te ipsum occides, & incidant in manus incides carnificum infernum.

¶ *15. Vt certius milites Christum agnoscerent, ipse prae dicit obviam illis capere quatuordecim, & voce illa: Ego sum, omnes prosternit in terram; sicut Samsou Philiistinicos mandibula, & armigeri sui laqueos.*

Interpretor ego quod Iudas signum dixerat militibus quo Christum omne horum nostrum caperet, aliquantulum illos praecedens ad Christum accesserit, pacifice osculum obrulerit, & Dominus quoniam non erat peritiam Iudae tradidit eum, sed quia respondit ei benigne. tate: *I si quis autem dicitur: Ante ad quid venisti? Duo sunt d. Chryl. fontes mucumini: unum in medio civitatis, alium inter asperitimas rupes: magis primus erit comm. do, quia ferit occurrentibus ex illo bibit, aliter in isto se laet, hoc capit refrigerium, ille aquam haurit familiae necessariae, aliter potum suis praebet abundantiā, ac non vel guttula fructu detur. Sol radios suos ad ea quae tenuiora sunt eritit, sed patet ad montes maxime & aulem diligentia ac splendore quo ad campos maxime fugit. ois. Semen ex fructum, etiam cadit secus viam. O lucidissime, sol & splendor, & virtutem, & fortitudinem ad trahendum totum mundum vel saltem eiusdem potentissimos ad Evangelicae legis obedientiam. Verum tu defaudissime pro hinc eundem halitum agitur, ins & respirationsm, quasi solles quibus ignis*

Christus Dominus dicitur. Si quis sciat, veniat ad me et bibat.

Multa his aquis sibi profuerunt, & multi nequaquam, non tamen ideo defisit aqua tanta considerere vberitate, ut quamvis multi illas bibere desideret, nemini tamen deficiat.

Imaginat non possumus montem sterilitatem, nec terram infertilitatem, quam cor magnum facili discipuli & Iude traditoris.

Optime nouerat Christus quod in corde illo diabolico nullum effectum - loti tunc verbum suum, in quo pernicia contumax tam altis egredietibus: nihilominus illi tacuit semen: non lot est, qui spem vitæ trahit: fons est qui non effundit aquas: nam postquam mille transiit modis insultum hunc ad penitentiam peruenit Apollolus: nunc illi pedes laqueo, non illi corpus suum in cibum.

Magistro, nunc illi tentatum indicando proditionis scelis: nunc minus illum terrendo tandem slumem hunc modum aggreditur: quippe illi mortua proponendo, quorum, iniquitasque, nisi Iudas fuisset, si sciret: ut dicitur illi pasceret bonitatem, Prius quod ostendit accepit. Secundum, quod cum amicum apparet Tertium, quod amicum percutitur: ad quod venisti: Quartum, quod cum proprio compellet nomine: & tandem quod ostendat omnia sibi esse manifesta.

Ad quod venit Iudas, ostendit filium hominis: nam tamen propter horum nihil suam mouit Iudas intentionem, nec à capiendo magis suo desistit oblitissimus. Forte miles comites aduerunt, seruant in quem cum Iuda habuit adierunt, comque sibi peruenirent se iam præ manibus habere occubonem quam quærent, eò recta festi.

Adhuc vbi Christus morabatur: verum illos Christus in iurare præuenit, obuiam eis procedit, eosque interrogat. Quam queritis. Quis hoc non miratur: quod Dominus primus illis occurrit & quidem capiendus. O vim amoris reg. homines ardentissimi, qui ad ea illum impellit: Vi autem nox illis non esset obuiam, quo minus eum agnoscerent, ordinat ut faceret adherent & lucernas. Et ne forte in vultu peccati decipiantur quem laterna manibus, prior illos alloquitur. Et ne dolum aliam in actu ipso suspicent quærentes: Iudas illos comitatur, qui probè illum agnoscebat, eosque ad eum deducit, ipse

loquitur, ipse salutat ut eum agnoscat, & pacis oscule quis sit illi indicat, ne forte ipse persona Christi transpatat. Et nihilominus non illum agnoscent, nec unquam agnoscerent si ipse se non manifestaret, quamvis Iudas illum eis ostenderet. Ad propositam sibi in interrogacionem respondit: Iesum Nazarenum.

Dixit eis Iesus: ego sum. Vi ergo dixit eis: ego sum: abierunt retrorsum & ceciderunt in terram, timore mortui. Facinus miremur infigere: non opus est illi gladium educere, vibrare lanceam, nec alia mouere arma ut illos timore perecellat, totumque illum exercitum agat retrorsum, terraficiat, argue in terram vique profernat. O potentiam Diuini verbi plane caelestem. O milites bellicosos ait D. Augustinus vbi nam vis tua modo potentia? Vbi nam superbia & Romani nominis arrogancia? Ad quid tantis armis strepitus, fragorque gladium quibus armati eum captum properatis, si ad emicam verbum eius tremore inerteque profernamini? Custodia quæ Christus firmatur in columnis, vox eius est Diuina, illaque sufficit exercitus deiecit numerosissimos, superat hostes, gladios, ligna, arma, laternas, facies, milites, ministros, & unico verbo integram illam cohortem animo atque terribilem: & ecce ad vicem ortu aperit in, Ceciderunt in terram, mortuos esse dixeris.

Egegit sane fuit hoc stratagemata Samsonis. Proponunt Philistini copiosum aduersus eum conflare exercitum, & quamvis dum eum tentant impugnat, ligatum inueniant, sumantque animos quasi iam prædam auribus arripent, irruit tamen super eum Spiritus Domini: Et sicut solent ad odorem ignis ligna conijci, ita vincula quibus ligatus erat dissipantur & soluta: & liquidem inermen se nolle, calu tamen reperit alii mantibulam. Inuenitque maxillam asini, id est manducalam, qua iacebat, arripens interfecit in ea mille viros. De Ionatha legimus Reg. quod solo sociatus armigero in turmam vigillum irruerit Philistinorum, & modico tempore tantam tamque mirabilem ediderit stragem, vi Acciderit quasi miraculum à Deo: nam ad quamlibet se videret partem, nihil aliud eius obieciatur aspectui, quam Multitudo prostrata, & hinc illucque dissipata. L. 2. Reg. eius mentio fit, qui adiuuauerit interfecit impetu suo. Et in L. Iudicum h. storia

IV. Aliorum ducum facinora egregia narratur. 1. Reg. 15. 14. 2. Reg. 25. 8.

Iud. 3. 31.
 "narratur de Sangar, qui nullis alijs sociatis
 "sibi turmis, sed suis nullis alijs armis nisi
 "vnicite, Percussit de Philistinjs sexcentos viros
 "vnicite: stratagemata sunt hæc quæ sic omnem
 "humanam excedunt potentiam, ut se ipsa
 "potest intelligi: verum hæc omnia facta sunt
 "Christi proprie adscribitur eius potentia: qui
 "non lancea, non ferro, sed voce simplici non
 "turbam Philistinorum, sed integram cohortem
 "prietoriam ex militibus constantem Romanis
 "& veteranis, perterruit, egit retrorsum, & pro-
 "stravit. Quoniam sunt his viribus aliæ conse-
 "quenda: Quæ victoria hac gloriosior? Ut ante-
 "quam manus iniiciatur, cedant inimici. O
 "Christe Saluator, Leo de tribu Iuda, qui vnicite
 "verbo integram armatamque solo prolestinis
 "legionem, vnicite verbo tantam militum cater-
 "vnam timore metuque percellis? Vos autem o
 "milites, sic cum D. Aug. Leo Papa, dicite, vbi
 "vestra sit conspiratio crudelitatis? Vbi inspi-
 "tus amorum & tumultus? Vbi lavagnarum
 "apparatus? Vbi Romani nominis timenda
 "ferocitas? Vbi veterum militum in astra si-
 "perbia? Vbi militie hæcenus servata disci-
 "plina? Vbi belli perpetuum exercitium?
 "Vah aues nocturnas! ut vnicite splendore seu
 "radio solis, quo vos illustrat, eo modo tenebris
 "obvolvatur & caligine. Hoc inter insigniora
 "celebratur Christi miracula, quod vnicite verbo
 "tantæ multitudinis furorem comprimat, ita
 "ad captivam inhiantem, ita minarum & cædis
 "spirantem, Grande prodigium.

VI.
 "Iulianus Imperator Apollata inter alias
 "blasphemias, quas cum Porphyrio & Cello
 "obijcibat hæc passim audiebatur, quæ substan-
 "nabat Apostolos, quod ad vnicum simplexque
 "verbum Christum sequerentur, hominem sibi
 "incognitum & rebus omnibus inopem, quod
 "que sic ab omni recta delirarent ratione, ut
 "ad eius simplicem vocationem omnibus quæ
 "possidebant, renuntiarent, eiusque sequela
 "tanta licet incommoditate, paupertate, &
 "despectu constantes inhaerent. Audit illas
 "D. Hieronymus, illisque respondet, com-
 "responsioni D. Greg. Nazianzi. & Orig. sub-
 "scribitur, dicendo, verbum Christi non fuisse
 "nostro simile: nostrum etenim vim non habet
 "humanam monendi voluntatem eius qui im-
 "meitate illud intelligit: vnde ut verbis nostris
 "ca quæ voluimus, per Iulianum, medijs ra-

tionibus, persuasionibus, vimus & tentatis
 mentis. Verum Christi verbum Dominum
 secum trahere fortitudinem, quæ mirabiliter
 operabatur in animabus in quibus ipsi plac-
 bat, ea omnia quæ divino suo sedebat bene-
 placito. Ignitum eligimus tum vehemens
 ita canit Psalmista Regius: & notatur D. Am-
 bro, præclarum rationem ob quam Dei ver-
 bum valde appositè comparatur igni: quæ
 sicut hic, habet hoc, ut vbi tangit, operetur &
 moueat ad quod vult, scilicet ad odium pec-
 catorum, amorem virtutum, & salutem impio-
 rum. vnicite sequere me, Eduxit Mathæum de
 telonio & cambijs ac recambijs suis. Sicut
 sic verbi Christi efficacia, quid miramur quod
 illo audito reliquerint Apostoli quosquis
 proprium possidebant, ut Christi sequere nos
 men darent ei que adhererent? Solo illo verbo
 Ego sum, quod modo dixit, ad vique cordis in-
 tima penetravit militum illorum ac multo-
 rum, tantoque illos stupore percussit, ut
 mortuos arbitrentur, & quasi iam effusa
 in terram retrorsum correverint. Sicut illi
 verbo Sequere me tam ardentem infudit cre-
 D. Matthæi amorem, ut cum nocens percussus
 esset immerisus, Introque ad dictus, omnia hæc
 negligat, crederetur & remittat, omni rebus
 eorum cura, quo submitteret se Christi disci-
 plinæ. Stupete miraculum.

D. Hieronymus explicans illud Christi
 facinus, de templo mercatores expellente
 Electi vendentes & ementes, &c. sic ait, Mirabile
 omnia signa quæ fecit Dominus, hoc vnicite est
 mirabilissimum, quod vnicite homo & illo temporis
 templum, potuerit ad vnicite flagella corruerent
 tam egeret multitudinem. Hinc scribitur Ori-
 genes: Hæc est maius miraculum eius, quo vnicite
 conuersa est in vnicum: eo quod ille in vnicum
 subsistit materia, hic vero in multitudine hominum
 dominatur in vnicum. Et si vnicite locum tenent,
 quantum ad Origenem explicationem, præ-
 clarum, longè fuit miraculum eiectione
 carorum de templo, quum aqua in vnicum
 non audia conuersio. Et sicut opusant D.
 Hiero, cetera omnia vique in illud tempus
 Christo facta superavit: quia præclarissimum
 ex ijs quæ Christus fecit; inob quidem vnicite
 e fuit hoc de quo sermocinamur. Quæ
 profert rationes a quibus miraculum illud
 commentatur vendentium & ementium
 etio Primò: a personis quæ eliminat. Secundo

V. Quos ta-
men
Christus
precedit.

Tract. 111.
in Ioan.
Ser. 1. de
Passio.

VI.
Iuliani
Apollata
blasphem-
ia re-
tunditur.

Contra
Iulianum.
Contra
Celsum.

ad eo qui tales exturbat. Teriõ: ab instru-
mento quo de templo abigit facilegos quod
non nisi flagellum fuit de nonnullis contor-
sum funiculis. Quasi ab effectu secato. Qua
quos illos siccit, Christus erat homo paupercu-
lus sicuti verõ multi & potentes, medium erat
flagellum, & effectus, fuga vel timor in illis
vehementior, quo turbati fugam inierunt,
ut nec vnus alteri locum cederet, sed eua-
dente satagentur quam poterant velocissi-
me.

Porro quando Christus fuit magis con-
tempubilis? An quando populus eum & in-
finita multitudo sequebatur, vel quando erat
in horto paucis associatus, à Principibus con-
demnatus, ab Apostolo venditus inter arma-
tos medios inimicos? Qui maiori timerent
ratione & homines armis inexpectati, vendendi
tantum & emendi studiis occupati, vel Ro-
mana cohors veteranis instructa militibus,
armatis & ad capturæ facinus ordinatis?
Quid magis timorem incutit: flagellum quod
malum quoddam pœnamque infert, vel vn-
icum verbum, non terrificum sed blandum
ergo se ipsum indicat: *Ego sum*? Et tandem
quis maior effectus, fugere illum cognoscen-
tes, vel tanto timore & stupore percilli, vt
eum non agnoscant, & quantum ad vires,
pedum langorent iulirmi, sed quasi mortui, &
scelus omni metuque delicti in terram colla-
bantur. O miraculorum miraculum! ò strata
permarum litragema præclarissimum! O
divini verbi vim efficacissimam: *Ego sum*, quo
tantum operatur prodigium! Aliquando de
nube tonitrui prodrens in tantum perterret,
vt nullo misso fulgure vel ignis scintilla de-
cidente, corruat alter sensuum impos & exa-
nimis: similiter ad aenei tormenti fragorem,
licet glandem non explodat ferricam, sola
charta & puluere tremore concutuntur
circumstantes: ita Christus vnico *Ego sum*
nomine hanc cohortem tanto proterruit timore,
vt omnes clambi corruant & quasi mortui
collabatur.

*§. 16. Peccit milites in terram: metus
quem de Christo perciperunt: procehit
hic ex lucis radijs de oculis eius diuinis
elucensibus, & efficacia verbi Ego sum,
licet summa prolaci suauitate.*

Inquirunt Doctores az fuerint aliqui radij
ex oculis Christi, vel sonitus verborum eius,
vel totum simul quod tanto concussit totam
hanc uenore multitudinem, vt *abierint retrõ*. Quid
sum & ceciderint in terram. Opinio est D. 3. milites
Hieron quod radij oculorum Christi tanto
meru prostrauerunt pœdora ministrorum
uerit. Mouet ipse quæstionem, qua ratione conueniat
illud psalterij *Speciesus forma pœ filijs hominum*.
cum illo Isaac: *Non erat ei species neque decore*.
Et respondet in ista uariati de qualitate
vultus Christi per accideos, hoc est quando
sedabatur spuis, sanguine, puluere & alijs
opprobrijs quæ in passione sua tolerauit; porro
in Psalmo loquimur de vultu eius modo quo
communiter apparebat, atque ita dicitur tota
veritate: *Speciesus forma pœ filijs hominum*.
quia non tantum (inquit D. Hieronymus)
formosus erat vt Deus, sed etiam vt homo.
Virgo & natus de Virgine, formâ vultus elegan-
tior illis omnibus qui ex voluntate viri nati
sunt, qui possunt dicere: *in peccatu concepti ma-
ter mea*. Duas continet facies formas seu
species, vnâ stabilem & permanentem, aliam
mobilem & subiectam alterationi. vultus
permanens non est nisi proportio quædam
debita tractibus seu delineationis vel coloris
vel faciei: sed mobilis ea est quam dicimus
gratiam: sicut dum aliquis in oculis vel lingua
gratiosus est & testuus & quædam est pro-
portio metuum quibus partes positum
autem oculi se mouent. Et præterea ea est
quæ trahit affabiliter, vel concutit terribiliter:
Allicio, aut terret. Hæc illa est quæ mouet,
vnde dicimus: *faciem mihi ostendit beneuo-
lam*.

Et absque dubio mirabilis illa esse debuit
in Salvatore, cum enim procedat ex anima
tanta est elegantior, quanto est anima formo-
sior. Moyses ex gratia quam in vultu suo ex
Diuino contraxit alloquio, qualem ipse pro-
duxit faciem? Facies eius videbatur corruata
populus quam sustinere non potuit. Quis ergo
splen-

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

438
 splendor: qui radij qui fuerunt soles oculi
 Redemptoris: cum esset *plena gratia* & *vera*
 soliem inquiratis illum obfuscant: etiam
 vos ipsi propria eius luce obvertamini & in
 terram coniecti prosterentur.
 Verumtamen quamvis hoc ita sit, ut tamen
 tamen habeo mirum timorem maiori ex
 parte ortum fuisse ex voce & verbo Saluatoris
 altissimo: *Ego sum* Sicut in sepulchro
 solum Angeli conspectus illos perterritus
 etiam strepitus terrae motus: & Apolloni
 transfiguratione non occiderunt in terram et
 conspectu facies Christi vel solius radij
 lucidissimi, sed etiam ex auditu de celo ve
 nis: *Hic est filius meus dilectus* &c. nam audita
 Patris voce, sacro loquente testamento, ex
 ruerunt in terram metu perculsi. Et audientes
 discipuli ceciderunt in faciem suam. Et opores
 mercatores in templo non solo aspectu Chri
 sti fuisse superfactos, sed etiam illa voce ter
 rifica illis percipientibus: *Auferite ista hinc* &c. non
 vox esset indignationis & imperii, & verbum
 ex zelo prolatum, nam ita fuisse declarat bina
 gelista ex Propheta: *Zelus domus tua concitavit*
 me) nam zelo motus honoris domus patri
 sui quemdam in se provocavit forem etiam
 coegit illum in hac verba proferret: *Auferite*
ista hinc: Clare patet quanto foeti commotio
 hodiecum hoc miraculum, ubi si vox quae dicitur
 perterritet, ut realiter perterritet, vox tamen non
 est indignationis, nec prolata ex quadam
 commotione, sed simplex & benignissima, si
 ipsam manifestans & tam humane prolata,
 quibus potest intelligere: *Ego sum* & nihilominus
 timorem incutit & perterritet. In voce
 Christi latet divinitas: nam sicut factum est
 ita vox Christi et coniuncta sibi divinitate,
 quemlibet prosterit ex sententia D. Cyrilli
 Alex. quia humanitas instrumentum est divi
 nitati coniunctum. *Sermo eius erat igneus*, ita
 D. Ambrosius vade sequebatur iuxta D. Grego
 rium quod sola vox sui inferret dulcem
 atque per hanc vim, ut credo D. Hilari
 in summam rapiebantur admirationem. *Mir*
abantur turbae quod loqueretur tamquam passio
habens: Appositè loquitur D. Augustinus. *Non*
vox turbam odij ferocem armis, sed
velo vultu percussit, sepulchris, stravit: Deus enim
in carne Ecce quantus visus vocis imperii,
 quo cohibere posuit integri forem exercitus
 Ego sum.

Joan. 1. 14.
 Lx. histor.
 Eccles. 7.
 111.
 in ago
 quatior
 expressa
 fuerit.
 Tract. 35.
 in Joan.
 D. Hier. in
 ev. Mat.
 Jo. 6.
 Mat. 28.
 4.

VII.
Præcla-
rius est
hoc mi-
raculum
quæ cie-
ctio ne-
gotio-
rum de
templo.

VIII.
Hic
Christus
iterum
locus sta-
det con-
uersionum.

IX.
Similitu-
do.

Et ceciderunt in terram. Hunc pater esse præcla-
rius hoc miraculum, quam illud de templo, quod ipso
confirmatur effectu: quia ibi tantum secuta est fuga
mercatorum, hic autem loco fugæ sublitterunt milites
ut morari, collapsi in terram: ibi non obstantibus omnibus
quæ fecit illis Christus, exterminans illos flagello de
templo, reuersi tamen denno suus cum eo collocauit,
verum hic licet à casu surrexerint, ita tamen manserunt
obsecrati ut illum non cognouerint, fueritque necessarium
ut iterum illos interrogaret: *Quem queritis? Abierunt
retrosus & ceciderunt in terram.* O summam Christi
bonitatem, quam gloriosus in hoc apparet actus
pius Chrylologus ait quod in illo nominis præclara
multaque manifestet misericordie lux benificæ: atque
ut certum habet hanc militum terrefactionem fuisse
principale: & rationem assignat ex fine: dicit enim
hoc ita factum, ut si forte hoc modo posset
Iudeas ad lamora conuerti consilia. Visita
quandocumque medicum ferum adhibentem & ignem
virentem & seccantem, ubi nihil proficit
laue oleum, opus tamen agit pietatis, ea
scilicet mente ut sanet iustum? Ad peccatoris
conuersionem, oleum est Dei misericordie, est
etiam amor qui producitur ex eius perspicua
bonitate: iterum est timor, qui ualeat
ex cogitata eius potentia. Quid non agit
Christus ut oleum querat quo Iudam curet
& conuertat? Qualem illi bonitatem exhibet,
ut illum diligit. Lavat illi pedes sacram
illi exhibet Eucharistiam, monet illum, ut
illum obseculetur. O diuinum oleum! Sed non
emoluit, etenim semper in sua permanet obli-
tatione contumacior. Manum adhibet ferro,
quamque illi demonstret potentiam, tentat
verum hoc timoris medio poluit hunc luctu-
peditorem. Et notandum est, quod Christus
primò potentiam suam ostenderit contra crea-
turam insensibilem ut uideret vitum meliora
scaperet, & postmodum contra ipsum hominem.
In mentem tibi ueniat quod primò eor-
ram Iuda seum maledixerit, & contumax ex-
ruit, quo Iudæ ferum ostendit potentiam
quo semper ueretur si non uiguet bonitas
us ad meliora conuerterent: nam si Iudæ
oblitatus, quocirca ad euidentiorum potentie
lux declarationem signum exhibet in homi-
nibus tunc in illo ipso & multibus: quatenus
traditor Iuda ferum uideat, ignem aduersas
Da.

Vi non poterat uoce ponderis grauioris
Ego sum Quando Moysi præcipit, Deos, ut
remine suo pergat ad Pharaonem dicatque
illi: dimitte populum meum, replicat ille:
pominis si interrogauerint me, quis te misit
hic, quid dicam? Si dixerint mihi, quod est no-
men tuum, quid dicam? Cui deus: respondet
Ego sum qui sum. Nonnulli interpretantur hunc
loquendi modum fuisse quasi irrisorium Moy-
si, in eo patris ad filium familiaritatis quasi dicat
aliquid ergo inquiris quoniam sum? An usque
modo me non cognouisti? Ego sum qui sum,
quid uita scire potulas? Eo modo quo
uenerat nomen iure (sic Abulen) & acce-
dit ad uocantem, si famulos intus percuncte-
rit quoniam sit, postquam iocutus est, respon-
det, quodam graui commotus alteratione, eo
quod ex sola uoce non illum agnouerit, &
nullo alio expresso nomine, ait: Ego sum, aperi-
it deus cum Moysse si habuit potentie &
interrogante quoniam esset, sic illi respondit.
Ego sum qui sum. Tertio modo iudicò scilicet hanc
uocem Ego sum continet aliorum sequa nomen
comprehensum pro proprio: etenim de illo
dicitur proprie quod sit, quod omne illud
quod est, habet à se ipso, & non à alio.
Tunc uox uoluit esse, & spiritus uisus ex eo
quod non est. Ecce quia Aristoteles multique Phi-
lophores huius mundi uocauerunt, non entia
respectu dei, *Qui proprie est principalis nomen
de Deo dictum uocatur, qui est, ut d. damal. a
& d. Hieronymus b & Origenes e Iustinus
& d. Hil e n. Cyrill. f n. Augustinus g Circa
quæ subditur more suo disputat ueræ Theolo-
gæ magister d. Tho. h probat enim qualiter
nomen deo proprio sit: *Qui est. Est omnino
quod non per essentiam esse, à quo omnia, quæ esse
debet, habent illam participans.* Ipse qui necessario
habet esse, & non potest illud non habere.
Omnia esse habent contingentem, uerum
possent hoc non habere, sicut sine illo fuerunt
à tota præcedente æternitate itaque hoc nomen
est maxime proprium eius diuinitati: *Qui est,
Ego sum.* In pascatione Galilææ dixit: *Ego sum.*
In Cananeo rediuitus ait: *Ego sum.* & alij
multis locis: unde hodie uti non potat uerbo
grammatis quàm hoc *Ego sum.* Porro quia milites
non capiebant huius mysterij sensum, sed
tanquam uocem acceptarunt communem
& ordinariam, sine flagello, sine commotione,
talit. locutus est effectus, ut *Abierunt retrosus**

Dei cognoscas potentiam, & timore concu-
 tiaris, Saniora non capis consilia, atque ideo
 condemnatus interit.

Ser. in
Comer.
D. Pauli.
 X.
 Chuserio
 D. Pauli
 opponi-
 tur con-
 uaciaz
 Iuda

Omnia notauit opposita D. Chrylos. in D.
 Paulo, qui eodem medio eodemque ferro
 cumatus fuit & emendatus. Lapsus est in ter-
 ram Paulus lapsus & Iudas, lapsus Paulus
 retrorsum, & Iudas lapsus est retrorsum: in
 terra Paulus, & in terra Iudas, obsecatur
 Paulus, obsecatur & Iudas, spirans minarum
 & cædis Paulus, spirans minarum & cædis
 Iudas: talia Paulo dantur signa, quando dili-
 genter adlaborat ut capiantur discipuli Domi-
 ni, & Iudas eadem dantur interim dum laborat
 ut Christus captiatur: utrobique interuenit
 captus, utrobique persequitur, utrobique lap-
 sus: simile est medium & signum potentie
 Christi demonstratum, simile adhibetur
 remedia: sed non eadem sanitas, non eadem
 est secuta conuersio, Quia Paulus illico in se
 reuertitur, alitiusque inelamat. *Quid me uis*
scire? & Iudas omnesque milites, insensati
 & lapidibus duriores, denno cæci & commoti
 à terra assurgunt iterumque respondent se
 Iesum querere Nazarenum, O sacriligos per-
 uerfosque proditores, inquit n. Syrell. etenim
 illo lapso signant populi hebraici à fide Apo-
 stasiam, sed signo pietatis, tam quia illam ex-
 hibuit ut videtur, an Iudas facti peniteret,
 tantam eius intus potentiam, quam ne
 ceteri Apostoli scandalum paterentur, dum
 eum vident vinculis constringi quandoqui-
 dem etiam viderent quod propria ductus vo-
 luntate se capi pateretur.

XI.
 Variæ
 huius
 casus
 adducun-
 tur figure
Iosue. 6.
1. Reg. 5.
2. Reg. 6.
 Pf. 28. 5.
 Pf. 67. 34.

Ceciderunt in terram ad verbum Ego sum,
 illi qui nos sunt, ceciderunt. Et putas laudabat
 ut figuratum figuris conueniret Impletam
 hic cernimus historiam de muris Iericho, in
 qua præfens figuratur a. Nus: quandoquidem
 illi ad buncine clangorem in terram eueris
 corruerint. Et illam similiter ad. D. Dagon,
 qui coram area in terram corruit. Nec non
 illam Oze qui fœderis arcam tangere præ-
 sumpt, se d. morte perijt inopinata: demum
 illud Psalmistæ vaticinium. *Vox Domini en-*
fringentis cedros, & confringet Dominus cedros
Libani: cum ad vnicam Conisti vocem velo
 motua tanta corruat ministrorum militum-
 que multitudo. Adde & hoc quod idem alio
 loco dixit: *Dedit voci sue vocem virtutum:* quan-
 doquidem diuine suæ vocis virtus tantum in

cordibus eorum timorem excitarunt Tandem
 adungamus & illud ex eodem: *Canentesque*
retrorsum, & confundantur cogitantes prius mala:
 quandoquidem te ipse conspicimus quod illi
 tam pernici si pleni cogitationibus, quales sunt
 quibus capere nituntur Christum, conuertuntur
 retrorsum, & confundantur: & terram
 conuenit ut in terram concidant, & illis
 caelestia persequantur.

§. 17. In tribus patefecit Dominus suam
 omnipotentiam, postquam militum robore
 ad resurgendum tribuisset: in casibus quoque
 illum licet sibi presentem, non a quibus
 in confessione qua Salua. orem. Iudas se-
 reuerent, rocentes eum Iesum: atque in eo
 quod ipsi obediant, liberos permissit
 abire discipulos, sicut illi præcepit.

Edidit illis Dominus robur viscerum ad
 resurgendum: surrexerunt, quos ipse do-
 mum interrogat. *Quam queritis?* Quibus
 respondentibus ut prius, ait illis: *Dicit vobis*
quia ego sum: si ergo me queritis, hinc hinc
 Expandamus eam Origene quod licet magister
 Iudæi clarissime se manifestauerit in
 omnibus suis operibus, tamen principaliter
 modo iudicio patuit eo tempore, quo aduenit
 tanto studuerunt eam obsecrare diligenter.
 Ideo dicebat: *Ego si exaltatus fuero à terra*
omnia trahens ad me ipsum. Quando iudicium
 mei obnubilare conabuntur in cruce, me
 illa suspentes, mei nominis gloriam, non
 parentis meam propalabo potentiam ad me
 cuncta pertrahendo. *Cum exaltatus fuero*
hominis, tunc cognoscetis, &. Quando Reges
 illum promouere conati sunt, sequi in detri-
 tum, & quando necem illi inferte medita-
 sunt, ingreditus est Ierusalem pompa triumphan-
 tis: quando Reges accurrunt illum adorantem,
 inuenitur ab illis in humili rugitio, puerum
 inuolutus vilioribus: quando conuersos
 apparatus illum apprehensum, representat
 illum tanta facientem prodigia rationem
 doctrinam prædicantem, ut ea capti ad De-
 minos suos reuertantur protellati: *Nuptias*
hic locutus est homo. Quando lib. reit. paratum
 petit aquæ à Samaritana, & quando clau-
 horet conuulsus fontem propinat Ieruzalem

...tandis Inter menticos & parietes con-
...tuitas illis benedicbat, at diuites & poten-
...ter accepit a rigorose & asperè, vt illos &
...acris reprehenderet, & eis minaretur terri-
...biliter: quid me tenentis hypocrisis? In domos
...parietum libenter ingrediebatur: Intravit in
...domos sinensis, ad domum autem Reguli, nec
...tamen quidem appropinquare. Itaque semper
...suum ostendebat potentiam, porro vbi fiebat
...oblitaculum, mirum mirabat, & eadem vi
...se reddebat terribilem.
...Valemus hoc in flumine limpido & rapido
...quod fluant & quietè delabatur in mare:
...verumamen si manus illi fortior opponatur,
...propugnaculis decolus illius suspensatur,
...traconatur vt tollere impedimentum, & pau-
...latim in incrudefcit, vt spoms eiciat quasi
...eboliz, tanumque incescit, vt omnia di-
...rumpat, petras delictat, campos demergat,
...arbores eradicet, domus cuerat, adificia
...diruat, sique dum in mare ddabatur. Talis est
...Christi potentia, quo tempore nullà molesta-
...rentur in populum visitat Iudaeum, & quis
...expulnat qua similitate illos demulcebat?
...Saltem impetiebat languentibus, leprofos
...in mundabat, cecos illuminabat, manns pedes
...que manls claud. loque mibebat, mortuos
...suscitabat: verum dum illi euanant obicere
...repugnatum, concludere & comprehendere
...ignoglati, lateris & armis: ecce qualiter
...in finibus impetu vehemementior suam incipat
...in magno illorum incommendo monstrare po-
...terant, quos omnes ad solum suu vocis
...imperium in terram prosterant exanimis.
...Ego sum: eumque in praesentio sibi delictio
...contumaces pericuearant, & ipse in potentia
...intra perfererat demonstratione: vt demonstra-
...o pinto illos interrogans: Quem queritis? Se-
...cundo: in response ab ipis data: Ego sum
...Nazarenus Tertio in mandato illis praescrip-
...to: Vnde queritis simite hos abire. Primum: declarat
...nullum ignorantiam, non enim illum agnos-
...cebant. Secundo: virtus patet: Saluatoris, quan-
...to doquidem etiam ipi inimici hoc eum nomine
...compellunt: Ego sum, id est Saluatorem. Tertio
...inuestiet eius potestas, cum sibi faciat obe-
...dire milites etiam armatos. Tria ita que dant
...potentiam Christi testimonium: obedientia,
...confessio, & ignorantia militum. Ab hac ordia-
...mura ignorancia discursus: hac etenim nobis
...exponeat insignem Christi magnitudinem.
...Hieron. In ep. de la Nazara, Tom. IV.

Quem queritis? Non querit hoc Christus,
...quam ignorans quem querebant, inquit Theo-
...phi lachus, sed vt tanto clarius pateat eorum
...e acitas non enim iam primò ab illis Christus
...hoc percundatur: iam primùm illos interro-
...gauerat, & praescribat: etenim Etangelilla
...testatur: Sciens Iesus omnia que vntura erant
...super se. Et quamuis non sciuisset, iam tunc illi
...responderant: Ego sum Nazarenus, & ita certum
...erat quò probè calleret quem inuestigarent.
...Interrogat igitur vt ex eorum response liqui-
...dò constaret, quòd illos miraculosa quadam
...percussisset cecitate. Et quòd non solum prima
...vice dum loquitur eum illis, ipsam nequaquam
...agnouissent, se l. nec tunc quidem dum se
...ostendit eis, & aperuit quis esset: Ego sum.
...illum agnouerunt, tamen sibi loquentem, O
...militum cecitatem! O Christi miraculum!
...Si ipse sit qui loquitur vobiscum, & declarat
...quod ipse sit, quomodo illum non vi letis? Et
...si vilitatis, quis vos impedit quo minus illum
...agnoscatis? Ille ipse sine dubio vestros caligine,
...conspexit oculos. Notandum cum D. Cyrill.
...quod multa ex illis que narrat hic D. Iohannes
...sunt circumstantiae ad confirmationem, &
...amplificationem miraculi cecitatis militum,
...atque ad hoc res ad loci principales. Prima:
...venerunt cum lateris & facibus. Secunda: quòd
...illos Christus alloquitur. Quem queritis?
...Tertia: quòd Iudas erat cum illis, qui omnes,
...quantumvis aliquis peruersus sit, illi huius
...miraculi patefacient amplitudinem. Quid
...poterant illi dicere? Quod cum non esset illi
...non videant, veniant igitur facibus instructi
...& lateris, vt illis hac non profic exculat. O
...An illos aliorum similitudo Apollolorum,
...ne illum cognoscerent, impediébat? Illis ergo
...loquamur, & dicat: Ego sum An illum non
...cognoscentes, credant se delusos? Comiretur
...eos igitur Iudas, nam erat cum illis. Per hoc
...poterat & visu & auditu confirmari. Et quis
...poterat eos certius instruere, quam vnus ex-
...peritissimus Apollolus, qui tanto tempore
...viderat illum & agnouerat? Et quòd signum
...poterat dari certius quam osculum? Credant
...ipsi quia faces lucebant; illum fenerunt, quia
...dixit illis Ego sum. Adstabat ibi discipulus
...adeo expertus qualis erat Iudas, qui erat ejus
...Apostolus. Erat cum eis: ibi signum mani-
...festum: Osculatus est eum. Has omnes circum-
...stantias alio loco declarauimus, illis tamen
...kkk

In Ioan.
c. 8.

V.
Hoc
Christi
miracu-
lum po-
terat
declara-
tur.
In Ioan.
33.

VI. Cur hic de Iuda rodes fiat memtio.

obstantibus quod illum non agnoscat, an miraculum dari potest illo praesentius? An Christi potestas & magnitudo clarescere evidenti? Indubiè magni mysterij est ab Evangelista hic dici: Stabat autem Iudas cum eis & certò ut ego illius scirem occasionem: si namque iam dixerat: sciebat Iudas latronem: si iam praemiserat: Iudas cum accepisset cohortem venit illuc. Si iam iterato repetijt Iudam ibi aditare, iam certò nouimus praesentem adfuisse. Ut quid ergo iam addit hanc parenthesim. gauerat: Quem quaeritis, & illi responderant: Iesum Nazarenum: Stabat autem & Iudas cum eis, qui tradebat eum? Iam nouimus quod cum eis esset: iam & hoc noui inquit D. Ioannes te hoc non latere, sed repetit, quia volo per hoc crescat miraculum obsecrationis Iudaeorum. & magnitudinis Christi, nempe quod inter tantum, qui cum illo loquebantur, nullus eum agnosceret, nec ipse Iudas licet expertus, qui tamen paulo ante eum agnoscerat, dum illum his uerbis salutat. Aue Rabbi, & osculatus est eum. Disce cum D. Chrysol. quod excecavit Iudam quia stabat & Iudas cum eis. Heu Iudam infelicissimum! abas non cum eo, sed cum eis non cum Christo, sed cum Christi inimicis, cum impijs impijs, cum hominibus homicida, quem in magistri sui conspectu nec mouet reuerentia, nec emollit pietas, nec pudor confundit metusque perturbat. Qui amabant, stabant cum eo: sed qui tradebat, stabat cum eis. Cecidit enim in terram cum ipso, petiit & non cognoscebat, loquitur cum Christo, & audit responsum: Ego sum, nec illum agnoscebat, sed denuo cum eis quaerit Iesum Nazarenum. Stupet miraculum. Tria hic mira miracula occurrunt. Primum, in incarnatione, quo Deus in se inuisibilis factus est uisibilis secundum, in ascensione quando recessit ab oculis nostris, uel in SS. Sacramento in quo, qui iam erat uisibilis, se reddidit inuisibilem. Et tertium in hac Iudaeorum militumque obsecratione, ubi secundum quod, se uisibilem, & secundum quod, se praebuit inuisibilem. Tres exsecrationes nobis profert S. Paginae principales. Prima est Sodomitarum: Secunda, syroium exercitus. Tertia Sauti postmodum Pauli. In Genesi uariatur historia: cum enim celsus Angelus ad domum intrasset Lot, ingressi sunt, & uix pedem intulerant, cum ecce subito tota con-

D. Chrysol. Ho 82. in Io n 10.

VII. Tria sunt hic miracula.

VIII. Tres narrantur exsecrationes.

fuit urbs Sodomorum: & uallauerunt domus à puere usque ad senem, omnes populus domus fores obfederunt & intantia uerba supra modum luxuria, provocata et Angeli ruin corporum elegantia qui sub signa nocturnum formam praesentem Sodomorum absterant, hoc sibi ita esse Sodomite peritiorum, saltem suae toto conamine, tentantur exterronem, rossiijt foras Lot hanc illa delatursus, quia flagrabat impudicitiam, & domus oitum obsecravit ne forte facta uis illam occuparent: Egressus ad eos Lot post tempus conclusit ostium. Non tamen idcirco motus uis portae intulerunt, & iam prope effugissent nisi manus uisus ex illis Angeli potestate intraxisset, atque intra domus penetrare cecepisset, obstrudat intus foras intus: illi autem qui foris remaneret tanta caligine suffuderunt, ut quidquid conarentur, in oculum tamen potuerint portam intueri. Clausuram ostium. Et eos qui foris erant, permissum exire in intimo usque ad maximum, ita ut ostium intire non possent. Cum exercitus Regis syroium urbem intulisset Dothan, quo caperetur Iesum qui in ea dem morabatur, rogat Propetiam Deum, ut ab eis non cognosceretur, quous contigit, & egressus de ciuitate ad illos, cum tamen illum milites uisissent, interrogauerunt quem quaerent, & respondens illis, ait illis: non est hic, sed uenite mecum et intus uos ed ducam ubi illum inueniatis, & perueniens duxit illos in Samaritam, & ut inuenirent illum poterint agnoscere. Historia de Saul nota est infantibus Apparet illi Christus Iesum circum sulus, & equitem in terram profecturum & caecitate percussit donec sub pedibus Ananias reciderint squamae ob oculis eius. Littera accepit commissionis, quod Christi alleluia in uincula coniceret, nec iurum proligaret, & iam spiritum crucians & uerbera, in caelestis circumdat corruit & obsecratur. Quamuis haec miracula conformiter uidentur, in quantum omnes obsecrationes, dicitur tamen et hic motus considerandus. Elegit hanc doctrinam prosequitur D. Aug. dicitur adterens species exsecrationis. Prima dicitur Aorasia, altera Amenitia, de quibus sicut in Abul. Proportionaliter tribus modis exsecratur Dominus homines uel autem in eis uel eo modo ut nihil uideant & hoc illi cognoscant, uel illos excecando respectu uel o...

non rei, sicut alia videntur, non tamen illam
 habentem habentem presentem: vel vultum non
 sustinendo, sed permittendo ut omnia videant
 presentia, sed eo modo ut quaedam eorum quae
 videbant & cognoscebant, modo non cog-
 noscant. Primo modo excavit D. Paulum
 in nihil videret, ita ut necesse fuerit, ut eum ad
 manus traheret. Secundo modo Sodomitas
 excavit, ut se mutuo quidem viderent, sed
 non portam, licet sibi presentem. Et tertio
 modo caecitate percussit milites Syriae, ut
 omnia quidem viderent, & etiam Eliseum,
 cui loquebantur, & quem ante cognoverant,
 etiam milites illum viderant, & cognoscebant
 samariam, & iter eo tendens, illum tamen
 non videbant non cognoscerent quod ipse
 esset Eliseus, nec illa vrbis Samaria, nec illud
 iter eo ducens: Eliseus figuram praefert Christi:
 nam sicut illa caecitas militibus accidit ad
 praesens Elisei, ita haec quavis non ad praesens &
 millitiam: in hoc etenim Christus prophetas
 antececit: nec necessitate fuerunt illi praesens,
 cum ageret illud per seipsum. Ibi etiam mili-
 tes & hic dicitur: ibi captivi pergunt, & hic
 panem, ibi videbant omnia alia, hic eodem
 modo ibi Eliseum, hic Christum: ibi loque-
 bantur Eliseo, hic Christo: ibi Deus illos ita
 obtacuit, ut ab Eliseo quarent de Eliseo, hic
 similitudo tali forma ut a Christo quarent
 de Christo: ibi non cognoscebant donec Eliseus
 pro illis intercederet, ut Deus caecitatem tollat,
 hic donec Christus det illis potentiam ut eum
 cognoscant, non illum agnoscerent.
 Tertio usus est Dominus hoc modo vin-
 cendi per caecitatem. Primo, quando illum de
 monte conati sunt petrii petrare, taliter Iudaeos
 excavit, ut per montem illum iret. Secundo,
 quando illum lapidare studuerunt: etenim
 abstrahit se, &c. Tertio hodie, quando illum
 vocant voluit innovare: nam hac sola voce
 Iesus obtacuit illum in unum cognoverunt.
 De duabus speciebus caecitacionis, inquit D.
 Augustinus quod illo modo contigerunt, ut
 decernerent, ne viderent illud, quod videre desi-
 derabant, vel si hoc videbant, effecit ut licet
 viderent, non tamen agnoscerent. Arbitror
 ego primam caecitacionem fuisse illam quam
 colat D. Iohannes dicens quod presentem
 illum non viderunt: Abscondit se. Non abscondit
 se, sic D. Augustinus in angulo, vel post columbam,
 sed dicitur petrare se inuisibilem invidiamibus

constituens, secundam quam D. Lucas narrat.
 Fieri potuit, quod Christus se constituerit
 invisibilem, ut ego mihi persuadeo vel non
 cognoscibilem: porro caecitatem hanc hodie-
 nam magis admittit, quod eum videant milites
 & Iudas, illi loquantur, nec tamen eum agnos-
 cant: vident enim illud impleri: *Qui vident,
 &c. non sunt.* Modo conlat Christum illum
 esse solem ad quem si quis ut par est recurrerit,
 lucem salem accipit, quia possit illum videre
 coqui perfui: porro temeritate accedentes
 audacia sic ut radijs eius se statuunt aduer-
 sarios, caecor & tenebris involuunt O quot
 caecos sol hic illuminavit, & quot videntes
 excavit: haec illis optime congruebant:
 quandoquidem luce lucem oppugnare solem-
 que evertere studuerunt: quocirca miserè
 obtacuit illum non videbant, vel dixerò
 melius, illum videntes, non agnoscebant. Hoc
 supposito potestas Christi & magnitudo inno-
 tescit per hanc invisibilitatem multumque, qui
 captivi eum venerant, excitationem.
Iesus Nazarenus. Interrogationi Christi
 respondent se quætere Iesum Nazarenum.
 Hoc aliud est argumentum auctoritatis &
 potestatis Christi confirmativum: quando
 quidem volendo vel non volendo fateantur
 quod tantus sit ut sit super omne nomen in
 caelo, in terra & in inferno, qui est Iesus.
 Nomen est hoc magnitudinis, nomen maiestatis,
 nomen salutis & gloriae. Nemo non
 miratur quod cum Christus alijs quoque vo-
 caretur nominibus, dum Iudaei & milites,
 illum eo volunt nomine compellere, quo
 possent viliori ne vel aliquam fateantur in
 ipso dignitatem, illo compellent nomine, quod
 cetera complectitur, & maiori afficiunt
 honore quam possent, si illud facere toto
 studio conarentur. Tria sunt in SS. Litteris
 saceratiora nomina: Emmanuel, Iesus, & Chris-
 tus. Emmanuel expressit Iudas: *Vocabatur nomen
 eius Emmanuel,* &c. Nomen Iesu conlat ex
 D. Luca. *Vocabatur nomen eius Iesus.* Atque ex
 D. Mattheo. *De qua nativitate est Iesus.* &c. Nomen
 Christi declaravit D. Iohannes: *Inventum
 Messiam qui vocatur Christus.* Inter haec primum
 est natura: Tertium officij, & secundum pri-
 mae proprium Emmanuel significat. *Nativitas
 Dei,* & non significat aliud, quam quod in
 ipso natura divina volentia foret humana:
 quocirca nomen est natura, Christus vultus
 u.

XII.

Cur mi-

hæc vti

fuerint

nomine

Iesus.

Ipsi. 17. 14

XIII.

Tria no-

mina in

SS. lit-

ris sacra-

tiora, &

quid sit.

ut liceat.

Cap.

Ioh. 1. 4.

45.

Cap. 1.

u.

indicat, vt erant Reges, Sacerdotes, & Prophetæ, & talem ipsi credebant futurum Messiam, vnde nomen est officij.

Nomen autem Iesús, nomen erat quo apertius ab alijs distinguebatur, & eo communiter ab omnibus vocabatur. Iudæi illam non habebant vt Deum, nec Messiam, sed vicum de plebe vulgarem, cui præter puri hominis essentiam aliud nihil inesse. Quia illum non credebant esse Deum non dixerunt: *Querimus Emmanuelem*: quia cum vt Messiam non habebant, non respondere: *Querimus Christum*. Sed quia hominem cum eximitatior purum, nomine vocant illum quod credunt merito homini proprium, & ait: *Iesum Nazarenum*.

Quis autem, D. mine, sanæ mentis inflictor se esse Emmanuelem & Christum? D. Mattheus nomen Emmanuel interpretatur: *Nobilis cum Deo*: non quod Græcè scripsit, sed quia verba composita in vna lingua, in eadem exponuntur, & diuersis vocibus declarantur, vt eorum intelligatur Etymologia. Huc non in nomen infertur Deo, sed diuerso modo, quam in nominibus Gabriel & Raphael: in his enim scribitur in genitio: *Medicina Dei* &c. quod est esse Dei ministros: verum in nomine Emmanuel ponitur *in rebus*, vt dicit Theologus: *Nobilis cum Deo*, et quamvis in (Michael) intelligatur etiam hoc nomen, *Deus in rebus*, quia vt *Deus* tamen non eo modo, vt nomen hoc *Deus* sit prædicatum, vel attributum illius subiecti, vt Log. cõ loquamur, sed bene quidem in (Emmanuel) quia sic homo erat, vt esset etiam verus Deus: vnde soli Christo conuenit.

Idem considerandum in nomine Christi id est *unus*, quod nomen est officij, quo vocabantur illi qui ad aliquam promoti dignitatem inungebantur: vnde Reges dicebantur Christi, & eo nomine scribit Spiritus S. Saullem Regem. Similiter Sacerdotes & Pontifices Christi dicebantur: ita Deus ore verat Damiano illos intelligens: *Nobis tanquam Christus meus*. Denique Prophetæ dicebantur, vnde de Eliseo legitur: *Vnge Eliseum pro te*. Quia vero Messias expectatus in multis Ss. Pagina locis dicebatur futurus Rex, Prophetia, simul & sacerdos: ideo quod Hebræi vocabant Messiam, in Græco legitur *Christus*: & ideo dicitur: *Inuenimus Messiam quod interpretatur Christus*. Porro quis ignorat Dominum, se fuisse Regem? Rex Regum & Dominus dominorum Sacerdorum? *In es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*. Prophetam? *Iesus qui Propheta es in Idcirco merito nunc ponitur illi te vocare Christum*, Verumtamen ex illa parte dubitantes interrogabant: *Nonne dicitur cognouerunt Principes, quia iste est Christus? Qui non videat quod ipse scripsit, in illis istud excusate? Dicant enim: Hinc scimus, quod sit: Christus autem cum venisset, non sit vnde sit, et ita noluerunt cum indignare Emmanuel, Messiam, Christum, sed respondere se quærite *Iesum Nazarenum*, quod tamen illis videbatur esse abiectionum: verum tamen vero tale est vt nomina comprehendant ammannuelis & Christi, & Messie: omniaque apte complerent, vt nomen super omne nomen Iesús id est Saluator, qui non omnino Christus non interpretetur se ipsum Emmanuel, vt ab Isaia fuerat prædictum? Respondit Dominus, idem esse Emmanuel ac Iesús. Tertul. & D. Chrysolomus, alijque dicunt Emmanuel non fuisse nomen proprium, quo filius hic erat nominandus: sed quia castissima Scriptura est res qua continentur per nomina ponere. Idcirco dicit Isaia vocandum ammannuel, id est cognoscetur Emmanuel, & vocetur Deus homini, Deus etiam se nobis præsentem exhibebit, nec solum visitabit nobis concinnatus per præsentiam, existentiam, & potentiam, sed insuper per visionem hypostaticam, & hoc est dici Emmanuel. Porro respectu Peti, quod ipse dicatur aliquid, ipsum est eius esse, & eius esse, est eo nomine compellatur, utque idcirco vocabitur Emmanuel: quia in reliquis vitæ suæ tempore nomen eius committat, cuius nomen quod omnia hæc complectatur, quod est Iesús: quia cum nemo nisi Deus possit saluare hominem, & hæc ipsa salua non nisi d. Messias expectaretur, dum Iesús vocaretur, eiusdem consequentia erat & Emmanuel, Messias quod est Christus. Ita tempore hodiernum quapropter Deus mittebat aliquando virum populo Saluatorem, vocabatur enim Saluatorem *Instituit is Saluatorem*. Sed Saluator & Iesús amphanct & antiochanct quis esse debebat nisi Emmanuel? Messias ille qui Deus esset & homo. Et ita capitulum apud D. Lucam & D. Mattheum & clare patet quia in D. Luca hoc ita vancium est: Christus pronuntiat: quia Angelus (m)*

1. Reg. 24.
1. Id. 04.
3. Reg. 1.
13. 12.
11.
10.
10.
10.

1. Iohannis de syllaba ad syllabam alludit ad verba
 2. Iam. Ecce Virgo concipiet & pariet filium, &
 3. vocabitur nomen eius Emmanuel. Ex quo inferitur
 4. quod qui vocatur Iesus, vocetur virtualiter
 5. Emmanuel: & idem est de nomine Messias &
 6. Christus, cum enim alius non sit Messias &
 7. Christus, nisi ille quem Iudaei expectabant
 8. venturum eos liberaturum & liberarum
 9. Messias alios non erat quam salvator & Iesus,
 10. unde dicebat Iesus, impliciter dicitur Chri-
 11. stus. Et confirmatur ex eo quod dixit Ange-
 12. lus Ioseph nomen assignans rationem: Ipse
 13. enim salvum faciet populum suum. Vbi notandum
 14. quod dicitur idem nomen Virgini, rationem
 15. cui Angelus non indicet: vel quia coram
 16. tanta puritate, quae Virgo praefalgebat, non
 17. decebat nominare peccata carnis, vel quia
 18. Virgo diuina detinebatur exercitata medita-
 19. tionibus & ita statim ipsa intelligit et eum
 20. dem futurum Messiam, Christum & hinc
 21. autem.
 22. Ea igitur omnes milites tali eum vocare no-
 23. mine quod vobis maxime videtur ignobile:
 24. nam etiam vobis inquit hoc ipso vocabitur
 25. cum omnia praecipua & maxima illi cogno-
 26. mina attribucendo: illum etenim vocando
 27. Iesum, quod nomen est omni melle dulcius,
 28. omnia comprehenditur. Tribus scribitur
 29. literis, Ies. Sin. Vau ex quibus Iod numerum
 30. significat denarium, Sin centenario, Vau
 31. quatuordecim, quod demonstratur quod in illo est
 32. viginti & quatuor denarii, centenario &
 33. qui tres sunt numeri ceteros comprehendentes,
 34. ita, & tria quae omnia comprehendunt. Iod
 35. significat dignitatem, Vau Arborem vita, Sin,
 36. Quiescentia: quae ex Iod dignitatis eius habemus
 37. Vau vite gratiae, & consequenter Sin quietis
 38. gloriae. Iesusa nomen est Patris, Mariam
 39. nomen est Matris eius, Iohannes, cum vno Iod,
 40. vno Vau & duobus He consistunt viginti sex.
 41. Mariam cum vno Hei, duobus Mem, & vno
 42. Iod consistunt ducenta nonaginta. Itaque
 43. inter nomen Patris & Matris iudicatur nu-
 44. merus trecentorum & sedecim, Nomen Iesu
 45. per Iod significat decem, Sin trecenta, Vau tre-
 46. centum & quatuordecim, & sedecim: ita ut
 47. comprehendat id quod habet Pater & quod
 48. Mater, Nativitas Domini. Omnes numeros
 49. habet Pater, quia totum eum representat
 50. naturam, & omnes pariter numeros Mater,
 51. quia eam totam naturam comprehendit. O

Nomen divinum, In quo oportet nos saluos fieri. In ipso nostra est salvatio. In quo fecit
 omne genus: cui subleuatur, humiliatur, &
 inclinat, & prostermitur omnis creatura.
 Oleum effusum, quia misericordias effundit
 vberimur: In quo quidquid petierimus Pa-
 trem, dabit nobis. Per ipsum nobis Pater largietur
 quidquid petierimus: In quo, dicendo
 claudo surge, confestim sanus surrexit &
 incolumis: In quo eijciuntur Demonia ab
 obsessis corporibus. In quo Baptizo, remitto
 peccata, culpaque absolvo. Si quid donauit vobis,
 inquit Apostolus, in nomine Christi donauit.
 Nomen est, per quod milites erant inuicti
 supremam Christi potentiam fatentur & dig-
 nita tem.
 Nazarenum. Quod ipse accedit in nomine
 Iesu, idem contingit in Nazareno: si namque
 penitus animum eorum consideremus nomen
 hoc penitus pronuntiant malitia: quia
 Christum nominant Nazarenum, nomine
 scilicet plane indecoro: cum verbi Nazareth
 vtilis esset & conferretur ignobilis. Quinimo
 iudeis Iudaei illum appellabant Nazarenum,
 es quod conuersus haec esset opinio Messiam
 oriundum in Iudaea Civitate Bethleem, iuxta
 Michae vaticinium: unde dicebat illum
 Nazarenum illum subleuabant qui se Messiam
 esse iactabat, in iudicando esse impossibile sine
 contradictione Prophetarum aliquem esse
 Nazarenum & Messiam. Idcirco dum Phi-
 lippos dicit Nathanael, Inuenimus Iesum
 filium Ioseph de Nazareth: Nathanael repote in-
 55. Literis versatus respondit cum admira-
 56. tione: A Nazareth potest aliquid boni esse?
 Quae verba D. Augustinus legit affirmatiue,
 sed D. Cyrillus, & alij legunt interrogatiue.
 Et quasi designando prodigium quod aliquid
 boni posset esse a Nazareth. Et haec erat
 frequentissima Iudeorum obieccio. Numquid
 a Galilea venit Christus? Nonne scriptura dicit ex
 semine David & de Bethleem caelesti, ubi erat
 David, venit Christus? Et Nicodemus obiecit:
 4. Seruatae Scripturas & vide quia a Galilea
 5. Propheta non iurgit. Unde laborabant Pharisei
 6. introducere in populum nomen Nazareni,
 7. quod se unum ducere confirmationem, &
 8. certitudinem quod Christus non esset Mes-
 9. sias, argute hoc nomine ipsum ab omnibus
 dicebatur. Hic est Propheta a Nazareth. Et
 apud D. Lucam haec nomine indicatur De-
 12.

Ad. 4.
 Philipp. 10.
 Cant. 1.
 Iean. 14.
 14.
 Matt. 17.
 18.
 1. Cor. 2.
 10.
 46.
 XVI.
 Cur di-
 xerint
 milites
 Nazare-
 num?
 Iean. 1. 46.
 Tract. 7. in
 Iean. 1.
 in Iean. 5.
 5.
 Iean. 7.
 4.
 Iean. 7.
 53.
 1. Cor. 11.
 Luc. 24.
 12.

1. *Iesu Nazareno*: & Pilatus ut idiomate loque-
 retur Iudeorum in titulo quem e cruce
 Christi suspexit sic lingua scripsit Iudeorum:
 2. *Iesum Nazarenum* & moderni Iudaei dicunt
 3. *Iesum Nazarenum* Patrum dicebant verum,
 4. quia conceptus erat in Nazareth: sed quantum
 5. ad nativitatem erat ex eo loco ex quo Prophe-
 6. ta ex praedixerat nempe Bethleem, & hoc
 7. sufficit ut constet quam periculo animo
 8. cognominarent illum, *Nazarenum*.
 9. Nec minor est dignitas Domini: quia
 10. hoc eum nomine vocantes Prophetizabant
 11. nescientes quid dicerent: nam ita nominando
 12. illum vel nolentes, honore eum afficiebant
 13. infinito. Nomen hoc *Nazareth* duas com-
 14. plectitur significaciones iuxta modum scri-
 15. pturam cum *Zayn*, & *Tiade*. In primo signifi-
 16. cat *Separatum*, in secundo *Florem*. Et in quolibet
 17. istorum quo maiori possident honore milites
 18. Christum afficere, quam vocando illum *Naza-*
 19. *renum*? *Nazarenum* vocabantur illi qui *Separaban-*
 20. *tur ad Divinum cultum*. Idcirco dicitur Samson
 21. *Nazarenus*: & nullus magis separatus fuit
 22. quam Christus Dominus, qui non solum super
 23. omnes substantias exiit separatus ut Deus,
 24. quia talis erat, sed etiam ut homo fuit ab
 25. omnibus aliis separatus cum esset sine peccato,
 26. ceteri vero peccatores. Et ita dicit, *Sanctus Grego-*
 27. *rius Nazianzenus* quod *Nazarenus*, significet *separati-*
 28. *onem*. Et tales oportet ut sint Religiosi ex vi-
 29. *ritate & innocencia*. Tertullianus autem
 30. hortatur ut omnes Christiani in tantum sint
 31. *Nazarenus*, quantum illis est possibile: hoc est
 32. *separati a peccato*, memores se milites esse
 33. *veri illius Nazareni de quo dicitur: Non est*
 34. *qui faciat bonum, non est usque ad unum*: & ille
 35. *vnus ipse est*. Verum in alia significatione
 36. quando nimirum scribitur per *Tiade*, ut patet
 37. in titulo crucis, significat *Florem*. O Ro-
 38. *em insignem*, de quo sic habet oraculum *Haui-*
 39. *ca*, *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice*
 40. *eius ascendet*. Flos fructum designat vicinum &
 41. *mos futurum*, atque idcirco quando flos ap-
 42. *paruit in terra dici potest, quod Appropinquavit*
 43. *Regnum caelorum*. Idem flos se fructum reddit:
 44. *Flores mei fructus honorum & honestatis*. Hic
 45. *autem flos in remedium adducitur illius*
 46. *fructus decerpit ex arbore Paradisi, idcirco ab*
 47. *alta voluit arbore suspendi, tali qualem profert*
 48. *caelestis Paradisus*. Quando flores de terra
 49. *germinant, plantae videntur a morte resuscita-*
 50. *re*, & apparet inter nos Christus, atque
 51. *mortuus edivulso, firmatum est certissimum*
 52. *vinculalis mortuorum resurrectionis argu-*
 53. *mentum*: *Ego flos campi*. Non flos heri opor-
 54. *te, pullulans hominum, sed campi, caelestibus*
 55. *Christus natus pro omnibus*. *Flos campi* com-
 56. *munitur omnibus*. *Flos campi* flos
 57. *singularis insignis omnium mundi camporum*
 58. *ornamentum*. Eia igitur milites illum con-
 59. *temnite, illum explodite, illum vocate Naza-*
 60. *renum*: in hoc cum confessionem magis
 61. *tudinis eius edetis altissimam, Christianis*
 62. *titulum adscribetis, quo non potestis emana-*
 63. *uorem*.
 64. *Si ergo me queritis, scitate vos abire*. Iam duo
 65. *illa produimus argumenta potentiae Christi*
 66. *confirmata*. Tertium profecto ubi materiam
 67. *haec verba subministrant: Scitate vos abire, quo-*
 68. *non minori probant evidentia & certitudine*
 69. *Christi potentiam*. In illis flos Christus et-
 70. *potuit potentiam, quia profuit illa potes-*
 71. *tas imperio: q. d. Veitis, nolius expedit ut*
 72. *obediatis, & quamvis magno veniant onere*
 73. *coadunati contra Apostolos meos Scitate vos*
 74. *O supremam potentiam! O non effabilem*
 75. *Christi magnitudinem! Comprehendi vultis*
 76. *Christum, sic D. Augustinus, quia nisi vellet*
 77. *nec illi facerent illud ad quod in hunc*
 78. *veniebant, nec Christus illud ad quod venit*
 79. *in mundum*. Sed cum ille solus mundum sit
 80. *salvaturus, ipse solus voluit apprehendi*
 81. *quocirca mandat: Scitate vos abire*. Non illis
 82. *loquimur deprecando, non rogando, nec*
 83. *supplicando, sed imperando*. Domine tu es
 84. *quis imperas? Vnicus homo, intermis, in*
 85. *immitis circumvallatus*. Quibus imperat
 86. *Militibus pluribus & armatis, inimicis, vitiis*
 87. *qui circumdant illum offensum, ecclesiam*
 88. *demque circumstantibus*. Quid imperat?
 89. *Contrarium illi quod intendebat*. Ut loqui-
 90. *rent illos quos aderant iniuriam affectum*
 91. *liberos dimittant quos captivi conuectant*
 92. *ut illos non erant quam compendebant*
 93. *aduolant tam ipsum quom omnes libe-*
 94. *comites adhaerentes*. Deinde quod dicitur
 95. *armatos inimicos maneat: res illi puerorum*
 96. *discalciati ita securi, ac si post marem hanc*
 97. *adamantium*. Imo (quod magis oblique)
 98. *tam efficax est & forte Saluatoris imperium*
 99. *ut vnus ex illis manum adiciat gladio,*
 100. *militem feriat, aurem abscondat, & qui*

XVII. Nazareth duo significat
 Num. 6. Iudaei. 15.
 Orat. de funere Patrii. L. 4. contra Marc. Pf 13. 2.
 Isa. 11. 1.
 Matt. 1. 23.
 Eccli. 24. 33.

Si ergo me queritis, scitate vos abire. Iam duo
 illa produimus argumenta potentiae Christi
 confirmata. Tertium profecto ubi materiam
 haec verba subministrant: Scitate vos abire, quo-
 non minori probant evidentia & certitudine
 Christi potentiam. In illis flos Christus et-
 potuit potentiam, quia profuit illa potes-
 tas imperio: q. d. Veitis, nolius expedit ut
 obediatis, & quamvis magno veniant onere
 coadunati contra Apostolos meos Scitate vos
 O supremam potentiam! O non effabilem
 Christi magnitudinem! Comprehendi vultis
 Christum, sic D. Augustinus, quia nisi vellet
 nec illi facerent illud ad quod in hunc
 veniebant, nec Christus illud ad quod venit
 in mundum. Sed cum ille solus mundum sit
 saluaturus, ipse solus voluit apprehendi
 quocirca mandat: Scitate vos abire. Non illis
 loquimur deprecando, non rogando, nec
 supplicando, sed imperando. Domine tu es
 quis imperas? Vnicus homo, intermis, in
 immitis circumvallatus. Quibus imperat
 Militibus pluribus & armatis, inimicis, vitiis
 qui circumdant illum offensum, ecclesiam
 demque circumstantibus. Quid imperat?
 Contrarium illi quod intendebat. Ut loqui-
 rent illos quos aderant iniuriam affectum
 liberos dimittant quos captivi conuectant
 ut illos non erant quam compendebant
 aduolant tam ipsum quom omnes libe-
 comites adhaerentes. Deinde quod dicitur
 armatos inimicos maneat: res illi puerorum
 discalciati ita securi, ac si post marem hanc
 adamantium. Imo (quod magis oblique)
 tam efficax est & forte Saluatoris imperium
 ut vnus ex illis manum adiciat gladio,
 militem feriat, aurem abscondat, & qui

cetera illa verba d'cat illi verbum, toruoque
 respicit vultu, viduas neminem. Quale hoc
 prodigium? Considera vtrum se possit saluare,
 qui tanta ipso facit itare cogebat, eos quos
 volebat. pte. reuereri. Hinc colligit Caietanus,
 iocundum illum qui pallio reiecto fugit, non
 fuisse Dio. Ioannem: si namque vnus fuisse
 de nemio Apollolorum fugā sibi non con-
 sultisset, audire tali Saluatoris imperio:
 Sinite hos abire sic volo, sic iubeo, sic impero.
 Vos autem respondete, quem quæritis? Iesum,
 Saluatorem. Ego solus ille sum, me solum
 capite, nam si quidem vt vos semel prostrauit,
 sic posuit & cennies, nolo tamen: porro
 Sinite hos abire: illos etenim volo mortis
 mee testes Euangelij mei prædicatores,
 moxque nominis tubicines vocalissimos:
 Nolite tangere Christos meos. Hic igitur summam
 manifestat bonitatem suam & potentiam,
 Milites exerceat hæc ent turbati præ tanta
 sapientie Christi demonstratione. Milites de
 ipso locuti vocant eum Saluatorem, in boni-
 tatis eius liquidissimam demonstrationem.
 Milites ad vincum eius verbum contral. etc.
 non valent, ad eius potentie testimonium.
 Sinite igitur quod si minus illi iurisciant
 volentias, non hoc agant, nisi ipso volente,
 illique dante potestatem.

Hora vocatur Domini in qua tra hitus
 fuit in mortem: quia mors eius subiecta
 fuit eius sapientie, voluntati & potentie:
 & hora similiter fuit militum & mini-
 strorum: quia omnium profutura erat
 salutis, & quia in ipsa dedit illi potesta-
 tem, vt mortem eius executioni manda-
 rent.

Cuius Domini formam assumpseras sensi
 Dad nostræ redemptionis opus, & sicut talis
 reddidit fuerat, nec non proptium illi est
 qui talis est, vt manibus tradatur eorum, qui
 illum emerant; idcirco tradi voluit eorum,
 mambus: Hæc est hora vestra & potestas tene-
 re. fortasse verbum non est in SS. Scrip-
 tura, quo denotent Expositores plura mylte-
 ria, quam in hac Hora, super hanc clausulam:
 Hora erat quasi fixa, super hæc verba; Duode-
 cim sunt horæ diei, sic est ea illa: Venit horæ quæ
 mori sustinet vocem filij Dei, super horas

vineæ, quæ toties ponuntur: super horam
 cœnæ, & super mediam horam Apocalypsis;
 Origenes, Dio. Hieronymus Dio Augustinus;
 De verbis Domini. Dio Ambrosius & Dio,
 Gregorius, de his agunt, Veruntamen hora
 sunt hæc notam digna: nam agens Dominus
 de tempore Passionis suæ virtut hoc verbo,
 Hora, Ecce appropinquauit hora Apud Diuum
 Marcum, Si fieri possit, transire: h' illa hora.
 Apud Dio. Ioann. Nondum venit hora mea:
 et alio loco. Nondum venit hora eius.
 iterum: Venit hora vt clarificetur filius hominis:
 et deinde: Veni in horam hanc. Pater saluifica
 me ex hac hora. Schemus Iesus quia venit hora eius.
 Ecce venit hora, etiam venit: et paulo superius:
 Pater veni hora, et in finibus aliis locis vocatur
 Christi Passio Hora: & quomodo in multis
 illoque dicatur absolute hora, in aliis tamen
 dicitur hora Christi: Hora mea, hora eius. Sed
 nunquam vocatur hora alterius personæ, &
 præteritum inimicorum, nisi hic: Hæc est hora
 vestra

Hora Passionis Christi vocatur absolute
 Hora antonomastice eadem format quæ dum dici-
 mus Poeta absolute, intelligimus apud Græcos,
 Homerum & apud Latinos Virgilium; & per
 verbum significatur Roma, per Prophetam
 Iaias, per Apollolum D. Paulus, per Doctorem
 Angelicum Dio, Thomas: sic per horam
 absolute, hora intelligitur Christi Passionis:
 quia hæc hora est horarum totius mundi. Si
 reuoluamus à principio mundi, omnes scrip-
 tæ nullam aliam considerant horam quam
 hæc; omnes Prophetæ non ad aliam quam
 ad hanc collimarunt; omnes figuræ non aliam
 quam hanc designant: euangelistæ non
 non de alia magis principali quam de hac
 egerunt: omnes Doctores non exponunt
 mysteria de alia quam de hac eminentiora.
 Ab hac hora dependet æternitas ecclesiæ,
 duratio Beatitudinis mundique tempus. O
 hora horarum! Si quid mereor, huius horæ
 virtuti ascribo: si satisfacio, in virtute huius
 horæ fit ista satisfactio: si mihi sacrificium
 oportet, huius horæ virtuti grauis ago: si
 baptizatus me lauet, huius horæ virtuti con-
 gratulor; si penitentia me reconciliet, huius
 horæ virtuti in hoc agnoscat: si saluet, in
 huius horæ saluor efficaciam: tandem omne
 bonum, omne meritum, omne præmium in
 huius horæ virtute possideo, in qua de morte
 Chri.

Christi velut de principio & fonte purissimo
 omne nostrum scaturit bonum, meritum, &
 beatitudo. Hæc hora verè dicitur hora
 plenitudinis, quia in ea sola com-
 pleta sunt oracula Prophetarum, figuræ
 & diuine prædeterminationes: salus & redemptio
 hominis: *Consummatum est* ait Dominus
 quando ad hæc peruenerat horam, *Cæcum*
horam notam. Quando tituli, licet multi,
 alicuius rei non valent integrè declarare
 magnitudinem, aptius illa sine illis & nudè
 declaratur: sic euangelistæ ita simpliciter
 gloriæ potestatem scripserunt mysteria nullis
 adiunctis titulis nullisque epithetis: quia ubi
 tituli & epitheta ipsa sunt excellentiæ &
 magnitudine rei inferiora, quibus illam uideret
 honorare, satius est illa omittere. Nomen hoc
 Rex absolute dictum omnis maioribus titu-
 lis, maiorem denotat adorationem, quam
 dicendo, Rex huius vel illius Regni, quia
 per hoc significatur non esse possibile quibus-
 cumque titulis eius comprehendere maiesta-
 tem, qui hoc nomine declaratur, Præcellentiæ
 Passionis Christi sic omnibus est superior
 titulis, ut nullo possit titulo comprehendi-
 tur. Quocirca ut illam plenius indicarent euange-
 listæ absolute illam pronuntiant esse horam,
 nullo superaddito ei titulo: *Appropinquauit*
hora: vel si aliquando adiungatur, dicitur *hora*
eius. Hoc discrimen est inter Christum & nos,
 quantum spectat horam mortis, quod hora
 eius sit hora Christi & nos eius hora sumus,
 quia illi subicimur, ipsa uero Christo.
 In tribus morti subicimur, quantum ad
 scientiam, ad potentiam, & appetitum. In
 scientia, quia horam ignoramus: *Nescitis diem*
neque horam, neque mortis: Vigilate, quia quæ
hora non putatis, filius hominis ueniet. Si poten-
 tiam spectes, nemo ualet illi resistere, imò nobis
 uenit iudicis: *Non est in potestate hominis conuincere*
spiritum, id est animam, ne corporis relinquat
ergastulum, quando mortis hora aduenit:
Statutum est hominibus semel mori. Iam est
 præstituta hora in qua singulis est morien-
 dum, & hoc tantum semel. *Quis est homo qui*
uincet, & non uincet mortem? Quantum ad
 appetitum naturalem attinet illi subicimur:
 quia numquam id ualeamus efficere, ut mors
 nobis dulcis efficiatur: imò impossibile est ut
 ipsa in se molesta non sit, nobisque displiceat
 sic audio loquentem Apostolum: *Quis in hoc*

tabernaculo sumus, in geminis quædam
 molibus expoliari, sed superuigilare: & ita Chri-
 stus expoliari Divo Petro, quando de morte
 eius sic illi loquitur: *Alia te cinget & dicitur*
quis tu non vis. Verumtamen Christo morti esse
 subiecta quantum ad hæc tria. Primum con-
 sciendo: quia *Sciens quia uenit hora eius,* in
 uoluntate: *Oblatum est quia ipse uoluit:* et in
 potentia, quia illam Christus sibi seruauit qui
 se contra omnes tutaretur, & licet ipse dicit
 ministerio etiam Angelorum: *Plurimum dicitur*
decim legiones Angelorum. Nec clari permittit
 manus eius pedesque perforare, quibus con-
 stans detineretur, nec lancea lateri aperire
 nec spinæ diuina eius tempora terebare, nec
 flagella sacrum eius vulnerare corpus, nec
 milites illi manus iniicere violentas, si illi non
 permisisset, itaque ad hoc dedit ipse pote-
 statem: *Hora eius:* & ratio hæc erat, cum enim
 omnes Passionis mortisque circumstantiæ
 illius essent, id est eius subiectæ potestate
 pariter & tempus eiusque hora illi subiecta
 tur. Locus mortis non est hominis, quia non
 est in manu eius, ut eo quouult, loco muta-
 tur. An non meministi quod Herodes illum
 occidere uoluerit in Bethleem, ipse uero
 noluerit? Similiter enim Patriarchæ illum
 uoluerunt in Nazareth interimere ipse tamen
 non consenserit: quia Dominus erat locus
 mortis sue: *Et non capis Prophetam perire extra*
Hierusalem.
 Idem notamus in modo moriendi: con-
 tur die quodam cum lapidibus obrute, sed
 hoc modo nequaquam mori uoluit sed *Altera*
dit se & exiit: studens illud ex summo decem-
 tum præcipitare, sed talem noluit mortem
 acceptare: *Transiens per medium illorum uenit.*
 Ad confirmationem eius quod Christus bo-
 rum omnium esset Dominus, nominatio
 autem horæ eius, in mentem tibi ueniat
 uisum in Cæna Galilææ, quas tamen Dicit
 Ioannus describit, quia ipse Ieronimus fuit et
 sententia Dni Augustini & Y. Bædæ, vel ob
 alias rationes quas alij SS. Doctores profe-
 runt: In illis defecit uinum, & Virgo purissima
 Marce que eius sanctissima que puerum
 aderat, præsentem illi necessitatem indicat
 ait que: *Uinum non habuit:* cum intentione quod
 ipse necessitati succurreret uirtute licet mite-
 culi: cui sic ille: *Quid mihi & tibi est mulier?*
 pendam uigilæ hora tua: Mulier quid ad me?

II.
 Cur di-
 catur ab-
 solute
 hora.

III.
 Discrimē
 inter
 horam
 nostram
 &
 Christi.

IV.
 In tribus
 morti
 subici-
 mur.

Ps. 88. 49.

& te spectat vini defectus, si nondum venit
 hora mea? Exponunt nonnulli hanc horam
 de tempore faciendi miracula quasi dicat
 Christus, illud nondum aduenisse in quo
 miraretur miracula. Quomodo ergo illud
 efficitur? Respondet Dn. Chrysostomus, quod
 dicere voluerit, nondum venit hora mea
 faciendi publicè miracula: & ita nondum
 horam effulsisse quã hoc pararet. Vel quod
 nondum hora illuisset faciendi illud mira-
 culum donec vini defectus ab omnibus
 animaduertetur. Dn. Augustinus exponit
 de hora mortis meæ, illa enim propria est
 hora mea, in qua declarabo, quid mihi &
 tibi sit miser, id est quid ego de te acceperim:
 Nam de Deo accepi esse Dei: *Deum de Deo,*
horam de luminibus de te verò naturam humanam,
 et hac parte mortis adueniet hora, per illam
 declarabitur hanc esse meam: nam sicut Deus
 tempus ad illam ego prælituro. Itaque hanc
 suam vocat horam, in qua causa eius esset
 tentatio, & negotium quod in se suscepit
 sustinendum scilicet mundi redemptio. O
 horam non ponderet mensuram, non ter-
 ritam, sed diuiter ponderet voluntatis, & intra
 inmensam suam totas æternitatis!
 Hora vestra & potestas tenebrarum. Siqui-
 dem expendimus quare mors & Passio Christi
 dicatur eius hora absolutè, & etiam hora cum
 aduêto eius, tamen ratio suadet vt etiam ex-
 pondamus quare vocetur hora Iudæorum.
 Appare quorundam delictamentum qui se
 iudicant Astrologos dicuntque quod ex inde
 sua probabant iudicia: Hora vestra: q. d.
 Nunc, ita nunc accessit captiua mea con-
 uersatio. Apertam sapit Erymidem hoc
 credere quã prius non fuisset ordinata
 Christi captiua, quã eccl. sunt creati. Con-
 sideramus quod nonnulla hi significant sed
 utroque quod effectus producant con-
 tingentes, hi namque à nostra dependent
 libera voluntate. Hanc materiam susce tractant
 Dn. Augustinus, & Dn. Thom. nec est
 credibile achores humanas à cœli pendere
 constellationibus: quia licet secundum corpus
 sumus ipsi cœlis inferiores, attamen si spectes
 animam sumus longè superiores. Vnde nihil
 voluntatum cognosci potest: quia animæ
 nature corporum cœlestium sunt iustitibus
 superiores. Notandum facinus illud hominum
 Apollodorum: nam plures igitur libros tradi-

derunt, *Curiolarum rerum*, quoniam nonnulli in-
 terpretantur de Astrologia iudiciaria. Quo-
 modo ergo subesse potest cœli motui res
 adeo voluntaria, quæ sit erat mors Christi?
 Iudicium audi D. August. *Non stella facti*
Christum nasci sed ipse eam fecit mirabiliter
apparere. Dicitur ergo hæc eorum hora
 Hora vestra, eo modo quo dicimus dum
 alicuius hora aduenit, quã se possit vendi-
 care: *Veni hora eius.* Quam ardentet Iudæi
 vindictam de Christo sumere desiderabant:
Hæc est hora vestra.
 Verum etiam in hac forma loquendi dico,
 non est hora vestra, quia tu Domine ille es
 qui nobilem hanc de rei iniuriis sumpisti
 vindictam, qualem hactenus nemo cepit: cum
 illæ tantæ fuerint quantæ fuerant offensa
 Dei, supremæ iniuste malefati à tot annorum
 in mundo curricula: *Hora eorum:* quia hora
 venerat non tantum Iudæorum sed omnium
 hominum: quia in illa morte, quæ in illa hora
 debebat executioni mandari, omnes salutem
 vitamque consequerentur: & ideo omnibus
 militibus & Iudæis ait Christus: *Hora vestra:*
quia iam non erit distinctio Iudæi & Græci.
 Sed apertè Christus loquitur: *Hora vestra:*
 quia nunc Deus permittit vt ipsum capiant:
 etenim talem nunquam illis dederat pote-
 statem & facultatem: & hoc est, *Potestas vestra,*
nam potestas tenebrarum & potestas est diaboli-
rum, ita Dn. Cyrillus q. d. quod illo mo-
mento diabolo concessa sit potestas quid libet
contra Christum exequendi. Alij sic capiunt:
Potestas tenebrarum, per vos, nunc data est
dæmoni potestas quatenus me vobis adiu-
uantibus interficiat. Alios lego sic intelligen-
 tes: *Potestas tenebrarum id est ignorantia:* quia
 malignosa regnauit, ignorantia, & caligo
 tenebrarum: etenim *supercedit ignis, & non*
videmus solem. Numquam potuerunt tenebræ
 contra solem quidquam efficere, nunc autem
 illis tribuitur potestas qua lucem eius obti-
 nebrent. Dedit illis idem Dominus potestatem
 quã vinculis eum constringerent sicut illa
 fuit de qua Pilato dixit: *Non haberes aduersum*
me potestatem ullam nisi tibi datum esset de super.
 Quocirca in templo *Non tenuerunt enim,* quia
 non erat eis data potestas. Nunc igitur quando
 tenebræ contra lucem prævalent potestate,
 considerandum super est qua ratione Christum
 talibus iam traditum manibus sint excepturi.

Rom. 10.

12.

VIII.

Quæ sit

hic pote-

tas te-

nebrarum.

D. Cy-

rilus.

RILL.

In catena

auræ.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

2f. 57. 9.

72. Modo videbis discipulos fugā sibi consulentes, negantes Apollones, audaciores apparitores, insultantem inferorum, spūis faciem eius conspergi, caput spūis terribari ipsam. 73. opprobriis exponi, deridari & ironicē hūc que Regem adorant: Hæc est hora vestra & potestas tenebrarum.

74. §. 19. Cum facultatem Christus ministris dedisset qua caperetur, dum ait: Hæc est hora vestra; omnes discipuli vellet eo fugerunt etiam ipsi maximo famillares; quia opus erat soli Domino reseruari nostræ redemptionis; quia teste Propeta, Torcular solus ipse calcaret.

75. ¶ Vando discipuli Christum viderunt manibus traditum suorum inimicorum. Omnes vellet eo fugerunt. Punctum hoc notaturum Dio. Mathæus & Dio. Marcus, quod nimirum eum destruerunt. Hoc inter alia dignitatem ostendit prælii, quando quis solus inermis contra multos procedit, & adit domum inimici. Hic innotescit Christi victoria, armis omnibus exuti, & qui passurus in cruce, in aëre progreditur, hic domus est dæmonum, & solus Torcular calcantibus.

76. ¶ Apolloniorum cordia. quid magis admiretur, vitium hæc Christi solitudinem, vel abiectam Apostolorum foecordiam. Tunc vellet eo omnes fugerunt. Quales hi milites, qui ad primum belli tumultum terga vertunt, ducentemque deserunt pusillanimes? Accidit aures in agris consistere, quis inopinatio lapidem illis adiecit, illico omnes aufugiunt & eorum se periculo eximere in patros sibi corruunt laqueos. O caelestem lapidem Christum! Hodie namque cadit & confestim videre licet aures discipulos suos auolantes, dumque fugiunt, in retia incidunt peccatorum.

77. ¶ Fuit hæc eorum culpa grauis, quia Trepidauerunt timore, ubi non erat timor; quia hoc Christo reuertebatur: Timor & tremor venerunt super me & contulerunt me tenebra. Jam illi securi erant hoc Christi præcepto: Intus hos abire. Deinde tempus tunc erat Christum confitendi & eum illo morientis. Vah! Apostoli vbi nam

estis? Eo vellet omnes fugerunt. Non enim contulerunt, quia fugere eum illum negare, Idcirco his diebus quasi obmutescendo dicuntur hoc diei. sed Martinum voce altiori & castius, quia horæ sunt noctis; quia Apolloni in decem huiusmodi cessauerunt Christi confessione, & tantum audire sunt obsecrare Propeta. Ut impleretur Scriptura, & vique ad ipsos latroes, cum vnus ex illis & huc celebrant ab huiusmodi edidit de Christo coarctat confessionem: & Cæcilio qui dicit. Vbi dicitur Dei erat ipse.

78. ¶ Omnes discipuli vellet eo fugerunt. Quis hoc Bartholomee fugis? Cum negas? Quis hoc Remigium obuidus Regis? tantum caput locustis? Et tu Thoma, qui tantum tantus audacia vitam tuam morantur? discipulorum eius tantum exposuit? Fugis? Quis moriamur eius ille? quid sic cum meo detestans auxilio? Quis vos Simon, Iacob minor, Iohannes, & Iuda Taddæus Christi fratres vobis fugam consulitis? Deinde duo Germani fratres Iacob & Iohannes, qui præter parentelam estis profecti? Testem liberalitatem, modo fugam inuis ignominiosam? Tunc Iohannes dilecti? Tu Petre quam paulo ante ducebantem audisti? Eiusmodi oportet me mori secum, non te negabo, modo leporem induis & ignavia corpeles? Heu infamitas! Heu magna nimis ignavia! Heu non ferendus! Sed hæc facta sunt ut impleretur illud de Psalmo: Elongasti a me animam proximum, & vocis meos in miseria. Et licet aduertit Ven. Beda impendendum erat illud, quod ipse Christus prædixerat: Omnes qui scandalum patierint in me in nocte ista. Et hoc Zacharie vaticinium: Percussam palmeam & disperge sicut ouem grege. Et sic necesse fuit hæret quia opus hoc Heroicum soli Christo seruabatur: Tercium calcantibus; quod quidem per hoc magnum ostenderet officium Redemptoris, & quod ipsum solum esse sufficiens, ut alterius non requireret mortis societatem, ad exitum redemptionis nostre mysterium. Ad hoc, ex aenata Dni Crux socios Christum non vult, nec quidem Apollonios suos in morte tua & Passione, ne quis tantum crederet, quod alio quam suo sanguine mortuum redimisset. Sine sanguine non se remigiporro sanguis esse debuit vnus solus, qui

493
" *salum patientiam in me nocte ista. Nec cap'endum*
" *est fientialis. quasi omnes. sicut cum dicitur:*
" *Omnia vanitas: etenim non omnes sed quasi*
" *omnes sciantur vanitatem. Omnes declinauerunt*
" *non vult dicere omnes sed quasi omnes: non ita hic intelligendum, sed pro*
" *omnibus sumitur, ita ut dicitur, Nemine excep-*
" *to. si iam velis Iudam excipere, sed hic iam*
" *non erat Apostolus, sed Apollata, & quamvis*
" *postmodum Petrus & Ioannes sequerentur*
" *à longe, tamen in hac occasione Omnes fugerunt.*
" *Quantum conuicio nobis in memoriam*
" *reducit Euangelista omnium defectionem, nam*
" *dicente Petro: Et si oportuerit me mori tecum,*
" *non te negabo: adiungit: Similiter & omnes*
" *doxerunt. Hi omnes ecce h. c. : nam Petrus &*
" *Omnes fugerunt.*

V.
Laus solitudinis
D. GRG.
Naz.
De paup.
Ips.
Gen.
61.
" *Evangelio appositè d. Domine solus remansit,*
" *quia tu ille cui caucamus: Tu solus Dominus,*
" *Tu solus Altissimus, Tu solus Sanctus, Mirabilis*
" *est hæc solitudo. De qua sic D. Gregor.*
" *Nazianzen. Præclara res est solitudo & vna ab*
" *hominiæ casu & commercio remota: idque me*
" *dicit Elias Carmelus, iamvis desertum. & mox ille*
" *ad quem Iesus sepe recessit, Israhel in deserto*
" *Manna receperunt, legem & alia beneficia*
" *sibi à Deo concessa. David Pallebat: Ecce*
" *eleuasti fugiens. & mansi in solitudine. Isaac*
" *fecellit in solitudinem vt feruentius vacaret*
" *orationi: Egressus fuerat in agrum ad meditan-*
" *dum: Baptista prodromus in solitudine*
" *caelos vidit apertos. Cum Noë, Abraham,*
" *Isaac, Iacob, Moysè, Samuel, & David Deus*
" *non loquitur nisi in solitudine & monte*
" *solitario. De D. Paulo primo Eremi cultore*
" *scribit D. Hieronymus quòd centum tredecim*
" *annis foeluncâ sua seu ruyæ concaua non sit*
" *egressus. De D. Antonio literis tradit o-*
" *Athanasius. quòd vixerit quasi semper in soli-*
" *tudine. De D. Hylacio narratur dom ad*
" *illustrem Sanctitatis illius famam populi*
" *multitudo conflueret, lacrymas dolens effun-*
" *debat, quòd in solitudine multitudinem*
" *inuenisset. O cella mea, nauis optima. quæ*
" *tanta ad portum me duos securitate! O arca,*
" *de qua nisi egrediatur anima, non perit, &*
" *si egrediatur, non est vbi portum negat nisi super*
" *saxa cadavera mortuorum? O solitudo, quæ*
" *me à mundi defensis insidiis! Porro non est*
" *hæc tua Domine solitudo quamuis enim solus*
" *à discipulis reliquaris, solitudine tamen*

circum ngeris apparitorum: Forchil; que
omnes prius sequebantur, solum delinquentem
illum qui tot antea comites habebat vna
nauem descendere cogere ex ea prædicato-
rus, Forchil; ab his qui paulo ante se fecerant
adeso censebant quia illi collaterales intrare
possent Hierusalem. Et ignoras quid sit
Christum deserere? Si timore mortis fugas
arripis, an desicis quòd vbi ille non est, vna
illa? Sed illum deserere, sic D. Athanasius
illum ipsum à quo fugis in vna, sequentes in
nocte: & hinc à quo primò fugis vt morantur
nunc dum vna, mortuum sequentes, vt cum
illo moriaris. Curse Petre quo te fecerunt
luntas, cito namque ducetis ab alio. Quo
non vna.

§. 20. Quamvis Christus potens in
sua præalere potentia, vt alia
vna quando capitur potissimum cur-
sit vt eum ligarent, quo nos ad illu
peret laqueis quos Adam non proce-
ruit.

CVm iam omnino certi essent de peccato
Christi, sedque liberos ceterorum vt
Christo inicerent enimque caperent, dicitur
Euangelista: Cohæsi autem & Tribunus & mili-
tari Ludæorum comprehendentes Iesum. & ligauerunt
& adduxerunt ad Caipham. Milites & mini-
stri Domini comprehendentes legum
runique sortiter carenis & mancis, & co-
cumallantes militibus armoeomge strepitu
ex orto se protulerunt verterunt
Caiphæ magno tumultu & commotione
parua ferocientes, sibi que peruersitate
prædam occupasse quæ mundus non videret
opulentiorum. Potuisset se Christus deserere
si voluisset, & vngues infinitæ lux exten-
dissent, quos edocere experti: quædam
Leo suæ vocis tantum terrore illos in terram
prostravit exanimis, sed Leonis figuram
Agni mutauerat manifestissimi. Quando lupi
inueniunt ovem, & Pastor vicinus ad illu
vociferatur, latrantque canes, recedunt ovem
& fugiunt, verum quando eam solam circum-
quodque pro libitu eam possint inuadere
quam ferociter illam aggredimur? Occidit
illam, membranam decerpente, decipere &
deglutiant. Ovicula est Christi humanitas

Ps. 118. 139. 6
Ecc. 3. 25

Osa. 11. 4.

D. Ce.

RILL. 18

Ioan. 37

D. 100.

Tract. 112

in Ioan.

Tom. 2.

III.

Iudis

nocuit

quod

Christi

ligave-

rint.

liberet.

quia manus illas

ligatis.

interea dum eas haberet libe-

ras.

Singulis manus imponens.

curabat omnes.

Molō

vero dum eas ligatis.

Multis diebus eritis sine

salute.

Ligare illum nec vobis sufficiat ligare

simpliciter.

sed fortius constringite & multi-

plicare nodos.

& in fecerunt in demo Anr.

Misit enim Ananias ligatum ad Caipham.

& de

Caipha ad Pilatum.

Vultum hinc erunt eum &

tradiderunt Pontio Pilato.

Quod si vobis non

videatur fortiter satis ligatus.

clavis eum

configite acutioribus.

nec vos audiam post-

modum expostulantes.

quod tanto vos tem-

porē deserat.

quando Non relinquetur in te lapis

super lapidem.

In Hierusalem tota hinc erit

ruina.

Nec vobis excitas

aufferetur.

eum illi manus constrinxeritis.

nec

vobis faciet ut exeo illi quo vos illum inter-

iturum de salua tua.

quo hinciat oculos vestros

detrahe vobis salutem.

Dicere non poterimus Domine illud

Davidis de Abner.

Manus tua ligata non sunt.

porro noni quod vincula solvere valeas multo

facilius quam Samson.

ut patuit in eo quod

hactenus operatus es.

qui namque vincula

potuisti mortis dissolvere in Lazaro eaque

et.

2. Reg. 3.

34.

fallor est verbum æternum illi vinum, oule
 est Hierusalem, caues multitudo ministrorum,
 lupi sunt Scribae, Pharisæi, sacerdotes, & Prin-
 cipes, quanto tempore circueierunt lupi illi
 ouem hanc deuoraturi, hanc Christi humani-
 tatem apprehensuri, sed modo pastor illam
 defendebat. id est Verbum non hoc eis per-
 mouens, quia Non dnm viderat horatius: aliis
 canes timorem incutiebant, quia Timorant
 Hierusalem: quia latebat ouis in ouili
 Hierusalem: Ne forte tumultus fieret in populo.
 Porro hodie ouis huic diuinae occurrunt extra
 ouile Hierusalem: Egressus est Iesus trans ior-
 danem Cædren, à Paltore delistuta: Demus meus
 ut quis dereliquisti me? Non comitantur illam
 molasti, cecum sola est cum discipulis suis,
 per syden vagatur. In villa Gethsemani, ipsa
 le ipsam manifestat: Ego sum. Quam cito
 festinant lupi? Quam acriter instigunt, quam
 ferociter mordent, quam inhumane dilace-
 rant, quam fortiter strungunt, quam excipiunt
 immaniter? Quis caput, quis ligat, quis pre-
 nit, quis conuenit, quis conspuat, quis male
 dicit, quis blasphemat? Milites & non d'ei ut
 lupi carnuori eius sanguinem haurire scien-
 ter qualiter trahant illam, quam intolerabi-
 liter?

Comprehendunt ergo illi Christum:
 Cohors ergo & Tribunas & ministri Iudæorum
 comprehendunt Iesum. Hic completur illud
 de Iheretio: Captabant in animam iusti, &
 innocentem inuocentem condemnabant. Quid
 maioris momenti quam libertas? Et quomodo
 voluit Christus ut intelligeretur esse le liberum
 in eo quod dixit Dno Petro: Ergo liberi sunt
 filii, ac nihilominus illam vult perdere &
 perimere ut comprehendatur? O felix
 captivitas! O beata manus quæ Christum
 capiunt & beatus ille qui Christum compre-
 hendit, sed non sicut illi. Comprehendunt. Ait
 Dns. Augustinus Dnm comprehendunt ab illo
 comprehendunt. Notate male-
 dictum eum cum scidatis illum comprehendere,
 sicut ipse à vobis, & numquam viam aperuistis
 eius libertati latorem, quam dum eum capere
 contendis & hoc modo captiuat. Captiua
 runt illum & ligarunt, ut Davidis oraculum
 impleteretur: Funes peccatorum circumplexi sunt
 me. Funes extenderunt in lacu meum. Et illud Eze-
 chielis: Fili hominis data sunt super te vincula,
 alia sunt vincula Domine quibus nos con-

stringis: In funiculis Adam in vinculis chari-
 tatis. Alia sunt Domine vincula illa quæ
 cum eis ligati essemus derupillis Vincula glori-
 æ non dominabuntur ei amplius alie-
 ni. Ligarunt Christum, ut Iudæ precau-
 oni satisfacerent momentis: Tenete eum &
 & ducite eum. Similiter quia ut notat Hugo
 de S. Victore, eo tempore non ligabantur,
 nisi causæ capitalis rei, & ligare aliquem
 signum erat mortis. O admirabile mysterium!
 primò namque ad Christum accedunt velut
 ad latronem, & postmodum ligant eum ut
 virum mortis reum: illum ligant (inquit D.
 Cyrill.) qui ut eos solueret aduenerat. Eum ligant
 (ita D. Aug.) à quo solui deberent. illum ligate
 fortiter, etenim vobis alio modo, quod quando
 cognoueritis quia ipse est, illi sitis gratias
 actioni: Derupisti vincula m. a. ubi sacrificabo
 hostiam laudem. Est agne Hebræi videte quid
 agatis: illas etenim ligatis manus quæ oculos
 coadiderant, quæ mouent orbem, quæ de
 Egypto vos duxerunt, quæ vos secuturæ
 liberarunt. Cum illas ligatis ne conueramini
 postmodum si comprehendamini & toleretis
 ignominiam, nec sit qui vobis faueat, qui
 libet. qui consoletur, quia manus illas
 ligatis, interea dum eas haberet libe-
 ras.

1. Reg. 3.
 34.
 2. Reg. 3.
 34.

tam fortis, quia erant sepulchri, in quo
 100m. 11. Nulla est redemptio, & imperator salutis eorum
 44. Et sicut abire, & iumenta sic ut Domini
 Marc. 12. eorum non contradicerent; salute & adda
 27. tunc nulli & brachia tantorum militum in
 in unico verbo Sicut in ordine ad asse-
 pulos, ut illos non tangant, & illos qui
 veniebant vinculis armati, quibus teligantur
 non minus tuo te potuisses verbo vinculis
 eximere. Poterant aduolare caelites integris
 legionibus ut manus tibi dissoluerent &
 27. 13. vincula dirumperent: Dirupisse vincula
 eorum: sed non agra. Domine, cum eam
 nostrae ruinae principium fuerit soluto
 manum, dum eas ad dam ad fructum exten-
 deret veritum prae lo sacrilegus Inuito
 Domino. Permuta t: ligari ut latronem, qua-
 teus his vinculis solvantur illa, quibus
 17. 12. homo ligatus detinetur: Funibus peccatorum
 Ps. 106. 11. Comprehenditur impius: omnesque possimus
 tibi decantare: Dirupisse vincula mea, vincula
 eorum dirupit. Porro iam intelligo Domi-
 ne, quod te nolint Pontifices esse liberum:
 quia liber illo arguis ut hypocritas & la-
 tuones, eorum prohibes viuas, reprehendis
 impietates, flagellum componis quo caedas
 eos temploque exturbes: non te liberum
 appetunt; sed hoc me non facit, quod licet
 ligatus funibus contractus, tamen Non est
 17. 13. abrenuntia manus Domini ut Saluare nequeat:
 iam vidimus quod enim etiam ligatum vin-
 cula detinere non poterint quo minus
 Malchum curaret antemque quam abtule-
 rat ei Petrus, suo loco restitueret. Mane
 Domine sic ligatus, etenim ita nobis modo
 conuenit ut ligeris, nec vincula illa nostrae
 suspendent beneficia redemptionis.
 17. 21. Osendit se Christus verum Deum in
 patientia qua pertulit alapam sibi milite
 infligam in domo Pontifici.
 17. 13. Christum igitur ligatum, ut dictum est, ex
 chorto eduxerunt, & Adduxerunt ad
 Caipham. Heu hortum Gethsemani, iam totam
 tuam perdis palchritudinem, dum a te Chri-
 stus auellitur. Florem habebas de quo vaticin-
 natas erat Ilaias: Egrederetur virga de radice Jesse
 17. 13. et flos de radice eius ascendet, fructus suauissi-
 mus, fontem qui proprium suum poterat
 dare sanguinem, hoc modo dilecti te
 euenque tibi deprestantur. Porro Domine
 extrahant te homines de Paradiso
 violenta, cum eadem manu illos eiecerit An-
 gelus de Paradiso, Ille Cherubim vigil ad
 ostium horti tibi gladio suo feroc occurrat:
 Fraxea suscitare super pastorem: etenim Dicitur
 Ambrosius & Rupertus aion, gladium illum
 ignitum quem Deus ibi statuit non nisi peras
 signare purgatorij, quod necesse est ut transfe-
 ritur: nemo etenim caelum purgandas ingre-
 ditur. Cum ipsa natura esset immunda, qua-
 vis part colaret fuissent mundi, transire tamen
 non poterat: gladius hic detinuit Dicitur
 Abraham, ceterosque Patres antiquos ne eum
 Paradisum intrarent, antequam Christus mo-
 reretur, ob infectionem & macula naturalem
 non personalem. Occurrit igitur tibi Domine
 gladius hic: Fraxea suscitare super pastorem
 Tota deuoluitur modo pena in te, quam
 natura debet, & absoluit ego, & haurie se-
 lum ut purgatorium nisi personis, qui
 adduxerunt enim vinculum ad Caipham.
 Magno igitur festini gaudio concurrebant
 milites & ministri Christum adducere
 captiuum. Pertransierunt cum illo domum
 Annæ, ut in hoc illi gratificarentur eoque
 hoc spectaculo recrearent deinde produxerunt
 illum in domum Caiphae. Diuise sunt he-
 duz domus, quamuis nonnulli dubitent: quia
 fuerint eandem fuisse domum sed permagna
 cum diversis habitaculis in quibus habitabant
 sacer & gener: verumtamen extra contine-
 nam est fuisse distinctas locisq; distinctas
 sitas. In hoc completur figura antequam
 fuerit sacrificium, prae figuratum moris Chri-
 sti: etenim praecepit Deus ut primo duceretur
 ad Moysen quatenus eam diligenter inspicere
 verum esset digna aptaque sacrificio: de deinde
 Eleazaro summo sacerdoti, ut de eius ageret
 sacrificio. Ita Christus Dominus noster ante
 quam tempus accederet sacrificij, quod de se ipso
 offerret in ara crucis, accedit primò ad do-
 mum Annæ, & deinde ad domum Caiphae
 summi sacerdotis: Cum esset Pontifex summus
 Hic totum conuenerat Concilium Christum
 expectans. Ut oblatas fuit summo Pontifici
 & coram toto constitutus Concilio, cum illo
 nullum aduersus Christum processum habu-
 uissent, nec informationem aliquam, qua

11. coram populo capturam eius iustificarent,
 12. ut innotesceret informationem, auctoritati
 13. suae, quaeque consili & multitudini, Pon-
 14. tificem interrogavit illum de discipulis suis,
 15. quoniam exiit de populo qui sequebatur
 16. eum, atque de doctrina quam praedicabat.
 17. His duobus elicitur conabatur eum esse Ro-
 18. mani Imperij Deique traditorem: etenim
 19. haec crimina sunt ceteris enormiora, quae
 20. dicuntur: *Crimen lese Maiestatis Divinae, &*
 21. *crimen lese maiestatis Benedicti Deum & Regem.*
 22. Haec duo crimina Christo imponunt, quod
 23. Dei cuiusque legis esset proditor: quia novas
 24. praedictas leges novamque cudebat doctri-
 25. nam, quae de causa puniri merebatur a populo
 26. Iudaeorum Dei eiusque S. Legis protectore.
 27. Deinde quod traditor esset Romani Imperij,
 28. cum se Regem extolleret, tantam populi
 29. multitudinem & discipulos sibi concilians, ob
 30. quam culpam a gentilibus erat condemnan-
 31. dus, idcirco percontatur de discipulis eius
 32. & doctrina, praecipiens illi forma iudica ut
 33. declararet, cur tanta illum populi turba seque-
 34. retur, & quoniam esset, hinc innitebatur quod
 35. illum sic quadam sequeretur quingue
 36. milia hominum, quando miraculum patravit
 37. & quaeque panibus, & alias loca desereretur
 38. ab hominibus illum secuturis, deinde solem-
 39. nem illum accepisset applausum quo die
 40. Palmiarum fuerat receptus in Ierusalem: &
 41. nae praetendebatur, declarante Christo disci-
 42. pulos suos tuoque assecular, illum accusare ut
 43. hominem mala laborantem suspitione, sedi-
 44. tiosam Regique affectatorem. Similiter de
 45. doctrina requirunt, ut exponente illo praecipua
 46. eius principia possent illum calumnia i ut
 47. legi Moysi doctorem oppositum, quam a
 48. Deo acceperant: ut autem illum de ambobus
 49. condemnarent, responsum eius expectabant,
 50. ut utriusque manu habentes cauteitate cen-
 51. tescitae qui testes essent eorum omnium quae
 52. retineat, & notarum qui ad eorum scriberet
 53. libri placitum.
 54. Verum parum profuit haec diligentia, quia
 55. beatus Christus respondit: *Ego palam locutus sum*
 56. *in synagoga & in templo, quae dicuntur ego Ad interro-*
 57. *gationem de discipulis suis non respondi:*
 58. *quia illum omnes reverterant, & quia*
 59. *percontaretur sic tenente David: Considerabam*
 60. *ad dextram & videbam, ex non erat qui cognosce-*

11. *ret me, perijt fuga à me.* Nullus addidit lateri
 12. meo dextro comes, qui me defenderet cau-
 13. samque meam assumeret advocatus, solus
 14. additus: etenim omnes terga mihi verterunt, &
 15. quasi me nunquam agnovissent, omni subsidio
 16. destituerunt: *perijt fuga à me.* q. d. id quod in
 17. more habemus: mihi non est fugiendum, &
 18. hoc egregis Christus terminis explicavit.
 19. *perijt fuga à me,* in meis manibus fuga perijt,
 20. deinde non inveni qui curam susciperet mihi
 21. vitam conquereudi: & non est qui requirat
 22. animam meam, non est qui prodeat mei defen-
 23. sor. Ad questionem de doctrina, respondet.
 24. Ego palam locutus sum, in templo, locis
 25. publicis & diebus Paschae solemnioribus:
 26. nunquam lucem euitavi, imo in ipsa dixi:
 27. *Ego sum lux mundi:* sicut enim sol se totum
 28. manifestat mundo lucidus ubiqueque transit,
 29. ita Christus doctrinam suam publicè & manifestè
 30. mundum illuminabat: unde sicut omnia
 31. ad mala reses sunt lucis Solis eiusque calo-
 32. ris vigor ad ipsa metalla quae in terra, i certis
 33. bus producuntur, nec opus est Soli calorem
 34. suum lucemque asserere, sed ad illud provo-
 35. care quod de ipso omnia tellabuntur quae sunt
 36. in terra, imo quid dicitur sine stellae & luna in
 37. caelo consistentes: ita Christus doctrinam
 38. suam ad eos remittit qui illum docentem
 39. audierunt: quia Pater illum approbavit, &
 40. Spiritus S. & Angeli, & elementa, quia haec
 41. omnia Christo obtemperant ad doctrinam
 42. eius confirmationem, nec ipsos excipio
 43. daemones, qui illum superiorem sibi fateban-
 44. tur, virtutem eius sentientes, ex potestate
 45. quae illos de corporibus, quae possederant,
 46. ei crebat.
 47. Haec verba vera erant, multumque Chri-
 48. sti probant innocentiam, dixit autem illa
 49. eum auctoritate quadam & efficacia: quia
 50. in eo quod spectabat modum loquendi, &
 51. amplius honorem Patris sui & doctrinam,
 52. nunquam vel atomum de sua perdidit au-
 53. thoritatem: illud advertebantibus ministris qui
 54. aderant auctoritatem illam & maiestatem
 55. quae quaestionibus respondebatur Pontificis
 56. cuiquam eorum visa est libertas invidiosa,
 57. viti capiti suaeque sic proximi condemna-
 58. tionis: quocirca manum sustulit sacrilegam,
 59. Diciturque quae eius faciei albam infregit.
 60. III.
 sic eum interrogans: *Sic respondet Pontifex.* Cur ser-
 11. vatis intelligitur ratio quae ministrum hunc
 12. mo

no alapa
impege-
rit.

monit impudentem ad facinus adeo execra-
bile. Notavit aures vultum quo Pontifex
& presentes Christi responsum exceperant,
quodque ex eo quasi conuicti fuissent, signis
quibuldam praesentibus contemptum quo
illum dedignabantur, nescientes illi respon-
dere, nec iuuen te quo replicarent. Et autem
vilit animum Christi in eo quod dicit
credidit se posse Pontifici gratulari eiusque
comibus si factum hunc ut ipse iudicabat
Christi reprimere & humiliare, quocirca
colaphum illi impexit in haec verba: sic
respondes Pontifici. Haec verba eo modo sunt
declatanda, quo illa D. Petri, dum Christus
illi pedes lauit: dum enim maiestas in illam
& celsitudinem Dei carnis in Christo suis
propoliam pedibus quos iam lauire tentabat,
illud percutit in haec verba prorumpit:
IOAN. 13. 7. Tu mihi lauas pedes? Sicut enim in verbis illis
tota vis erat in illo Tu, & in illo Mihi, nam
in illo Tu, Deum capimus inexplicabilem
& in illo Mihi, intellegimus quod cum
nihil esset, non esset cur in ipsum inten-
deret.
Eadem regulam peruersus hic responderet
minister: cum tu sis quies & talis ut necesse
fuerit, binos armate populos gentilem, &
Iudaicum ad te capiendum, cum sis homo
adeo flagitiosus, & utique populo declaratus
inimicus, tanta sic te ponas auctoritate rum-
menque libertate tanto Pontifici, qui in
terris locum supplet Dei? Sicine facie ad
faciem effrons tanta loqueris libertate? Itaque
itinere incedendo contrario D. Petri, extulit
quantum potuit Pontificem, & depremit Sal-
uatorem, atque libertatem qua responderat,
esaggerauit. Sine dubio Christus hic ostendit
se verum Deum, tantam tantam potentiam ferens
iniuriam Diuino suo vultui, illatam. n. Chry-
sostom, asserit hunc ministrum Pontificis qui
Christi maxillam percussit fuisse Malchum
cui ante resurram restituerat aurem. O virum
ingratissimum! celebrant scriptores prophani
neguitiam Populi tribuni, quem cum Cicero
defendisset contra Patricium, ipse idem post-
modum Ciceronem interfecit quem habuerat
ante defensorem. Lactantius adstruit quod
de ingratis iam alapam hanc Christo infligendam praedi-
xerat Sybilla Erithraea cuius sententiam
dictumque refert d. Augustin. Dabunt Deo
Alexand. alapa manibus inestis. d. Ephr. m ait: Serui
omnes cum liberi efficiuntur, accipiunt alapa-
m, ut mortali libertate possint, ac ipse cum
omnium liberator inuigile alapa caeditur. Ita
huus consuetudinis confirmantur veritate
danti libertatem seruo alapa quam recipiat,
ut scribit Iulianus: In consuetudine
inuisa rapinaria, quondam dari solita, quae
aboleretur. Et hoc quod in seruis liber-
tatione mancipium recipiat in signum con-
secutae libertatis, recepit Christus verus
liberator, ac si verus fuisset seruus. Inter
loquitur diuus Chrysostomus: Exhorruis-
colam, contremisat terra de Christi patientia
& serui impudentia: quia serui temeritas contra
dominum quem obligabat et offenderet quod
dominus esse caeli & terra, in patientia
fufferet hanc iniuriam, omnes stupore petulant
ceccaturas.
Notavit d. Hieronym. quod dum Pontifex
Ananias coram toto concilio precepit ut
Paulo colaphum infringi: Principi autem
Sacerdotum Ananias precepit aduersus
percutere os eius: quod cum factum esset,
conuersus ad eum Paulus sic ait: Percutit te
Deus paries dealbans, & tu solens iudex
secundum legem. Et contra legem huius
percutit d. Paulum sic alloquitur d. Hieronymus:
Vbi est illa patientia Saluatoris, qui equi quae
dicitur ad ultimum nos aperuit os suum
cleuenter loquitur verberanti. Si male locutus sum,
argue me de malo: si autem bene, quae me talis
Non Apostolo detrahimus, sed gloriam Domini
fradicamus, qui in carne passus, curam nostram
superas & fragilitatem, ut faciam illud quod
commemoratur. Alexander cruetus multa mala
mihi ostendit, vultus illi Dominus in illa die
Iudex, quasi dicat non hunc profecto castrum
Apostoli derogem honori, sed quo declarum
& praedicem Christi gloriam, qui tanta
tolit patientia iniuriam illam vultui: non
infecta nuno campu, grauissimam: qua non
omnibus data est sed nec quidem ita pericula
vt Paulo, tanta probatio patientiae. Quam
toto consensu inuicta est hae Saluatori igno-
minia, & omnes tacerunt suorum cum
tuo confirmarunt. Solus Christus summa
respondet humilitate: si quidem male locutus
fuissem, iustum fuisset vt me conuinceret,
hoc tui fuerat muneri, officium allaturae
Fiscalis debitaque forma accusare & potius
probares me male locutum, ad Iudicem sic
per-

IOAN. 13. 7.

In c. 18,
160p.

IV.

Quis
fuerit iste
seruus.

VALER.

MAX.

Lib. 5. c. 3

de ingratis

et contra
Appian.

Alexand.

I. De i. p. tenia in turri Babel: uer- tendia.

datat enim perire teus subiret: porro si hinc loquens sum etc. me peccatis? Et quomodo miratus esset & alteram perbere colaphis: mirum non idcirco omisit correptionem: sicut corripuit petrum autem Malcho praefertim: nam faciendo & dicendo vulnere curant & corripuit vulnerantem. Fuit autem hoc quod hic permittitur, contra omnem iura ordinem, tantam non punire amentiam, quae adversus Christum praevaleat ut ille nequissimus. Verumtamen tanta contra Christum malitia odioque tabescebat illi iudices, ut miramur hanc dissimulari, quam perfidus illi misit eorum irrogabat tribunal: sicut o execrandam adeo obtegenti impudentiam.

§. 22. Praclarus opus fuit quod convenire non potuerunt testimonia testimonium contra Christum productorum; quam quod Deus lingua eorum considerit, qui Turrim Babel erigere conabantur.

Enstebant illi temporis iactantiam velle Christum capere in verbis suis, unde eorum cogunt concilium sibi mutuo collocati, quidam agerent, & conveniunt optimum fore medium falsos subornare testes qui aperte convenirent, ut crimina objicerent illi grammata, utque ipsi illum suo de his testimonio convenientibus, materiam causae habere cum morti tradendi sufficientem. Haec scribunt Evangelistae, quamvis formam taceant qua testes adornant, sed se intelligunt promissis corruptos fuisse & mendaces, quae tanta fuerunt, ut illis multi se emulserint falsos testes, multaque contra Christum testimonia falso protulerint: sed erat omnia sibi contradicentia, ita ut in substantia dictorum sibi mutuo repugnarent. Et ita dicit D. Lucas: *Convenientia testimonio non erat: quia non conveniebant sibi in delicto, nec in tempore, nec in loco.* Fuitque tanta incongruentia inter testes, ut singuli eorum voluerint suam tantummodo dictum ceteri veridicum. Ordinem hic notamus excellentem, quo non potuerunt vilo modo inter se convenire, quia nulla via poterat inquam contra Christum iniquis probatio in materia peccati potentiam suam ostendit Deus quando super-

ham illam dei nite fabricam quam homines in mundi principio aggressi sunt, Turrim illam erigendo babilonicam cum intentione illam promouendi, usque ad sidera: sed quam Deus opus hoc impeditur, confundens linguas eorum eo modo ut alter alterum non intelligeret, permittit tamen ut vel parum turris haec in altum assurgeret: sed illa quam testes illi falsiloqui & phantasiis empti, voluit erigere, multo perior est prior: quandoquidem hac voluerunt ipsi Deo bellum inferre & quidem satis crudele, conati probare eum fuisse peccatorem: idcirco statim egit Deus ut eorum sic confunderet Idiomata, ut non paruerint lapidem unum alteri connectere, id est unum testimonium alteri, quocirca non opus fuit ut Christus responderet, cum illi ipsi propriam testaretur perfidiam in ferendis testimoniis male convenientes, atque per hoc pro ipso Christi respondentes innocencia. Hic implet illud Christi verbum quod eis dixerit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Etenim potuerit nunquam argumentum in forma Christo proponere, quo ipsum constringerent ad responsum, *Vah perfidos, attendite quid ante vos annos de vobis dixerit David hoc opus Dei magnificans: Dixit Deus, quam terribilia sunt opera tua Domine, in multitudine virtutum tua mentiantur tibi inimici tui.* O quam Divina sunt haec opera, propriis ipsos convincere testimoniis, & ipsi ipsi bonitatis & innocentiae Christi clarissima producere argumenta, quibus illi possent intelligere ipsum verum esse Messiam sed cum tanta vidissent in Christo opera veri Messiae non cogitant nisi mendacia, non attendunt verum mortuos de tumulo reuocaverit, & aduersus eum subornata quaeunt falsaque testimonia.

Audite haec omnia concilij Praeses Caiphas multumque torquetur ex testium aperta dissonantia, & tranquillitate quam Christus vult praeferebat, nec non grauer confusus quia nihil illis proficiebat eorum quae moliebantur: duo tandem venudati ut falsa dicerent protulerunt in medium atque eo modo inter se conspirarunt ut esse possent testes concites euitlem Domini sententiae, unde ambo testati sunt: *Non audistimus eum dicentem: possum destruere templum hoc. Et post resurrectionem recurretes, ut per sententiam de-*

Ion. 2, 16.

Ps. 65, 3.

M. A. U. r. c.

11. Verba testium expendantur.

1. *resoluitur illud.* Hoc vult eorum protulit.
 2. Alter intelligens ex illo verbo *Possum casum*
 3. non formari mortis, alia phrasi vix est, dixit-
 4. que: *Hic dixit: Dissoluum templum Dei hoc*
 5. *manu factum.* Et per *viduum aliud non manu*
 6. *factum edificabo.* Quamvis illi inter se con-
 7. uenerant, eoque illis certus esset diabolus,
 8. Diuina tamen decerunt sapientia ut tempore
 9. deponendi in hac causa inter se discrepant.
 10. Quia certum est non idem & vnum esse: si-
 11. quis dicat: possum malum facere, & malum
 12. faciam: quia posse mala facere, omnibus
 13. conuenit hominibus, quia omnes possumus
 14. peccare: sed malum faciam, declarat male
 15. determinationem voluntatis. Similiter dis-
 16. crepant, quia primus dixit Christum locutum
 17. fuisse de templo illo Ierusalem materiali,
 18. quod posset illud iam destructum & edificare
 19. lapidesque in vnum collectos ad eandem
 20. componere fabricam. Alter vero dixit,
 21. verum quidem esse quod dixerat, quod tem-
 22. plum illud materiale & hominum manibus
 23. constructum esset euerfurus, sed quod transacto
 24. triduo aliud esset erecturus, sic ut nulla ho-
 25. minum manus hinc interveniret adificationi.
 26. Ecce duo hic testimonia in substantia ita
 27. diuersa, & tam parui momenti: licet iam
 28. secundus conueniret cum primo vel primus
 29. cum secundo, quia per sola verba non solet
 30. aliquis ad mortem damnari, per regulam D.
 31. *Jacob. 1.* *Qui verbo non offendit, hic perfectus est*
 32. *vir: ille qui tantam conscientiam suam gerit*
 33. *curam, ut lingua sua non labatur, verbum*
 34. *aliquid profertens inordinatum, hic scriptum*
 35. *credere potest verum esse perfectum: & ita in*
 36. *humani iudicij multum attenditur quando*
 37. *viri alicuius dictum excutitur, licet sit contra*
 38. *fidem & occasio consideratur quam habuit ad*
 39. *illud dicendum: quatenus intelligatur, verum*
 40. *illud maledictum oritur ex malitia volun-*
 41. *tatis, quia non formantur peccata in lingua,*
 42. *nec in manibus sed in cordis visceribus. Et*
 43. *ita locutus Deus de populo Israel sic ait:*
 44. *Quadragesima annis proximus sui generationi huic,*
 45. *Et dixi: semper hi errant corde. Quadragesima*
 46. *annis inter illos versatus sum & profectus ab*
 47. *Egypto vsque ad terram promissionis &*
 48. *tandem satis euidenter demonstratum de-*
 49. *fectus suos non fuisse linguae leuitates, nec*
 50. *bilis, nec passionis cholerae sed cordis perversi-*
 51. *molimina. Ita quoque quamvis hi conueni-*

rent quod illa Christus verba dixisset: *Tem-*
plum aedificatum exebant.
 Et non solum hi duo sibi contraxerunt,
 sed etiam veritati, quam fideliter scribit Dicitur
 Ioannes dixisse Christum: *Soluite templum hoc,*
Et in tribus diebus excitabo illud. In hoc dicitur
 Christi, parsque poterat esse mala, non habet
 tur, quinimo illam Christus Iudeis imputat
 illis dicendo: *Soluite templum hoc: & tri-*
partem sumit bonam, nempe eandem iusti-
ficationem. Et quamvis videatur quod dicitur
accusationes Christum cogere ad respon-
dendum & diluendum, et quo magna eandem
poena contorset potissimum autem Caiphan
huius auctorem strage matris: quia erat eorum
intentum grauem Casillo metam mouere,
ut sic ille se submitteret omniique factore
de quibus illum accusabant, & preter mis-
ericordiam, ut per hoc ipsi victoriam obte-
nerent, eoque mundus coheret ut moti
qui malum impellerent, quod Christus
facere poterat & Christum habere ut
fragitiosum, blasphemum & seditionem, tam-
que possent si vellent in misericordiam
recipiendo, postquam illum hominem de-
clarasset facinorosum, in exitum capientes
vel carceri tradere perpetuo.
 §. 23. *Ut animos ministrorum promoueret*
ad opprobria quibus Christum in dano
Pontificis Caipha affecerunt, illum hinc
ut blasphemum accusat, zelusque patris
honoris Dei propria scindens refrenat.
Per hoc finem sui praegnanit. Pontificis
tu.
VT Caiphas videt Christum adeo perfectum
 ut nihil faceret obiecia, spem omnem
 abiecit illam sibi subiiciendi: quocirca de
 cathedra exiliens furenti simile iuravit
 atque voce Christum in his verbis exco-
 rauit: *Adiuro te per Deum vivum et dicitur*
nobis, si tu es Christus filius Dei benedictus. Im-
 miterat in hoc Iudei nefandam illam impu-
 tem quam Dominum pecunia disraderent,
 etiam hac verba in cor Caipha miserat, ut
 talem proponeret Christo questionem: *Quid*
huius intelligentiam memnisti: dicitur

hunc primam fuisse intentionem diaboli
 tentantis Christum in deserto, scire utrum esset
 vel non esset filius Dei, & ut hic ipsi tam
 male colli, quia illum Christus magno
 sui nominis expulerat dedecore, cum non
 posset obtinere quod precorabat, semper
 postmodum illum à longè conspexit non
 ausus illi appropinquare tanto percussus
 metu et verecunde quam in Christi verbis
 agnoscebat, quandoque dicit: *Vade
 Satana, illum à se repulisset velut pilam
 ecclesiam à brachio iudicis fortiori: &
 quamvis à longè multum arderet, num-
 quam tamen intelligere potuit an esset filius
 Dei vel non, Et sicut tenebat negotium hoc
 tanti referre, ut medium assumpti auctorita-
 tem Pontificis, quâ in medium produceret
 omni auctenti veritate: quia verò granem
 hoc diabolo molestiam inferebat, & vo-
 ut proverbio dicimus, felis pede foculo
 calcare castantem, adeo stultus fuit diabolus,
 ut eadem viâ fuerit terminus, quo semel
 Christum ipse adiuraverat, ut referunt Divus
 Marci, & D. Lucas, quando illi Christus
 egressum præcepit: de corpore viri tot furtus
 egrediatur, ut talem nunquam mun-
 dus conspexerit: quia in montibus audis
 vestibus vitam agebat beato similis, in sepul-
 chris cum mortuis dormiebat, in vias pro-
 compedit factus latro transcurantibus: & cum
 tam diabolo referret huius assertio veritatis,
 utrum esset filius Dei an no, obviam Christo
 occurrit eiusque pedibus prostratus hanc illi
 veritatem professus est dicens: *Fili Dei, ut
 quid visisti ante tempus torquere nos? Filium
 appellat Dei, non quod illam esse crederet,
 aut vellet, sed ut videret, an illi manus esset
 inieciurus atque ad maiorem dissimulationem
 se Christum obsecratur: Obsecro te, adiuro te
 per Deum ne me torquas. Hoc à te posco
 beneficium, quod si iudices me tale non
 mereri quia talis sum, saltem tibi faciendum
 est, quia te per Dei honorem eiusque S. no-
 minis adiuro, cui par est ut omnes debiram
 solamini reverentiam, & hoc per illum
 expostulo ne grauiori me cruciati torquas,
 cum ad vltimam damnatus sum ignis scilicet
 æterni sententiam, & saltem hoc modico
 tempore me patiaris quod superest ad diem
 iudicii, hominibus nocere eo modo quo
 poterit, nec tu mihi contradicas, Itaque**

sicut diabolus ut sciret & assequeretur quod
 intendebat de Christo medium sumptit illum
 adiurare, quia probe noverat e rimam reueren-
 tiam quâ Dei nomen venerabatur, ita Caiphas
 ut ex ore eius audiret vnum, esset filius Dei
 idem medium usurpavit: ego aduro te in
 nomine Dei vni, quandoquidem tu tanto
 pere eius honorem defendas: *Et dicit nobis se
 tu es Christus filius Dei vivi. Hanc proposuit
 interrogacionem religiosis p. que, verbis deum
 vocando vnum & benedictioni, non ut deo
 debitum daret honorem sed ut perfidam
 suam & sacrilegiam celaret iniquitatem. Hinc
 interrogatori respondit Christus Patris sui
 nomen reueritus profusam suam conseruans
 humilitatem, atque: *Tu dixisti Veritatem
 dicit tibi Es. Tu hoc dixisti: tibi namque ut
 summo Pontifici ex officio competit gratio-
 res exponere veritates ad commune bonum
 Ecclesie, & cum illas dixeris, sic esse oportet:
 sicut quia summus Pontifex es, rectè in hoc
 concilio hanc etiam conclusisti veritatem:
 Expedis ut vnus moriatur homo pro populo, &
 non tota gens pereat. Quia vero adiurati me
 per nomen Patris mei, nolo in hac mea breuis
 esse responsio, sed aliam tibi humilitatis
 mee veritatem exponere: etenim videbitis
 omnes hunc filium hominis in hac forma
 humana iudicem viuorum & mortuorum in
 die iudicii vniuersalis vltimo.*
 Considerans summus Pontifex multo sibi
 sterisse tempore vnum à Christo verbum
 obtinere, iudicauit expediens ex prælati
 verbis materiam assumere sufficientem qua
 mortis reum cum condemnent, ut autem
 exaggeraret & cunctis patefaceret hoc Do-
 mini responsum blasphemum esse, scidit
 vestimenta sua ut furibundus: hæc etenim
 erat frequens ceremonia apud honores dei
 eiusque legis Zelosos. David Zelum decla-
 raturus quo vitam Saulis optabat sui que
 intimi amici Ionathæ, dum illi tristitia defe-
 ruatur per Amalecitem nuntia, ambos in
 acie mortuos corruisse quam contra Philistinos
 iustruxerant, illis sua dirupit vestimenta.
 Apprehendens autem David vestimenta sua
 scidit, omnesque viri qui erant cum eo: Hoc
 etenim erat signum magis vitatum quo Zelus
 exprimebatur & quomodo diligeretur id
 quod iam habebatur ut perdicam. Vm intulit,
 Amnon Thamar forori suæ; cum illa tante,*

Ioan. 8. 17
 50.
 III.
 Scissio
 vestim-
 torum
 quid sig-
 nificet.
 1. Reg. I,
 11.

non potuisset illata sibi resistere violentia
 Ut se a fratre sic turpiter violatam ingenuit
 petiti honoris zelota quatenus fratri suo
 Abiacione declararet iustum talis iacturae do-
 lorem, cubiculum suum tristis ascendit, sicut
 vocibus implens, tunicam scindit talarem qua
 Regiae virgines induebantur: *Quae affertur*
cinerem capiti suo, scissa talari tunica, imposita quo
manibus super caput suum, ibat ingressus et
clamans. Talari itaque scissa tunica zelum
 restabat quo feruebat honoris sui, qui tam
 manifestum illi mortem infererebat, sicut
 erat illi quem patiebatur quia eo modo hunc
 sibi dolebat ablatum, Idem patet legenti 4.
 lib. Reg. & in Actibus Apostol.
 Itaque scindens Caiphas vestimenta sua
 zelum ostendit quo sibi cor feruebat Divini
 honoris amulator, qui illalacerabat blasphemiam,
 quam ipse ut talem condemnare voluit
 ex verbis illis quibus illi Salvator respondit
 vnde sic ait: *Audistis blasphemiam?* Dilacera
 maledicte Pontifex vestimenta tua Pontifi-
 calia: haec etenim praefagis actone prope occa-
 sam esse tuum Pontificatum, respicit Osi-
 genes magnam habuisse Caiphani rationem
 scindendi vestimenta sua ex consuetudine
 qua illa sibi dilacerabat qui ad vitam suam
 tendebat occisum: *Quasi iam morti se tradens*
homo. Haec exemplo discimus in Saul, David,
& Ezechia: vnde iustum fuit ut vltimus legis
Iudaeorum Pontifex suas dirumperet in
partes: quia iam in illo finem accipiebat
dignitas summa pontificatus: Scidit vltimus
(sic Origenes) in lege Iudaeorum Princeps
sacerdotum vestes, cum adversus Deum blasphemiam
quereret, ex quo Iudaeorum sacerdotum, & omni Iudaeorum legis ritus eo scissus
& destruitus penitus interijt. Tuas dilacera
velles: quia certum hoc est diruptionis tui
 Principatus indicium: etenim tunica dirupio
 Regni denotat translationem, ut constat ex
 lib. 3. Reg. ubi Regni illa mutatio in tunicis
 ruptura praenotabatur: *Ego scindam Regnum*
tuum. et quandoquidem Iohannes Iudaeorum
 Pontificatus morte Christi terminandus erat,
 & haec adeo erat vicina, declararetur in
 confessione per Caipham vestium Pontifi-
 calium.
 etiam consuetudo viguit qua non tolera-
 bilita notabatur dolor per confessionem
 vestimentorum: sic legimus in libro Numeri
 & alijs SS. Scripturae locis. Itaque sicut gloria
 Dei quid est praeter ceteris operandum & pro
 corandum, in blasphemia quoque hoc impenitentiam
 opponitur, maxime detestanda est, ut crimen
 omnium gravissimum. Intellectus Rex pater
 mus Ezechias blasphemiam, quam Ralfacem
 peticerat & continuo contra Deum petula-
 ter euomebat, atque in non lenis grauitate
 trillitiae qua ex tanta delicti grauitate pro-
 mebat, vestimenta sua dilaceravit: *Quae*
enim audisset Ezechias Rex, scidit vestimenta sua
 uam sicut erat crimen gravissimum quod
 honori diuino detragat, voluit ut iustitiam
 doloris indicio, vestium scilicet dilaceratione
 declararetur. Vnde Caiphas populo mani-
 flaturus se in Christo crimen notae suae
 grauitatis, & honoris sui summopere depre-
 tuum, illum voluit ut blasphemum dicitur
 mare, dicendo: *Audistis blasphemiam?* et vestium
 tuarum dilaceratione. Nunc igitur proposita
 delictorum eius grauitate colligantur a sa-
 gulis sua scissag. a suamque dicam libere
 sententiam. Omnes in Pontificis declara-
 tionem, conueniunt & conspiciunt determi-
 nationem, rem sic se habere, & a Christo
 prolatae blasphemiam, atque ex consequenti
 quandoquidem lex praecipiat blasphemum
 occidi, una cuncti voce conelamarunt: *Quae*
est mortis. Hoc summum omnium suorum quod
 agere poterunt, illum nempe declarare ut
 hominem morti obnoxium: quia ad sen-
 tentiae executionem nulla pollebat iudi-
 ciate, & victimam Pilatus proclamare iudi-
 catur.
 Pronuntia hac sententia tamquam in
 blasphemum iustitiae ministri, Cheliam
 accipiunt, quem ligatum tenebant, & cum
 exequi non possent ferale mortis decretum
 tam atrocibus aggressi sunt illum cruciatibus
 ut grauioribus illum penis quam propria
 morte conuincerent: *Tunc viri qui tenuerunt*
illum, illudabant ei, cedentes & expuere in
faciem eius, & velauerunt eum; & cetera
enim ceciderunt. Haec spectat istius Cyprianus,
 ceteraq; actiones probos & ignominiosas
 quibus Christum toto Passione sua decem
 examinatum, & totus attonitus talique stupe-
 factus patientia, verba profert haec tam
 tanta: *Prisquam ad cruciatum meum, &*
effusionem sanguinis ventrem, qui conuulsum
propra patienter audita qua conuulsum

2 Reg. 4.
13. 17.

Cap. 1. 6.
3.

Cap. 14.
IV.

Quale fuerit hoc protosticon

Tract. 5. in
Iob. 10. 2.

pag. 35.

Cap. 11.
14.

1. Reg. 15.
28.

100. illud et insulsum spumina patenter
 101. aucter, qui hinc suo ceteri paulo ante
 102. paret, et in eius nomine nunc a seruis eius
 103. dicitur non Angelus sui flagellatur. Flagella ipse
 104. paret, terretur spiritus, qui martyres se
 105. nisi coronat aternis palmis in faciem verberatur
 106. qui saltem serio concutitur. tribuit. spiritum
 107. regis. qui indomitus immortalitati ceteris
 108. regibus. qui mortali. quicquam celestem sedis
 109. non paratur. qui sanctare puerum preparant
 110. Galatino in faciem illam diuinam ex puerum
 111. quasi totus David a deo postulat: sibi
 112. otium: qui in eius conspectu securam per
 113. fudebat sibi saluatiorem: *Est ade faciem*
 114. *primum & solus erimus.*
 115. Mos. interducatur apud Iudæos summe
 116. ignominie. quis alteri in facie
 117. opparet: sic indicator libro Numeri: 23
 118. *facie eius pugnet in faciem illius. nomine dicitur*
 119. *faciem suam auro in robore sustinuit. Loquitur de*
 120. *oculo Moysi Maris; pro qua Deum deprecatur.*
 121. *bater, quatenus illam dignaretur a lepra*
 122. *causare, quia illam punuerat, quod frater*
 123. *aut Aaron indicabat cunctis fratribus suis*
 124. *nammo esse dedecori forem suam iam*
 125. *facta conspergi lepra: Officio Domine mi*
 126. *se Moysi Aaron, Ne imponas nobis hoc peccatum:*
 127. *regne cunctos ab hac eripe et ignominia;*
 128. *Clamans Moysi ad Dominum dicens: Deus*
 129. *aperit iana eam. Cui sic Deus an non grauior*
 130. *causa iura si pater illi in faciem expulisset*
 131. *Nam tanta inedia opprobrio septiduo iactem*
 132. *ab hominum debuisse consilio separari. In*
 133. *Deuteronomio praecepit Deus, ut ille qui*
 134. *uoluerit fratris sui defuncti adque liberis*
 135. *in aliam re uorem, hoc ignominia supplicio*
 136. *perderent: Accidet mulier ad uiam carum*
 137. *parentum, & spiet in faciem illius, & dicit: pe*
 138. *ccati hominis, qui non edificat domum fratris sui.*
 139. *Itaque et g. plurimum Chulio pueriam inue*
 140. *nit quam se posse credebant, in faciem eius*
 141. *expulerunt. Et continuo regilla ob. egerunt*
 142. *indignissimo, quia sic coniecta, pugnis illum*
 143. *non ferenda libertate conculerunt. Quia*
 144. *vero uultus ille diuinus, huiusmodi Spiritus*
 145. *sancti formans operatu sanctissimo Mirra*
 146. *regiam uisceribus, misericordiam praeferbat*
 147. *leo illitrem, ut illi esset uelut tentum, eo*
 148. *modo ut intensionem oculi, quatenus illum*
 149. *conspicere facerent, turbarentur & obmora*
 150. *lectos, in tantum ut propeius Christi con-*

spectus, qui tempore illum legiebant, illis
 esset molestus, etenim ipsa natura suum ab
 hauerit auctorem trine & creatorem: iude
 diabolus hoc adinuenit medium faciem eius
 obuelans: tantus enim ex ea splendor eluxit
 ut oculi exacerat inuenientium: quatenus
 omnem eueret metum & molestim ex eius
 ortam aspectu. Si Moyses ex colloquio Dei
 recepit faciem suam velo contegit quia tanto
 radiabat splendore ut intuentium oculos
 obtineret retrahere: secundum nobis de fulgore
 ex facie Christi dum auare? hanc igitur fa
 ciem saluus spiritusque contempit, cui post
 modum & uelum superius erunt quasi dicant
 Moysi hanc ueluta iustitiam adeo splendo
 uelum imponamus ut non rui obliuisceretur
 tum. Alapas illi impungebant, opprobrijs iri
 tabant & ignominia, cumque Christum uo
 cabant irrisione. Horrentia sunt haec si uro
 communi irrogentur, quanto grauiora sunt
 dum in his nec ipsi Deo patitur. In his
 omnibus impletur illud Job oraculum:
Aperuerunt super me era sua, & exprobrantes
percusserunt maxillam meam sariati sunt
facies meae: Similiter & illud Iaiæ: Cor-
pua meum deus percussit me & genas meas
uellentibus: facie meo non auerit ad in crepan
tibus & conspuentibus in me.
 §. 24. Serio Placuit Christi causam in
 ducant, quatenus constaret quod nul
 lam ipse morti sua dedisset, sed ut
 per eam Regnum iudicaret omnino ca
 leses, sicut lamina praefiguravit hy
 cithina in Myra fuisse Saeculo
 15
 Sumpta iam mortis Christi determinatio,
 Sae. cubitum discesserunt Scribae &
 Pharisei & Pontifex Caephas, reli. do Chris
 to inter manus ministrorum: Euangelista
 non tradunt nisi factum Christo sic ab eo
 momento uigae auroam, sed communis est
 sententia omnium quod Caephas totumque con
 e huius illum ministris tradidit seruandum
 ad ortum solis, & caute custodendum ne
 manibus eorum elaberetur. Euangelium non
 speciat quid cum illo egerint, sed ipse
 M m m 4 150 151 Chri.

16

Christus hoc ore Dauidico designavit:
 7. 7. *Posuerunt me in latu inferiori in tenebris &*
in umbra mortis. Hoc integro Psalmo ut
 opnor, circumstantias declarat quae huic
 interueniunt actioni, ut me sibi securum
 redderent, in lacum iniecerunt obsecrum
 aereo ut ymbra & imaginem mortis esse
 distantes. Sic hoc interpretor, quod sicut
 Caiphas Pontifex erat, suum habebat car-
 cerem ut modo Episcopi in Palatijs suis,
 atque pro malefactoribus magis facinorosis
 profundum seruabat ergastulum solitarium
 & tenebrosam; huic Christum iniecerunt
 7. 8. *fannis & opprobrijs irritabant:* hoc enim
 verbum illud significat: *Super me confirmatus*
est furor tuus. Varijs illum iniurijs affligebant,
 & vndis superuenientibus demergebant quod
 grauius non potuit exponere quam discolorari.
 7. 9. *Omnes fluctus tuos inuolucisti super me.* Hae
 quae tractata sunt, conueniens non est ut
 illa ante diem iudicij nobis innotescant hoc
 enim est: *Tu sis imperperius meus,* solus
 Deus ipse nomen blasphemias & maledicta,
 quae in illum instigante diabolo congerie-
 bant, quibus lacessitus se submittebat.
 Atque autem facta est. Coacto diuini con-
 cilio, cunctisque conuenientibus sacerdotibus
 & Consiliarijs vniuersis iudeisque sententia
 praecipitur ut coram eis Christus sitatur
 verum quod nocte dicebat ratificaret: quae
 circa illum interrogata est: *si tu es Christus*
dic nobis palam, quibus Dominus respondet:
 Si vobis dixero, non credetis, si autem interro-
 gauiero, non respondebitis neque dimittetis.
 Ergo proferet fructum si vobis hoc
 dixero, eum aures oculosque non fidem
 adhuc beatiss. Quod si vobis nonnulla re-
 quistero sanctae scripturae testimonia veri-
 tatis assertiva, quam adituro mihi ad rem
 non respondebitis, nec me manu nitentis;
 vnde quid quid modo dixero nullam par-
 tier fructum: sed in illum seruatur diem,
 quo videbitis filium hominis in nubibus
 caeli cum maiestate magna & potestate
 sedentem in throno ad dextram Patris,
 milienis Angelorum stipatum legionibus
 iudicem viuorum & mortuorum in die
 iudicij omnium vniuersalis: quibus ex verbis
 haec elicerunt consequentiam, dixeruntque:
 Tu es ergo filius Dei, q. d. ex dictis tuis collig-
 gitur te esse filium Dei: quandoquidem taceretur & Senariibus. Studuit diabolus facta
 460 71

Tolerare eo medio quo ceperat: etenim
 Passionem Christi per Iudæ contractum
 inchoavit, & eandem conatum impedire per
 executionem contractus quam Iudas expo-
 sulabat. Porro responderunt illi: *Quid ad nos
 tu ualent q. d. Tu uidisti, iam tempus hæc non
 patuit, cum negotium sic adeo promotum, tu
 uidisti quid nobiscum ageres, quid nobis
 referre quod tu inconstans à contractu resi-
 disti: ut autem uidi nullum superelle re-
 siduum Abiis loquere se suspensum. Hic
 multa nobis occurrunt considerata de
 quibus sese tradat Iansenius, D. Petrus ait:
*Supra crepat malis, & diffusa sunt viscera
 eius.* Porro istam in hac morte infortuna
 Iude, in qua predicta sunt populi tuia
 Iudæi: quoadquidem in quolibet exercitu
 aures dicit ab inimicis infusa eladis
 exercitus certissimum sit argumentum: ut
 clare patet in multis historijs legis antiquæ
 & nouæ: utem in morte Saul Abiion,
 & Holofernis: quoniam hæc ipsum decla-
 rat Propheta dicit: *Percutiam populum &
 dispergamus gregem.* Sicut Iudas factus sit eorum
 dux: etenim Iudas, & diaboli
 moratur motus inductione: qui maximus
 scilicet inimicus quem habuerunt suæ inten-
 tioni ad mortem Christi, eo instanti quo
 fama cognouit ex eius morte obuentura,
 unde tantopere laborauit obicem illi ponere
 cuiusque ut potuit, impedire: palam est quod
 in hac morte huius sui captanei ut certa
 haberi potest totius huius ruina Respu-
 blicæ.*

Prægrandi igitur tumultu ac strepitu
 magna multitudine tam gentium quam
 Iudeorum Christum traxerunt ad Præto-
 rium Pilati, ad domum eius accesserunt, ut
 autem tunc celebritas imminabat Pacha-
 lissimum se comminare ingrederentur Præ-
 torium Pilati ubi tribunal suum celebrabat,
 tanquam gubernator & dux generalissimus
 Iudeorum. eo modo quo nunc in Hispania
 principes in domibus suis loca habent electa,
 in quibus magna prædant maiestatis ut in
 uicinis uicibus, Regum suorum & Imperatorum
 præerentes auctoritatem. Inducant autem
 sacerdotes se fore immodicos si locum illum
 tribunalis gentium intarent eo die quo
 & iam Paschatis primatum celebrabant, &
 contrariarentur ne comedere liceret eis

panem azymum, quem Deus illis diebus
 comedendum præceperat: unde foris remane-
 nere decreuerunt. Ut autem tanta conuenit
 multitudo ut tumultus nimis excreceret,
 renuntiatum est Pilato turbam præ foribus
 stare, vitæque adduci eum magno seruatim
 diligentia: & quamuis tamquam gubernator
 auctoritate polletet præcipiendi illis etiam
 inuicem ut locum ingrederentur, ubi pro more
 habebat litibus cauillique intendere, uoluit
 tamen urbanus esse illisque cedere quo friuolas
 suas possent implere ceremonias: unde foras
 ad eos egressus, sic illos interrogat: *Quam
 accusationem offertis aduersus hominem hunc?*
 Nemo dubitat quin Pilatus nosceret Christum
 nihilominus dicit: *Homines hunc propter
 auctoritatem quam ut Iudæi cunctis uolebat
 exhibere: respondent illi Sacerdotes & Prin-
 cipes: Si non offertis hæc malefactor, non tibi tra-
 diffimus eum.* Uocabant ipsi ut crederet tam
 quam rem certam & planam, quod illum
 producere sufficeret, quo declararetur mortis
 reus, eorumque intentionem ut bonam sublig-
 naret. Huc uenimus & uirum hunc addux-
 imus, uir sumus, qui hæc nos non ingerere-
 mus negotio, ut nos ipsi die adeo celebri
 qualis hæc est, illum traheremus, nisi intelli-
 geremus tantum esse malefactorem, tantum-
 que reipublicam inuicere periculum, ut si
 hinc statim non obiuraretur, illum puniendo,
 cuncta pessumdarentur.

Supra modum timebant ne Pilatus cau-
 sam examini subijceret, unde uoluerunt illi
 ut ex illis portibus & quibus spectabat,
 eorum uidentem processum & causæ confirmans
 eam, illum morti adiudicaret. Verum-
 tamen Spiritus S. qui hinc negotio tanti
 momenti maxime apposerat, licet decreuerat
 ut Christus in cruce moreretur, etiam
 ordinauerat, ut primo eius probaretur
 innocens, & diuinitas eo modo, ut tam
 gentiles, imo ipsi lapides & clementia
 cognoscerent: unde non poterunt illi im-
 pedire ne Pilatus causam Christi discerneret.
 Cognouerunt igitur expediens tunc esse il-
 lum datâ operâ accusare quatenus il-
 lum Pilatus condemnaret. Quocirca sic
 proponunt: *Hinc inuenimus subactent gentem
 nostram & prostantem uoluita dari Casari.* Iudæ
 & dicitur in se Christum Regem esse. Hanc
 proponunt accusationem, uel illa quo p. ff. int.
 al.

464
" alius aggravantes. Primo dicunt *Huc in-*
" *mas subvertentem gentem nostram*, ita ut populus
" commotione non minima perturbaretur.
" Notandum illud *Invenimus* q. d. diuino
" adhibebimus beneficio tale nos dominum
" comperisse ab homine hoc republice illarum.
" Deinde secundum magis extollit primum: ex
" terra nobis condit sciconta quod Imperatori
" Romano retinent solui vestigalia quae tanta
" nos diligentia solvimus. Tertio: se Regem
" proclamavit atque ut talis legiones conscip-
" ti populi, quas sepe tecum produxit in campu
" uoos rem spectantibus. Hoc iudicant illi
" sufficiens quo Pilati peccata aduersus Christum
" iustitiae.

" In verbis illis insignem suam testati sunt
" multam, eam tam evidens fuerit, quod pro-
" ferebant, mendacium: quoniam mandauerat
" expresse solvendum esse centum denarii, dum
" interrogatus sic respondit: *Reddite quae sunt*
" *Caesari Caesari*. In reliquis etiam in uocantur:
" quia tantum aberat ut Rex esset temporalis
" vel dominum aliquod praese ferret tempo-
" rale quo super omnia fulgebatur: ut etiam ut
" Rex a plebe crearetur, fugam inerat, quando
" Regiam illi praestare uoluerunt adorationem;
" eo die quo quinque panibus quinque milia
" saturantur nominum. De hislepio die Palmari
" humilis ingreditur est in istum assuo, ut uilitas
" animae, ut iustitiae, declararet quom louge
" abeilet, quitali ingredebatur, a uisupauo
" sibi nomen Regium: sed arbitratu sunt illi
" quod Pilatus has omnes causas uicereu non
" uentilaret. Non sic tamen coangit etiam
" Christum ad iudicium uocant praetorium a
" quo sic Perconclatur *Tu es Rex Iudaeorum*
" Quem tanto in huius inane tempore uenturum
" praetolantur. Non alius inquit, hoc eten in
" uigebat negotium in ista omnia, & Pilati tangebat
" proprius officium eius instigare ueritatio-
" nem. Respondet illi Dominus: *A comersio hoc*
" *datis, an alij tibi dixerunt de me?* Vel dicit hoc
" quia sic tibi peccata, & uel alij tibi inquit
" runt *Regnum meum non hinc*. Quo i confirmat,
" quia dominus esset in ista regalis, tamali, exerce-
" tus pedum & equitum, multa turba cultu illi
" & conuictus Praetorium illustrum: nihil
" horum habeo, nisi discipulos omnium indigos
" & ceteris meae frequentatores, in qua nihil
" aliud auditur, nisi docetur aliud quam inte-
" gra omnium temporalium facienda renuncia-

Matt. 22.
22.

V.
Quale
uerit
Christi
regnum.

tio, turba me sequitur simplex & ab omnibus
despecta: an hoc est esse Regem qui in
terra fundat maiestatem? Clarum est quod
non.

D. Cyrill, ornatum expendit capitis sum-
pit faciendum: *Facit laminam auream iurem*
" *calabris in ea calatura sigilli: sanctificam*
" *Dominus, & impones illud in hyacintho terra, &*
" *erit supra mirram etc.* & *erit in frontibus*
" *perpetuo*. Voluit ut mitra summi sacerdotis
" foret ex Hyacintho, quatenus per illam fate-
" ris, inquit praefatus Doctor, mitram summi
" Sacerdotis Lucilli componendam et Hy-
" cintho: *Intellige iam, quomodo mitram et*
" *hyacintho habuerit Christus*. Quia Regum
" Christi praclarum non ornandum erat de
" terra nec de rebus terrenis, sed de coelis,
" idcirco uoluit ut mitra sua, qua designat
" Regnum, sit ex hyacintho, qui coelum reprae-
" sentat. Eius uerba profeto: *Cui praclarum digne*
" *institit inigne, lamina in ignem aurea, uisus sum*
" *nanquid Dominus est, atque Rex Christus*. &
" *secundum naturam, & secundum participatum,*
" *nam cum Deus esset per naturam, exornatus*
" *semetipsum, & formam seruis accepit, Regnumque*
" *est, est autem hyacinthus calis signum*. *Reuerentia*
" *igitur Christi dicentis: Regnum meum non est*
" *de hoc mundo: neque enim Christus Rex terrenus*
" *sed coelestis est, uniuersumque creaturam sub*
" *pedibus habet*. Ex hac Christi responsione Pil-
" tus haec tormant consequentiam: *Ergo Rex*
" *es tu?* Annuat Christus, dicendo: *tu dicis*
" *Patri loquendi Christo propria: Ego in hoc*
" *uolui sum, ut testimonium perhibeam ueritati*.
" *Ego in spira natus: non ueritate, ego ueritas*
" *sum ab aeterno a Patre meo generata, ego pro-*
" *ueni in mundum fauore ueritatis, ego pro-*
" *rector, & pro ea moriturus, & omne quod*
" *uicatur ex ueritate, audit uocem meam: non*
" *enim illis ante dixerat: Quae ex Deo est, ueritas*
" *Dei ueritas: praeparata uer non auditis, quia si*
" *Deo non estis. Ut uidit Pilatus Christum hinc*
" *ueritatem tantopere ad sui allumere despec-*
" *tionem, quae sunt: Quid est ueritas? Sed respone-*
" *sum non expectauit: in quo ostendit potes-*
" *tuoribus huius mundi & tyranis praesentem*
" *tatem nihil grauius, nihil esse molitius.*
" *Quia cum omnes magnates ordinare hinc*
" *inulti multaque committant uoluntate*
" *horrent maximo opere ueritatem: & quare*

nam nosse desiderat, non tamen velle
illam sibi faciem proponi: sicut omnes luce
delectamur solis, sed qui eius in oculis suis
reflexionem, seio neminem. Hoc
ipse Christus ait: Qui male agit, odit lucem.
Hic exilis laborabat ad eo lippis et lampada
dem in templo lucemem nequiter iuraverit
quocumque vi tam intueretur, distulit donec
emingeretur. Hoc actus de potentioribus.
Audire veritatem, quia per ipsam damnum
publicis nonis eorum infertur inuultis, non
deprecat, nisi debilem & pene extinctam.
expetere Pilatum illam ita desiderans, hinc
non expectat respondum licet eum de hac
interrogaret.

1. 25. In omnibus tribunalibus Caipha,
Pilati & Herodis, ad que Deus Christum
trahi voluit, eius declaratur innocen-
tia, vt patet in eorum singulis euenti-
bus.

D Math. notat quod in omni-bus crimi-
nationibus contra Pilatum & sacerdotibus
& Pontificibus Christo obiectis, nullum ipse
respondum dedit: Et cum accusaretur a
scribis sacerdotibus & senioribus, nihil
respondit. Similiter dum ait Pilatus: Non audis
quod ait istum te dicunt testem? Alcumum
dicitur filium suum, Et non respondit ei ad alium
verbum, ita vt miraretur. Erases vehementer
Tantum admiratur est Pilatus silentium in
Domino, tantis tamen accusationibus op-
pessis. Hæc D. Augustinus in hoc silentio,
consequitur hæc profert rationem: Quia defen-
sionem non egredis, nec timebat verba. Ambianus
defensio qui timent vincti: atque ad huius rationis
conclusionem hanc mouet questionem:
Mirum in fratres, quod arguatur Saluator &
pater. Tacuerunt enim negat quod obicitur,
non non tunc respondere quod queritur. et
respondit. Doctor ille qui in sui defensionem
respondet, hoc agit, quia timet vincti: porro
Christus ideo potius tacet vt vincat; non
respondet quia victoria consistebat in eo
quod iudicaretur tanquam malus: Vt iustifi-
cetur in sermone tuis, & vincas cum iudicaris.
Veritatem velut talis iudicaretur, silentio opus
erat non satisfactio requirebatur, etiam
aliam idem sanctus addit rationem, nempe
Hieron. Sup. de la Nuzca. Tom. IV.

hanc: Non ego lingua respondenti, qui habet
innocentiam patrem, tanquam quoniam iudex
constituitur dicitur: innocens ego sum à sanguine iusti-
kibus. Silet Christus quia ipse blente loquitur
iudex: tantà namque præfulget innocentia,
vt etiam non loquente Domino, ea iudici
conitet aperitissimè: Melior est igitur causa
que non defenditur, & probatur: plebs iustitia
que non verbum asseruit, sed veritate fulci-
tur.

Pro huius confirmatione factum expedit
Sufanna, que & ipsa similiter accusata
obmutuit: animum castitas eius & vitæ
sanctimonia pro illa responderunt: Sufanna
sancit. & vicit inimicos suos, pro qua castitas
loquitur: et aduertit acutè D. Augull. à
Danielle & Pilato eadem fuisse verba dicta,
dicit Daniel: Mundus sum à sanguine huius:
& exclamat Pilatus: Mundus sum à sanguine
iusti huius Porro silentium in differentia: nam
hæc cum dixisset Daniel: Peccatis populi
reuscauit errorem, sed Pilatus auxilii potius fieri
vult: & item, quod eadem sententia absoluitur
iudicia, quæ est & absoluta iustitia. Quantum
conscio voluit illis Deus ad memoriam
reuocare Sufannæ facinus: quatenus sicut illi
audiendo Daniëlem à proposito desisterent, &
hi pariter præsidem audiendo desisterent.

Audite D. Augullin. Sed Daniel melius quam
Pilatus: ille enim pudicum sanguinem confetur
& tradit. Quid enim prodest testimonium perbi-
buisse innocentis, & velut reum adduxisse iniquita-
tis quod grauius peccatum est vnum eundemque
& pronuntiare iustum. & tradere criminosis:
Ipsè enim iniquitatis suæ testis est, qui ore absoluit,
& corde condemnat. Laeteri licet manus Pilatus,
tamen sua facta non diluit, quamuis absolvere se
putauerit iusti sanguinem de suis membris, eodem
tamen sanguine meos eius tenetur infecta: ipse
enim occidit Christum, qui enim tradidit occiden-
dum, Daniel ergo melius quam Pilatus: ille peccauit
populi reuscauit errorem: hic autem furentis,
Synagoga sacrilegium confirmauit &c. Quæ ini-
quitas, si Sufannam declararam innocentem, et
tamen damnarent, potest in mundo grauior
inueniri? Ecce cur Christus ad iudices ra-
piatur, vt nimirum eius probetur & confir-
metur morum innocentia, atque hinc non
tolerantia pateat iniquitas tam iudicis eum
condemnantis post testam eius innocen-
tiam, quam furentis populi sacerdotum &
Nun

II.
Sufanna
defendit.
Dan. 13
D. Avo.

Principum, qui postulant, instant & clamoribus urgent ut condemnentur: quatenus eius causa liquidum appareat non veritas suis, nec enim respondit, sed tunc sine integritate evidentiis, ut ipse index eam pro palam pronuntiet: nihilominus declaratione perit huius, & eam nunquam re uocat, imo super eam motus cadit sententia qua condemnatur.

Prodit Pilatus cum Christo ex pretorio, & publice pronuntiat quod veridice cognoverat in causa Saluatoris: Ego nullam inuenio in ea tansum qua morti tanquam reum iudicem, iudicaturus illi disjunctum vacillare, quoniam idcirco aculatione huius fortius corroborant, cum videtur autem Christum innocuum taciturnum admiratus est vehementer: sed cum tam horrenda essent ista que vni deputebant tanta conspicua abhorritate, nempe Sacerdotes, Doctores, & Principes, ipse tamen ut mutus silet, ceperit cognoscere in Christo aliquid altius, prater id quod videbatur exterius, absconditum latere: quia ex responsis eius colligebatur vitium eum esse ratione pradium & intellectum, quem ut mundus sequebatur, ita Principes persequebantur. Aduertunt illi Pilatum quoad condemnationem, quam illi instanter urgebant contra Christum, quare diuertit: quocirca denno voces attollunt, exclamando: *Camenus populum incipit a Galilea*

III. Christus remittitur ad Herodem.

Ut audiuit Pilatus Galileam, hoc sibi assumpsit ut se ab hoc negotio erimeret, proinde remisit illum ad Herodem: etenim sub eius ditique erat Galilea. Coram Herode legitur, quia vana ductus curiositate, prodigium aliquod conspicienti circa multa quaestiones obiecit illi varias, ad quantum nullam Dominus respondit: *Interrogabat autem eum multis sermibus: at ipse nihil respondebat.* supplicium hic intendo peccatis peccati Regis, eodignum graue est atrocioribus, quo Diuinum verbum suum Dominus illi denegat: nullum etenim grauius peccatori supplicium, quam si non habeat a quo reprehensatur, si praedicator illi collatur, & prudens a stimulari conuulsarius, non vulgare profecto est hoc supplicium.

IV. Verbi Dei priuatio supplicium

Quod Deus ita declarauit, quando horrendum iudicans supplicium quo populum suum prolester ita proposuit apud Isaiam in figura illius, 6. *Illius vineae: Mandabo nubibus caeli ne pluant*

super eam imbres quia tempus malum est. Nubes caeli praedicatorum imitatio Evangelii, aqua quae effundunt, eorum est doctrina, haec figura fecundat Ecclesiam virtutibus, multiplici multitudine Sanctorum: quando peccator ad talem accedunt miseriam istam, illa praedicatorum vocis sibi proficiant, quatenus nuntium remittant vitae: ut huiusmodi, ut uisum hoc est supplicium, si tollatur aqua uerbi Dei, praedicatorum intelligit, ut similibus praedictis, ne moueant, ne reprehendant, Herodes in tam insulam lapidat erat statum ex innumeris quibus Deum reuocabat sceleribus, ut nihil in eo effectum feruente praedicatoris & Baptiste vocis: *Nunc sicut illi.* Quid hic? illi vitam abiecit quam vitam recipiebat: igitur in signum tantum criminum animaduersum: *Diuum enim erat illi Christus scilicet uoluit: cum scilicet non respondit ei ad illum v. tunc videtur Herodes in eo causam mortis inuenire, ut stultum Herode & Pilato remittit: *Interrogat eum, & illi in istum uerbo alia. Quid uocem uelut alba signum est amicum? Non est: imo potius Principem referit populum nobilem.* Apud Romanos ambucates dignitates primarias alba tunica praefigebatur dicebantur candidari. Qui fortitan non male dixerit hac de causa a Tertulliano color hunc albam attribui martyriis, quibus communitur ob sanguinis effusionem tunicam assignamus: quoniam canit Diuus Augustinus: *De martyrum candidatus laeui coloris.* Hebraeus color hic erat primarius ut conuincit ex Diuo Iacobo: *Si uideris tunc, amicum habent aurum in veste candida.* Signabat igitur haec alba tunica dignitatem, ut in eodem primarios, & Principatum Regumque affectantes. Hinc sequitur quod baptizata alba uelut imponatur (ut dicit Diuus Dionysius) qua significetur in baptismo veteris immunditiam in praesentem munditiam puritatem: *Quod sicut tunc, componitur, & tunc sine specie, sicut gratiam sicut, ut lucem uelut fulgore: uelut profusa igne.* Iam notis regitur praetentiones, iam vitam delectat, amorem iam animos induit generosos: & sicut dicitur D. Augusti, recenter baptizatis hic uelut uelut nebarur ex Terentio: *Nunc hic dicit aliam uelut effert, alios mores possulat: quod conuenit dicit Apostoli: In uoluntate uita ambulamus.* In hoc*

ignis contemptus fuit & irrisio Herodis, quod Christum seque indolis primari, illaque ut fatuum et sibilavit, sicque illudum crucifixum Pilatum, & rupta inter virumque amicis facta, illo die denno sunt consoli data.

Ad id mal igitur redueitur Pilati, quem et ille vadi, sic Iudeos affatur: *Oculis* *quis hunc hominem, quasi amentem populum?* *Quis est coram vobis interrogans, nullum causam imitans in homine ista.* Herodes causam non inuenit illum quippe non condemnatum mihi remisit, sed nec ego inuenio quocirca cepit Pilatus eius studere liberati, coque huc paveligui assumptis quo gaudebant in solemnitate Paschali liberandi vauum de hanc, quos carcere conuictis, quem illi populi habent: ut autem eos moneret quatenus Christum manu mitteret, proposuit illis Pilatus Barabbam latronem insignem & homicidam ergastulo confictum obnoxiatissimus ab ipso conuictum in totius urbis non leue scandalum, cui Christum opposuit ut liberati restitueret, quem e duobus vana eligissent, sibi persuadens, cum esset Barabbas ita cunctis perniciosus & omnium genere conuictus, quod Christum potius quam Barabbam, liberari postulat. Verumtamen elegerunt in vitam Barabbam, Christum autem in mortem tradidit conuictum. Itaque ut Christum morti tradiderit, libet eum Barabbas. Numquam in latro Chriftum crucifigendum decreuerunt, quamvis mortem eius conuictum propter conuictissimas rationes quas in morte eius suis apertis inueniebant preceffionibus: *Esperit, ut non moriatur homo pro populo:* & quando in passione illum audierunt gessitatem quod esset filius Dei, conuictum: *Blasphemant, unus est mortis.* Extra controersiam est quod hic illi dicentes, preterdeterent in eum ut blasphemum esse animaluerendum morte scilicet lapidationis quando igitur crucis illi supplicium decreuerunt. Quando Pilatus Barabbam illis proposuit: erat hic latrocinij infamis & homicidij, Apud Romanos praedones crucis afigebantur: hoc probat illud *Lactantius Nas feci furum, non passus in cruce mori.* Apud Iudeos homicidij crux imponebatur teste Philone: hanc merebatur Barabbas, adiuuat illi nomen eius, & Barabbam liberari

postulant, penam autem quam ille merebatur Christo voluit infligendam, atque ex illo tempore audias illos vociferantes: *Crucifigatur, Crucifigatur.* In hoc quod ipsi ignoranter exquebantur Deus fructum passionis mortisque Dominice declarabat: etenim absoluto homicida & latrone in libertatem assero, eiusque poena deuoluta in innocentem, inultum declarabatur, omnes videlicet nos a culpis nostris poenisque absolventes, supposito quod Christus salus nostra omnes in se poenas susciperet pro illis sustinendas.

Ea tempestate sedebat pro tribunali Pilatus, in quo conuenerat audire pro processu & determinare iam mortis decretum enuntiaturus: & ecce nuntium mittit illi conuictum sua, haecque viro mandat: *Nilul tibi in iusto illi Aduertas velim, nullam tibi subesse rationem & occasionem qua contra iustum, hunc procedas: hac quippe nocte horrendas passa sum visioes que graui me roserunt angustia.* Dubium hic ortur, non contemnendum, verum haec mulieris verba de Satana prodierint, quem iam facti penebat illamque volebat terere mulierem, quatenus per hoc virum inluceret ut a dauda mortis sententia contra Christum recediret. Dicunt alij motam fuisse a Spiritu S. sicut Caipham, ut uterque Christi Domini testaretur innocentiam, sed ratio praualeat ea quam diximus, quod nempe diabolus aliqualem iam hauserat de Christo notitiam, ex insuperabili eius patientia, qua viderat eum tolerantem tot poenas, iniurias, & opprobria, & cognouerat in morte Christi Regni sui latere destractionem nempe peccati: & ut illi ad hoc viam obstrueret, conatus est Christi mortem impedire ad vxoris Pilati confugiens intercessionem. Bene quidem, verumtamen cur potius diabolus illam excitauit quam Pilatum, quam Iudeos, quam Pharisaeos? Respondet D. Augustinus, non recurrit ad Pilatum ut illum somnis loqueretur, quia cum Pilatus de hac negotia perageret modumque quo Christum liberaret, inquireret, crederet ea quae sibi dicta forent in somnis, somnia essent: quia communiuit actio: diei in somnis agitamus: & ne hoc acciperet ut somnium, sed ut quid propositio detentens, idcirco eum praecautio futura esset in somni &

Crux quoque imponenda.

VI. Quis vxorem mouerit Pilati ad hoc.

Quis vxorem mouerit Pilati ad hoc.

& de nocte, non ad i Pilatum diabolus, qui
 indicabat Pilatum non fore perturbandum.
 Nec ipsos excitavit Pharisaeos: quia illi & qui
 Dominum crucifigebant tanta pertinaces
 oblatione induverant, ut impossibile
 censuerit illos a proposito deterere. Itaque
 mulierem accessit: adiuvant enim illam me-
 dum fore malitiae suae exequenda conue-
 nientissimum sicut experientia didicerat in
 Eva, per quam conjugem Adam ad legis
 Divinae traxerat transgressionem. Etiam
 credo possibile hic interuenisse diabolum &
 Spiritum S. sicut enim in verbis illis Caipha
 prolatis: *Expedi ut unus moriatur homo pro
 populo, ne tota gens pereat*: adhaec Spiritus
 Sanctus ad verborum illorum pronuntiat o-
 nem, & concurrit diabolus ut tanta pronun-
 tarentur maestas: sic concurrit hic Spiritus
 Sanctus ut vocor Pilati Christi fateretur inno-
 centiam: & concurrit diabolus credens, quod
 hac via redemptionis mundi beneficium in-
 ueneretur. Ad holidem hic cadit Iudae casus:
 nam ab illo tempore, quo studuit Iudas ab-
 imita resillire venditione, diabolus etiam, ab
 illo resillit, & sicut concurrit Spiritus Sanctus
 quatenus ille suum fateretur peccatum, &
 honorificum de Christo ferret testimonium:
 ita pariter concurrit diabolus, ut spem om-
 nem abiiciens misericordiae, laqueo vitam
 terminaret.

§. 26. Mors Christi sacrificium fuit pro cun-
 ctis mundi sceleribus: idcirco permittit
 Deus ut Pilatus legis transgrediretur
 limites in verberibus quibus inquit Chri-
 stum flagellari, & quod capiti eius im-
 poni inuolauerit coronam septuaginta
 duabus spinis horridam, eumque in
 conspectu populi foras produceret, exclamans. Ecce homo.

¶ Vn igitur Pilatus tybual celebraret
 63 59 Cetera etque non Christum sed Barabbam
 absolendum postulati, ut plebis animum
 mitigaret, iussit illum flagellari & tan-
 quidem excessu, ut verbera numerum
 excederent omnium constitutionum, Notat
 I. D. Paulus in arca federis seruatum fuisse
 Index de Manna, cum virga & duabus tabulis legis,

quo significaretur iudici seruandum esse
 Manna id est primum, & virgam id est
 supplicium, non ad libertatem suam volunta-
 tem sed iuxta iustitiam. Sicutus oportet ut
 sic iudex & superior, sed iuxta legis dete-
 tum Divino dixit concilio D. Ioannes apud
 de Christo flagella iam vibrante manibus,
 quibus templi profanatores etrorbant, in
 illo scriptum referri: *Zelus domus tuae
 dit u. e.* Quod si illos punierit, fecit hoc
 secundum legem zeli honoris Domini
 hunc habeat necessitas est iuxta legem
 oculis, & quando est necessitas & per hoc
 decernit conuenit ut colligat verum legi
 non excedat terminos, Domine, si ignis in
 concis hoc maiestas disponat, quomodo
 in proprio tuo hoc non seruatur sed in
 quidem videamus quod in illo omnes leges
 extollerent. Erat ergo sancita lex ut virga
 verbera numerum non excederent quatuor-
 gissimum: & ne numerum hic qui forte
 transgrediretur, statuit ut virga ad iura
 collocaretur legis: quatenus illis hoc in
 memoriam reduceretur. Ut quid ergo Do-
 mine permittis ut respectu filii tui haec lex
 non obseruatur, suntque tam crudelia &
 innumera verbera quibus virga iudicem
 flagellatur? Quia supplicium Christi
 illatum non erat iuxta legis determi-
 tum, sed iuxta malitiae grauitatem: & sic
 illa nullum habebat terminum: *Populi
 multitudinem mala tua*: sic & verbera
 sine termino numeroque multiplicata
 nec illi quos lex statuit, limites obser-
 uentur.

Praecipit Pilatus insuper ut Dnito capiti
 capiti corona imponatur spina. Expedit
 Dnitus Cyrellus verba illa Spiritus Sancti
 summo. Sacerdote Aaron Et per
 Aaron iniquitates eorum, qua obliuiscunt
 sanctificauerunt. An ergo de capite eius peccata
 pendunt? Respondent tunc respondet D. Cyrellus
 quia per Christum summum Sacerdotem cuius
 Aaron fuit figura: *Habemus accessum ad Deum
 in miram Sanctorum in sanguine ipsius.* Quod
 sic explicat in capite eius, & super illud
 n un peccata imponuntur: quocirca corona
 capiti eius infigatur quae septuaginta
 spinas complectatur: quandoquidem haec
 peccata imponantur septuaginta duabus
 nat onum, quibus viuicifum genus humanum

comprehenditur: similiter quia hęc eius
corona est & gloria quod non redimat: nunc
igitur cum nos redimat corona illi statuitur,
hęc coronatur: quandoquidem sua nos
monstrat saluatores a morte redemerit. D. Cyrill.
in libro de lapsis, aliam indicat gentium
consuetudinem: nam illi qui sacrificabat
probatique incensum velo capiti obtegebat
ur; & in fronte corona suspendebatur, atque
ex eo sandales extollit Martyros, quod ad
hoc minime conuenient: *Ab impio selesera*
uget saluatur, quo illic exalabatur sacrificantia
capita capina, caput vestrum liberum manit
trius cum signo Dei pura, diaboli coronam ferris
non putat coronam se Domini reseruant. Per velum
quo capiti tegebatur vitam intelligit, quā
capiti sacrificantis eingebeatur, proinde dicitur
Virgilius: Redimitur
tempora vitis, quā dicit tempora eingebeatur
vitis seu redimitur. Per coronam diaboli
intelligit D. Cyprianus illa sacrificia & Aras
diabolo consecratis: ita similiter Tertullianus
accusant, coronas scilicet libere ministrorum
& Sacerdotum idolorum ad sacrificia quę
offerbantur.
Igitur ex his inferunt quoddam sacrificium
idololatrię caput ligaretur, vel velo constru-
guntur & super illud corona imponeretur,
hęc fuerit vita quę capillos colligabat,
hęc velum quo caput tegebatur eoque modo
coronatur. Quod legimus in libro
Machabeorum idem confirmat: *Isis suis*
libris Hedera coronati circuire. Per velum
degebat collectas se habere cogitationes,
& ita constitas illi quod faciebant, et
nee alii intenderent. Non sumptur hoc
gentiles ab eo quod Moyses dum montem
ascenderet accurus cum Deo, tantā fuerit
nobilitas circumfusus, ut nihil aliud pręter
Deum intuerent: unde per hoc indicantur
sacrificulos recoilectos esse debere & coro-
natos, in signum honoris quo Deo sacrifi-
cantes afficiuntur: Christus Dominus caeleste
venit oblaturus sacrificium in peccatorum
mundi perfectam plenamque satisfactionem,
& hoc in morte sua: in illa quippe ille est qui
sacrificat, qui offertur, & summus Sacerdos
quæ immolat, & hostia, & oblatio Deo con-
secrata, Seruetur igitur suam Pilatus constructu-
diorem quando Christus mortuus est
Diuinoque eius capiti corona imponitur:

quia ipse est qui sacrificat, & ipsa victima
Deo pro totius mundi delicata celestibus.
Christum igitur ita flagellatum spinisque
coronatum, ac purpureo indutum vestimento
produsit Pilatus foras gestantem manibus
armistinem, atque circumfusa multitudini:
Ecce homo. Mysterio non vacat cum sic a
Pilato vocari, homo in particulari, quod illi
nomen adeo proprium est, ut ipsi soli ille
conueniant qualitates, qui hanc perferens,
Passionem nollet futurus erat Redemptor,
Mysterium hoc notatur D. Augustin. ad illa
verba Pilati: *Nolite considerare in principibus in*
filij hominum, in quibus non est salus. Quæsitio-
dem Christo propicit, & ait. Et tu Domine,
quid es? an forsitan filius non es hominis?
*vitæ: nec hoc solum sed insuper: *Filius Dei,**
& Deus, & Dominus & Domini est salus. Si
hominum saluatio proprium sit opus Domini,
& Christus necdum est filius hominis, sed etiā
filius Dei, & v. r. s. Deus & Dominus perspi-
cutum est quod ab illo solo homine securam
nostram posuimus sperare saluationem. Lo-
*quatur p. Augustin. *In uno filio hominis salus,**
& in ipso, non quia filius hominis, sed quia filius
Dei. Non propter id quod fuit ex te, sed propter
id quod seruauit in te. Ergo in nullo homine salus,
quia & in illo idem salus, quia Deus est qui est
super omnia Deus benedictus in sacula, sicut dixit
Apostolus ex ludæi est secundum carnem, sed
numquid hoc totum Christus quod secundum
carnem? non. Neque enim secundum carnem id est
super omnia Deus benedictus in sacula.
O mortales, nolite considerare in homine:
Maledictus homo qui sperat in homine: modica
etenim gaudet firmitate; si namque dum in
Paradiso firmior erat, illam tamen non tenuit,
& quando illi omnes diuitiæ & fors optima
sibi & illis perdidit, & ob pomi voluptatem
nostræ subijt felicitatis iacturam: modo suis
ita commodis addictus quæ constantia firma-
bitur? Maledictus homo qui confidit in homine.
Si homo cum in honore esset: non intellexit: quanto
minus nunc cum est comparatus iumentis infi-
rentibus? Non est cur in homine nostram
fidamus saluationem: porro Ecce homo Christus
nollet homo, taliter enim homo est ut Deus sit
super homines huiusmodi confidas, non enim
tibi deficiet. Dixit Iudas de illo, quod *Respondet*
ex eo omnis gloria domus David eius. David
ho.

IV.
Christus
dicitur
autem
mahtico
homo.
D. Avg.
in Ps. 145
To. 8.
Hier. 17.
Ps. 113.
Iai. 11. 14

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hominem nobis indicat, quem iusti deridebāt:
 ¶ *Luc. 14.* *Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.*
 Christus alium nobis proposuit hominem,
 quem sapientes sanis excipiunt, quia com-
 putus suos fecit imprudenter: *Ecce homo qui*
capit edificare domum. Et non potuit consummare.
 ¶ *Ecce homo de quo restantur in iudiciis:*
Speravit in Deo. Ecce homo qui sic ad finem
deduxit quod sibi praehierat, velicet vitam lux-
uriae, illud tamen perfecit, & con-
summaverit, sic ipse: Consummatus est, ecce
 ¶ *homo, ne fidas in homine, quia nihil spiritus*
ei, & venerit in terram suam, in illa autem
probant omnes cogitationes eorum. Non sic in
 Christo cogitaverunt illum occidere credentes,
 quod per hoc illum excretauerunt, eumque
 esse alijs similem hominibus, quibus mortuus
 ¶ *Pereunt omnes cogitationes eorum: Sicut patuit*
in Iuda Galilaeo: verum tamen turpiter falli-
mini: etenim talis non est hic homo, quimodo
 hac morte eius fortitudo roboratur & per
 hanc operatum in omnibus effectum conse-
 quitur. Opinior vidit illum D. Iohannes veste
 purpurea circumdatum hanc referentem
 ¶ *Epigraphico, lux castitatis titulum: Fidelis*
 ¶ *et verax in morte pereunt hominum propo-*
 sita, corrumpuntque machinae, quas nequeunt
 consummare: verum Christus se in illa
 probant fidelem, & sua mortuus promissa
 complet nec petiit, sed redemptus suis apparet
 ¶ *Apollolis. Erant haec conditiones, quibus fulge-*
 ret ille, qui nostram erat operatus salutem,
 & quas solum in Christo cognoscimus, igitur
 ¶ *Ecce homo, hic est qui tibi digno notatur, homo*
 omnino singularis.
 Hoc egit Pilatus ut populo satisfaceret
 Iudaeorum quali dicit si timueritis ne se
 Regem extolleret. *Ecce homo: non enim talis*
 est ut Rex esse possit. Porro licet viderint illi
 Principes Sacerdotum, ministri totiusque popu-
 lus hoc vili schismate dedecoratum, ut
 prototypum esset dolorem, poenitentiam &
 afflictionum, non ideo perueritas eorum
 furorque defertur, sed vitiosus progressus
 facinorosa postulat, clamantque: *Crucifige,*
 ¶ *Crucifige eum. Et quantumvis acriter intellet*
 Pilatus, repetaque sepius *Non inuenio causam,*
 ¶ *repleat illi: Nos legem habemus & secundum*
 ¶ *legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Ut*
 ¶ *perpetuam eorum vidit Pilatus insipientiam,*

timuit, atque ut ex aliquo Chri. in verbositate
 nam posset elicere condemnationis, deinde
 cum illo loquitur & nullum quam quod
 hactenus verbum expellit, quocirca eius
 tendit liberationem Verum enim Imperator
 illi perdenda proponitur amicitia cuius
 acclamantibus cum nec fidelem ministrum
 nec esse amicum Caesari constantem, si dicit
 acit hunc Caesari, cuiusque Regno aduersari
 & sedisolum absolueret: Tunc magis timens
 Pilatus laetitiae sibi manus in hac verba pro-
 teitatis: *Innocens ego sum à sanguine iusti hominis*
vos videritis. Res notatu digna, omnes con-
 ¶ *tra: Eius tibi culpam excutere morte Christi*
 ¶ *contraclam. Iudas se exonerat dicens: Pater*
 ¶ *trahens sanguinem iustum Principes Sacerdotum*
 ¶ *in templo culpam in Iudam excutit, dum*
 ¶ *ait: Tu videris. Principes Pharisaeorum su-*
 ¶ *derunt culpam imponere multitudinibus*
 ¶ *quos contra Christum subornarunt, ut eorum*
 ¶ *coram Pilato testes accusarent, quia omnia*
 ¶ *Ecclesia vici illo die huius mortis procedit*
 ¶ *inter se diuiserunt. Quidam abierunt in tem-*
 ¶ *plum, & tibi sunt qui se excusant et contra-*
 ¶ *Iudaei proferunt. Alij vero qui capta erant*
 ¶ *causam coram Pilato egerunt, & hic saluti re-*
 ¶ *bus culpam iniecerunt. Pilatus se exonerat laetis*
 ¶ *sibi manus palamque confitens Christi Salu-*
 ¶ *toris innocentiā & iustitiam, totum peccati pondus*
 ¶ *populo imponens Iudaeo: Tu videris. Tu*
 ¶ *igitur vos Iudae dicat: Tu videris, & ego vobis*
 ¶ *dicor: Vos videritis. Quid illi: Sanguis eius super*
 ¶ *nos & super filios nostras. Quid audisti Pilatus*
 ¶ *retrospectus eorum omnique conuictus: Tradidit*
 ¶ *Iesum voluntati eorum.*
 Nota Huc vsus perueniant Typographi
 quando vnus incuria lectorem sui mirabiliter
 spiritualibus & alijstentis ppheticis considerant
 bus, quibus hi Passiensis discursus excedebatur
 Et quomodo summa adhibita sit diligencia, ut
 inuenirentur eadem tamen originalia inuenire
 suis impossibile, quo opere Auictor disposuerit
 & correxerat Et licet lecta fuerint in diuersis
 partibus scripturarum illius, cum variis, alia
 tamen relinquere in eis abscondita non
 indicamus inuenirentur quam in lacum dicit
 alienis calamiis expolita Talem semper inuenirentur
 mirentur scripta viri tanta sapientia confecta.

SVM